

ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ปริญญานิพนธ์
ของ
เอกชัย พันธุลี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
มีนาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

305 895911

๒๕๖๓

๕๓

ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

บทคัดย่อ

ของ

เอกชัย พันธุ์ลี

๕ ๒ ก.ย. ๒๕๖๓

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
มีนาคม ๒๕๖๓

๒ ๒๕๖๓ ๕ ๓

เอกชัย พันธุลี (2548) ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปรินญาณพนธ์ กต ม
(ภูมิศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะ
กรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิตย์ รองศาสตราจารย์สุรภี
อิงคากุล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาที่ตั้งสัมพันธหมู่บ้านของประชาชนไทย ศึกษา
ผลกระทบของประชาชนไทยและเปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทยเชื้อชาติไทยกับ
ประชาชนไทยเชื้อชาติอื่น ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่า ใน
อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นหัวหน้าครอบครัวในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 390 คน ซึ่ง
ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการวิเคราะห์โดยหาความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า

จำนวนหมู่บ้านที่ศึกษาเกือบทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ครึ่งทางด้านตะวันตกของอำเภอพบพระ
เนื่องจากเป็นตลาดเชิงเขา ซึ่งหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตรมี 26
หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดน 5-10 กิโลเมตรมี 16 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีระยะทางจาก
ชายแดน 10 01-15 กิโลเมตร มี 5 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนมากกว่า 15
กิโลเมตรมี 2 หมู่บ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่พักอาศัยจากชายแดนในระยะทางที่ต่างกันมีการปรับตัวที่ต่างกัน คือ
ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร จะเลือกอพยพมากที่สุด
ร้อยละ 43 33 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนระยะ 5-10 กิโลเมตร เลือกอยู่เฉยมาก
ที่สุด ร้อยละ 66 66 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนระยะ 10 01-15 กิโลเมตร เลือกอยู่
เฉยมากที่สุด ร้อยละ 53 34 และผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะมากกว่า 15
กิโลเมตร เลือกอยู่เฉยมากที่สุด ร้อยละ 40 00

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติที่แตกต่างกันจะได้รับผลกระทบที่ต่างกัน คือ ความเสียหายด้าน
ที่พักอาศัยผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) จะได้รับความเสียหายมากที่สุด ร้อยละ 26 76 และผู้ให้
สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่นจะได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยน้อยที่สุด ร้อยละ 43 90 ความเสียหายของ
ยานพาหนะ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะได้รับความเสียหายมากกว่าคนเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 4 54
และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) จะได้รับความเสียหายของยานพาหนะน้อยที่สุด ร้อยละ 98 60
ความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) จะได้รับความเสียหายมาก
ที่สุด ร้อยละ 59 16 และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะได้รับความเสียหายน้อยที่สุด ร้อยละ 59 09
ส่วนผลกระทบทางด้านจิตใจ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าหวาดระแวงมากที่สุด ร้อยละ 31 82

ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะเสียสุขภาพจิตมากที่สุด ร้อยละ 13.64 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะวิตกกังวลมากที่สุด ร้อยละ 22.72 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะกลัวมากที่สุด ร้อยละ 10.63 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะหงุดหงิดมากที่สุด ร้อยละ 9.09 และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะรู้สึกอื่น ๆ มากที่สุด ร้อยละ 66.88

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติไทยจะปรับตัวน้อยกว่าเชื้อชาติอื่น คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยเลือกอยู่เฉย ร้อยละ 45.00 ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าเลือกอพยพ ร้อยละ 50.00 และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติม้ง(ม้ง)เลือกอพยพ ร้อยละ 45.07

A STUDY OF PEOPLE'S ADJUSTMENT AFFECTED BY CONFLICTS AT
THE THAI-MYANMAR BORDER IN AMPHOE PHOPPHRA, CHANGWAT TAK

AN ABSTRACT
BY
AKKACHAI PANTHULEE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Geography
at Srinakharinwirot University
March 2005

Akkachai Panthulee (2005) *A study of people's adjustment affected by conflicts at thai-myanmar border in Amphoe Phopphra, Changwat Tak* Master thesis, M Ed (Geography) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University
Advisor Committee Assist Prof Nom Ngamnissai, Assoc Prof Surapee Eingcakun

Objective of this research is to study location of Thai villagers if effect and to compared adjustment of Thai Nationality and other nationality affected from Borderline Thailand-Myanmar Conflict in Amphoe Poppfra, Changwat Tak

This sample of this study obtained by purposive sampling, head of household 390 persons residing in Amphoe Poppfra, Changwat Tak Tool used to collect data is from of interview created by the researcher, analysis system using frequency and percentage

Results of the study

Almost all villages sampling located in western halfway of Amphoe Poppfra because it is slope-mountain side area There are 26 villages away from borderline less than 5 kilometers, 16 villages are 5-10 kilometers away from borderline, 5 villages are 10 01-15 kilometers away from borderline distance and 2 villages are away from borderline further than 15 kilometres

The difference of Residential Borderline Distance affect their adjustment as follows Interview given by villages residing less than 5 kilometers tend to immigrant the most as high as 43 33% Villages residing in 5-10 kilometers distance away from borderline to mountain still the most as high as 66 66% Villages residing 10 01-15 kilometers away from borderline decide to maintain still the most 53 34% and those who reside 15 kilometers away from borderline decide to maintain still the most 40 00%

Difference in nationality also affected differently as follows Damage from lodging are Kmong , affected the most 26 76% while other nationality affected from this damage the least 43 90%

Vehicle damage affect Burmese nationality more than other 4 54% while Kmong affected the least 98 60%

Agricultural damage Kmong nationality affected the most 59 16% while Burmese nationality affected least 59 09%

Psychological damage Burmese affected the most 31.82%, Burmese affected from paranoid-mental insecurity 13.64%, Burmese affected from frustration the most 22.72%, Thai affected from fear the most 10.63%, Burmese affected from upset-minded the most 9.09%, other feeling are Thai the most 66.88%

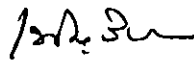
Adjustment Thai nationality adjust the least, that is deciding to maintain still 45.00%, while Burmese decide to migrate 50.00% and Kmong also decide to migrate 45.07%

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ของ
นายเอกชัย พันธุลี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

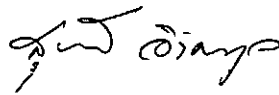
วันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิสัย)

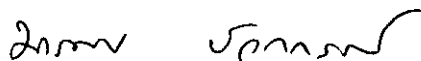
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุรภี อิงคากุล)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณิ์ พุทธาภูมิไกร)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์มารศรี บั้วราภรณ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากท่านคณาจารย์ทั้งหลาย ในการให้คำแนะนำ และได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิสัย ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุรภี อิงคากุล กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ข้อคิด และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ที่นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ และขอกราบขอโทษอาจารย์ทั้งสองที่ทำให้ท่านหนักใจกับการเคี้ยวเชิญศิษย์คนนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณ พุทธาวุฒิไกรและอาจารย์มารศรี บั้ววรภรณ์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระเจ้าน้ำที่อำเภอพบพระ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ต่าง ๆ ท่านสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล ในอำเภอพบพระ และชาวบ้านที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิต พี่สูจินตนา คุณอรนุช คุณสุภาพร คุณน้องเล็กและเพื่อน ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาภูมิศาสตร์ทุกคน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อจวน คุณแม่บัวคำ พันธุลี ญาติพี่น้อง ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูสนับสนุน ให้ได้รับการศึกษา ให้ความหวังใจ ช่วยเหลือทั้งกำลังทรัพย์ และกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

เอกชัย พันธุลี

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
กรอบแนวคิด	6
สมมติฐาน	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ลักษณะทั่วไปของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก	8
ประวัติความเป็นมาของอำเภอพบพระ	8
ลักษณะทั่วไปของอำเภอพบพระ	9
สภาพทั่วไปตามแนวชายแดน	10
สถานการณ์ตามแนวชายแดนและชนกลุ่มน้อย	10
สถานการณ์ตามแนวชายแดน	10
ชนกลุ่มน้อย	13
ความหมายของชนกลุ่มน้อย	13
สาเหตุของความแตกต่างทางชาติพันธุ์	14
ชนกลุ่มน้อยในอำเภอพบพระ	16
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม	30
แผนการอพยพประชาชนและสวนราชการ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก	
กรณีการสู้รบตามแนวชายแดน	31
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว	32
ความหมายของการปรับตัว	32
ทฤษฎีการปรับตัว	33
ลักษณะของการปรับตัว	35
สาเหตุของการปรับตัว	37
วิธีการปรับตัว	39
ภาวะการปรับตัวผิดปกติ	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดในลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับ สิ่งแวดล้อม	45
การตัดสินใจและการแก้ปัญหา	48
การปรับตัวกับภูมิศาสตร์	48
การปรับตัวของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย – พม่า	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
5 สรุปผลการวิจัย	161
บรรณานุกรม	173
ภาคผนวก	180
ประวัติย่อผู้วิจัย	184

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอพบพระ	57
2 แสดงหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร	64
3 แสดงหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร	65
4 แสดงหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 10 01-15 กิโลเมตร	66
5 แสดงหมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะมากกว่า 15 กิโลเมตร	66
6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจำแนกตามเพศ	68
7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามอายุ	69
8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ	70
9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระยะทางที่ตั้งบ้านเรือน จากชายแดน	71
10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามที่อยู่อาศัยเป็นรายตำบล	72
11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระดับการศึกษา	72
12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามอาชีพ	73
13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามรายได้/ปี	74
14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	75
15 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านทรัพย์สินต่าง ๆ	76
16 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน	79
17 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	83
18 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	87
19 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน	90
20 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	93
21 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	96
22 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของ ผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน	99

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

23	แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของ ผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	103
24	แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	107
25	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ	110
26	แสดงจำนวนและร้อยละของผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางที่ต้งบ้านเรือนจากชายแดน	113
27	แสดงจำนวนและร้อยละของผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	116
28	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	119
29	แสดงจำนวนและร้อยละของระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	122
30	แสดงการเปรียบเทียบของระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัว ของผู้ให้สัมภาษณ์	125
31	แสดงจำนวนและร้อยละของเชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	128
32	แสดงการเปรียบเทียบของเชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	131
33	แสดงจำนวนและร้อยละของเพศกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	134
34	แสดงจำนวนและร้อยละของอายุกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	137
35	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษากับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	140
36	แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	143
37	แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	146
38	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการปรับตัว ของผู้ให้สัมภาษณ์	149
39	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับวิธีการปรับตัว	152
40	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับวิธีการปรับตัว	153
41	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติกับวิธีการปรับตัว	153
42	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางกับวิธีการปรับตัว	154
43	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัว	155
44	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับวิธีการปรับตัว	155

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
45 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้/ปีกับวิธีการปรับตัว	156
46 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับวิธีการปรับตัว	157
47 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	158
48 แสดงวิธีการแก้ไขปัญหของผู้นำชุมชนของผู้ให้สัมภาษณ์	159
49 แสดงความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการของผู้ให้สัมภาษณ์	160

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงความเสียหายด้านทรัพย์สิน	77
2 แสดงความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตาม ระยะทางที่ดื่มน้ำจากชายแดน	80
3 แสดงความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	84
4 แสดงการเปรียบเทียบความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	88
5 แสดงความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตาม ระยะทางที่ดื่มน้ำจากชายแดน	91
6 แสดงความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	94
7 แสดงการเปรียบเทียบความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	97
8 แสดงความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตาม ระยะทางของที่ดื่มน้ำจากชายแดน	100
9 แสดงความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตามเชื้อชาติ	104
10 แสดงการเปรียบเทียบความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	108
11 แสดงผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์	111
12 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางที่ดื่มน้ำจากชายแดน	114
13 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ	117
14 แสดงการเปรียบเทียบของผลกระทบด้านจิตใจ จำแนกตามเชื้อชาติ	120
15 แสดงระยะทางของที่ดื่มน้ำจากชายแดนกับวิธีการปรับตัว ของผู้ให้สัมภาษณ์	123
16 แสดงการเปรียบเทียบระยะทางที่ดื่มน้ำกับการปรับตัว	126
17 แสดงเชื้อชาติต่าง ๆ กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	129
18 แสดงการเปรียบเทียบของเชื้อชาติกับการปรับตัว	132
19 แสดงเพศกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	135
20 แสดงอายุกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	138

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
21 แสดงระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	138
22 แสดงอาชีพกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	141
23 แสดงรายได้/ปีกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	147
24 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	150

บัญชีแผนที่ประกอบ

แผนที่ประกอบ

หน้า

1 แสดงขอบเขตจากชายแดนที่ระยะ 5 ,10 , และ 15 กิโลเมตร

67

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จังหวัดตากเป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าในเขตอำเภอทาสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอแมสออด อำเภอพบพระและอำเภออุ้มผาง และในปัจจุบันนี้ประเทศสหภาพพม่ายังประสบปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในอยู่ ทำให้เกิดการสู้รบภายในประเทศ ซึ่งตราบไต่ที่ยังมีปัญหภายในประเทศของประเทศสหภาพพม่าอยู่ จะทำให้มีผลกระทบตามแนวชายแดนไทย-พม่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันได้แก่ การมีกองกำลังติดอาวุธปล้นราษฎรชาวไทย การหลบหนีภัยจากการสู้รบของชาวพม่าเข้ามาในเขตประเทศไทย การหวั่นเกรงอันตรายจากฝ่ายตรงข้าม รวมถึงผลกระทบของประชาชนไทยจากการสู้รบของรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

จากผลการศึกษาวิจัยกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน หรือบริเวณที่คุกคามต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยของประชาชน ถึงผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าวต่อทรัพย์สินและสภาพจิตใจของ ประชาชนไทย ดังงานวิจัยของชัยวัฒน์ วงษ์อาษา, อัมพร โอตระกูลและสุวัฒน์ ศรีสรณัตร์ ที่ได้สำรวจสุขภาพจิตของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชายแดนด้านตะวันออกของไทย (อำเภอตากพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ปัจจุบันคือ จังหวัดสระแก้ว) พบว่า นักเรียนสวนใหญ่ ร้อยละ 67.2 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความวิตกกังวลอยู่ในระดับวิตกกังวลน้อยถึงปานกลาง และอยู่ในระดับเด่นชัดถึงรุนแรงร้อยละ 3.5 จากการสอบถามถึงสิ่งที่กลัวมากที่สุด สวนใหญ่ตอบว่ากลัวสงครามคิดเป็นร้อยละ 41.3 (ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา, อัมพร โอตระกูล, และ สุวัฒน์ ศรีสรณัตร์ 2529 : 41-49) และงานวิจัยของ พัชรา ศิลปบรรเลง ที่ทำการศึกษาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด พบว่า ประชาชนมีปัญหาสุขภาพจิต ร้อยละ 41.87 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนปัญหาสุขภาพจิตทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พัชรา ศิลปบรรเลง 2537 : บทคัดย่อ) งานของศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย ที่ได้สำรวจสุขภาพจิตของครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าครูนอกเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 (ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย 2525 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้ งานของเทพชาตรี ผังสระได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทหาร-พลเรือนในการช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบสัญชาติพม่า พบว่า ปัญหาการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยนั้น ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง ความปลอดภัย การรักษาผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้นจึงต้องหาหนทางจำกัดขอบเขตของปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทยให้

น้อยที่สุด การสู้รบของชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลทหารพม่ามีผลกระทบบริเวณชายแดนไทย ประเทศไทยต้องให้ผู้หลบหนีภัยเหล่านี้พักพิงอยู่ในดินแดนไทยก่อนในขั้นต้น เพื่อมนุษยธรรมและจะต้องตั้งศูนย์อพยพ ผู้หลบหนีภัยชั่วคราวขึ้นมาควบคุมดูแล เมื่อครั้งใดที่เกิดการสู้รบในฝั่งประเทศสหภาพพม่าอีก ย่อมส่งผลกระทบต่อที่ตั้งค่ายอพยพผู้หลบหนีภัยที่อยู่ตามแนวชายแดนโดยตรง เพราะจะต้องมีการไล่ล่าของทหารพม่าติดตามเข้ามาในเขตไทย ที่ตั้งค่ายอพยพผู้หลบหนีภัยตามแนวชายแดนเหล่านี้ จึงล่อแหลมจากการเข้าโจมตีของทหารพม่า ซึ่งรัฐบาลพม่าระแวงว่าศูนย์อพยพชาวกะเหรี่ยงคริสต์ เหล่านี้จะช่องสุ่มกำลังไว้สำหรับข้ามไปโจมตีทหารพม่าและกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธ รัฐบาลพม่าจึงคิดที่จะกำจัดการสนับสนุนของกองกำลังกะเหรี่ยงคริสต์ (เทพชาตรี ผึ้งสระ 2542 : 29-30) นัยยอมหมายถึงรัฐบาลพม่าต้องการทำลายศูนย์อพยพกะเหรี่ยงคริสต์ที่อยู่ตาม ชายแดนเหล่านี้ให้หมดไปทุกแห่งเมื่อมีโอกาส ซึ่งจะต้องมีการรุกล้ำเขตแดนไทยเข้ามาและต้องส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมของการคุกคามต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยเป็นมูลเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดความวิตกกังวล ความกลัวได้ อันจะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้ ดังเช่นที่ อัมพร โอตระกูล กล่าววาทะเกรงว่าจะได้รับอันตรายจากการอยู่อาศัยในที่ที่ไม่ปลอดภัย หรือพบกับเหตุการณ์ที่น่าตกใจ โดยไม่คาดคิดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด (อัมพร โอตระกูล 2538 : 57) ซึ่งสอดคล้องกับเบอร์นาร์ด (Bernard) ที่กล่าวว่า การอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความหวาดกลัว ความทุกข์ทรมาน การฆาตกรรมนั้นเป็นที่ก่อให้เกิดผลเสียทางจิตวิทยา อันจะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้ (Bernard, J G 1995 : 175) นอกจากนี้ดอบสัน มาร์แชลและเกรสัน (Dobson, Marshall , & Grayson) ยังกล่าวว่า การเคยตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการสู้รบ เช่น ฆ่า หรือประสบกับภาวะสูญเสีย การเป็นผู้เห็นหรือมีสวณรู้เห็นในการกระทำทารุณกรรม หรือพฤติกรรมรุนแรงต่าง ๆ เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียด (Dobson, Marshall , & Grayson 1996 : 437-439) จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านทรัพย์สินและทางด้านจิตใจด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่คุกคามดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ประชาชนยังคงมีความต้องการอาศัยอยู่ในถิ่นฐานของตนเอง ดังผลงานการวิจัยของชัยวัฒน์ วงษ์อาษาและคณะ พบว่า เด็กนักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93) ทั้งเพศชายและเพศหญิงจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของรัก และ ห่วงเหินถิ่นกำเนิดของตนเอง ไม่อยากย้ายไปอยู่ที่อื่นซึ่งมีเพียงร้อยละ 7 เท่านั้นที่มีความต้องการจะย้ายไปอาศัยอยู่ที่อื่น และจากการมีโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนเพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือประชาชนที่ส่วนใหญ่มีสภาพยากจน และประโยชน์ในแง่ของการป้องกันประเทศนั้น ทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่อันตรายดังกล่าวได้ (ชัยวัฒน์ วงษ์อาษาและคณะ 2529 บทคัดย่อ) เห็นได้ว่าถึงแม้ประชาชนเหล่านี้จะเผชิญกับปัญหาแต่หากสามารถดูแลตนเองด้านจิตใจได้จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติ เพราะพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เป็นพื้นฐาน

ในการส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคคล ดังที่ฮิลล์และสมิท (Hill & Smith) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพจิตนั้นจะประกอบไปด้วย การพัฒนาการรู้จักตนเอง การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและการดำรงรักษาระบบสนับสนุนทางสังคม การเผชิญปัญหา การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและการดูแลตนเองโดยทั่วไป (Hill , & Smith 1985 76-77) ซึ่งถ้าหากบุคคลมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นของระบบสนับสนุนทางสังคมนั้น เพนเดอร์ (Pender) ได้กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยลดระดับความรุนแรงของความเครียดและลดการแสดงออกทางกายอันเป็นผลมาจากความเครียด (Pender 1996 42) และ ลี (Lee) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการปรับตัวที่มีต่อความเครียด ความรู้สึกเหนื่อยหน่ายในงานและพฤติกรรมอันเหมาะสมในการแสดงออกของพยาบาลได้หวั่น ผลการวิจัยพบว่า การฝึกพฤติกรรมเหมาะสมในการแสดงออกรวมกับการแก้ปัญหาและการบริหารเวลา ช่วยให้พยาบาลมีพฤติกรรมเหมาะสมในการแสดงออกมากขึ้น ช่วยลดความเครียดและความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพยาบาลได้หวั่นอย่างเห็นชัดเจน (Lee 1988 77) ซึ่งการฝึกการกล้าแสดงออกทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถในการเผชิญกับปัญหา ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้ดี

ในฐานะผู้วิจัยมีถิ่นฐานและอาศัยอยู่ใกล้บริเวณอำเภอบพพระ จังหวัดตาก อีกทั้งยังเคยได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า อาจจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่าที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านทรัพย์สินหรือทางด้านจิตใจ และการที่ประชาชนจะมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและดำรงชีวิตประจำวันได้มากหรือน้อยนั้น ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการปรับตัวที่ไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่อยู่ตามแนวบริเวณชายแดนด้านอำเภอบพพระ จังหวัดตาก เนื่องจากบริเวณนี้จะได้รับผลกระทบมากกว่าอำเภออื่น ๆ ในด้านตะวันตก ถึงแม้ว่าภัยที่เกิดขึ้นนี้ไม่สามารถป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ แต่ถ้าหากประชาชนได้รับข่าวสารโดยเร็วก็สามารถลดความสูญเสียลงได้บ้าง และผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำ และความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำไปประกอบการพิจารณาในการวางแผน ป้องกัน ให้การช่วยเหลือในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยและพื้นที่อื่น ๆ ที่มีสถานการณ์ที่คล้ายกันนี้ ตลอดจนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง อันนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาที่ตั้งสัมพันธัมภ์บ้านของประชาชนไทย ที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 2 เพื่อศึกษาผลกระทบที่ประชาชนไทยได้รับจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 3 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทยสัญชาติไทยและชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทย ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ความสำคัญของการวิจัย

- 1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและวิธีการปรับตัวของประชาชนไทย ที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 2 ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวางแผนป้องกัน และให้ความช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศพม่าในอนาคต
- 3 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นที่มีความคล้ายคลึงกันต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มประชาชนไทย สัญชาติไทยและชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทย ที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากว่ามีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีหลายพื้นที่ ผู้วิจัยสุ่มเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอพบพระ จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 12,041 ครัวเรือน

ตัวแปรที่ศึกษา

1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

- 1 1 เพศ
- 1 2 อายุ
- 1 3 เชื้อชาติ
  - 1 3 1 เชื้อชาติไทย
  - 1 3 2 เชื้อชาติอื่น
- 1 4 ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงแนวบริเวณชายแดน
- 1 5 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

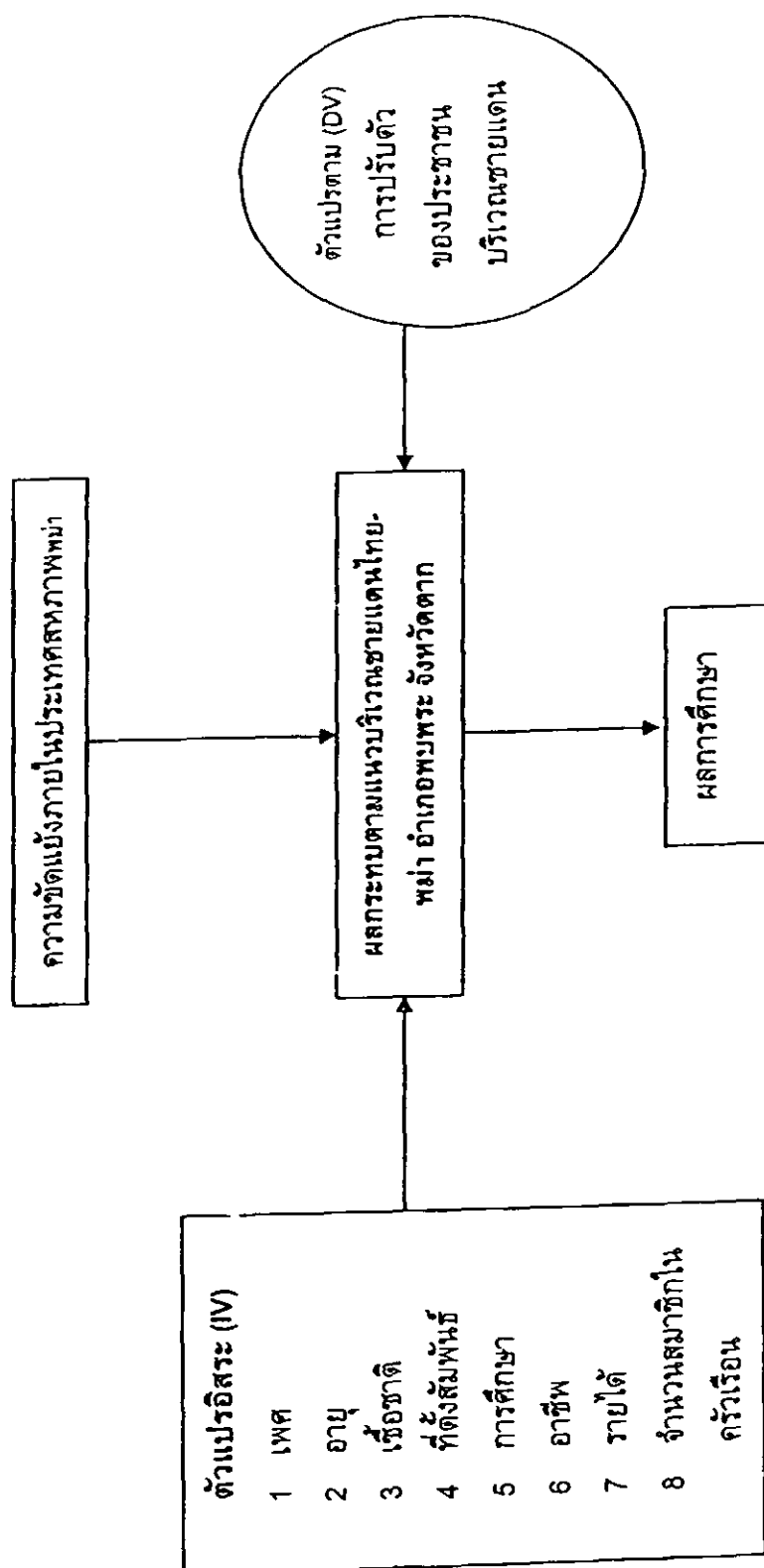
- 1 5 1 การศึกษา
- 1 5 2 อาชีพ
- 1 5 3 รายได้
- 1 5 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัวของประชาชนไทยบริเวณชายแดนไทย – พม่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1 การปรับตัว หมายถึง วิธีการปฏิบัติตนของประชาชนไทย เพื่อความอยู่รอด ปลอดภัย ในกรณีที่มีความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย – พม่าทางด้านอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 2 ความขัดแย้ง หมายถึง การที่รัฐบาลทหารพม่าใช้กำลังเข้าปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ภายในประเทศสหภาพพม่า
3. ชนกลุ่มน้อย สัญชาติไทย หมายถึง กลุ่มคนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คนเชื้อชาติไทย และกฎหมายไทยรับรองว่าเป็นคนสัญชาติไทย โดยพิจารณาจากบัตรประชาชนของประชาชนที่อยู่อาศัยในอำเภอพบพระ จังหวัดตากเป็นหลัก
- 4 อาชีพเกษตรกรรม หมายถึง การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ โดยเป็นเจ้าของกิจการ
- 5 อาชีพรับจ้าง หมายถึง การรับจ้างทำงานในภาคการเกษตร เช่น การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ตลอดจนรับจ้างเบ็ดเตล็ดทั่วไปเท่านั้น
- 6 ระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน หมายถึง ระยะทางจากที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ถึงแนวบริเวณชายแดน โดยใช้วิธีการกะประมาณของผู้ให้สัมภาษณ์และจากแผนที่
7. ที่ตั้งสัมพันธ์ของหมู่บ้าน หมายถึง ตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับเขตแดนประเทศสหภาพพม่า ด้านอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 8 ความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน หมายถึง การสูญเสียทรัพย์สินของประชาชนไทย ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ โดยได้รับผลจากความขัดแย้งบริเวณแนวชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา

กรอบแนวคิด

สมมติฐานของการวิจัย

- 1 ระยะทางจากที่พักอาศัยของประชาชนไทย ถึงแนวชายแดนที่ต่างกันทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน
- 2 ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติต่างกัน จะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ที่แตกต่างกัน
- 3 ประชาชนไทยเชื้อชาติไทยมีการปรับตัวต่อความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า มากกว่าชนกลุ่มน้อย สัญชาติไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. สถานการณ์ตามแนวชายแดนและชนกลุ่มน้อย
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะทั่วไปของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอพบพระ

จากบทสรุปปัญหาความมั่นคงและชายแดนของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้กล่าวถึงประวัติของอำเภอพบพระ สรุปได้ว่า เขตพื้นที่อำเภอพบพระเดิมอยู่ในเขตการปกครองของตำบลช่องแคบ อำเภอแมสออด จังหวัดตาก อ้างจากคำบอกเล่าของนายสุน อติตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ของบ้านเพอะพะได้กล่าวว่า เมื่อตนอายุได้ 12 ปี ได้อพยพมาพร้อมกับบิดาจากบ้านแม่ดาว อำเภอแมสออด ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่พร้อมกับญาติรวม 4 หลังคาเรือน ซึ่งในอดีตสภาพพื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์มาก มีป่าไม้มากมายและมีบริเวณแห่งหนึ่งใกล้ที่ตั้งของโรงพยาบาลพบพระ ในปัจจุบันมีลักษณะพื้นที่เป็นดงปาหวาย ดงเตยและดงแขม บริเวณนี้มีน้ำไหลออกจากภูทำให้เกิดการท่วมขังของน้ำที่เนอะแฉะที่เรียกว่า "เพอะพะ" ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองทางภาคเหนือ แปลว่า บริเวณที่มีน้ำขังเป็นแหล่งโคลนตมไปทั่ว เมื่อนายสุนตั้งบ้านเรือนได้ 3 ปี ทางราชการจึงประกาศเป็นหมู่บ้านขึ้นเรียกชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านเพอะพะ" ตามลักษณะพื้นที่แห่งนี้ ต่อมาได้มีการเสนอแยกตำบลออกจากตำบลช่องแคบ โดยใช้ชื่อตำบลใหม่ว่า "ตำบลพบพระ" เพื่อให้สอดคล้องกับคำเดิมและให้ความหมายที่เป็นศิริมงคล

เนื่องจากอำเภอแมสออดมีพื้นที่กว้างขวาง จึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการปกครองดูแลราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลช่องแคบและตำบลพบพระ ประกอบกับมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์แทรกซึม ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2513 จึงมีการแยกตำบลคีรีราษฎร์เป็นอีกตำบลหนึ่ง รวมเป็น 3 ตำบล และขอเสนอตั้งกิ่งอำเภอใหม่ ซึ่งเรียกชื่อกิ่งอำเภอใหม่นี้ว่า "กิ่งอำเภอพบพระ" ทางกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2520 มีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2520 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นอำเภอ

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 104 ตอนที่ 156 ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีเขตการปกครอง 5 ตำบล 49 หมู่บ้าน (อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2545 1) จากประวัติความเป็นมาของอำเภอพบพระที่กล่าวมาเห็นได้ว่า อำเภอนี้มีการพัฒนามาจากการตั้งบ้านเรือนไม่กี่หลังคาเรือน จนเป็นหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอตามลำดับสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้อำเภอพบพระได้เป็นอำเภอในระยะเพียงไม่กี่ปี เพราะได้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ทางไกลและมีผู้อพยพย้ายถิ่นมาตั้งถิ่นฐาน

1.2 ลักษณะทั่วไปของอำเภอพบพระ

อำเภอพบพระตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของที่ตั้งจังหวัดตาก มีระยะทางรถยนต์ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 105 ห่างจากจังหวัดตาก 135 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอแม่สอดตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1090 ไปทางทิศใต้ 50 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางจากจังหวัดตากถึงที่ว่าการอำเภอพบพระประมาณ 2 ชั่วโมง อำเภอพบพระมีพื้นที่ทั้งหมด 1,006.54 ตารางกิโลเมตร หรือ 625,088 ไร่ มีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนกับประเทศสหภาพพม่าเป็นระยะทาง 84 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทิศใต้ ติดกับ ประเทศสหภาพพม่าและอำเภออุ้มผาง โดยมีห้วยวาลย์และสันเขาถนนธงชัยเป็นแนวกั้นพรมแดน ทิศตะวันออก ติดกับ กิ่งอำเภอวังเจ้า จังหวัดตากและอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ทิศตะวันตก ติดกับ ประเทศสหภาพพม่า โดยมีแม่น้ำเมยและสันเขาถนนธงชัยเป็นแนวกั้นพรมแดน ส่วนสภาพพื้นที่ของอำเภอพบพระเป็นที่ราบสูง สลับกับเขาสูง อยู่เหนือระดับน้ำทะเล 250 – 1,600 เมตร และยังอยู่ห่างจากอ่าวเบงกอลประมาณ 100 กิโลเมตร จึงเป็นเขตรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกชุกและเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยและแม่น้ำต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยวาลย์ ห้วยแม่ละเมา ห้วยอุ้มเปี้ยม ห้วยน้ำนก ห้วยมอเกอ แม่น้ำเมย แม่น้ำแม่กลอง เนื่องจากที่ตั้งเป็นที่สูงจึงทำให้มีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปีและพื้นที่นี้ยังเหมาะสำหรับการเกษตร ส่วนด้านการปกครองนั้นทางกรมการปกครองอำเภอพบพระ ได้แบ่งเขตการปกครองเป็น 5 ตำบล 49 หมู่บ้าน เทศบาล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง ประชากรปี 2546 มีสัญชาติไทย 49,492 คน ชาย 25,892 คน หญิง 23,600 คน และมีชาวเขามานพื้นที่สูงที่ยังไม่ได้สัญชาติประมาณ 20,000 คน ได้รับสัญชาติไทยแล้วประมาณ 9,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง (มั่ว) และกะเหรี่ยง ชาวเขาเหล่านี้ได้ทำทะเบียนประวัติไว้ มีบัตรสีฟ้าและสีเขียวขอบแดง ความหนาแน่นของประชากรอำเภอพบพระเท่ากับ 49.17 คน/ตารางกิโลเมตร (อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2545 2) เนื่องจากอำเภอพบพระมีสภาพพื้นที่ดินและแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมต่อการเพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกพืชผักและผลไม้ ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 339,092 ไร่ของพื้นที่ทั้งหมด ครอบคลุมเกษตรกร 3,725 ครอบครัว มีรายได้เฉลี่ยในปี 2545 อยู่ที่ 50,000 – 60,000 บาท/ครอบครัว/ปี พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้ให้ราษฎร เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันฝรั่ง ถั่วเขียว แตงญี่ปุ่น ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ลำไย ทับทิม เงาะ กุหลาบตัดดอก พืชผักชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ผักกาดขาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ กระเทียม ถั่วฝักยาว แตงกวา เป็นต้น

1.3 สภาพทั่วไปตามแนวชายแดน

อำเภอพบพระมีหมู่บ้านที่ติดกับชายแดนพม่าจำนวน 16 หมู่บ้าน หมู่บ้านเหล่านี้ต่างได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า โดยที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า พื้นที่อำเภอพบพระยังมีการเคลื่อนไหวของกองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง 2 กองพัน คือ กองพันที่ 201 ของ พ ท นาร์ดา (Narda) ซึ่งเป็นบุตรของนายพลโบเมียะ มีเขตปฏิบัติการตั้งแต่แนวชายแดนของประเทศสหภาพพม่า ซึ่งตรงข้ามกับบ้านแม่อกฮู บ้านยะพอ บ้านพะดี ตลอดจนชายแดนถึงอำเภออุ้มผางของประเทศไทย โดยมีฐานปฏิบัติการใหญ่ที่คยาว่าเลย์คี (ตรงข้ามบ้านพะดี) มีกำลังประมาณ 150 คน กองพันที่ 202 มีการเคลื่อนไหวบริเวณตรงข้ามบ้านของแคว บ้านห้วยน้ำนกและบ้านหมื่นฤาชัย และในบริเวณนี้มีการสู้รบกับทหารพม่าและทหารกะเหรี่ยงพุทธ (Democratic Kayin Buddhist Army-DKBA) ในลักษณะกองโจร มีการวางระเบิดใช้จู่โจมยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีการปะทะกันบ่อยครั้ง ตรงบริเวณปากห้วยน้ำนก หมู่ 4 (บ้านห้วยน้ำนก) ตำบลพบพระ เนื่องจากว่าเป็นช่องเขา ในบางครั้งมีกระสุนปืนข้ามมาตกในฝั่งไทยมีการรุกร้าอธิปไตย อีกทั้งยังมีการใช้ พื้นที่ประเทศไทยในการเคลื่อนไหวเพื่อส่งกำลังบำรุง (อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2545 : 17-19) จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศสหภาพพม่านั้นเอง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกหลาย ๆ ปัญหาและปัญหาที่อำเภอพบพระได้รับผลกระทบ เช่น ปัญหาด้านเขตแดน ปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบ ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหายาเสพติด ปัญหาสัญชาติ ปัญหาการสู้รบตามแนวบริเวณชายแดน ปัญหาการทำป่าไม้ในประเทศสหภาพพม่าและปัญหาการปิดชายแดน เป็นต้น

2 สถานการณ์ตามแนวชายแดนและชนกลุ่มน้อย

2.1 สถานการณ์ตามแนวชายแดน

จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศด้วยกัน คือ สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชาประชาธิปไตยและประเทศมาเลเซีย ในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลายนี้ ประเทศสหภาพพม่าเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยมากที่สุด ดังคำกล่าวของ ประสงค์ ชิงชัย ที่ว่า แนวพรมแดนของประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่านั้นมีความยาวถึง 2,401 กิโลเมตร โดยอาศัยแม่น้ำเมย แม่น้ำปากจั่น แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำสายและแม่น้ำรวก เป็นเส้นเขตแดนประมาณ 714 กิโลเมตร สันเขาและสันปันน้ำ 1,624 กิโลเมตร และใช้เส้นตรงเป็นเขตแดนอีก 63 กิโลเมตร (ประสงค์ ชิงชัย 2539 : 36) แนวพรมแดนนี้ผ่านเขตปกครองระดับจังหวัดทั้งหมด 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง และจากการที่ประเทศมีพรมแดนติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าที่มากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

อื่น จึงทำให้ประเทศไทยมีปัญหาทางด้านชายแดนไทย-พม่าอยู่เนื่อง ๆ สาเหตุอีกประการหนึ่งมาจากความไม่สงบภายในของประเทศสหภาพพม่าเอง

ประเทศสหภาพพมานั้นเกิดปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศมานาน ดังที่ เซน น้อมศิริ ได้กล่าวว่า ประเทศสหภาพพมานั้นประกอบด้วยคนเชื้อชาติต่าง ๆ มากกว่า 135 เผ่าพันธุ์ โดยมีเชื้อชาติพม่ามากที่สุดถึง 68.98% ของประชากรทั้งหมด จึงมีความแตกต่างกันทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวัฒนธรรม (เซน น้อมศิริ 2544 : 24) ซึ่งนับเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งของคนในชาติระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ดังที่พรพิมล ตรีโชติ กล่าวว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและชนกลุ่มน้อยเป็นปัญหาที่สืบเนื่องและยาวนาน โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงจนกลายเป็นสงครามที่ยืดเยื้อกว่า 3 ทศวรรษ อันได้แก่ 1) ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งแบ่งแยกบริเวณพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยออกจากชนของชาวพม่า 2) ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ของชนชาติพม่าและกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ล้วนมีถิ่นกำเนิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพราะต่างคนต่างมีอาณาจักรของตนอยู่อย่างเป็นอิสระต่อกัน 3) ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในยุคหลังจากที่ประเทศสหภาพพม่าได้รับอิสรภาพจากอังกฤษในปี ค.ศ. 1948 ความพยายามของรัฐบาลกลางที่จะรวบรวมรัฐต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภายใต้การปกครองและการบริหารของรัฐบาลกลาง ซึ่งบริหารโดยชาวพม่าส่งผลให้เกิดการต่อต้านจากชนกลุ่มน้อยมากยิ่งขึ้น จนเกิดเป็นความขัดแย้งและกลายเป็นสงครามในที่สุด และ 4) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและกองกำลังชนกลุ่มน้อย เนื่องจากต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครองและหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ รัฐบาลพม่าจึงได้ประกาศใช้กฎหมายการลงทุนต่างชาติ (Foreign Investment Law) และได้ยกเลิกระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมวิถีพม่า แล้วหันมาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดแทน เพื่อรัฐบาลพม่าจะได้รับผลประโยชน์ (พรพิมล ตรีโชติ 2538 : 23-29) ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดความวุ่นวายภายในประเทศสหภาพพม่าขึ้น หลังจากที่นายพลเนวินลาออกจากตำแหน่งผู้นำประเทศแล้วนั้น พม่าได้ผู้บริหารประเทศชุดใหม่ คือ คณะฟื้นฟูกฎระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council - SLORC) ชัยโชค จุลศิริวงศ์ ได้กล่าวว่า รัฐบาลชุดนี้มีความพยายามอย่างมากในการที่จะหยุดยั้งความพยายามของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่จะแยกตัวเป็นรัฐอิสระ ซึ่งยุทธวิธีในการหยุดยั้งการแยกตัวที่ใช้อยู่ในขณะนี้มียู่ 2 วิธีด้วยกัน คือ วิธีแรก คือความพยายามที่จะให้มีการเจรจาหย่าศึกของกองกำลังชนกลุ่มน้อย ดังที่ใช้ได้ผลกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยมาแล้วหลายกลุ่ม วิธีที่สอง การใช้กำลังเข้าปราบปราม เช่น การปราบปรามทำลายค่ายสำคัญของกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union - KNU) และกลุ่มกองทัพเมืองไต (Muang Tai Army - MTA) หรือกองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ (SSA) แต่ไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตามเป้าหมายสุดท้าย คือความพยายามที่จะรักษาเอกภาพของชาติพม่าไว้ให้ได้ (ชัยโชค จุลศิริวงศ์ 2544 : 58-60) ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 พม่าได้ประกาศยุบสภาฟื้นฟูกฎระเบียบแห่งรัฐ (SLORC) พร้อมกับได้ตั้งสภาใหม่

ขึ้นมาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศเพื่อสืบอำนาจต่อจากสภานี้มีชื่อว่า “สภาสันติภาพและพัฒนาแห่งรัฐ” (State Peace and Development Council - SPDC) โดยยังคงยึดนโยบายแบบเดิม ซึ่ง มล พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์ ได้อธิบายเหตุผลไว้ว่า เป็นเพราะตามความเชื่อวาเลียดิรภาพทางการเมืองในพม่า นั้น แม้ว่าจะได้มาด้วยการบีบบังคับเพียงใดก็ตาม ยังคงเป็นหลักประกันที่ต้องใช้อำนาจของทหาร และการไม่ยอมให้มีการลุกฮือขึ้นต่อสู้เพราะจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล และการสูญเสียอำนาจก็จะตามมาอีกด้วย (มล พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์ 2542 : 88) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้คนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั้นเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลพม่า ซึ่งพัฒนา อินทะไชย ได้กล่าวว่า สภาพการเสี่ยงภัยหรือภาวะที่ส่งเสริมให้เกิดความเสียหายนั้น คือ สภาพหรือสภาวะหรือปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือกระตุ้นส่งเสริมให้ภัยนั้นมีโอกาสที่จะเกิดมากขึ้นหรือทำให้ความรุนแรงของภัยและขนาดความเสียหายมีมากขึ้น เช่น ผู้ที่อาศัยในประเทศที่เกิดสงครามหรือบริเวณที่เคยมีการสู้รบกันมาก่อน จะมีโอกาสที่ได้รับความเสียหายทั้งทางทรัพย์สินและร่างกายมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศที่มีความสงบและไม่เคยมีการสู้รบกันด้วยอาวุธ โดยทั่วไปสภาพการเสี่ยงภัยสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) สภาพการเสี่ยงภัยด้านกายภาพ เป็นสภาพหรือคุณสมบัติทางด้านกายภาพของวัตถุที่จะเอื้ออำนวยต่อการที่จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเกิดหรือเพิ่มขนาดของความเสียหาย สภาพเหล่านี้อาจจะอยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์หรือไม่อยู่ก็ได้ เช่น ลักษณะของสิ่งปลูกสร้าง ลักษณะอาชีพ สภาพร่างกายหรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 2) สภาพการเสี่ยงภัยด้านศีลธรรม เป็นสภาพด้านศีลธรรมของมนุษย์ที่ส่งเสริมหรือเพิ่มให้เกิดความเสี่ยงหรือความเสียหายมากขึ้นกว่าปกติ ซึ่งอาจจะเกิดจากการไม่ซื่อสัตย์ หวังผลตอบแทนจากการปฏิบัติที่ผิดกฎระเบียบ เป็นต้น 3) สภาพการเสี่ยงภัยด้านขวัญกำลังใจหรือจิตสำนึกในการป้องกันการเสี่ยงภัย เป็นสาเหตุที่บุคคลไม่พยายามทำหรือไม่ทำให้การเสี่ยงภัยนั้นลดน้อยลง หรือเป็นสภาวะที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยที่มิได้เจตนา แต่เกิดขึ้นจากการขาดความระมัดระวังในการป้องกันภัยตามสมควรหรือความประมาทเลินเล่อ (พัฒนา อินทะไชย 2545 : 24-25) ส่วนใหญ่แล้วสภาพการเสี่ยงภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายบ่อยครั้งมากที่สุด มักจะเป็นสภาพการเสี่ยงภัยทางด้านศีลธรรมและสภาพการเสี่ยงภัยทางด้านจิตสำนึก ดังนั้นถ้าเราสามารถกำจัดหรือลดสภาพการเสี่ยงภัยทั้งสองลงแล้วจะทำให้ความเสียหายหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีขนาดลดลงด้วย

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ซึ่งต้องการแยกตัวเป็นอิสระและได้ทำให้รัฐบาลพม่าต้องใช้กำลังปราบปรามอย่างรุนแรงเรื่อยมาจะเป็นปัญหาภายในประเทศของประเทศสหภาพพม่าก็ตาม แต่ทว่าผลพวงอันเกิดจากการทำสงครามสู้รบระหว่างกัน ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านของพม่า ดังเช่น ประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ในสภาวะดังกล่าวประเทศไทยจำเป็นต้องรับภาระหนัก อันสืบเนื่องมาจากการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยในบริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งส่งผลให้มีราษฎรชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าที่อาศัยอยู่ติดกับชายแดนไทย-พม่าและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีการสู้รบเกรงว่าจะไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงต้องพากันอพยพหนีภัย

สงครามเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 ซึ่งจนกระทั่งทุกวันนี้ ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวไม่มีท่าทีว่าจะยุติลงเมื่อใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งระหว่าง รัฐบาลทหารพม่ากับกองกำลังกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่ยังไม่ได้มีการเจรจาลงนามยุติการสู้รบกับรัฐบาลทหารพม่า ส่วนกองกำลังชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มที่ได้เจรจาลงนามยุติการสู้รบกับรัฐบาลทหารพม่าแล้ว ได้หวนกลับมาทำการสู้รบกันอีกครั้ง เมื่อแต่ละฝ่ายไม่ได้มีการเคารพในหลักการข้อตกลงที่ให้ไว้ต่อกัน ยิ่งไปกว่านั้นตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 4 ทศวรรษ การที่รัฐบาลทหารพม่าได้ใช้นโยบายการปราบปรามกวาดล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรง ตลอดจนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อชนกลุ่มน้อยก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ราษฎรชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าพากันอพยพหลบภัยเข้ามาในเขตตามแนวชายแดนไทย

2.2 ชนกลุ่มน้อย

2.2.1 ความหมายของชนกลุ่มน้อย

ชนกลุ่มน้อย (Minority group) หรือ ชนต่างวัฒนธรรม ตามความหมายตามลายลักษณ์อักษรที่ลิขิต ชีวเวคิน ได้กล่าวไว้ว่า หมายถึง กลุ่มชนที่มีจำนวนน้อยและมีความแตกต่างจาก ชนส่วนใหญ่ของประชาคมการเมือง (ลิขิต ชีวเวคิน 2532 : 523) ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อย ส่วนใหญ่ ได้แก่ นักมนุษยวิทยาซึ่งให้ความสนใจอยู่ในเรื่องของรูปแบบและโครงสร้างสังคมของ กลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันและให้ความสำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่เป็น ชนกลุ่มน้อยของประเทศ นักสังคมวิทยาให้ความสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ในประเทศที่มีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม สำหรับ นักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจในแง่มุมของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่อาจเป็นปัญหาต่อความมั่นคง ของรัฐ

เอกสารที่อธิบายคำว่าชนกลุ่มน้อยไว้อย่างชัดเจนนั้น คือเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ของลิขิต ชีวเวคิน ซึ่งกล่าวว่า ชนกลุ่มน้อยมีลักษณะแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ใน 6 เรื่อง คือ 1) ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ (Race) 2) ความแตกต่างในเรื่องเผ่าพันธุ์ (Ethnicity) 3) ความแตกต่างในเรื่องศาสนา 4) ความแตกต่างในเรื่องภาษา 5) ความแตกต่างในเรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี 6) ความแตกต่างในเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมือง (ลิขิต ชีวเวคิน 2521 : 2-5) และยังมีบทความที่อธิบายคำว่า “ชนกลุ่มน้อย” ไว้อย่างชัดเจนอีกบทความหนึ่งคือ “ปัญหาบูรณา การในสังคมไทย” ของ อมรา พงศาพิชญ์ โดยอธิบายคำว่า “ชนกลุ่มน้อย” จาก 3 แง่มุมด้วยกัน คือ ขั้นตอนแรกพิจารณาจากแง่มุมของอำนาจ แบ่งออกได้เป็นกลุ่มที่มีอำนาจและกลุ่มที่อยู่ใต้อำนาจ การปกครองหรือกลุ่มใต้ปกครอง (Dominant/Subordinate) ขั้นตอนที่สองพิจารณาจากแง่มุมของ จำนวนกลุ่มที่มีจำนวนน้อย และมีอำนาจในประเทศคือกลุ่มชนชั้นผู้นำ ประชาชนส่วนใหญ่ของ ประเทศที่ไม่มีอำนาจคือมวลชน (Elite/Mass) ขั้นตอนที่สามพิจารณาจากแง่มุมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจและมีจำนวนมาก คือชนกลุ่มใหญ่ (Majority group) และกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีอำนาจและมี จำนวนน้อย คือ ชนกลุ่มน้อย (อมรา พงศาพิชญ์ 2530 : 2-5) จากการมองคำว่าชนกลุ่มน้อยที่

กล่าวมาแล้วทั้งของ ลิซิด ซีเวคินและของอมรา พงศาพิชญ์ เป็นการมองจากแง่มุมของนักรัฐศาสตร์ ส่วนที่มองจากแง่มุมของนักภาษาศาสตร์และนักวัฒนธรรมพอมืออยู่บ้าง เช่น งานของสุริยา รัตนกุล ที่กล่าวว่า 1) ชนกลุ่มน้อยมักมีจำนวนมากพอสมควร (ไม่ใช่มีเพียง 2-3 ครอบครัว) และแยกตนเป็นเอกเทศออกจากชนกลุ่มใหญ่ ระยะเวลาที่อยู่หากันเป็นเอกเทศนี้นานพอที่จะช่วยให้ชนกลุ่มน้อยรักษาเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของชนกลุ่มน้อยไว้ได้ 2) ชนกลุ่มน้อยไม่ได้เข้าร่วมในวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ตามฉันทานุมัติของชนกลุ่มใหญ่ การเข้ามาในประเทศของชนกลุ่มน้อยเป็นการเข้ามาเอง โดยวิธีการลักลอบหรือไม่ลักลอบก็ตาม 3) แนวความคิดที่สามสืบเนื่องมาจากแนวความคิดที่หนึ่งที่ว่าชนกลุ่มน้อยต้องการอยู่เป็นเอกเทศไม่เข้าร่วมในวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่หรือไม่สามารถเข้าร่วมในวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ จึงมักอยู่ที่ทางไกลจากทางคมนาคม อาศัยอยู่ตาม ป่าเขา ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะที่พบมากในชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก 4) ชนกลุ่มน้อยจะแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในข้อที่สำคัญเช่นเรื่อง เชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษาและวิธีการหาเลี้ยงชีพ (สุริยา รัตนกุล 2531 85-86)

จากความหมายดังกล่าวพอที่จะสรุปได้ว่า ชนกลุ่มน้อย หมายถึง กลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แตกต่างจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนาและภาษา โดยยังคงซึ่งเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้ นั่นเอง

2.2.2 สาเหตุของความแตกต่างทางชาติพันธุ์

ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จะส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีได้ ถ้าเข้าใจว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เกิดขึ้นได้อย่างไร สาเหตุของการเกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1) เกิดจากการแบ่งแยกโดยวัฒนธรรม

ในสังคมบางสังคมมีการแบ่งชนชั้นและคนที่อยู่ในชนชั้นต่ำที่สุด คือ เป็นกลุ่มชนที่อยู่นอกกระบวนสังคมนั้น เช่น พวกจัณฑาลในอินเดีย เอทาหรือบูราคูในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่ถูกสังคมระบุว่าเป็นคนนอกกระบวนหรือนอกกริด และถือว่าเป็นผู้ที่ไม่สะอาดและไม่ควรอยู่รวมสังคม กับสมาชิกส่วนใหญ่ได้กลายเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคมนั้นเป็นผู้ที่ปราศจากศักดิ์ศรี ไม่มีอำนาจและไม่มีสิทธิ์ทางสังคมเท่าเทียมกับคนอื่น ปัจจุบันประเทศอินเดียและประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายเลิกชนชั้นจัณฑาลและบูราคูแล้ว แต่ในทางปฏิบัติการกีดกันยังมีอยู่ ซึ่งคนกลุ่มนี้กำลังเรียกร้องความเสมอภาคทางกฎหมายและทางสังคม เมื่อใดที่รัฐบาลสามารถดูแลให้ความเสมอภาคทางกฎหมายและทางสังคมแก่คนกลุ่มนี้ได้ เมื่อนั้นสภาพของความเป็นชนกลุ่มน้อยก็จะหมดไป

2) เกิดจากการแบ่งแยกจากลักษณะทางภูมิศาสตร์

กลุ่มชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างจากคนส่วนใหญ่และการตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่ห่างไกล เช่น ชาวเขาในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์พบปัญหาว่าถูกตัดขาดจากสังคม

สวนใหญ่ ไม่ได้รับข่าวสารจากสวนกลางอย่างสม่ำเสมอ การขาดการสื่อสารที่ดีนี้มีผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดและอาจทำให้ชนกลุ่มน้อยมีปฏิกิริยาต่อต้านชนกลุ่มใหญ่ได้ ตัวอย่างของชาวเขาในประเทศพม่า และชาวเขาในประเทศไทยเป็นตัวอย่างที่จะเปรียบเทียบกันได้ ชาวเขาถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกแยกจากชนกลุ่มใหญ่โดยลักษณะภูมิศาสตร์ การขาดการสื่อสารที่ดีทำให้รัฐบาลพม่ามีปัญหาเกี่ยวกับพวกกะเหรี่ยงและพวกฉาน แต่ในกรณีประเทศไทยรัฐบาลได้พยายามติดต่อสื่อสารกับชาวเขาอยู่เสมอเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขากับรัฐบาลไทยจึงเป็นความสัมพันธ์ที่มีปัญหาน้อยกว่ากรณีของประเทศพม่า

3) เกิดจากการผนวกดินแดน

การขยายอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่งโดยการผนวกดินแดนเพิ่ม อาจเกิดจากการตกลงกันตามสนธิสัญญาหรือการสู้รบกันในสงคราม ตัวอย่างของการตกลงตามสนธิสัญญา เช่น กรณีของสหรัฐอเมริกาที่ซื้อดินแดนรัฐต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 1803 หรือการที่สหรัฐอเมริกาซื้อดินแดนรัฐอะลาสกาในปี ค.ศ. 1867 ส่วนตัวอย่างของการสู้รบระหว่างเพื่อนบ้านและฝ่ายชนะสามารถผนวกดินแดนข้างเคียงเพิ่มขึ้น เช่น กรณีของอาณาจักรต่าง ๆ ในบริเวณแหลมทองของทวีปเอเชียคืออาณาจักรสุโขทัย ทวารวดี ศรีวิชัย ล้านนา ล้านช้าง อโยธยา ฯลฯ สามารถขยายดินแดนให้กว้างใหญ่ขึ้นได้โดยการยกทัพสู้รบกันและฝ่ายชนะเป็นฝ่ายที่สามารถขยายอาณาจักรได้

การผนวกดินแดนในลักษณะของการตกลงกันตามสนธิสัญญาก็ดี หรือในลักษณะของการสู้รบชนะก็ดี ถ้าดินแดนที่ได้มาประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างไปจากคนสวนใหญ่แล้วต่างก่อให้เกิดปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ ถึงแม้ว่าลักษณะโดยทั่วไปของคนสองกลุ่มนี้อาจไม่แตกต่างกันมากนักก็ตาม

4) เกิดจากการย้ายถิ่น

ลักษณะการเกิดชนกลุ่มน้อยที่เกิดจากการย้ายถิ่นมีสาเหตุมาจากการที่คนจำนวนหนึ่งอพยพย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ในสังคมอื่น โดยที่คนกลุ่มนี้มีลักษณะทางวัฒนธรรมแตกต่างจากคนในสังคมที่คนย้ายเข้าไปอยู่ การเกิดชนกลุ่มน้อยจากการย้ายถิ่นมิได้หลายกรณี อาทิ

- 1 การอพยพจากแอฟริกาไปทวีปอเมริกาและทวีปยุโรป
- 2 การอพยพแรงงานเกณฑ์จากบริเวณหนึ่งไปยังอีกบริเวณหนึ่ง
- 3 การว่าจ้างอพยพคนเพื่อไปเป็นแรงงาน
- 4 การอพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือการลี้ภัยทางการเมือง
- 5 การรับชนชาติอื่นเข้าประเทศโดยการโอนสัญชาติ
- 6 การอพยพของชนชาติที่เจริญกว่าไปยังพื้นที่ที่มีชนชาติที่ด้อยกว่า

5) เกิดจากการตกเป็นประเทศอาณานิคม

การเกิดชนกลุ่มน้อยในประเทศอาณานิคมนี้มีลักษณะแตกต่างจากกรณีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 4 กรณี ทั้งนี้เพราะอาณานิคมเกิดจากการที่มหาอำนาจเข้ามามีอำนาจในการเมือง

การปกครองของประเทศอื่น ผู้อพยพเข้ามาเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่าและสามารถออกกฎหมายบังคับต่าง ๆ นานา ทำให้เจ้าของประเทศซึ่งมีจำนวนมากกว่ามีลักษณะของผู้อยู่ใต้ปกครอง และต้องยอมจำนนต่อข้อเรียกร้องของประเทศมหาอำนาจ ประเทศมหาอำนาจมักจะจับจองที่ดินขนาดใหญ่และวางจ้างคนพื้นเมืองให้เป็นกรรมกรในไร่นา มีผลทำให้คนพื้นเมืองมีลักษณะเป็นผู้อยู่ใต้การปกครองหรือลูกจ้างในอาณัติของมหาอำนาจ ถึงแม้ว่ามหาอำนาจเป็นผู้บุกรุกเข้ามาในดินแดนของตน โดยทั่วไปจำนวนของผู้ที่อพยพมาจากประเทศมหาอำนาจมักไม่มากนัก แต่เนื่องจากคนกลุ่มนี้สามารถจับจองที่ดินและทำธุรกิจจนถึงขนาดเป็นผู้กุมอำนาจเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมได้ (อมรา พงศาพิชญ์ 2541 : 162-166)

สรุปได้ว่า สาเหตุของความแตกต่างทางชาติพันธุ์นั้น เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน คือ เกิดจากการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม เกิดจากการแบ่งแยกจากลักษณะภูมิศาสตร์ เกิดจากการผนวกดินแดน เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นและเกิดจากการตกเป็นอาณานิคม ซึ่งอย่างหลังในปัจจุบันนี้ไม่มีให้เห็นแล้ว

2.2.3 ชนกลุ่มน้อยในอำเภอพบพระ

ในปัจจุบันอำเภอพบพระมีชนกลุ่มน้อยจำนวนหลายกลุ่มด้วยกัน จากงานของ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์ และงานของสมัย สุทธิธรรม พอที่จะสรุปได้ดังนี้

1) กะเหรี่ยง

ประวัติความเป็นมา

เดิมกะเหรี่ยงอาศัยอยู่แถบบริเวณต้นแม่น้ำสาละวิน ต่อมาได้อพยพเข้าสู่ประเทศสหภาพพม่าและประเทศไทย แต่คำกล่าวนี้ไม่มีหลักฐานแน่ชัด จากเอกสารของสมัย สุทธิธรรม ที่ได้กล่าวว่า เดิมมีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในแถบบริเวณต้นน้ำสาละวินเป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายปกครองของสหภาพพม่ากับชาวกะเหรี่ยงรวมทั้งชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ๆ กระทั่งเกิดเป็นสงครามขึ้น ซึ่งเป็นแรงกดดันอันสำคัญที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงจำนวนมากอพยพเข้าสู่ประเทศไทยตามเขตชายแดน โดยที่ชาวกะเหรี่ยงนี้เดินทางเข้ามาได้ไม่ยากนัก

กะเหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มชนผู้ใช้ภาษาตระกูลภาษาจีน - ทิเบต กะเหรี่ยงในประเทศไทยมีกลุ่มต่าง ๆ กันคือ กลุ่มสะกอ หรือ กลุ่มยางขาว จะเรียกตัวเองว่า "ปกาเกญอ" เป็นกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุด กลุ่มโปว เรียกตัวเองว่า "โพล่ง" ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และลำพูน กลุ่มปะโอ หรือ "ตองสู" และ กลุ่มบะเว หรือ "คะยา" อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงส่วนใหญ่อยู่บนเขาและมีอยู่บ้างตามพื้นราบ บางแห่งมีทั้งกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นแต่ไม่ชอบอยู่รวมกัน หมู่บ้านถึงแม้จะอยู่ติดกันแต่ก็แยกกลุ่มกัน ลักษณะเด่นอันหนึ่งของกะเหรี่ยงที่ไม่เหมือนกับชาวเขาเผ่าอื่นคือ การตั้งหมู่บ้านอย่างถาวรที่เป็นหลักแหล่ง เช่น บางหมู่บ้านอยู่มานานกว่า 200 ปีก็มี ทั้งนี้เพราะความสามารถในการอนุรักษ์ดินและน้ำ วิธีการที่ดีและเหมาะสมคือ การทำนาแบบขั้นบันไดตามไหล่เขา จึงสามารถทดน้ำเข้าไปใช้ได้ หรือการทำน่าน้ำฝน บุคคลทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะทางภาคเหนือรู้จัก

กะเหรี่ยงในชื่อว่า “คนยาง” นอกจากนั้นในท้องที่หนึ่ง ๆ อาจเรียกพวกนี้ว่า ยางแดง ยางขาว ยางเปียง ยางกะเลอ และยางน้ำ ฯลฯ ซึ่งที่แท้จริงแล้วคือชื่อเรียกกะเหรี่ยงอย่างเดียวกัน (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 73-88) แต่นักภาษาศาสตร์ได้แบ่งแยกกลุ่มกะเหรี่ยงทั้งหมดที่อยู่ในประเทศไทย เพียง 4 กลุ่มตามที่ได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น

ลักษณะทางกายภาพ

พวกกะเหรี่ยงโดยทั่วไปมีความสูงขนาดปานกลาง กะเหรี่ยงในพื้นที่ราบจะมีความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 5'4" ฟุต และกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บนเขาจะต่ำกว่านี้ พวกผู้หญิงมีรูปร่างเล็กกว่าผู้ชาย กะเหรี่ยงบนเขาจะทำงานหนักมากเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและต้องเผชิญกับโรคภัยไข้เจ็บอยู่เสมอ โดยเฉพาะไข้มาเลเรียจึงทำให้ร่างกายแคระแกร็น บนพื้นที่ราบหรือพื้นที่ต่ำลงมาจะพบพวกกะเหรี่ยงที่มีรูปร่างดี แข็งแรง สันทัด ช่างหาใหญ่ ขาสั้น และได้สัดส่วนกับร่างกาย ส่วนผู้หญิงกะเหรี่ยงมีรูปร่างอวบสมบุรณ์ เรือนรางตั้งตรงเพราะต้องแบกของหนักไว้บนศีรษะหรือบนหลังเสมอ ๆ ส่วนพันคล้ายกับของพวกผู้ชาย คือ มีรอยเปื้อนเป็นคราบเพราะยังนิยมกินหมากกันอยู่ แต่ในปัจจุบันนี้บางหมู่บ้านมีการกินหมากลดลง พวกกะเหรี่ยงบนภูเขามักไม่ใคร่อาบน้ำและชอบห้อยเครื่องราง ผิวของพวกกะเหรี่ยงมีความแตกต่างกันตั้งแต่สีเหลืองไปจนถึงน้ำตาลคล้ำ พวกที่ทำงานในร่มย่อมจะมีผิวขาวกว่าพวกที่ทำงานกลางแจ้ง แม้ว่าพวกกะเหรี่ยงแต่ละคนจะมีรูปร่างลักษณะหน้าตาแตกต่างกันออกไปมากก็ตาม แตรูปใบหน้าเป็นแบบเดียวกัน คือ มีลักษณะแบนเหมือนกับใบหน้าของชนเผ่ามอญโกเลียนทั่วไป

สำหรับเครื่องแต่งกายของกะเหรี่ยงแต่ละเผ่า่นั้น แตกต่างกันไป ดังนี้

1 กะเหรี่ยงสะกอ ผู้ชายนิยมใส่เสื้อแขนสั้นสีแดง รัดเอวด้วยเชือก มีหูและโพกผ้าด้วยสีต่าง ๆ กัน ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะนุ่งกระโปรงสีชาวยาว มีการปักบ้างเล็กน้อย ส่วนพวกที่แต่งงานแล้วนิยมใส่เสื้อแขนสั้นสีน้ำเงินเข้ม ส่วนด้านล่างของเสื้อจะประดับด้วยลูกปัดสีแดงและสีขาว กระโปรงเป็นสีแดงลายดัดพร้อมกับผ้าโพกผ้าสีแดง

2 กะเหรี่ยงโปว์ ผู้ชายจะแต่งตัวเหมือนชาวนาไทย ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วใส่เสื้อคลุมเหมือนกับพวกสะกอ แตยาวกว่าและสีแดงจะเด่นกว่า ท่อนบนของเสื้อปักด้วยลวดลายแพรวพราว กระโปรงสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ส่วนผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะเย็บปักด้วยลวดลายและประดับลูกปัดต่าง ๆ เกลาผมและมีปิ่นเงินปักอยู่ กระโปรงยาวคลุมข้อเท้า ชายแขนเสื้อท่อนบนและชายกระโปรงมีหูห้อย ใส่กำไลมือและแขน บางครั้งมีเครื่องเงินสวมคอ อย่างไรก็ตาม การแต่งตัวอย่างพิถีพิถันและครบเครื่องนั้นมักจะกระทำในโอกาสที่มีงานสำคัญในหมู่บ้าน

3 กะเหรี่ยงบะเว หรือ คะยา ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาสั้นสีแดงและโพกศีรษะ พวกนี้นิยมลักเป็นรูปต่าง ๆ ไว้ข้างหลัง ส่วนผู้หญิงจะนุ่งกระโปรงสั้นมากและสวมกำไลไม้ไผ่ที่ข้อเท้า

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของกะเหรี่ยงอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “เพื่อยังชีพ” ซึ่งหมายถึงการทำมาหากินเพื่อบริโภคเท่านั้น ได้แก่ การปลูกข้าวเป็นหลักและการทำนาขั้นบันไดตามหุบเขา โดยไม่มีการปลูกพืชชนิดอื่นแต่อย่างใด กะเหรี่ยงไม่เคยปลูกฝิ่นแต่เป็นผู้เสพย์กันมาก ทั้งนี้เพราะกะเหรี่ยงนิยมใช้

ผืนดินและสุกมาใช้เป็นยารักษาโรคต่าง ๆ และบำบัดความเจ็บปวดเนื่องจากได้รับอุบัติเหตุ ปัจจุบันนี้จะเหียงเริ่มรู้จักการปลูกพืชเศรษฐกิจ หรือปลูกพืชเพื่อขายกันมากขึ้น เช่น ะล่ำปัส มะเขือเทศ มันฝรั่ง พืชผักผลไม้และดอกไม้เมืองหนาว โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการหลวง และหมู่บ้านที่มีการคมนาคมค่อนข้างสะดวก กะเหียงได้ชื่อว่าเป็นเผ่าที่รู้จักการใช้พื้นที่ทำกินแบบอนุรักษ์ โดยใช้วิธีที่เรียกว่า "โรหมุนเวียน" คือ ทำไปแล้วก็พักทิ้งไว้ 3-5 ปี แล้วจึงกลับมาทำใหม่ วนเวียนกันอย่างนี้ตลอดไปเพื่อป้องกันการสูญเสียของหน้าดิน อันจะทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ จึงนับว่ากะเหียงเป็นพวกที่อยู่อย่างถาวรไม่เคลื่อนย้ายด้วยเหตุผลดังกล่าว การเลี้ยงสัตว์ กะเหียงนิยมเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ โดยเฉพาะไก่และสุกร เลี้ยงไว้เพื่อใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ความสำคัญทางเศรษฐกิจของการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้านได้แก่ การเลี้ยงช้าง ในอดีตใช้ช้างเพื่อรับจ้างทำงานกับบริษัททำไม้ แต่ปัจจุบันก็ยังมีการเลี้ยงช้างไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ขี่เดินทางชมธรรมชาติในป่า นอกจากนี้กะเหียงเป็นนักล่าสัตว์ป่าเพื่อการบริโภค และชำนานูในการหาของป่าเพื่อนำมาขายเป็นรายได้อีกด้วย

ลักษณะทางสังคม

การตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันเป็นหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญคือ เป็นแหล่งหรือสถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมของตนเอง ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ นั้นจะมีหัวหน้าฝ่ายชาย ซึ่งมีตำแหน่งหมอผีเพียงคนเดียวเป็นผู้ทำพิธีกรรมนี้ นอกจากนั้นแต่ละหมู่บ้าน (ในอดีต) ยังได้แบ่งเขตของตนหรืออาณาเขตของหมู่บ้านโดยใช้วัดมีการเดินทางระยะเดินเท้า 1 ชั่วโมงเป็นตัวกำหนด คนในหมู่บ้านหนึ่งจะไปทำไร่ในเขตของอีกหมู่บ้านหนึ่งไม่ได้ นอกจากการทำนาเท่านั้น เพราะนาซื้อขายกันได้ แต่ไร่นั้นเป็นการถือกรรมสิทธิ์ครอบครอง สังคมกะเหียงเป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งหมายถึงว่าในบ้านหลังหนึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และลูกเท่านั้น เมื่อลูกแต่งงานจะแยกครอบครัวไปปลูกบ้านใหม่หลังเล็ก ๆ แต่มีข้อแม้ว่า ถ้าแต่งงานแล้วชายต้องมาอยู่ที่บ้านภรรยาจนเป็นเวลา 1 ฤดูกาลเกษตร (คือเริ่มจากการถางไร่) ปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ 7-8 เดือน หลังจากนั้นจะปลูกบ้านใกล้ชิดกับพ่อแม่ฝ่ายภรรยา คำว่าครัวเรือนในสังคมกะเหียงนอกจากมีความหมายถึงพื้นฐานชั้นแรก ในด้านการผลิตและบริโภคแล้ว ยังหมายถึงว่าแต่ละครัวเรือนต้องมีไร่เป็นของตนเอง พิธีกรรมด้านการเกษตรและการรักษาพยาบาลเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครัวเรือนยกเว้นพิธีทางศาสนา หรือการเลี้ยงผีตามประเพณีของผีฝ่ายมารดา ส่วนในเรื่องการปกครองของกะเหียง อำนาจในทางการปกครองโดยเฉพาะจากทางราชการที่ได้ตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนั้น ถ้าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลและการคมนาคมลำบากแล้ว อำนาจต่าง ๆ ของผู้รับหน้าที่จากทางรัฐบาลมีไม่มากเท่ากับหมอผีประจำหมู่บ้านและกลุ่มอาวโซ เพราะชาวบ้านต่างยอมรับและประพฤติปฏิบัติตามประเพณีของตนมากกว่า เช่น การตัดสินปัญหาที่มีความผิด โดยการลงโทษด้วยวิธีการขับไล่ลูกบ้านออกจากหมู่บ้าน จะเป็นไปตามข้อตัดสินของกลุ่มอาวโซเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งทางราชการเป็นเพียงคนหนึ่ง ในคณะกรรมการของาลุ่มผู้ตัดสิน ในเรื่องของความเชื่อถือของกะเหียงได้แผ่แทรกซึมและมีอิทธิพลมาก ต่อการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังนั้นกะเหียงจึงให้ความสำคัญในทางศาสนามาก นั่นคือการนับถือผีและพุทธรวมกัน ผีที่กะเหียงนับถือ

ที่มีความสำคัญ ได้แก่ ผีเจ้าที่ และผีตาง ๆ ที่สิงสถิตอยู่ตามป่า ภูเขา ลำห้วย ในไร และในหมู่บ้าน ผีที่ถือกันว่าเป็นผีร้ายนั้นเชื่อว่าเป็นผีที่จะทำให้ประสบภัยพิบัติทั้งปวง จึงต้องมีการเซ่นสังเวยด้วยอาหารต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ หมู ไก่ ฯลฯ นอกจากนี้มีความเชื่อในเรื่องผีตาง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันต่อพวกเขาแล้ว กะเหรี่ยงยังเชื่อในเรื่องขวัญซึ่งมีประจำตัวของแต่ละคน กะเหรี่ยง เชื่อว่า ในร่างกายของคนเรามีอยู่ทั้งหมด 33 ขวัญ ส่วนใหญ่ไม่สามารถนับได้หมดว่า ขวัญอยู่ในส่วนไหนบ้างของร่างกาย เพียงแต่บอกได้ว่าอยู่ในส่วนสำคัญ ๆ ของร่างกาย เช่น ขวัญอยู่ที่ศีรษะ ขวัญสองขวัญที่ใบหูทั้งสองข้าง ขวัญจะละทิ้งหรือหายไปก็ต่อเมื่อคน ๆ นั้นได้ตายไป นอกจากนั้นแล้วเชื่อกันอีกว่าขวัญชอบที่จะหนีไปท่องเที่ยวตามความต้องการของมันเอง และอาจถูกผีร้ายต่าง ๆ ทำร้ายหรือกักขังไว้ ซึ่งทำให้ผู้นั้นล้มป่วย การรักษาพยาบาลหรือวิธีที่ช่วยเหลือคนเจ็บป่วยได้ก็คือ การล่อและเรียกขวัญให้กลับมาสู่บุคคลที่เจ็บป่วย พร้อมกับทำพิธีผูกข้อมือรับขวัญด้วย ในสังคมของกะเหรี่ยงนั้นถือเป็นปกติธรรมดา เมื่อแต่ละวันในหมู่บ้านจะทำพิธีเลี้ยงผีและการเรียกขวัญของคนเจ็บป่วยแทนการรักษาด้วยหมอสมัยใหม่ บางครั้งถึงแม้จะมีหมอเข้าไปช่วยรักษาให้ตามแบบทันสมัย แต่ถ้าหากบ้านที่ผู้ป่วยนั้นได้รับการเลี้ยงผีแล้ว เขาจะปฏิเสธที่จะรักษาอย่างน้อย 3 วันเพราะเป็นช่วงระยะเวลาที่ขวัญจะกลับเข้ามายังผู้ป่วยนั้น (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 21-50 , สมัย สุทธิธรรม 2541 : 1-69) จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่ากะเหรี่ยงแต่ละเผ่าจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งพอที่จะจำแนกได้จากการแต่งกาย ภาษา ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการนับถือผีและค่านิยมของกะเหรี่ยงนี้จะนิยมอาศัยกันเป็นหมู่คณะของตน

2) แม้ว (ม้ง)

ประวัติความเป็นมา

แม้ว หรือ ม้ง เป็นชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศจีนและประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ คือ เวียดนาม สหภาพพม่า ลาว และประเทศไทย ชาวเขาเผ่าแม้ว(ม้ง) ที่อยู่ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ แม้วขาวและแม้วเขียว การแบ่งชื่อกลุ่มย่อยดังกล่าวนี้จะแบ่งตามการเรียกชื่อของเขาเอง กล่าวคือ แม้วขาวเรียกตัวเองว่า "ฮม้ง เตอร์" และแม้วเขียวเรียกตนเองว่า "ฮม้ง จิว" การเรียกชื่อกลุ่มย่อยแม้วเขียวในประเทศไทยมีชื่อเรียกโดยคนต่างเผ่าว่า "แม้วน้ำเงิน" "แม้วลาย" "แม้วดอก" "แม้วดำ" ซึ่งชื่อเหล่านี้ต่างหมายถึง "แม้วเขียว" ทั้งสิ้น แต่ชื่อที่นิยมใช้เรียกกลุ่มนี้มีมากที่สุดคือ "แม้วน้ำเงิน" นักภาษาศาสตร์ได้จัดแม้วให้อยู่ในตระกูลภาษาแม้ว-เย้า ในกลุ่มภาษาจีน-ทิเบต อย่างไรก็ดี ความเห็นในการจัดกลุ่มดังกล่าวเป็นเพียงความเห็นหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับกันแพร่หลายเท่านั้น ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่ของการพัฒนาแล้ว จะเห็นได้ว่าความรู้ที่ได้จากการจัดกลุ่มภาษานั้นอาจใช้ประโยชน์ได้น้อยในทางปฏิบัติ โดยเหตุที่ว่าความสัมพันธ์ทางภาษานั้นยังไม่สามารถที่จะแสดงถึงความสัมพันธ์กันทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันที่ชาวเขามีการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้นกว่าในอดีต

ในการตั้งถิ่นฐานของแม่่ว ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานเป็นแบบหมู่บ้าน ขนาด 20-30 หลังคาเรือน วิลเลียม อาร์ เกตเตส นักมานุษยวิทยาชาวออสเตรเลียได้ศึกษาถึงกระบวนการตั้งถิ่นฐาน การขยายตัวของหมู่บ้าน และการตั้งหมู่บ้านของแม่่วพบว่าขนาดของหมู่บ้านมักจะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดินและความกว้างของพื้นที่ เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านขึ้นในระยะแรกพื้นที่ที่ใช้ประกอบการเกษตรมักจะอยู่รอบ ๆ หมู่บ้าน และไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก แต่เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นหรือมีการอพยพประชากรเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ระยะทางจากไร่ถึงหมู่บ้านมีระยะไกลขึ้น ก่อให้เกิดความยากลำบากในการเดินทาง ดังนั้น จึงได้มีการสร้างกระทอม หรือบ้านแบบง่าย ๆ ขึ้นในไร่ เพื่อให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว และในหลายกรณี สมาชิกในหมู่บ้านจะอยู่อาศัยในกระทอมที่ไว้เป็นระยะเวลานาน โดยจะทิ้งสัตว์เลี้ยงไว้ในหมู่บ้านให้เด็กและผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแล ในระยะต่อมาที่อยู่อาศัยชั่วคราวในไร่จะก่อตัวเป็นหมู่บ้านใหม่ และบางครั้งรอบครัวจะอพยพไปหาที่ดินทำกินในแหล่งอื่น

ลักษณะทางกายภาพ

พวกแม่่วมีรูปร่างคล้ายคนจีน แต่คล้ายว่าเล็กน้อย พวกแม่่วเป็นพวกที่มีรูปร่างดี พวกผู้ชายจะสูง พวกแม่่วเป็นพวกที่รักความสะอาด สุขภาพดี ไม่กินหมาก โรคที่พวกแม่่วเป็นกันเป็นประจำคือไข้มาเลเรีย นอกจากนี้โรคที่เกี่ยวกับทางเดินอาหารก็มักพบเห็นกันทั่วไปในหมู่บ้านของพวกแม่่ว แม่่วจะมีความแตกต่างในเรื่องของการแต่งกาย การแต่งกายของผู้หญิงแม่่วขาวและแม่น้ำเงิน แม่น้ำเงินสวมกะโปรงจีนซึ่งมีพื้นเป็นสีน้ำเงินและมีลวดลายเป็นสีขาวจางตามพื้นกะโปรงที่ขอบชายกะโปรงปักเป็นลวดลายด้วยสีต่าง ๆ และมีผ้ากันเปื้อนสีดำอยู่แต่ข้างหน้า พวกแม่่วขาวจะนุ่งกางเกงสีน้ำเงินและมีผ้ากันเปื้อนสีน้ำเงินและดำทั้งข้างหน้าและข้างหลัง บางครั้งนุ่งกะโปรงเรียบ ๆ สีขาว ไม่มีปัก ผู้หญิงแม่่วทั้งสองเผ่านี้จะใส่คอเสื้อที่ปักลวดลายเหมือนกันแต่ของแม่่วขาวจะใหญ่กว่าแม่น้ำเงิน ผู้หญิงแม่่วขาวจะใช้ผ้าโพกผมทุกวัน ผู้หญิงแม่่วทั้งสองเผ่าใส่ผ้าคลุม รองเท้าสีน้ำเงิน สีดำและสีขาว พวกแม่่วมีผ้าคาดเอว สิ่งแตกต่างที่สำคัญในพวกผู้ชายแม่่วทั้งสองเผ่านี้ก็คือ เสื้อชั้นนอกและกางเกง ของแม่น้ำเงินยาวกว่าของแม่่วขาว ของพวกแม่่วขาวเสื้อสั้นเปิดเห็นท้องและกางเกงขาสั้นกว่าแม่น้ำเงิน กางเกงและเสื้อของแม่่วทั้งสองเผ่านี้จะมีสีน้ำเงินเหมือนกัน ในเวลาว่าง พวกผู้ชายจะใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยเงินมากพอ ๆ กับพวกผู้หญิงเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ พวกแม่่วจะสังเกตได้ง่ายกว่าจากการดูเครื่องแต่งกาย

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่า แม่่วเป็นสังคมที่มีการประกอบการเกษตรเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหมู่บ้านแม่่วได้รับอิทธิพลจากภายนอก และการพัฒนาจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในระดับมากน้อยต่างกัน จากสภาพดังกล่าวทำให้ระบบการเกษตรมีความแตกต่างกันตั้งแต่การเกษตรแบบทำไร่เลื่อนลอยแบบหมุนเวียนไปจนถึงแบบถาวร แม่่วมีลักษณะนิสัยที่เด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน มีความชำนาญด้านการซื้อขายสินค้า จึงทำให้มีแม่่วจำนวนหนึ่งอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองเป็นเจ้าของร้านค้า เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร อาชีพในเมืองของชาวเขา

เผ่านี้มีมากมายหลายประเภท เช่น เป็นเจ้าของกิจการขายสินค้า ขายพืชผัก ผลไม้ ดอกไม้ ทำกิจการค้าด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ

ลักษณะทางสังคม

โดยทั่วไป แม้มีความเชื่อแบบนับถือผี ผสมกับการบูชาบรรพบุรุษ สารสำคัญของระบบความเชื่อดังกล่าว ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าแม้มองปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ วาอุบายภายใต้การบงการของอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งสิ้น แต่หมายความว่าความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ มีความสำคัญอยู่ในวัฒนธรรมและสังคมของพวกเขาแม้ สิ่งเหนือธรรมชาติตามระบบความเชื่อของแม้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ ผีต่าง ๆ และขวัญ ซึ่งจะได้อธิบายพิจารณาออกไป ดังนี้

ความเชื่อเรื่องผี เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีลักษณะเหมือนมนุษย์ แต่มีอำนาจเหนือกว่าซึ่งสามารถให้ทั้งคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ ผีในความเชื่อของแม้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ "ดำ" และ "เน้ง" เน้งเป็นผีฝ่ายดีซึ่งให้คุณแก่มนุษย์ มนุษย์จะขอความช่วยเหลือจาก "เน้ง" เพื่อต่อสู้กับผีฝ่ายร้าย ผีสำคัญของ "เน้ง" ได้แก่ "ฉี หยี" ส่วน "ดำ" เป็นผีหลายชนิดที่มีทั้งฝ่ายดีและฝ่ายร้าย ฝ่ายดีได้แก่

ดู่ดำ ซึ่งเป็นผีประจำเสากลางในบ้าน ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองคนในครัวเรือน

ดำ สีกำ เป็นผีแห่งความร่ำรวยและทรัพย์สินสมบัติ อาศัยอยู่ที่แผนกระดาษติดฝาผนังใกล้กับหิ้งผี

ดำ ตรังฮ์ หรือผีประตู ทำหน้าที่ปกป้องสัตว์เลี้ยงของครอบครัว

ดำ ขอ ดสอ ดำ ขอ จู ผีเตาไฟใหญ่และเตาไฟเล็ก มีหน้าที่คล้ายคลึงกับผีอย่างอื่น 1,2

จะเห็นได้ว่า "ดำ" ที่ให้คุณแก่มนุษย์เป็นผีที่อาศัยอยู่ในบ้าน อย่างไรก็ตามผีที่ดีให้คุณดังกล่าวจะให้โทษแก่มนุษย์ได้ถ้าหากมนุษย์ไปลบหลู่หรือขาดการเอาใจใส่ในการเซ่นไหว้บูชา การเซ่นไหว้ มักใช้หมูหรือไก่แล้วแต่กรณี ส่วนผี "ดำ" ฝ่ายร้ายได้แก่ผีที่อยู่ตามป่าเขา เป็นผีดุร้ายและมักก่อให้เกิดภัยพิบัติแก่มนุษย์

ความเชื่อเรื่องขวัญ ขวัญเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างหนึ่ง แต่ไม่ได้มีลักษณะเหมือนมนุษย์อย่าง "เน้ง" และ "ดำ" แม้วเรียกขวัญว่า "ปสิ่ว" ซึ่งเชื่อว่าอยู่ในร่างกายของมนุษย์ตั้งแต่ 4-9 แห่งแล้วแต่ความเชื่อถือเมื่อขวัญบางส่วนออกไปจากร่างกายมนุษย์จะทำให้มนุษย์เกิดการเจ็บป่วย การตายของมนุษย์แสดงว่าขวัญออกไปจากร่างกายทั้งหมด ดังนั้น มนุษย์จึงต้องระวังมิให้ขวัญเกิดการตกใจ ซึ่งจะทำให้ขวัญหนีออกไปจากร่างกายของมนุษย์ จึงมีการบำรุงรักษาขวัญหรือมัดขวัญ อยู่สม่ำเสมอ และมีพิธีเรียกขวัญกลับมาถ้าหากขวัญหนีออกไปจากร่างกาย ผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติได้แก่ หมอผี (ตสี เน้ง) เมื่อมีผู้ใดเจ็บป่วยหรือประสบภัยพิบัติต่าง ๆ หมอผีจะทำหน้าที่ตรวจสอบว่า เกิดจากการกระทำของผีชนิดไหนหรือสาเหตุของการป่วยไข้เกิดจากอะไร ทั้งนี้อาจจะกระทำได้โดยการใช้ไม้คู่เสี่ยงทาย (ก๊วะ) หรือการประกอบพิธีติดต่อกับผี (อัว เน้ง) เพื่อหาวิธีบรรเทา หรือรักษาอาการเจ็บป่วยหรือภัยพิบัติต่าง ๆ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า แม้ไม่ได้พิจารณาอาการเจ็บหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ใดที่เกิดจากการกระทำของอำนาจเหนือธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการรักษาอาการเจ็บป่วย นอกจากการใช้หมอยา หรือ “ตี่ เน้ง” แล้ว ยังอาจที่จะใช้หมอยาหรือ “กือ ชั่ว” หมอยานี้มิได้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับผี แต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ยากลางบ้านหรือ ยาสมุนไพร (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 21-47 , สงครามจิตวิทยา, โรงเรียน 2518 : 1-70)

3) มูเซอ

ประวัติความเป็นมา

คำว่า “มูเซอ” เป็นคำภาษาไทยใหญ่ ซึ่งคนไทยเรานำมาใช้เรียกชาวเขาเผ่าหนึ่ง ซึ่งเรียกตนเองว่า “ลาหู่” มูเซอในความหมายของคนไทย หมายถึงมูเซอดำ (ล่าหู่เน) มูเซอแดง (ล่าหู่ผิ) และมูเซอกุย หรือมูเซอเหลือง (ล่าหู่ผิ) ถิ่นกำเนิดของมูเซออยู่ใกล้เขตแดนธิเบตแล้ว จึงอพยพเคลื่อนย้ายไปทางตอนใต้ของยูนนาน ภายหลังพวกมูเซอมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนเชื้อชาติโลโล ซึ่งก็มาจากธิเบตและอพยพไปอยู่ทางใต้ของประเทศจีน จะเห็นได้ว่ามีลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายกับพวกลีซอและอีเกอ ภาษาพูดของมูเซอจัดอยู่ในตระกูลจีน - ธิเบตมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด ไม่มีเสียงพยัญชนะสะกด แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มภาษา “ล่าหู่เน” (มูเซอดำ) และกลุ่มภาษา “ล่าหู่ผิ” (มูเซอเหลือง) ในการติดต่อสื่อสารระหว่างมูเซอกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งอีเกอ ลีซอ จีนฮ่อ พวกนี้มักจะใช้ภาษาถิ่น “มูเซอดำ” (ล่าหู่เน) เป็นภาษากลาง มูเซอแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ 4 กลุ่ม กลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือมูเซอดำและมูเซอแดง กลุ่มเล็ก 2 กลุ่มคือ มูเซอผิ หรือมูเซอกุยและมูเซอเฉเล การแบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อยเช่นนี้ เป็นการแบ่งแต่เพียงคร่าว ๆ ตามความแตกต่างเพียงผิวเผินในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนาและการแต่งกาย แต่ในทางภาษาศาสตร์แล้ว ภาษามูเซอดำ มูเซอแดง และมูเซอเฉเล ใช้พูดติดต่อกันได้ ยกเว้นภาษามูเซอกุยเท่านั้น ที่ใช้พูดติดต่อกับมูเซอกลุ่มอื่นไม่ได้

มูเซอดำ เรียกตนเองว่า “ละหู่เน” อาจกล่าวได้ว่าพวกนี้เป็นมูเซอดั้งเดิมที่อพยพมาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมียนมาร์และยูนนาน

มูเซอแดง น่าจะถือได้ว่าเป็นสาขาที่แตกต่างจากมูเซอดำ พวกนี้เรียกตนเองว่า “ละหู่ผิยา” ที่เรียกว่ามูเซอแดงนั้นมีความหมาย 2 ประการ คือหมายถึงแถบสีแดงผืนผ้าของผู้หญิง หรืออาจหมายถึงพรานป่าก็ได้

มูเซอผิ หรือมูเซอเหลืองซึ่งคนไทยและไทยใหญ่เรียกว่า มูเซอกุย พวกนี้เป็นมูเซอที่มาจากทางใต้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ 4 กลุ่มคือ มูเซอซิ่นตอ มูเซอซิ่นดอะกา ทั้ง 2 กลุ่มนี้อยู่ทางใต้ของยูนนาน อีก 2 กลุ่มคือ มูเซอซิ่นบาหลาและมูเซอซิ่นบาเกี้ยว อาศัยอยู่ในรัฐเชียงตุง รัฐฉานในประเทศสหภาพพม่าและในประเทศไทย

มูเซอเฉเล เรียกตนเองว่า “นะเหมียว” มาแต่ครั้งที่ยังตั้งหลักแหล่งอยู่ในยูนนาน และเพี้ยนมาเรียกตนเองว่า มูเซอเฉเล ก็เมื่ออพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย คนไทยเรียกพวกนี้ว่า

มุเซอจ๋า โดยดูจากลักษณะการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดสีดำ มุเซอเฉลิมในประเทศไทยมี 3 กลุ่ม คือ มุเซอพะคอ มุเซอนะมือ และมุเซอมะเหาะ (มะลอ)

ในอดีตหมู่บ้านมุเซอจ๋ากับหมู่บ้านมุเซอแดง ในประเทศไทยมักตั้งอยู่ที่มีความสูงกว่า 4,000 ฟุตขึ้นไป ส่วนหมู่บ้านมุเซอเฉลิมอยู่ในระดับ 3,500 ฟุต เป็นส่วนใหญ่ หมู่บ้านมุเซออยู่ในระดับต่ำสุดในจำนวนพวกมุเซอด้วยกัน แต่ปัจจุบันมีหมู่บ้านมุเซอที่อยู่ต่ำกว่าระดับดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้มีการอพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งหมู่บ้านแห่งใหม่ที่มีที่ดินดีกว่าเดิม พวกนี้จะเลือกตั้งหมู่บ้านในบริเวณที่มีดินอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ป่า ส่วนบริเวณที่ใช้เพาะปลูกทำกินนั้นมักจะถางป่าให้ทางหมู่บ้านออกไป พวกมุเซอเฉลิมนั้นตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้แหล่งน้ำมากที่สุด ปัจจุบันมีการอพยพมาตั้งหมู่บ้านใกล้พื้นราบมากขึ้น เนื่องจากมีปัญหาพื้นที่ทำกินและจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมาก

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมุเซอขึ้นอยู่กับเกษตรแบบทำไร่เป็นหลัก และมีการเลี้ยงสัตว์ล่าสัตว์ หาชองป่า พืชหลักของชาวมุเซอได้แก่ ข้าวและข้าวโพด ในอดีตมุเซอนิยมปลูกผัสดกแทนทุกหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันเลิกปลูกผัสดกหมดแล้ว และหันมาปลูกพืชทดแทนผัสดกตามโครงการต่าง ๆ ที่ทางราชการและองค์กรเอกชนเข้าไปส่งเสริม มีการปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ สำหรับขาย เช่น มะเขือเทศ มันฝรั่ง ถั่วแดง ถั่วลิสงเตา ผักกาดหอม ผักสลัด ผลไม้ ได้แก่ เสาวรส ท้อ เป็นต้น

การเลี้ยงสัตว์และการล่าสัตว์ นอกจากปลูกพืชหลักแล้ว มุเซอยังเลี้ยงสัตว์ด้วย ที่นิยมเลี้ยงได้แก่ หมูและไก่ ซึ่งส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ผีและเพื่อการบริโภค นอกจากนี้ยังนิยมเลี้ยงม้า วัว ควาย สำหรับใช้งานและขายเป็นสินค้า มุเซอไม่นิยมทำคอกสัตว์ โดยจะใช้วิธีเลี้ยงปล่อยให้สัตว์หากินเองตามชายป่า จึงทำให้สูญหายอยู่เสมอ

การล่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร เนื้อสัตว์ป่าที่ล่ามาได้บางครั้งก็เอาไปตากแห้งขายได้บ้าง วิธีการล่าสัตว์ใช้วิธีต่างคนต่างไปหรือไล่เหล่าคือไปกันเป็นหมู่ เป็นที่ยอมรับกันว่ามุเซอ เป็นนายพรานที่มีความชำนาญมาก อาวุธที่ใช้แต่เดิมใช้หน้าไม้และปืนแก๊ป ปัจจุบันนี้ใช้ปืนลูกซองเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสัตว์ป่าหายากขึ้นทุกที และเขาก็อทราบดีว่า การล่าสัตว์ป่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย จึงไม่ค่อยมีการล่าสัตว์ป่ากันอีกแล้ว ยกเว้น กรณีมีหมูป่ามากินข้าวโพด หรือมีนกมากินข้าวในไร่ที่ข้าวกำลังจะแก่ เจ้าของไร่ต้องไล่ล่าสัตว์ดังกล่าวมาให้มาทำลายพืชผลของเขา

ลักษณะทางสังคม

สถาบันครอบครัว โครงสร้างทางสังคมของมุเซอ ประกอบด้วยหน่วยเบื้องต้น 2 หน่วย คือครอบครัวและหมู่บ้าน ครอบครัวนี้ยึดถือแบบผัวเดียวเมียเดียว แต่บางครั้งถ้าครอบครัวมีขนาดเล็ก เพราะมีสมาชิกน้อยเกินไปไม่อาจทรงตัวทางเศรษฐกิจหรือประกอบพิธีทางศาสนาได้ตามลำพัง อาจจะไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นญาติกัน ส่วนในระดับหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านมุเซอมีลักษณะทางสังคมที่ผูกพันกันอย่างหลวม ๆ แต่ละครัวเรือนมีอิสระมาก สามารถแยกตัวออกจากหมู่บ้านได้ตลอดเวลา ยกเว้นกรณีที่ยังมีพันธะเรื่องการแต่งงานหรือเรื่องหนี้สินที่มีต่อเพื่อนบ้าน

ระบบเครือญาติ มูเซอมีการสืบตระกูลทางฝ่ายแม่ ตัวอย่างที่สนับสนุนความคิดเช่นนี้ได้แก่ การที่เด็ก ๆ ตั้งแต่เกิดมาต้องอาศัยอยู่ในครอบครัวของฝ่ายแม่จนกระทั่งแต่งงาน (ถ้าไม่ยอมลงไปสร้างบ้านเรือนใหม่) ผู้ชายแต่งงานแล้วต้องออกจากบ้านไปอยู่บ้านภรรยา แต่เป็นที่สังเกตว่าผู้ชายมูเซอเฉล เมื่อแต่งงานแล้วจะอาศัยอยู่กับครอบครัวของภรรยา ตามประเพณีแล้วมักจะหาเหตุขัดแย้งกับพ่อแม่ทางฝ่ายหญิงหรือฝ่ายภรรยาอยู่บ่อย ๆ เพื่อแยกตัวไปสร้างบ้านเรือนใหม่ โดยสร้างบ้านและจัดหาพื้นที่ในการสร้างบ้านเอง เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมมักจะเข้าร่วมกับญาติทางฝ่ายสามี และไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับญาติทางฝ่ายภรรยาเท่าใดนัก ฝ่ายสามีเป็นผู้สืบสกุลแทนเมื่อบิดามารดาของตนเสียชีวิต มูเซอมีชื่อที่ใช้เรียกกันเพียงชื่อแรกชื่อเดียว ไม่มีแซ่หรือนามสกุลสำหรับผู้ที่มีนามสกุลนั้น มีไช้อยู่เพราะว่ามีผู้เข้าไปตั้งให้ มีคติของมูเซอกล่าวไว้ว่า "มูเซอทุกคนจะต้องช่วยเหลือผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือเพราะเป็นญาติพี่น้องกัน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่" จึงทำให้ดูเหมือนว่าทั้งหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องกันหมด แม้จะเป็นญาติใกล้ชิดที่มีได้รวมบิดามารดาเดียวกัน ก็นับถือเป็นญาติทั้งสิ้น ลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติเช่นนี้ ก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เสมอ แนวความคิดเรื่องการนับญาติเช่นนี้ยังทำให้ระบบเครือญาติขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ จากการนับถือญาติภายในครอบครัวเรื่อยไปจนถึงลูกพี่ลูกน้องทั้งจากฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ ลูกของลูก ลูกของลูกพี่ลูกน้อง ตลอดขึ้นไปจนถึงนับญาติในชั่วอายุที่นับลงถึงลูกหลานในอนาคตอีกชั่วอายุหนึ่งลงมา โดยนัยนี้ บางครั้งก็เป็นปัญหาสำหรับบางครัวเรือนต้องแยกย้ายตัวออกไปจากหมู่บ้าน เพราะความที่มีญาติที่ต้องคอยให้ความช่วยเหลืออยู่มาก จนไม่อาจแบกภาระการช่วยเหลือญาติที่ยากจนได้ตลอดไป

ความเชื่อถือของมูเซอ เป็นทั้งแบบที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว และในเวลาเดียวกันก็มีความเชื่อในเรื่องผีสารเทวดาด้วย เขาเชื่อว่ามีพระเจ้าองค์หนึ่งผู้ทรงสร้างโลกและมนุษย์ขึ้น ความเชื่อเช่นนี้สอดคล้องกับแนวทางหรือปรัชญาความคิดของคริสต์ศาสนา เป็นผลให้การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในชนเผ่านี้เป็นไปได้ง่าย พระเจ้าผู้สร้างโลกของมูเซอที่นับถือเป็นพระบิดามีพระนามว่า "กือซอ" มูเซอได้สร้างวัดอุทิศให้พระองค์ในทุกหมู่บ้าน เขามีความเชื่อวาพระเจ้าของพวกเขาเป็นผู้สร้างชีวิตทั้งมวล อย่างไรก็ตามก็ตลกนอกเหนือจากพระเจ้าแล้วยังเชื่อถือในภูติผีวิญญาณอันได้แก่ ผีเรือน ผีประจำหมู่บ้าน วัวป่า ผีดอย ผีพายุ ผีฟ้า เป็นต้น

ลักษณะการปกครอง ซามูเซอไม่มีภาษาเขียน จึงไม่มีกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีข้อพิพาททุกกรณีจึงขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะยึดถือตามแนวทางจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เมื่อมีข้อร้องเรียน ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกประชุมหัวหน้าครอบครัวทุกคนเพื่อชี้แจงและตัดสินชี้ขาด ถ้าหากผลการตัดสินเกิดความขัดแย้งขึ้นอีก จะให้ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านแสดงความคิดเห็น หากยังตกลงกันไม่ได้ต้องไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้านพื้นราบมาช่วย อย่างไรก็ตามผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่ายอย่างอิสระ ถ้ามีเรื่องละเมิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้กระทำผิดมีโทษเพียงถูกปรับเป็นเงินตามอัตราที่ตกลงกันไว้ แต่ถ้าเป็นการกระทำผิดขั้นรุนแรงแล้ว ผู้กระทำผิดอาจได้รับโทษโดยการไล่ออกจากหมู่บ้าน ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บางทีไปคาบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพ่อครูหรือ ปู่จาร์ การตัดสินใจบางเรื่อง

จำเป็นต้องอาศัยการตีความทางเวทย์มนต์จากปูจาร และปูจารมีอำนาจในการคัดค้านการตัดสินใจของผู้ใหญ่บ้านได้ในบางกรณี ปูจารได้รับการยกย่องให้เป็นผู้แทนเทพเจ้าหรือดูไบ ปูจารนี้ย่อมมีอำนาจทางการเมืองเหนือผู้ใหญ่บ้านด้วย และเป็นไปได้ที่บางหมู่บ้านปูจารและผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคน ๆ เดียวกัน อย่างไรก็ตาม ไม่เคยปรากฏว่ามีการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างปูจารกับผู้ใหญ่บ้าน (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ 2518 1-49 , สงครามจิตวิทยา,โรงเรียน 2541 1-49)

4) อีก่อ

ประวัติความเป็นมา

อีก่อเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่เรียกตนเองว่า "อาซา" คนไทยและคนพม่า เรียกว่า "อีก่อ" หรือ "ซาก่อ" ลาวและชนชาติอินโดจีนตอนเหนือเรียกอีก่อว่า "โก๊ะ" คนจีนเรียกว่า "โวนี" หรือ "ฮานี" ซึ่งหมายรวมถึงชนเผ่าที่พูดภาษาโลโลในมณฑลยูนนานทางตอนใต้ด้วย นักมานุษยวิทยาและนักภาษาศาสตร์บางท่านได้จัดอีก่ออยู่ในตระกูลภาษาจีน - ทิเบต กลุ่มภาษาย่อยทิเบต-พม่า ในจีนตอนใต้พบว่าอีก่ออาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไปปะปนกับชาวจีนหมู่บ้านอีก่อบางแห่งเป็นสังคมผสมระหว่างอีก่อกับจีน ทั้งนี้เกิดจากผู้ชายจีนไปแต่งงานกับหญิงสาวอีก่อ ประวัติความเป็นมาของอีก่อยังไม่สู้กระจ่างนัก อย่างไรก็ตาม จากผลการค้นคว้าศึกษาของนักมานุษยวิทยาหลายท่านได้ให้ข้อเท็จจริงว่า อีก่อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ตามบริเวณภูเขาสูงทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ของจีน มีอีก่ออยู่มากในมณฑลยูนนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแคว้นสิบสองปันนาและไกวเจา แต่เดิมอีก่อมีอาณาจักรอิสระของตนเองอยู่บริเวณต้นแม่น้ำโขงหรือแม่น้ำดงในแคว้นทิเบต ต่อมาถูกชนชาติอื่นรุกรานจนถอยร่นลงมาทางใต้เข้าสู่มณฑลยูนนานและไกวเจาเป็นเวลานานหลายพันปีมาแล้ว และเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าครองแผ่นดินใหญ่จีน อีก่อและเผ่าอื่น ๆ อีกหลายเผ่าได้อพยพมาทางตอนใต้ไปอีก แล้วกระจัดกระจายเข้าไปยังแคว้นเชียงตุงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสหภาพพม่าในแคว้นหัวโขงภาคตะวันตกและแคว้นพงสาธิภาคใต้ของลาว และในจังหวัดเชียงรายตอนเหนือสุดของประเทศไทย ในปัจจุบันนี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศต่าง ๆ ดังนี้ แคว้นเชียงตุง ในรัฐฉานทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเมืองเล็กบางเมืองทางตะวันออกเฉียงใต้ประเทศสหภาพพม่า มณฑลไกวเจาและยูนนานตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน แคว้นหัวโขงทางตะวันออกเฉียงเหนือและแคว้นพงสาธิทางเหนือของประเทศลาว จังหวัดเชียงราย ลำปาง เชียงใหม่ แพร่ กำแพงเพชร ตาก ของประเทศไทย (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ 2518 121)

ลักษณะทางกายภาพ

อีก่อเป็นคนลำสันแข็งแรง ผิวเนื้อสีน้ำตาลอ่อน พวกผู้หญิงเตี้ยมาก สูงประมาณ 4.6 ฟุต สวมผู้ชายสูงเท่า ๆ กับผู้ชายชาวเขาทั่วไปคือประมาณ 5.6 ฟุต ผู้หญิงอีก่อไว้ผมยาว หรือผมแฉกกลางปอกใบหูทั้งสองข้าง รวบไว้ตรงต้นคอหลัง แล้วดัดปลายผมม้วนขึ้นไปเป็นก้อนกลม ๆ บนศีรษะ แล้วสวมหมวกทับอีกชั้นหนึ่ง หมวกเป็นเครื่องแต่งกายที่สวยงามที่สุดของผู้หญิงอีก่อ หมวกนี้

ข้างล่างกว้างกลม ข้างบนเล็กแหลมสูงขึ้นไป ที่หมวกประดับด้วยกระดุมเปลือกหอย เบี้ยว กระดุมเงิน ลูกปัด แซมด้วยขนนก ขนไก่ ที่คอสวมแผ่นเงิน บางคนสวมห่วงโลหะเงิน รมหรือแบน ๆ ที่รอบคอ ผู้หญิงอีก้อที่แต่งงานแล้วจะประดับประดาน้อยกว่าหญิงสาว ตัวกระโปรงสีดำสั้นเหนือเขามีสีรอบเอว หญิงอีก้อนิยมนุ่งกระโปรงเอวต่ำปล่อยหยอนลงมาได้ท้อง เสื้อชั้นในใช้ผ้ากว้างขนาด 1 คืบพันรอบอกแล้วสวมเสื้อสีดำสั้นแคเอว ผ่าหน้าตลอด แขนยาวถึงข้อมือ ด้านหน้าไม่กลัดกระดุม เสื้อมักปล่อยวางให้เห็นท้อง ผู้หญิงบางคนมีผ้าคาดเอว ปล่อยปลายผ้าที่มีลวดลายให้ห้อยลงมา ปกปิดข้างหน้า ส่วนผู้ชายอีก้อนิยมโกนผมรอบศีรษะและไว้ผมเป็นกระจุกตรงกลางศีรษะ ปล่อยผมให้ห้อยลงมาคล้ายหางเปีย แต่ไม่ได้ถักเปีย คงใช้เชือกผูกปลายเอาไว้ กล่าวกันว่าผู้ใดไม่ไว้ผมจะถูกลูกผี ทำให้กลายเป็นคนบ้า ส่วนผ้าโพกศีรษะนั้นใช้ผ้าสีดำแคบ ๆ แตะยาวพันเอาไว้เป็นวงกลม คือ ตรงกลางกลวงยกขึ้นสวมศีรษะ มองเห็นกระจุกผมข้างบนถนัด สวมเสื้อสีดำแขนยาวรูปทรงกระบอก คอกลมผ่าหน้า ประดับด้วยโลหะเงินเล็ก ๆ นุ่งกางเกงขายาวสีดำ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

การเกษตรถือเป็นอาชีพหลักของอีก้อ ในอดีตทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น จะขายก็ต่อเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้ว การเกษตรเป็นแบบไร่เลื่อนลอยเปลี่ยนที่ทำการเพาะปลูกไปเรื่อย เมื่อดินจืดก็จะหาที่เพาะปลูกใหม่ แต่ในปัจจุบันนี้อีก้อเปลี่ยนจากการทำไร่เลื่อนลอยมาเป็นการทำไร่แบบหมุนเวียนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเพาะปลูกมีน้อย ประชากรเพิ่มขึ้น แต่ที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ครอบครัวยี่สิบ ๆ อาจมีที่ดินในครอบครองประมาณ 2-3 แปลงเพื่อหมุนเวียนในการปลูกข้าว นอกจากการปลูกข้าวแล้วอาชีพรองลงมาคือการเลี้ยงสัตว์ รับจ้างและหาของป่าขาย ในฤดูแล้งอีก้อนำต้นไม้กวาดมาขายให้แก่คนพื้นราบ ซึ่งปีหนึ่ง ๆ ทำรายได้ให้แก่พวกเขาเป็นจำนวนไม่น้อย อีก้อมีนิสัยขยันขันแข็งในการทำงาน หนักเอาเบาสู้ สังคมเปลี่ยนแปลงทำให้คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวออกจากบ้านไปทำงานรับจ้างอยู่ในเมืองหรือรับจ้างคนไทยทำการเกษตรกันมาก โดยทั่วไปพวกอีก้อมีฐานะพอมีพอกิน ผู้ที่ยากจนจริง ๆ มักจะเป็นพวกติดยาเสพติด หรือเป็นคนพิการหรือติดเชื่อเอดส์

ลักษณะทางสังคม

ลักษณะการตั้งหมู่บ้าน อีก้อชอบตั้งหมู่บ้านตามภูเขาที่มีระดับความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 3,000-4,000 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ภูเขาหรือสันเขาที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจะต้องมีพื้นที่กว้างขวาง เพียงพอสำหรับเด็ก ๆ วิ่งเล่นและใช้เป็นที่พักผ่อนของชาวบ้านในพิธีกรรมหรืองานฉลองต่าง ๆ ได้ด้วย หมู่บ้านต้องไม่ห่างไกลจากแหล่งน้ำมากนัก ปกติแหล่งน้ำจะอยู่ในหุบเขาใกล้หมู่บ้าน อีก้อไม่นิยมต่อรางน้ำเข้าหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าผีน้ำอาจนำอันตรายต่าง ๆ มาสู่ชาวบ้านได้ ในการเลือกตั้งหมู่บ้านนั้นจะมีบุคคลสำคัญของหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้าหมู่บ้าน หัวหน้าพิธีกรรมของหมู่บ้าน ช่างตีเหล็ก และผู้อาวุโสในหมู่บ้านจะเป็นผู้เลือกสถานที่ เมื่อตกลงใจเลือกสถานที่ได้แล้ว หัวหน้าพิธีกรรมจะทำการเสี่ยงทายขอโทษจากผีเจ้าที่ โดยใช้ไข่ 3 ฟอง โยนลงไปที่กระทบพื้น เมื่อไข่แตกก็แสดงว่าสร้างหมู่บ้านได้ ถ้าไข่ไม่แตกทั้ง 3 ฟอง จะตั้งหมู่บ้านบริเวณนั้นไม่ได้ เพราะผีไม่อนุญาต ต้องหาที่ตั้งหมู่บ้านใหม่ อีก้อถือว่าภูเขาที่จะตั้งหมู่บ้านควรเป็นภูเขาสูง

กลางที่ล้อมรอบด้วยภูเขาสูง ลักษณะภูเขาเช่นนี้ถือกันว่าจะทำให้ชาวบ้านอยู่กันอย่างร่มเย็น เป็นสุข เลี้ยงสัตว์ดี พืชผลในไร่อุดมสมบูรณ์

การรวมตัวในลักษณะหมู่บ้าน ในหมู่บ้านอีก็อทุกคนมีอิสระในการดำรงชีวิตแต่ให้อยู่ภายใต้กฎแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่า หมู่บ้านอีก็อหมู่บ้านหนึ่ง ๆ จะมีอยู่หลายสกุล แต่ละจะมีสกุลใหญ่ ๆ อยู่ 1-2 สกุลเป็นหลัก สวนมากจะเป็นญาติพี่น้องมารวมกันตั้งหมู่บ้านขึ้น

ลักษณะครอบครัวและการสืบสกุล ครอบครัวอีก็อเป็นแบบครอบครัวขยาย คือครอบครัวพ่อแม่และของลูกชายที่แต่งงานแล้วและนำภรรยามาอยู่กับพ่อแม่ ในแต่ละครัวเรือนอาจประกอบด้วย ปู่ ย่า พ่อ แม่ ลูก สะเภา และหลาน ครัวเรือนเป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีกรรม เศรษฐกิจ และสังคม เมื่อหัวหน้าครัวเรือนตายลงไปจะให้บุตรชายคนโตที่ยังอยู่ในครัวเรือนนั้น ในกรณีที่บุตรชายคนโตยังเล็กอยู่ให้ภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่ตายไปนั้นเป็นหัวหน้าครัวเรือนแทน อีก็อเป็นพวกที่สืบสกุลฝ่ายบิดา ด้วยเหตุนี้อีก็อจึงเน้นถึงความสำคัญของผู้ชายมาก ตลอดถึงการที่ต้องมีบุตรชายไว้สืบสกุลด้วย ผู้ชายอีก็อทุกคนต้องรู้เรื่องความเกี่ยวดองของสกุลทั้งสกุลของฝ่ายตนและฝ่ายภรรยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรชายคนโตที่ต้องรับผิดชอบในการรักษาสกุลไว้และถ่ายทอดให้หนึ่ง ๆ ทราบต่อไป สกุลของอีก็อมีความสำคัญหลายประการ เช่น เป็นเครื่องกำหนดข้อห้ามในการแต่งงานคืออีก็อห้ามคนสกุลเดียวกันแต่งงานกัน เมื่อผู้ใดย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านใหม่ จะต้องแสดงสายสกุลของตนให้หัวหน้าพิธีกรรมของหมู่บ้านทราบ เพื่อว่าเมื่อตายไปจะได้จัดพิธีศพของเขาให้ถูกต้อง ตามความเชื่อที่ว่า ขวัญของผู้ตายสกุลใดจะต้องไปอยู่ตามที่ของสกุลนั้น

ส่วนการปกครอง หน่วยการปกครองของอีก็อคือหมู่บ้าน อีก็อไม่ชอบอยู่ภายใต้การปกครองของชนเผ่าอื่น ๆ หมู่บ้านแต่ละแห่งมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครอง ซึ่งโดยทั่วไปจะมีหัวหน้าหมู่บ้าน 1 คน เป็นผู้นำเรียกว่า "หยี่มะ" มีความรับผิดชอบทั้งด้านการปกครองและพิธีกรรมของชุมชน หัวหน้าหมู่บ้านนี้มีหน้าที่รักษากฎระเบียบของหมู่บ้าน ทำการปรับโทษ และตัดสินคดีร่วมกับคณะผู้อาวุโสของหมู่บ้าน ตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้านจะสืบเชื้อสายมาจากหัวหน้าหมู่บ้านคนก่อน ๆ เมื่อหัวหน้าหมู่บ้านตายลงไป บุตรชายคนโตที่อยู่ในหมู่บ้านต้องรับตำแหน่งแทน หากไม่มีบุตรชายดังกล่าวให้ญาติที่ใกล้ชิดที่สุดรับตำแหน่งแทน การเป็นหัวหน้าหมู่บ้านโดยการสืบสกุลนี้ในทางปฏิบัติมิได้มีการผูกขาด หรือถือปฏิบัติเข้มงวดจนถือว่าเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า กรณีที่หัวหน้าตายลงโดยไม่มีทายาทสืบทอดตำแหน่ง บุคคลที่ไม่ได้สืบเชื้อสายหัวหน้ามาก่อนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน โดยเสนอให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นรับรองก่อนเพื่อเป็นหัวหน้าต่อไป นอกจากหัวหน้าหมู่บ้านแล้วยังมีคณะกรรมการหมู่บ้านตามแบบประเพณี ซึ่งประกอบด้วยช่างตีเหล็ก ผู้ช่วยหัวหน้าหมู่บ้าน (ผู้ช่วยหยี่มะ) หมอผีและบรรดาผู้อาวุโสชาย คณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทมากในการตัดสินคดีความ การจัดพิธีกรรมประจำปี ตลอดจนการย้ายหมู่บ้าน ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นของทางราชการได้เข้าไปสู่ชุมชนอีก็อ ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางอำเภอ อย่างไรก็ตาม การปกครองตามประเพณียังมีความสำคัญเช่นกัน

เนื่องจากอีโก้มีความเชื่อถือผีและสิ่งเร้นลับในธรรมชาติ จึงต้องคอยระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนตอสัตว์ดังกล่าว ดังนั้นก่อนทำสิ่งใดอีโก้จะตรวจดูโชคลางเสียก่อน บางทีมีการเสี่ยงทาย บางทีถือเอาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติว่าเป็นการบอกกลางดีลางร้าย อีโก้นับถือผีและผีบรรพบุรุษซึ่งถือว่าเป็นผีที่ดีที่สุด ทุกครัวเรือนจะมีหิ้งผีบรรพบุรุษไว้เช่นไหว้ปีละ 9 ครั้ง รองลงมาได้แก่ผีใหญ่ซึ่งถือว่าเป็นหัวหน้าผีทั้งปวง และเป็นตนเดียวที่อยู่บนสวรรค์มีหน้าที่ดูแลและความทุกข์สุขให้แก่อีโก้ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 121-135 , สงครามจิตวิทยา, โรงเรียน 2518 : 1-74)

5) ชาวพม่า

ชาวพม่าส่วนใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอพบพระนานแล้ว ชาวพม่าโดยทั่วไปจะอาศัยกระจายอยู่ทั่วไป ในอดีตส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นช่าง (สะหลา) เช่น ช่างทอง ช่างเจียรในเพชรพลอย ช่างตีเหล็ก ช่างสร้างบ้านเรือน แต่ในสมัยปัจจุบันชาวพม่าที่อพยพเข้ามาจะอาศัยอยู่ตามแหล่งชุมชน มักจะเป็นผู้ใช้แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมหรือรับจ้างทั่วไป ด้านการแต่งกาย ชายชาวพม่านิยมนุ่งโสร่งมีผ้าโพกหัว (ปัจจุบันนี้ไม่นิยมแล้ว) สวมเสื้อแขนยาว สตรีนุ่งผ้าและสวมเสื้อเข้ารูปตัวสั้น ชาวพม่ามีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายกับชาวไทยใหญ่และชาวไทยเหนือ มีเทศกาลที่เหมือนกัน เช่น เทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน เป็นต้น อาจจะแตกต่างกันในการนับเวลาทางจันทรคติ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 169-171)

จากลักษณะของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่อาศัยในอำเภอพบพระนั้น พอสรุปได้ว่าชนกลุ่มน้อยมีทั้งที่อาศัยเดิมอยู่ก่อนแล้วกับกลุ่มที่เพิ่งอพยพเข้ามา ชนกลุ่มน้อยที่สำคัญ ได้แก่ กะเหรี่ยง แม้ว (ม้ง) มูเซอ ในปัจจุบันนี้แต่ละกลุ่มได้มีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของชาวไทย จึงทำให้ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา ซึ่งจะพูดภาษาไทยมากขึ้น แต่ภาษาของตนยังมีพูดกันภายในครัวเรือนหรือภายในกลุ่มของตนเท่านั้น ส่วนทางด้าน การแต่งกายมีการรับการแต่งกายของคนไทยมากขึ้น ซึ่งเด็กที่เกิดมาในช่วงปัจจุบันนี้จะใส่ชุดประจำเผ่าของตนในช่วงที่มีงานเทศกาลเท่านั้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ให้เห็นอยู่บ้างในทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีนั้นส่วนใหญ่จะเป็นพวกแม้ว (ม้ง) และมูเซอ เพราะพวกนี้มีความขยัน ช่างแข็ง มีความอดทนสูง อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรม ซึ่งจะจ้างพวกกะเหรี่ยง พม่าที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า

และในอำเภอพบพระ จังหวัดตากนี้มีชนกลุ่มน้อยที่สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้คือ

1) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ได้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศสหภาพพม่าเป็นสังคมนิยม และเกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจในพม่าฝืดเคือง โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่ากำหนดเป็นบัตรสีชมพู

2) ผู้ใช้แรงงานจากพม่า ได้แก่บุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศสหภาพพม่าหลังวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 เพื่อมาใช้แรงงาน สวมมากจะอาศัยอยู่กับนายจ้าง บุคคลกลุ่มนี้จะได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่ากำหนดเป็นสีม่วง

3) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นคนไทยแต่ดินแดนที่ตนอาศัยอยู่นั้นได้ถูกประเทศอังกฤษ ปกครองโดยรัฐบาลทหารพม่าใช้ความได้เปรียบทางการเมืองและเศรษฐกิจ จึงทำให้คนไทยกลุ่มนี้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปทำมาหากินในพม่าประมาณ 40-50 ปีมาแล้ว เมื่อพมามีปัญหาด้านการปกครองคือมีการปราบปรามชนกลุ่มน้อย จึงทำให้คนไทยเหล่านี้กลับเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยกำหนดเป็นบัตรสีเหลืองขอบน้ำเงิน

4) บุคคลบนพื้นที่สูง ได้แก่ ชาวเขาที่อพยพมาจากประเทศอื่น เช่น พม่า ลาว จีน เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทย เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วเกิดลูกเกิดหลานมาลูกหลานก็ไม่ได้สัญชาติไทยเพราะผลของ พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2538 ให้ดำเนินการให้สถานะคนต่างด้าวแก่ชาวเขาประเภทนี้โดยให้ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวบุคคลพื้นที่สูงกำหนดให้บุตรเป็นบัตรสีฟ้า

5) ชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นการดำเนินการจัดทำทำเนียบหมู่บ้านชุมชนบนพื้นที่สูงตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

6) แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาใหม่หลังจากหมดระยะเวลาผ่อนผันและกลุ่มที่ไม่ทำการขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งปัจจุบันมีอีกจำนวนมากและเป็นปัญหาที่สำคัญของอำเภอพบพระและอำเภอที่อยู่ตามแนวชายแดนของจังหวัดตาก ทางอำเภอพบพระ ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดทำแผนตรวจสอบเพื่อจับกุมและผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง (อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2545 : 19)

นอกจากนี้ กฤตยา อาชวนิจกุล และ พรสุข เกิดสว่าง ได้อธิบายเพิ่มเติม พอที่สรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2417 มีระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มีผลให้ระเบียบนี้ถูกยกเลิกไป และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2535 ได้มีการวางระเบียบ สำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทย ในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2535 และจากระเบียบใหม่ปี พ.ศ. 2535 นี้ กรมการปกครองได้ดำเนินไปแล้วและยังคงดำเนินการอยู่เรื่อย ๆ โดยตัวเลขของผู้ที่ได้รับสัญชาติไทยบางส่วนคือบุคคลที่เคยถือบัตรประจำตัวบนพื้นที่สูง ดังนั้นจำนวนบุคคลบนพื้นที่สูงและชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มจะค่อย ๆ ลดลงเพราะได้เปลี่ยนเป็นบัตรประชาชน แต่มีบางส่วนที่ขอสัญชาติไทยโดยใช้หลักฐานอื่นจึงไม่อาจหักลบเป็นจำนวนที่แน่นอนได้ สำหรับการให้สัญชาติชนกลุ่มน้อยนั้นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 7 ทวิ กำหนดให้รัฐมนตรีมหาดไทยมีอำนาจ

อนุมัติให้สัญชาติไทยแก่บุคคลที่ไม่ได้สัญชาติ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (กฤษฎา ราชวณิชกุล และ พรสุข เกิดสว่าง 2540 27 - 29)

จากการแบ่งกลุ่มของกรมการปกครองที่เพื่อจัดทำบัตรประจำตัวนั้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มที่มี มากที่สุดในอำเภอพบพระนั้น คือ กลุ่มบุคคลพื้นที่สูง ซึ่งได้แก่ กะเหรี่ยง แม่(ม้ง) มูเซอ อีเกอ เป็นต้น จะทำบัตรเป็นสีฟ้า ส่วนชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ มีบ้าง แต่เมื่อเทียบกับบุคคลพื้นที่สูงแล้ว จะมีน้อยกว่า และในปัจจุบันนี้กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ถือได้ว่าเป็นคนสัญชาติไทยแล้ว

2 2 4 การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อชาติอื่น (ไม่ใช่เชื้อชาติไทย) มีบางส่วน มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองไป ซึ่งการปรับตัวของมนุษย์มีพฤติกรรมที่หลากหลาย การปรับตัวจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือชุมชนได้รับผลกระทบจากภายนอกชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกหรือความเจริญที่ขยายเข้าสู่ชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีรูปแบบที่ แตกต่างกันไปออกไปตามเงื่อนไข องค์ประกอบของชุมชน เป็นต้นว่า ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผู้นำองค์กรและบริบทของชุมชนนั้น ๆ ดังที่ เจริญ ศิริสงค์ กล่าวว่าเมื่อชุมชนยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เกิดการคล้อยตามและมีการผสมกลมกลืนกับภายนอก แล้วนั้นแสดงว่าการปรับตัวได้เกิดขึ้น (เจริญ ศิริสงค์ 2543 11-12)

สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นวิธีการที่รับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาปฏิบัติ การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมจะมีมากเมื่อสังคมหนึ่งถูกรุกรานและอีกฝ่ายหนึ่งชนะ การติดต่อสัมพันธ์กันย่อมจะ รับวัฒนธรรมของกันและกัน สังคมต่าง ๆ ย่อมจะหวงแหนและรักษาวัฒนธรรมเดิมของตนไว้ และพยายามป้องกันการผสมผสานโดยการพยายามไม่ให้สนิทสนมกันหรือสร้างกฎเกณฑ์เพื่อไม่ให้ ติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งการผสมผสานวัฒนธรรมมักจะเกิดขึ้น เมื่อสมาชิกของวัฒนธรรมหนึ่งติดต่อ เกี่ยวข้องกับสมาชิกอีกวัฒนธรรมหนึ่งเป็นเวลานาน (สุพัตรา สุภาพ 2521 66) ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ สนิท สมักรการ ที่ว่า ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการสอดแทรกกระหว่าง กันและการเชื่อมตัวเข้าหากัน ซึ่งทำให้บุคคลและกลุ่มชนได้มีความแสวงหาความจำ ความเข้าใจและ ทัศนคติของบุคคลและกลุ่มอื่น และด้วยการมีส่วนร่วมในด้านประสบการณ์และประวัติศาสตร์ เดียวกัน ได้นำบุคคลและกลุ่มชนเหล่านั้นไปสู่สภาพชีวิตวัฒนธรรมร่วมกัน (สนิท สมักรการ 2525 23) และวรรณิ ดวงดีทวีรัตน์ ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในชุมชนชนบทในสภาพการ เปลี่ยนแปลงของสังคม พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีผลกระทบตอ ชุมชนและครอบครัว ความหลากหลายในการประกอบอาชีพ อาชีพภาคเกษตรถูกลดความสำคัญลง มีการประกอบอาชีพอื่น เช่น การรับจ้างทั้งในและต่างประเทศ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติน้อยลง มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้รับผลกระทบเนื่องจากอิทธิพลของสื่อและสิ่งยั่วยุจาก สังคมภายนอก ประเพณี ค่านิยมและความเชื่อบางอย่างของชุมชนและครอบครัวได้รับผลกระทบ

เนื่องจากชุมชนให้ความสนใจกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะใส่ใจกับวิถีปฏิบัติ วัฒนธรรม การคบหาเพื่อต่างเพศและตัดสินใจเลือกคู่ครองเองมากขึ้น ผู้หญิงออกทำงานหารายได้ เกิดความหวงเหินของสมาชิกในครอบครัว มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคและการซื้อหาสิ่งของจากร้านค้า มาใช้มากขึ้น ไม่มีเวลาหาอาหารและอาหารจากแหล่งธรรมชาติหาได้ลำบาก ค่านิยมและความเชื่อ ในการรับประทานอาหารต้องห้ามของหญิงหลังคลอด ยาสมุนไพรและวิธีการพยาบาลแบบพื้นบ้าน ถูกกลบเกลื่อนและความสำคัญไปบ้าง และนิยมไปรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลของรัฐ มากกว่า (วรรณิ ดวงดีทวีรัตน์ 2540 บทคัดย่อ) จากที่กล่าวมาสามารถอธิบายได้ว่า การปรับตัว ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่เกิดขึ้น จะมีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เฉพาะของแต่ละชุมชน และต้องมีการปรับตัวจากวิถีชีวิตดั้งเดิมไปสู่แนวใหม่ โดยมีเงื่อนไขจาก ภายนอกชุมชนมาเป็นตัวกำหนด และมีปัจจัยด้านความเจริญทางเทคโนโลยีและความสัมพันธ์ของ สถาบันครอบครัวคอยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการปรับตัวของชุมชน

2.3 แผนการอพยพประชาชนและส่วนราชการ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กรณีเกิด การสู้รบตามแนวชายแดน

จากเหตุการณ์สู้รบระหว่างกองกำลังกะเหรี่ยงกับทหารพม่าตามแนวชายแดน ทำให้ ประชาชนและกองกำลังชนกลุ่มน้อยส่วนหนึ่ง ต้องอพยพหลบหนีภัยจากการสู้รบเข้ามาในเขต ประเทศไทย ทหารพม่าอาจกวาดล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดพันเข้ามาในประเทศไทย บางครั้ง การสู้รบของทั้งสองฝ่ายมีกระสุนปืนมาตกในเขตประเทศไทย ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนและส่วนราชการไทยตามแนวชายแดน มีผลกระทบต่อความมั่นคง ความสงบ เรียบร้อยและความปลอดภัย ดังนั้นทางฝ่ายกิจการพิเศษอำเภอพบพระได้จัดทำแผนการอพยพ แก่ประชาชนและส่วนราชการไทยไว้ คือได้กำหนดพื้นที่รองรับการอพยพเป็น 4 เส้นทาง ดังนี้

1) การอพยพประชาชนและส่วนราชการ บ้านช่องแคบ บ้านเงาไฟ บ้านห้วยแล้ง ตำบล ช่องแคบ เมื่อมีความจำเป็นต้องอพยพ กำหนดพื้นที่รับการอพยพ จุดที่ 1 วัดช่องแคบ หากพื้นที่ รองรับการอพยพ จุดที่ 1 ไม่ปลอดภัยจะอพยพไปพื้นที่รับการอพยพ จุดที่ 2 โรงเรียนอรุณเมธาและ ส่วนราชการ จะใช้สถานที่ของอนามัยบ้านช่อโอปิ่นที่ทำการชั่วคราว การอพยพให้ใช้ถนนเส้นทาง ช่องแคบ-ช่อโอ

2) การอพยพประชาชนและส่วนราชการบ้านพะดี ตำบลรวมไทยพัฒนา เมื่อมีความ จำเป็นจะต้องอพยพประชาชน บ้านพะดี กำหนดจุดที่ 1 ศาลาเอนกประสงค์บ้านรวมไทยพัฒนา 8 เข้าพื้นที่รับการอพยพ ถ้าหากพื้นที่รับการอพยพจุดที่ 1 ไม่ปลอดภัย จะอพยพประชาชนไปจุดที่ 2 โรงเรียนบ้านรวมไทยพัฒนาที่ 2 เส้นทางอพยพใช้ทางเดินเท้าและให้ใช้ถนนพะดี-รวมไทย 8 - โรงเรียนรวมไทย 2

3) การอพยพประชาชนและส่วนราชการ จากบ้านแก้วรวมไทย หมู่ที่ 5 ตำบลรวมไทย พัฒนา บ้านผ่านศึกพัฒนา หมู่ที่ 6 ตำบลวาลย์และบ้านทหารผ่านศึก หมู่ที่ 4 ตำบลรวมไทยพัฒนา

โดยใช้เส้นทางลัดจากบ้านผานตึกพัฒนา-บ้านทหารผานตึก-รวมไทย 1 (ผานหน่วยจัดที่ดิน) และกำหนดโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 เป็นจุดอพยพ

4) การอพยพประชาชนและสวนราชการตำบลวาเลย์ หากมีความจำเป็นต้องอพยพให้อพยพประชาชนบ้านมอเกอไทย หมู่ที่ 1, บ้านวาเลย์ใต้ หมู่ที่ 2, บ้านวาเลย์เหนือ หมู่ที่ 3, บ้านแมออกฮู หมู่ที่ 4, บ้านยะพอ หมู่ที่ 5 ตำบลวาเลย์ และบ้านห้วยน้ำนัก หมู่ที่ 4 ตำบลพบพระ มาพื้นที่รับการอพยพคือที่กำหนดไว้ 1 จุด โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระเป็นพื้นที่รับรองการอพยพ สำหรับสวนราชการตำบลวาเลย์ สถานีอนามัยและโรงเรียนให้อพยพมาตั้งที่ทำการชั่วคราวที่โรงเรียนพบพระวิทยาคม การอพยพใช้ถนนดอนเจดีย์-วาเลย์ สำหรับการอพยพประชาชนบ้านห้วยน้ำนักใช้ถนนสายพบพระ-ของแคว (อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2545 17-19)

สรุปได้ว่าทางอำเภอพบพระ จังหวัดตากตระหนักถึงเรื่องนี้ดี จึงได้มีการกำหนดจุดต่าง ๆ ในการอพยพประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณแนวชายแดนพม่า เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้ประชาชนไทยเตรียมพร้อมอยู่เสมอ โดยทางอำเภอพบพระได้กำหนดเส้นทางในการอพยพถึง 4 เส้นทางด้วยกัน ซึ่งในการกำหนดจุดการอพยพดังกล่าวนั้นทางราชการคิดว่าสะดวกกับประชาชนไทยที่อยู่บริเวณที่เสี่ยงกับสถานการณ์ดังกล่าว หลังจากเหตุการณ์เข้าสู่สภาวะปกติแล้ว ทางหน่วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอพบพระจะอำนวยความสะดวก ดูแล ให้การอพยพประชาชนและสวนราชการกลับเข้าสู่พื้นที่เดิม ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ให้กลับเข้าสู่สภาพปกติโดยเร็ว

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของมนุษย์

3.1 ความหมายของการปรับตัว

การปรับตัวเป็นกิจกรรมสำคัญของชีวิต ซึ่งการปรับตัวของแต่ละบุคคลมีลักษณะอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมจะมีอุปสรรคขัดขวาง จึงทำให้เกิดความเครียดขึ้น และจำเป็นต้องพยายามปลดปล่อยความเครียดเหล่านั้นออกไป เพื่อเป็นการรักษาสุขภาพความสมดุลของชีวิตไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลเกิดการปรับปรุงพฤติกรรมของตนที่เรียกว่า การปรับตัว ดังที่ อาร์คอฟ (Arkoff) ได้กล่าวว่า การปรับตัวหมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยที่แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุนิยามความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตน ในขณะเดียวกัน บุคคลย่อมอยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ตนเองมีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง (Arkoff 1968 4) จะเห็นว่าการปรับตัวตามแนวคิดของอาร์คอฟ เน้นการนำไปสู่การทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อม ส่วนลาซารัส (Lazarus) ได้กล่าวถึง การปรับตัวของมนุษย์ว่า เป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่าง คือ 1) แรงผลักดันภายใน หมายถึง ความต้องการอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกายและประสบการณ์ทางสังคมที่เรียนรู้มาในอดีต 2) แรงผลักดันนอก หมายถึง ความต้องการอันเกิดจากสภาพแวดล้อมในสังคม (Lazarus 1969

17-18) ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ต้องอยู่รวมกันและผูกพันกับผู้อื่น ฉะนั้นมนุษย์จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ แอนดรูว์และรอย (Andrews , & Roy) ที่กล่าวว่า เมื่อมีสิ่งเร้าไม่ว่าจะมาจากภายในหรือภายนอกร่างกายจะมีกระบวนการปรับตัวเกิดขึ้น โดยใช้กลไกการควบคุมและกลไกการรับรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการ โดยแสดงออกมาทางด้านสรีระ ด้านมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่และด้านการพึงพาหะหว่างกัน การตอบสนองความต้องการนี้เป็นการแสดงออกเพื่อลดความตึงเครียดของตนเอง (Andrews , & Roy 1986 37-38) การปรับตัวเป็นกระบวนการสำคัญที่บุคคลต้องเรียนรู้ ถ้ามนุษย์ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมแล้วย่อมก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความขัดแย้งในจิตใจ จนสามารถทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมได้ ดังที่ สุโท เจริญสุข กล่าวว่า พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนนั้นก็เพื่อจะแก้ปัญหา เมื่อบุคคลประสบความคับข้องใจจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการปรับตัว และถ้าคนเราเกิดความไม่สบายใจขึ้นแล้ว บุคคลจะต้องแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเสมอ เพื่อช่วยให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีขึ้น (สุโท เจริญสุข 2525 : 51) สอดคล้องกับ สรวงศ์ จันทน์เอม ที่ได้กล่าวถึงการปรับตัวว่า หมายถึง บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนต้องมีการปรับตัวกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัวที่แตกต่างกัน เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางสังคม จึงช่วยให้บุคคลทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความราบรื่น เมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนต้องการแล้วความเครียดต่าง ๆ ย่อมจะผ่อนคลายลง (สรวงศ์ จันทน์เอม 2527 : 84)

จากความหมายของการปรับตัวที่หลายท่านได้กล่าวนั้นจะเห็นได้ว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับพฤติกรรมของบุคคล ขณะที่บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ยอมรับและปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในทางด้านอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ เพื่อให้สมดุลกับความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง เพื่อให้สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุขและปราศจากความคับข้องใจ

3.2 ทฤษฎีการปรับตัว

การปรับตัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต บุคคลจะมีชีวิตที่เป็นสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อสภาพความเป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังของบุคคลแตกต่างกัน หรือปัญหาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำการหนึ่งสิ่งใด แต่มีอุปสรรคซึ่งทำให้ไม่สามารถไปถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในลักษณะใดก็ตาม บุคคลจะพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไป เพื่อจะได้สามารถไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ฉะนั้นเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลถือว่าการปรับตัว

ในทางด้านจิตวิทยาได้มีนักจิตวิทยาหลายท่าน ที่ให้ทฤษฎีในเรื่องของการปรับตัวอย่าง ทฤษฎีการปรับตัวตามแนวความคิดของอีริกสัน (Erikson) ได้กล่าวว่า สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการปรับตัว คือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของตนในช่วงนั้น ๆ โดยมีสถาบันครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางรากฐานทางจิตใจให้แก่บุคคล ดังदैวัยทารกเป็นต้นมา ความ

จำเป็นที่จะต้องปรับตัวของบุคคลเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ทางความรู้ ความสามารถและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่บุคคลปรับตัวได้เพียงใดนั้น อยู่ที่ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นที่มีต่อผู้แวดล้อมตนเอง อีกทั้งความสามารถในการปรับตัวได้ดี ในขั้นก่อนจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวในขั้นต่อไปด้วย (Erikson, Erik H 1968 152-154) ส่วนแนวทฤษฎีของวิลเลียมสัน (Williamson) ผู้นำทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบนำทาง มีความเชื่อว่ามนุษย์มีสติปัญญาและเหตุผลตลอดจนมี แนวโน้มที่พัฒนาตนเองได้ แต่การที่จะพัฒนาอย่างเต็มทีนั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะจากสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ การที่บุคคลจะมีการปะทะกับผู้อื่นในสังคม ทำให้เขามองเห็นและรู้จักตัวเองในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมและทัศนคติความต้องการ และเป้าหมายที่เขาเลือก ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้จากผู้อื่น ได้รับข้อมูลและประสบการณ์ทางสังคมด้านต่างๆ เช่น ค่านิยมในสังคม มาตรฐานและข้อจำกัดทางสังคม ปัญหาต่างๆ ในสังคมตลอดจนวิธีการจัดการแก้ไขทั้งทางตรงและทางอ้อม (Williamson 1950 40-42) จากความเชื่อ ดังกล่าวเห็นได้ว่าบุคคลจะสามารถปรับตัวได้ถ้าเขามีความรู้ความเข้าใจในตัวเอง รู้จักและเข้าใจสังคมเพราะเขาจะสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินชีวิต หรือแก้ปัญหา ได้อย่างมีทิศทางและมีเหตุผล โดยการใช้ข้อมูลที่เขาได้รับจากประสบการณ์ในสังคมมาประกอบการพิจารณา จนสามารถสร้างความสอดคล้องหรือยืดหยุ่นระหว่างความต้องการ และเป้าหมายที่พึงประสงค์ของตนกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

นอกจากนี้โรเจอร์ส (Rogers) ผู้นำด้านทฤษฎีว่าด้วยตนเองและทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง เขาได้พิจารณาการปรับตัวในแง่ของการปรับตัวภายในตนเอง โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่างๆ รอบตัว ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และการมีปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งการประเมินผลจากการมีปะทะสัมพันธ์นั้นจะก่อให้เกิดเป็นตัวเรา (Self) หรือ “โครงสร้างของตน” ขึ้นมาเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ เช่น บุคลิก ลักษณะ ความสามารถของตน บทบาทต่างๆ ของตนในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ของตัวเรา ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนด บุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนจะเข้าใจและรู้จักโลกส่วนตัวของเขาได้ดีที่สุด บุคคลที่ปรับตัวได้คือบุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง เข้าใจและยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือบุคลิกลักษณะของตนได้อย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน และมีการรับรู้ ความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ส่วนบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ นั้นจะมีความขัดแย้งระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่อย่างมาก ทำให้เกิดความตึงเครียด วิตกกังวล สับสน ไม่นั่นใจ สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองจะเป็นไปในทางลบ (Rogers 1951 108) จากแนวความคิดนี้ได้สอดคล้องเกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy) พอสรุปได้ดังนี้ คือ ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยชีวิต จิตใจ สังคมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งทีกระตุ้นเหล่านี้ต้องการ

ตอบสนอง ซึ่งอาจจะเป็นการปรับตัวที่เหมาะสม (Adaptive) หรือปรับตัวไม่เหมาะสม (Maladaptive) สิ่งกระตุ้น ดังกล่าวนั้น หมายถึง สิ่งเร้า ซึ่งสิ่งเร้าแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) สิ่งเร้าเฉพาะ (Focal stimulus) ได้แก่ สิ่งเร้าที่มนุษย์เผชิญอยู่โดยตรง 2) สิ่งเร้ารวม (Contextual stimulus) คือ สิ่งเร้าที่อยู่ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากสิ่งเร้าเฉพาะตนเอง และ 3) สิ่งเร้าเจือปน (Residual stimulus) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น ความเชื่อ ทศนคติ อุปนิสัย ค่านิยม เป็นต้น (Andrew ,& Roy 1991 33-35)

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นต้องเผชิญกับความเครียดตลอดเวลา ซึ่งเซลเย (Selye) ได้กล่าวถึงความเครียดไว้ว่าเป็นกลุ่มอาการ หรือสภาวะที่ร่างกายมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคาม ทำให้ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีทางที่ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ คือ การต่อสู้และการปรับตัว ซึ่งการปรับตัวเป็นวิธีที่ดีที่สุดจากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์ถูกกระตุ้นโดยสาเหตุของความเครียด (Stressor) ก็จะเกิดปฏิกิริยาตอบโต้ที่เรียกว่า “Stress Reaction” เมื่อเกิดปฏิกิริยาดังกล่าวร่างกายจะใช้กลไกในการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลของร่างกายและจิตใจ (Selye 1978 3 อ้างอิงใน ธัญญารัตน์ แสงสว่าง 2545 19) ดังนั้น การปรับตัวจึงเป็นความสามารถของสิ่งมีชีวิตในอันที่จะรักษาความสมดุลระหว่างภายในตนเองกับสิ่งแวดล้อม

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวดังที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ขบวนการปรับตัวของบุคคลมีตั้งแต่เกิดจนถึงวัยชรา ในแต่ละช่วงอายุมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกัน และมีอิทธิพลในช่วงอายุต่อมา การปรับตัวของบุคคลนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สังคมและสิ่งแวดล้อม

3.3 ลักษณะของการปรับตัว

ความคิดเกี่ยวกับการปรับตัวมีกำเนิดมาจากนักชีววิทยา กล่าวคือ ดาร์วิน (Dawin) ที่เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “การปรับตัว” (Adaptation) ในทฤษฎีวิวัฒนาการที่ว่าสิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโลก ที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้นที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ การปรับตัวในแง่ชีววิทยาเป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกาย แต่การปรับตัวในแง่จิตวิทยา (Adjustment) หมายถึง การปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของจิตใจ และ ธอร์พ (Thorpe) ได้แบ่งการปรับตัวออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 ปรับตัวเอง (Self adjustment) ได้แก่ การปรับสภาพทางจิตวิทยาด้วยตนเอง เพื่อให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และการที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1) ความเป็นตัวของตัวเอง (Self reliance) หมายถึง การที่บุคคลจะทำอะไรด้วยตนเองไม่พึ่งคนอื่น เป็นอิสระจากผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

2) การมองเห็นคุณค่าของตน (Sense of personal worth) หมายถึง การที่บุคคล

เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้อื่นเชื่อถือในความสามารถของเรา มีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความพอใจและเชื่อมั่นในความสามารถและมีเหตุผล

3) ความรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง (Sense of personal freedom) หมายถึง การที่บุคคลพอใจในอิสรภาพ มีส่วนรวมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจในการกระทำและวางแผนชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อนและการใช้จ่าย

4) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Feeling of belonging) หมายถึง การที่บุคคลได้รับความอบอุ่นในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จึงทำให้มีความภาคภูมิใจในบ้านและโรงเรียน เป็นต้น

5) ความรู้สึกไม่มีแนวโน้มที่จะถอยหนี (Non-withdrawing tendencies)

6) ความรู้สึกไม่มีอาการทางประสาท (Non-nervous symptom)

3.3.2 การปรับตัวทางสังคม (Social standards) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับ ปทัสถานของสังคมและการที่บุคคลจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ก็ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1) ปทัสถานทางสังคม (Social standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจในความถูกต้องของสังคม

2) ทักษะทางสังคม (Social skill) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับเพื่อน หรือคนแปลกหน้า เป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น มีความสนใจกับปัญหา และสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ

3) แนวโน้มทางสังคม (Social tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม

4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ รับความรัก การดูแลอย่างดีจากครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัย มีความมั่นใจตนเองและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายในครอบครัว

5) ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ รับความรักจากครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน นักเรียนรู้สึกว่างานมีความเหมาะสมกับความสนใจและวุฒิภาวะของตน

6) ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community relation) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับ เพื่อนร่วมบ้านได้อย่างมีความสุข มีส่วนรวมในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์และสวัสดิภาพของชุมชน (Thorpe 1955 unpagged อ้างอิงใน อรพันธ์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ์ 2532 8-10)

นอกจากนีวอร์เชล และโกทาล (Worchel & Goethalo) ได้กล่าวถึงการปรับตัวว่าการปรับตัวเป็นงานประจำที่บุคคลต้องแก้ไข ซึ่งอาจเกิดจากตัวเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่ปรับตัวดี คือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการรู้จักและยอมรับตนเองเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการปรับตัว และการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1 การเรียนรู้และเข้าใจตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2 การใช้ความเข้าใจตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงให้กับตนเอง
- 3 การใช้ความสามารถของตนเอง เพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อม และโชคชะตาของตัวเอง เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง
- 4 ความไวต่อการรับรู้ต่อความต้องการ และความไม่สบายใจของผู้อื่น เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (Worchei , & Goethalo 1985 3 อ้างอิงใน รัญญารัตน์ แสงสว่าง 2545 12-13)

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สิ่งมีชีวิตจะดำรงอยู่ได้เมื่ออาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม แต่เนื่องจากสิ่งแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งมีชีวิตจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งมีชีวิตที่ไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะตายไปในที่สุด บางพวกอาจจะหาที่อยู่ใหม่ที่เหมาะสมกับตนเอง พวกที่ปรับตัวได้เท่านั้นที่จะมีโอกาสอยู่รอดต่อไปได้ สิ่งมีชีวิตอาจปรับตัวในลักษณะต่าง ๆ 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับตัวทางรูปร่างลักษณะ เป็นการปรับรูปร่างสีขนหรือโครงสร้างของร่างกาย เพื่อให้เหมาะสมกับชนิดของอาหารที่กินหรือ เพื่อการพรางตัวให้รอดพ้นจากการถูกล่า หรือเพื่อการดำรงชีพที่ดี ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพวกพืชและสัตว์ 2) การปรับตัวทางพฤติกรรม เป็นการปรับตัวเพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอด

3.4 สาเหตุของการปรับตัว

จากที่ทราบแล้วว่าลักษณะของการปรับตัวนั้น เกิดจากแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก การเกิดพฤติกรรมดังกล่าวนี้มีสาเหตุที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน ดังที่กัณยา สุวรรณแสง ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัวว่า เกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1 แรงขับและความต้องการ (Drives and needs) ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตของบุคคลมีความต้องการเป็นพื้นฐาน เช่น ความต้องการทางกาย (Physical needs) และความต้องการทางจิต (Psychological needs) ความต้องการทั้งสองนี้ทำให้เกิดแรงขับให้มนุษย์ดิ้นรนแสวงหา และเพื่อตอบสนองความอยากของตน ถ้าเกิดอุปสรรคมาขัดขวางไม่สามารถสนองความต้องการ ร่างกายก็จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาในรูปต่าง ๆ เพื่อคลายความกระวนกระวายซึ่งการแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ เรียกว่า “การปรับตัว”

2 แรงกระตุ้นจากสังคม เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว หรือจากการที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนมีปัญหการปรับตัวให้ทันตามภาวะสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ความเป็นอยู่ การคมนาคม ความเจริญทางวัตถุ เป็นต้น อันก่อให้เกิดปัญหาความคับข้องใจ ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวด้วยวิธีการต่าง ๆ

3 เจตคติ ความสนใจ จุดมุ่งหมายของชีวิตตัวเองเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (กันยา สุวรรณแสง 2533 65–66)

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนีย์ ธีดากร ที่อธิบายถึงสาเหตุของการปรับตัวว่า บุคคลจะปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียดซึ่งเกิดจาก

1 ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะอุปสรรคที่เนื่องมาจากตัวเองหรือผู้อื่น ผลที่ตามมาคือทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ ความคับข้องใจ เป็นต้น มาสโลว์ (Maslow) ได้จัดลำดับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นชั้นต่าง ๆ ไว้ 5 ชั้น ดังนี้

1 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย

1 2 ความต้องการความปลอดภัย

1 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ตลอดจนเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ เป็นต้น

1 4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เช่น ต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ

ความร่ำรวย ฐานะทางสังคม การยอมรับนับถือตนเองและการยอมรับจากสังคม

1 5 ความต้องการสัจธรรมแห่งตน คือ ความต้องการให้คนเข้าใจในตนเอง ให้เต็มที่ เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่วิทยาการและมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการเกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

2 เกิดจากความขัดแย้ง หมายถึง การที่บุคคลไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกการกระทำทั้งสองอย่างได้ในขณะเดียวกัน แต่จะต้องเลือกกระทำเพียงอย่างเดียว ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ

2 1 ในสิ่งที่ตนเองชอบเท่าๆ กันตั้งแต่ 2 – 3 อย่างขึ้นไป ถึงจะเลือกแล้วก็ยังเสียดายสิ่งที่ไม่สามารถเลือกได้

2 2 ความขัดแย้งในทางลบ เกิดจากการที่ตัวเองต้องเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบเลย ตั้งแต่ 2 – 3 อย่างขึ้นไป จะไม่เลือกก็ไม่ได้เลือกไปแล้วก็ไม่สบายใจเพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นบุคคลไม่ชอบเลย แต่บุคคลต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

2 3 ความขัดแย้งในทางบวกและทางลบ เกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลหรือสิ่งต่างๆ ที่เราต้องเลือกนั้นมีทั้งถูกใจและไม่ถูกใจบุคคลในระดับที่เท่าๆ กันทั้งหมด ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปแต่เราต้องเลือกเพียงอย่างเดียว (วารินทร์ สายโอบเอื้อ, และสุนีย์ ธีดากร 2522 159–160)

นอกจากนี้พยอม วงศ์สารศรี ยังได้กล่าวถึงเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือ ความต้องการ (Needs) ของมนุษย์ทุกคนมีความต้องการหลายประการในชีวิต เช่น ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความต้องการน้ำ อาหารอากาศ และสิ่งจำเป็นอื่นๆ เพื่อการดำรงชีวิต (พยอม วงศ์สารศรี 2526 12–14) และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของนิภา นิษายาน ที่ว่า นอกจากความต้องการทางร่างกาย

แล้ว สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่าง นอกเหนือจากความต้องการทางร่างกาย อันได้แก่ ความต้องการความอบอุ่นปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่องนับถือ ความสำเร็จ ฯลฯ เมื่อความต้องการทั้งหลายได้รับการสนองตอบ จะทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจ มีความสุขในการดำเนินชีวิต แต่เมื่อความต้องการของบุคคลไม่ได้รับการสนองตอบ โดยมีอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ มาขัดขวางบุคคลจะเกิดความเคร่งเครียด วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจและความคับข้องใจ ทำให้ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต (นิภา นิธยาน 2530 11-13) ดังนั้นจึงต้องพยายามหาหนทางหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อจัดอุปสรรคที่มาขัดขวางความต้องการ หรือเพื่อทำให้ปัญหาลดลง ๆ เบบางลงไปอันจะนำมาซึ่งความสุขความสบายใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัวนั้น มีสาเหตุมาจากตัวเราเองและสิ่งแวดล้อม ในอันที่จะสนองความต้องการเบื้องต้นที่สำคัญ ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจและความต้องการทางสังคม ความต้องการดังกล่าวนี้มีทั้งความสมหวังซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจมีความสุข หรือในทางตรงข้ามถ้าผิดหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกเครียด มีความทุกข์ เสียใจ วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจและคับข้องใจ สาเหตุเหล่านี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

3.5 วิธีการปรับตัว

วิธีการปรับตัวเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยวิธีการปรับตัวที่บุคคลใช้นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหา และการมุ่งลดอารมณ์ที่ตึงเครียด ในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหานั้นพบว่า ปัจจัยด้านตัวบุคคลจะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีแก้ปัญหา ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต ความเชื่อ ภาวะสุขภาพ ความชำนาญในการแก้ปัญหา บุคลิกภาพและการได้รับความเกื้อหนุน เป็นต้น ดังที่อาร์คอฟฟ์ (Arkoff) ได้เสนอกลยุทธ์ของการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาลดลงไว้ 4 วิธี คือ

1 การยอมแพ้ (Tactical passivity) หมายถึง การพยายามแก้ไขปัญหาลดลงความยุ่งยากต่าง ๆ ด้วยการยอมแพ้ เป็นวิธีแก้ปัญหาคู่ที่คนอ่อนแอและมีขีดความสามารถต่ำใช้เสมอ

2 การปฏิเสธ (Tactical denial) หมายถึง การพยายามแก้ไขปัญหาลดลงความยุ่งยากต่าง ๆ ด้วยการปฏิเสธปัญหาหรือความยุ่งยากที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากการเสแสร้ง การสะกดกลั้น หรือการไตร่ตรองแล้วอย่างรอบคอบของบุคคล

3 การจัดการกับปัญหาโดยตรง (Direct and active tactics) หมายถึง การพยายามที่จะแก้ไขปัญหาลดลงความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นโดยตรง ให้ปัญหาลดลงหรือหมดไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองทุกวิถีทาง เช่น การก้าวร้าว การด่าทอ เป็นต้น

4 การจัดการกับปัญหาโดยทางอ้อม (Indirect tactics) หมายถึง การพยายามที่จะแก้ไขปัญหาลดลงความยุ่งยากต่าง ๆ โดยผ้นกลางวัน การปรับเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรมของ

ตัวเองเสียใหม่เพื่อให้ตัวเองสบายใจ ลดความทุกข์หรือไม่สบายใจ โดยไม่ได้แก้ไขที่สาเหตุของปัญหา (Arkoff 1968 356-366)

สเวนลาซารัส (Lazarus) ได้จำแนกรูปแบบของการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือแตกต่างกันไปจาก อาร์คอฟฟ์ โดยจำแนกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้คือ

1 ความโน้มเอียงที่แสดงการกระทำโดยตรง (Direct – action tendencies) เป็นความพยายามปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาหรือความยุ่งยากที่บุคคลประสบอยู่โดยตรง เพื่อเป็นการกำจัดหรือลดเงื่อนไขของปัญหาหรือความยุ่งยาก ซึ่งอาจจะแสดงออกโดยการลงมือจัดการกับปัญหานั้น ปรับเปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการยับยั้งหรือสะกดกั้นการแสดงพฤติกรรมเพื่อกำจัดหรือลดปัญหา ถ้าแสดงพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เหตุการณ์ลุกลามใหญ่ขึ้น แต่บุคคลอาจแก้ไขปัญหาหรือความยุ่งยากด้วยการหลบหลีก หรือหนีจากสถานการณ์นั้น หรืออาจไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ โดยการอยู่เฉยๆ เพื่อให้ปัญหาหรือความยุ่งยากนั้นหมดไปเอง การปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหามีความโน้มเอียงที่จะแสดงการกระทำโดยตรง สามารถแบ่งเป็น 4 วิธีดังนี้

1.1 การเตรียมการเพื่อต่อสู้กับภัยอันตราย (Preparing against of harm) เป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือความยุ่งยาก โดยการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้น ทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด และการแสดงพฤติกรรม

1.2 การต่อสู้กับต้นเหตุของภัยอันตราย (Attack on the against of harm) เป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือความยุ่งยากหรือป้องกันตนเองโดยการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อทำลาย ทำร้าย ถดถอย ลดหรือกำจัดปัญหาหรือความยุ่งยาก ซึ่งอาจเป็นการแสดงพฤติกรรมการต่อสู้ด้วยความโกรธหรือความไม่โกรธ

1.3 การหลีกเลี่ยงจากภัยอันตราย (Avoidance of harm) เป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือความยุ่งยาก โดยการหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือความยุ่งยากเมื่อบุคคลประเมินแล้วเห็นว่าปัญหา หรือความยุ่งยากนั้นมีพลังเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งการหลบหลีกจากปัญหานั้นอาจเกิดจากความกลัวหรือการไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วหาว่าไม่มีวิธีการใดที่จะกำจัดปัญหาหรือความยุ่งยากนั้นได้ บุคคลจึงใช้การหลีกเลี่ยงหรือ หลบหนีจากปัญหาเป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหานั้นแทน

1.4 การอยู่เฉยหรือการไม่สนใจ (Inaction or apathy toward harm) เป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือความยุ่งยากโดยการอยู่เฉย หรือการไม่สนใจไม่คิดจะต่อสู้หรือหลบหลีกปัญหา เมื่อบุคคลประเมินแล้วเห็นว่าปัญหาหรือสถานการณ์ของความยุ่งยากนั้นหมดหวังที่จะเอาชนะหรือไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกแล้ว

2 การใช้กลไกป้องกันทางจิต (Defensive adjustment) เป็นการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาคือความยุ่งยากโดยการปรับความรู้สึก หรือความคิดของตนเองเสียใหม่ เพื่อลดความวิตกกังวลที่เกิดจากปัญหานั้นและเพื่อรักษาสมดุลทางด้านจิตใจ อาจจะใช้วิธีการปฏิเสธ การเก็บกด

การกลาโหมผู้อื่นหรือสิ่งอื่นแทน ซึ่งเป็นการหลอกลวงตนเอง การปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหามาโดยการใช้กลไกป้องกันทางจิตใจเป็นกระบวนการทางด้านจิตวิทยา ที่เกิดขึ้นโดยที่บุคคลไม่รู้สึกรู้สิดำเนินการปรับตัวที่ไม่ได้แก้ไขที่ปัญหาหรือความยุ่งยากที่เกิดขึ้นโดยตรง (Lazarus 1976 205–208)

นอกจากนี้ นิภา นิธยาน กล่าวโดยย่อว่า มนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมามีอหิภพนี้ความจริงไม่พ้นทั้งในแง่ทุกข์และสุข ในแง่ทฤษฎีวิธีแก้ปัญหามาปรับตัวของคนเราควรเป็นหนทางที่นำไปสู่ผลดีในด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับบุคคลอื่น ส่งเสริมสุขภาพจิตและอำนาจประโยชน์แก่สังคม อีกทั้งช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จถึงความมุ่งหมายในชีวิต แต่ในแง่การปฏิบัติแล้วพบว่า ไม่มีวิธีการปรับตัวแบบใดเลยที่ดีพร้อมและให้ผลสมบูรณ์เช่นนั้น ซึ่งการใช้กลวิธีป้องกันตน (Defense mechanism) เป็นวิธีการที่ใช้เป็นทางออกเพื่อทดแทนการแก้ปัญหาโดยตรง เป็นวิธีการที่คนเราใช้ในการหาทางตอบสนองแรงจูงใจ ผ่อนคลายความเครียดและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรูปการกระทำหรือความคิดทุกอย่างถือเป็นกลวิธีการปรับตัวทั้งสิ้น สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

1 กลวิธีประเภทปฏิเสธหรือไม่ยอมรับความจริง โดยคนส่วนมากใช้กลวิธีแบบเก็บกดความต้องการ ซึ่งช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงปัญหาได้เป็นบางส่วนเท่านั้น วิธีนี้คือการพยายามทำให้เชื่อว่าความต้องการของตนเองนั้นเป็นสิ่งผิด จึงเก็บกดความต้องการไว้และทำประหนึ่งว่าตนไม่มีความต้องการในสิ่งนั้นต่อไปแล้ว ซึ่งสะกดกลั้นเก็บอารมณ์และความปรารถนาไว้ในส่วนลึกของจิต

2 กลวิธีประเภทบิดเบือนความจริงหรือหลอกลวงตนเอง ได้แก่

2.1 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) กลวิธีแบบนี้เป็นไปในแบบการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เป็นการอ้างเหตุผลเพื่อกลบเกลื่อนเหตุผลที่แท้จริงสำหรับการกระทำของตน ซึ่งได้สร้างความผิดหวังให้แก่ตนเองเกินกว่าจะยอมรับได้

2.2 การขัดโทษบุคคลอื่น (Projection) คือเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกิดขึ้นจะมีการตำหนิหรือกล่าวโทษผู้อื่นว่าเป็นต้นเหตุ

2.3 การทำบุญเอาหน้า (Segregation) กลวิธีแบบนี้เป็นการแยกออกได้ระหว่างความเชื่อสองอย่างที่ขัดแย้งกัน โดยผู้ปฏิบัติมีความเชื่อแต่ละอย่างที่ขัดแย้งกันในสถานการณ์ที่ต่างกัน

2.4 องุ่นเปรี้ยว (Sour grapes) คือ เมื่อหวังจะได้อย่างหนึ่ง (ที่คิดว่าดี) ไม่ได้ ครั้นเมื่อได้ของอย่างอื่นมา (ซึ่งไม่ดีนัก) บุคคลนั้นคิดว่าดีกว่าของอย่างอื่น วิธีการปรับตัวแบบนี้ถึงอย่างไรก็ยังนับว่าช่วยบรรเทาความเครียดให้เบาบางลงได้บ้าง แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้ก็เป็นการบิดเบือนความจริงอีกแบบหนึ่ง

2.5 การย้ายที่ทดแทน (Displacement) กลวิธีในการปรับตัวแบบนี้เป็นวิธีบิดเบือนความจริงอีกแบบหนึ่งด้วยวิธีถ่ายเทอารมณ์ และความขุ่นมัวที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลหนึ่ง

หรือสถานการณ์อย่างหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์อื่น วิธีการแบบนี้เป็นการถ่ายเทอารมณ์จากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่ง

26 ปฏิกริยาตรงกันข้าม (Reaction Formation) กลวิธีแบบนี้เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริงในใจเป็นการสร้างเจตคติและการกระทำขึ้นใหม่ในทางที่ตรงกันข้ามกับความต้องการที่แท้จริง อันก่อให้เกิดความวิตกกังวล

3 กลวิธีประเภทหลบหลีกความจริง คนจำนวนมากปรับตัวต่อความคับข้องใจและความรู้สึกขัดแย้งในใจด้วยวิธีการหนีความจริง หรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความยุ่งยาก กลวิธีในการหลบหนีสถานการณ์ปัญหานี้มีอยู่หลายแบบด้วยกัน ดังนี้

3.1 การถดถอย (Regression) กลวิธีแบบถดถอยนี้ใช้กันมากในสถานการณ์ที่เคร่งเครียด กดดัน ว้าวุ่นใจหรือมีภัยอันตราย เป็นพฤติกรรมที่ยอมแพ้ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การปรับตัวแบบนี้มีลักษณะไม่เป็นผู้ใหญ่และไม่อำนวยคุณประโยชน์แต่อย่างใด เพราะเป็นการถดถอยกลับสู่พฤติกรรมที่เคยได้ผลในการแก้ปัญหา และอุปสรรคในช่วงชีวิตที่แล้วมาทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมเหล่านั้นได้รับการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงเป็นรูปแบบการปรับตัวที่มีลักษณะดีขึ้นกว่าเดิมแล้ว การถดถอยนี้อาจแสดงออกในรูปพฤติกรรม คำพูดหรือผลกระทา ซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะรุนแรงหรือเฉื่อยชาก็ได้

3.2 การแยกตัว (Isolation) การแยกตัวเองตามลำพังเป็นกลวิธีที่เด็กมักจะใช้เมื่อเกิดปัญหาและความคับข้องใจ โดยที่แรกเด็กจะลองหาทางออกด้วยกลวิธีแบบต่าง ๆ หลายๆ อย่างและไม่ได้ผล จนกระทั่งในที่สุดค้นพบว่าวิธีหลบหนีไปให้พ้นจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยแยกตัวเองออกไปเสียเลยจะช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ เพราะตามหลักความจริงถ้าคนเราไม่พยายามต่อสู้อุปสรรคหรือแก้ปัญหา ความผิดหวังหรือเจ็บช้ำที่จะได้รับการเผชิญสถานการณ์ย่อมไม่มี ดังนั้นบางคนจึงชอบวิ่งหนีปัญหาเอาตัวรอด เพื่อความสบายใจชั่วขณะ

3.3 การฝันเฟื่อง (Fantasy) กลวิธีแบบฝันเฟื่องนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดวิธีหนึ่ง คือ หาหนทางทดแทนโดยใช้จินตนาการในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ในชีวิตจริงเพื่อปลดปล่อยอารมณ์เครียดออกไป การฝันเฟื่องหรือการสร้างวิมานในอากาศนี้เป็นวิธีการที่กระทำได้ง่ายพบอยู่ทั่วไปในทุกระดับอายุ และมากที่สุดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นหรือผู้ที่ชอบแยกตัวตามลำพังซึ่งไม่สามารถหาความสุขจากการเข้าร่วมสังคมได้ มักจะหาทางออกด้วยการฝันเฟื่องจนติดเป็นนิสัยประจำตัวเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด และเนื่องจากคนที่ฝันเฟื่องมักไม่ยอมเล่าเรื่องที่สร้างไว้ในวิมานฝันให้คนอื่นฟัง เพราะถือว่าเป็นเรื่องน่าอับอายที่ทำให้ตัวเหมือนเด็กเล็ก ๆ และเป็นการแสดงปมด้อย

3.4 การขัดขืนต่อต้าน (Negativism) กลวิธีแบบหลีกหนีไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่เจียน ๆ เสมอไป พฤติกรรมต่อต้านขัดขืนก็นับว่าเป็นแบบหนึ่งของการหลีกหนีซึ่งมีลักษณะต่อต้านขัดขืนคือตั้งใจแสดงความรู้สึกขัดแย้งและแข็งข้อ การปรับตัวแบบนี้จะมีทั้งลักษณะ

ของการแยกตัวเองและก้าวร้าวปะปนกันอยู่ พฤติกรรมนี้มักพบบ่อยในหมู่เด็กเล็กที่โรงเรียนเด็ก ๆ จะใช้วิธีต่อต้านขัดขืนเป็นกลไกการป้องกันตัว

3 5 แบบหนีเข้าสู่ความเจ็บป่วย (Conversion) กลวิธีแบบนี้เป็นการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่ร้ายแรงไปสู่ความป่วยไข้หรือความบกพร่องทางกาย ซึ่งวิธีการเช่นนี้ทำให้เราสามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาเสียได้

4 กลวิธีประเภทปะทะสถานการณ์หรือก้าวร้าว ซึ่งกลวิธีแบบก้าวร้าวอาจแสดงออกใน 2 ลักษณะคือ ทางกำลังกาย และทางวาจา คนบางคนมีพลังกำลังแรงเกินกว่าจะสามารถปรับตัวได้ด้วยการถดถอย หรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์ หรือแม้แต่ประนีประนอมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งไม่สามารถจะหลีกหลวตนเองด้วยการบิดเบือนความจริงได้ ฉะนั้นกลวิธีในการปรับตัวของคนประเภทนี้ คือ การปะทะสถานการณ์ที่ความปรารถนาของบุคคลถูกกดดันไม่ให้แสดงออก

5 กลวิธีประเภทประนีประนอมกับสถานการณ์ การปรับตัวแบบนี้ไม่ใช่การบิดเบือนความจริงเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกผิดและความรู้สึกมีปมด้อย แต่เป็นการประนีประนอมอะลุ่มอลวยกับสถานการณ์ด้วยการเปลี่ยนแปลงการกระทำและจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลดี ถึงแม้ไม่สมบูรณ์หรือตรงตามความปรารถนาก็ตาม การปรับตัวแบบนี้ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดลงได้ กลวิธีของการปรับตัวแบบนี้ มีดังต่อไปนี้

5 1 การชดเชย (Compensation) การชดเชยหรือการทดแทน เป็นกลวิธีในการปรับตัวแบบหนึ่งในการแสวงหาความสำเร็จเป็นเครื่องทดแทนความผิดหวัง วิธีนี้มีส่วนช่วยในการปรับตัว 2 ทางด้วยกัน คือ ประการแรก ช่วยให้ใกล้เคียงมากที่สุดกับสิ่งที่เราปรารถนาจริง ๆ เป็นการทดแทน ประการที่สอง การทดแทนนี้ยังช่วยอำพรางและปิดบังข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของตนเองได้ ซึ่งช่วยบรรเทาความรู้สึกวิตกกังวลใจไปได้บ้าง

5 2 การทดแทน (Sublimation) การทดแทนเป็นกลวิธีในการปรับตัวแบบหนึ่งในลักษณะที่ประนีประนอมกับสถานการณ์ ด้วยการแปลงรูปอารมณ์และพฤติกรรมที่ให้โทษมาสู่คุณประโยชน์เท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจที่สังคมไม่ยอมรับมาสู่พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น แทนที่จะเป็นผู้อยากฆ่าคนก็กลับมาทำงานเป็นคนงานโรงฆ่าสัตว์หรือศัลยแพทย์เสีย

5 3 การเทียบตนตามแบบ (Identification) การเทียบตนตามแบบ เป็นกลวิธีในการปรับตัวอย่างหนึ่งในลักษณะประนีประนอมกับสถานการณ์ ซึ่งช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของตัวเองโดยอาศัยความสำเร็จของบุคคลอื่นหรือหมู่คณะ (นิภา นิธยาน 2530 135-155)

สวนกันยา สุวรรณแสง นั้นได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่รวมกับคนอื่น ๆ การกระทำต่าง ๆ นอกจากจะให้ความสุขใจกับตัวเองแล้ว บางทีก็เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของคนเรามาก รวมทั้งในทางจิตวิทยา กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงตัวของบุคคลนั้นมีอยู่ 2 ทางด้วยกันคือ การปรับตัวภายในและการปรับตัวภายนอก ผู้ที่มีการปรับตัวภายในตัวเอง

ได้ดี เรียกว่า Well Adjusted และสวนลักษณะการปรับตัวเข้ากับภายนอก คือสิ่งแวดล้อมได้ดี เรียกว่า Well Adapted และเรียกบุคคลที่มีการปรับตัวทั้งภายในและภายนอกได้ดีทั้งคู่ว่า เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทางบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ดังนั้นถ้ามนุษย์ต้องมีการปรับตัวกันแล้วตามแนวกว้าง ๆ จะเป็นในเรื่อง

- 1 ปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกันเอง
- 2 ปรับตัวให้เข้ากับสภาพดินฟ้าอากาศ
- 3 ปรับตัวให้เข้ากับระบบระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4 ปรับตัวให้เข้ากับแนวคิดของสังคม ไม่เป็นบุคคลที่ขวางโลก
- 5 ปรับตัวให้เข้ากับตัวเอง (กันยา สุวรรณแสง 2536 : 50)

สรุปได้ว่า วิธีการปรับตัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้แล้ว ประเมินสถานการณ์นั้น ๆ ว่ามีผลกระทบและก่อให้เกิดความตึงเครียดต่อตนเองหรือไม่อย่างไร โดยอาศัยกระบวนการด้านความคิดเป็นหลัก จากนั้นบุคคลจะเลือกใช้วิธีการปรับตัวตามรูปแบบที่ตนเองเลือก เพื่อให้ตนเองบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นั่นคือ สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

3.6 ภาวะการปรับตัวผิดปกติ

ภาวะการปรับตัวที่ผิดปกติ (Adjustment disorder) มีสาเหตุมาจากภาวะความกดดันที่ก่อให้เกิดบุคคลเกิดความเครียด จนไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ดังที่เกษม ดันติผลาชีวะได้กล่าวว่า ภาวะการปรับตัวที่ผิดปกตินั้นเกิดจากอาการทางคลินิกตามมา โดยมีอาการนานไม่เกิน 6 เดือน จัดอยู่ในกลุ่มโรคทางจิตเวชที่เป็นแบบ Non-psychotic ซึ่งสามารถหายเป็นปกติได้ โดยที่อาการทางจิตเวชมักจะเกิดภายในเวลา 3 เดือนหลังจากมีภาวะความกดดันมากระทบ และจะมีการวินิจฉัยดังนี้

3.6.1 มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ และพฤติกรรมตอบสนองตอบต่อภาวะความกดดันที่ปรากฏชัดเจน (หนึ่งอย่างหรือมากกว่า) ภายใน 3 เดือน นับแต่เริ่มต้นของภาวะความกดดัน

3.6.2 อาการหรือพฤติกรรมมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้

1) อาการตึงเครียดมากเกินไปกว่าการตอบสนองต่อภาวะความกดดันตามปกติวิธีที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

2) มีความบกพร่องในหน้าที่การงาน การเรียน การเข้าสังคม

3.6.3 ความผิดปกติที่ตอบสนองต่อภาวะความกดดันไม่เข้าเกณฑ์วินิจฉัยโรคทางจิตเวช

3.6.4 อาการไม่ใช่เป็นการตอบสนองทั่วไปต่อการสูญเสียบุคคลที่ตนรัก

3.6.5 เมื่อภาวะความกดดันหายไป อาการจะไม่คงอยู่เกินกว่า 6 เดือน

ลักษณะอาการทางคลินิกของภาวะความผิดปกตินี้ มีได้หลายแบบพอจะจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

1 Adjustment disorder with anxiety อาการเด่น คือ มีความวิตกกังวล หงุดหงิด ตึงเครียดและตื่นเต้น

2 Adjustment disorder with depressed mood อาการที่เด่น คือ มีอารมณ์เศร้า เสียใจและรู้สึกสิ้นหวัง

3 Adjustment disorder with disturbance of conduct อาการที่เด่น คือ มีความประพฤติที่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ละเมิดต่อผู้ใหญ่ หรือละเมิดต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ ตัวอย่าง เช่น หนีโรงเรียน ไม่รับผิดชอบ แสดงความปาดื้อ ขับร่ออย่างบ้าระห่ำ ใช้กำลังเข้าต่อสู้ ละเลยความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย

4 Adjustment disorder with mixed disturbance of emotions and conduct อาการที่เด่น คือ มีอาการต่างๆ ทางอารมณ์ เช่น อารมณ์เศร้า วิตกกังวลและความแปรปรวนของพฤติกรรม

5 Adjustment disorder with mixed anxiety and depress mood อาการเด่น คือ มีอาการร่วมกันของอารมณ์เศร้าและอาการวิตกกังวล

6 Adjustment disorder unspecified คือ มีความผิดปกติต่างๆ ซึ่งเป็นปฏิกิริยาในการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมต่อ Psychosocial stressors ซึ่งมีได้จัดระบบไว้เป็น Adjustment disorder อย่างเฉพาะเจาะจง (เกษม ดันติผลาชีวะ 2536 514 – 520)

สรุปได้ว่า สาเหตุของความกดดันอาจมีเพียงอย่างเดียว หรือหลายอย่างประกอบกัน ทั้งนี้ ความกดดันอาจเกิดจากครอบครัว ทำให้เป็นปัญหากับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวหรือกับทุกคนในครอบครัวก็ได้ หรืออาจเป็นปัญหาของชุมชน โดยกลุ่มคนที่พบสถานการณ์ร่วมกัน อาจเกิดปัญหาการปรับตัวได้เช่นกัน เช่น ภาวะสงคราม การอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ เป็นต้น ความรุนแรงของเหตุการณ์ ที่ไม่สามารถทำนายความรุนแรงของปฏิกิริยาตอบสนองได้ บุคคลที่มีจิตใจอ่อนแออาจมีความผิดปกติอย่างมาก ต่อความกดดันในระดับต่ำหรือระดับปานกลาง ในขณะที่บุคคลอื่นอาจเกิดความผิดปกติเพียงเล็กน้อยทั้งที่ได้รับความกดดันอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง

3.7 แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

ความเครียดเป็นสาเหตุหนึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่ได้รับสิ่งเร้าที่มากกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดขึ้นได้ง่ายกับคนที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดนด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดนี้ ลาซารัสและฟอล์คแมน (Lazarus & Folkman) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความเครียด โดยมองว่าความเครียดเกิดจากบุคคลกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังนั้นความเครียดในแนวคิดนี้จึงหมายถึงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลใช้กระบวนการความรู้สึกนึกคิด ประเมินเหตุการณ์นั้นว่าเกินกำลังกว่าแหล่งประโยชน์ที่มีอยู่จะเผชิญได้และส่งผลกระทบต่อความผาสุกของบุคคล ซึ่งการประเมินนี้มี 3 อย่าง คือ

3 7 1 การประเมินชนิดปฐมภูมิ (Primary appraisal) เป็นการประเมินตัดสินถึงความสำคัญและความรุนแรงของเหตุการณ์นั้นต่อสภาวะสุขภาพของตนเอง ซึ่งจะออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

3 7 1 1 ไม่มีผลต่อตนเอง (Irrelevant) คือ การที่บุคคลพิจารณาว่าไม่เกิดผลดีหรือผลเสียอะไรเลยกับตนเอง

3 7 1 2 เกิดผลในทางที่ดีหรือเป็นประโยชน์ต่อตนเอง (Benign positive)

3 7 1 3 ประเมินว่าเป็นภาวะเครียด (Stressful) ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ

1) เป็นอันตรายหรือสูญเสีย (Harm & Loss) หมายถึง การที่บุคคลประเมินว่าเกิดความเสียหายต่อตนเองแล้ว

2) การคุกคาม (Threat) เป็นการประเมินถึงอันตรายและการสูญเสียว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

3) การท้าทาย (Challenge) เป็นการพิจารณาตัดสินว่า เหตุการณ์นั้นอันตรายแต่มีทางที่จะควบคุมได้ ทำให้มีขวัญและกำลังใจ นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลมีการปรับตัวได้ดีขึ้น

3 7 2 การประเมินชนิดทุติยภูมิ (Secondary appraisal) คือการที่บุคคลใช้สติปัญญาความรู้ ประสบการณ์ เพื่อประเมินแหล่งประโยชน์และทางเลือกของตนเองเพื่อจัดการกับความเครียดจากที่รับรู้จากการประเมินสถานการณ์ใหม่ ในการประเมินชนิดนี้ผู้ประเมินจะตั้งคำถามว่า “โอกาสที่จะสำเร็จมีมากน้อยเพียงใด” “มีทางเลือกใดบ้างที่จะจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น” และ “ผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร” การประเมินชนิดทุติยภูมินี้ไม่จำเป็นต้องตามหลังการประเมินชนิดปฐมภูมิ แต่อาจจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันได้

3 7 3 การประเมินตัดสินใหม่ (Reappraisal) เป็นการรับข้อมูลใหม่เพิ่มเติมเข้ามา รวมถึงประเมินวิธีการเผชิญความเครียดที่ใช้ไปแล้วและนำมาประเมินสถานการณ์ซ้ำ เพื่อพิจารณาอันตรายที่ตนรับรู้ว่ามีอยู่ ลดลงหรือได้ถูกกำจัดไปแล้ว ถ้าผลการประเมินตัดสินใหม่นี้บุคคลรับรู้ว่ายังมีอันตรายอยู่ก็จะเริ่มวงจรการประเมินชนิดปฐมภูมิใหม่ (Lazarus, & Folkman 1984 unpaged อ้างอิงใน จิณห์ ชัยเสนา 2541 11-12)

จะเห็นว่า การประเมินเหตุการณ์ว่าต้องมีการปรับตัวหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสถานการณ์เฉพาะหน้า (Situational factors) และปัจจัยทางด้านตัวบุคคล (Personal factors) ซึ่งปัจจัยสถานการณ์เฉพาะหน้า ได้แก่ ความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีมากน้อยเพียงใด ลักษณะของเหตุการณ์นั้นสามารถทำนายได้มากน้อยเพียงใด เพราะถ้าเป็นเหตุการณ์ซึ่งบุคคลไม่เคยประสบ บุคคลอาจประเมินว่าเป็นภาวะคุกคาม นอกจากนี้ยังประเมินจากเหตุการณ์ว่ามีความคลุมเครือหรือไม่แน่นอนหรือไม่ เพราะความคลุมเครือจะทำให้บุคคลไม่สามารถคาดเดาว่าตนเองจะควบคุมสถานการณ์ หรือหาวิธีการที่เหมาะสม ในการจัดการกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดนั้น ๆ ได้ สำหรับปัจจัยด้านตัวบุคคล ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ของบุคคลต่อ

เหตุการณ์ เพราะถ้ามีมากบุคคลก็จะประเมินว่าคุกคาม สูญเสียหรือเป็นอันตราย หรือปัจจัยด้านความเชื่อ ถ้าบุคคลเชื่อว่าตนสามารถควบคุมเหตุการณ์นั้นได้ บุคคลก็จะประเมินว่าความเครียดมีลักษณะทำลายแทนที่จะประเมินว่าคุกคาม สูญเสียหรือเป็นอันตราย นอกจากนี้ สถิติปัญญาของบุคคลมีผลต่อการประเมินผู้ที่มีสถิติปัญญาดี สามารถประเมินเหตุการณ์ได้ตรงกับความเป็นจริง จึงอาจจะเกิดความเครียด หรือ ปรับตัวน้อยกว่าผู้ที่ประเมินเหตุการณ์ไม่ถูกต้อง

3 8 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

เมื่อเกิดปัญหาความยากลำบากในตัวมนุษย์ขึ้น เมื่อนั้นมนุษย์ต้องเกิดการตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นคำตอบในการแก้ปัญหาหรือเป็นการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง ระหว่างทางเลือกหลายทาง การตัดสินใจคือทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง นั่นคือการตัดสินใจเป็นวิธีการที่สำคัญเพื่อทำให้มีทางเลือกน้อยลง ในการตัดสินใจแต่ละครั้งเมื่อมนุษย์เจอปัญหานั้น จะมีปัจจัยหลายอย่างมากมายที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องตระหนักถึง เพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและผลการตัดสินใจเป็นประโยชน์กับตนเองมากที่สุด ดังที่บุญเดิม พันรอบ ได้กล่าวถึงปัจจัยในการตัดสินใจไว้ดังนี้

3 8 1 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ในการตัดสินใจ ปัญหาหรือสถานการณ์แต่ละอย่างขึ้นอยู่กับปัจจัยระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นการตัดสินใจเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) เพราะการตัดสินใจสองประการนี้มักมีความหมายที่แตกต่างกัน คือ การตัดสินใจเชิงปริมาณที่ออกมาเป็นปริมาณที่นับได้ ส่วนการตัดสินใจเชิงคุณภาพที่เป็นการตัดสินใจเพื่อให้เกิดภาวะสมดุลทางจิตใจ

3 8 2 ปัจจัยเกี่ยวกับความสำคัญในการตัดสินใจ ปัจจัยชนิดนี้หมายถึง ระดับความสำคัญของการตัดสินใจระดับสูงหรือต่ำ หมายถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นสูงหรือต่ำ ถ้าเป็นการตัดสินใจระดับสูง ผลกระทบต่อคนจำนวนมากต้องมีการการตัดสินใจละเอียดถี่ถ้วน มีข้อมูลในการตัดสินใจที่สมบูรณ์

3 8 3 ปัจจัยที่เกี่ยวกับเวลา เพราะเวลาเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการตัดสินใจ เวลาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในกรณีที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ประเทศที่เกี่ยวข้องจะต้องตอบโต้ในรูปของการทำสงครามระหว่างกัน

3 8 4 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการตัดสินใจ สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยในการตัดสินใจนั้น สามารถมองได้ในด้านของความแน่นอน (Certainty) และความไม่แน่นอน (Uncertainty) สิ่งแวดล้อมที่มั่นคงหรือเปลี่ยนแปลงง่าย

3 8 5 ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ตัดสินใจเอง ในการตัดสินใจด้วยตนเองนั้นจะต้องใช้ความรู้เข้าช่วยในการตัดสินใจ ในที่นี้ความรู้นั้นหมายถึงข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจรวมทั้งประสบการณ์และข้อเท็จจริงด้วย

3 8 6 ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นกลางหรือแนวความคิดที่เป็นกลาง โดยเฉพาะแนวความคิดของผู้ที่มีส่วนรวมในการตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของตนเอง

387 ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มในการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก เป็นปัจจัยที่ต้องตระหนักอยู่เสมอ

388 ปัจจัยเกี่ยวกับการเมืองในการตัดสินใจ ในบางครั้งอิทธิพลทางการเมืองอาจมีส่วนในการตัดสินใจด้วย ผู้ตัดสินใจจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ (พิเศษ พันรอบ 2526 172-179)

จากปัจจัยดังกล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การตัดสินใจนั้นสามารถประเมินได้จากผลของการตัดสินใจ โดยดูได้จากผลที่สืบเนื่องมาจากการตัดสินใจว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวและในการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ตัดสินใจนั่นเอง

39 การปรับตัวของมนุษย์กับสภาพภูมิศาสตร์

ในทางภูมิศาสตร์กายภาพอธิบายว่า พื้นที่ผิวโลกเราที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งบนพื้นผิวของโลกและในบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกอยู่ ทำให้เกิดมีเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เช่น ทำให้เกิดลมมรสุม ลมพายุ แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภูเขาไฟระเบิด ทำให้เกิดกระแสน้ำเย็น กระแสน้ำอุ่น นอกจากนี้การหมุนรอบตัวของโลก และหมุนรอบดวงอาทิตย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิขึ้นอย่างไม่รู้จบ ทำให้เกิดกลางวัน กลางคืน มีฤดูกาล เป็นต้น ดังคำกล่าวของวราคม ที่สุกะ ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติย่อมมีผลกระทบไปถึงชีวิตและสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม มนุษย์จะต้องปรับตัวให้เหมาะที่จะดำรงชีพอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม และในบางครั้งมนุษย์ก็จะต้องปรับธรรมชาติแห่งปรากฏการณ์ภูมิศาสตร์นั้นให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของเขาด้วย ที่เรียกว่า ต้องปรับตัวและต้องปรับให้เข้ากับตัว การปรับตัวให้เข้ากับตัว ตัวอย่างเช่น ในเขตที่ขาดแคลนน้ำ พื้นดินมีแต่ความแห้งแล้ง มนุษย์ต้องแสวงหาวิธีเพื่อให้เกิดมีน้ำ ซึ่งอาจจะขุดคลองส่งน้ำมาจากแม่น้ำลำคลองอื่น ๆ หรืออาจจะขุดเจาะน้ำบาดาล เป็นต้น (วราคม ที่สุกะ 2527 449-450) จะเห็นได้ว่า มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติเพื่อจะแก้ปัญหาชีวิต มีจุดมุ่งหมายที่การเอาตัวรอด และเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และดังที่อนงค์พร สมานชาติ และจิรวรรณ ไตรโสรัส ที่ว่า มนุษย์เราได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมประดิษฐ์ สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ต่างเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมมีผลต่อมนุษย์เช่นกัน กล่าวคือ มนุษย์ต้องเรียนรู้กระบวนการทางสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข มนุษย์ต้องปะทะสังสรรค์กับผู้อื่น ฉะนั้นมนุษย์จึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะเข้ากับผู้อื่น หรือปฏิบัติตัวต่อผู้อื่น ลดความขัดแย้งกับผู้อื่น เพิ่มความประนีประนอม ปรับตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมในสังคม จึงจะทำให้อยู่ในสังคมนั้นได้ดี นอกจากนี้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นนั้น ผู้ที่ใช่มิเป็นก็พยายามปรับตัวเองให้ใช้เป็นเพื่อสนอง ความต้องการ โดยการเรียนรู้วิธีใช้ วิธีแก้ไข เป็นต้น (อนงค์พร สมานชาติและจิรวรรณ ไตรโสรัส 2529 32-34)

จะเห็นว่า มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือทางสังคมต่างก็เพื่อที่จะแก้ปัญหาชีวิต มีจุดมุ่งหมายที่เอาตัวรอดและเพื่อให้อยู่ ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

3.10 การปรับตัวของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย - พม่า

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการปรับตัว จากการทบทวนเอกสารพบว่า เมื่อบุคคลมีสิ่งเร้าให้เกิดการปรับตัวก็就会有การตอบสนองต่อการปฏิบัติตน ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย - พม่าก็เช่นเดียวกัน เมื่อได้รับผลกระทบ (สิ่งเร้า) จะมีการแสดงออก ซึ่งเป็นการตอบสนองทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม ดังเช่นที่เบอร์นาร์ด (Bernard) กล่าวว่า ทหารหรือประชาชนที่อยู่บริเวณที่มีสงคราม จะมีการตอบสนองต่อภาวะเครียดจากสงคราม (Stress reaction to combat) โดยมีการแสดงออกดังนี้

- 1 มีความรู้สึกผิด ลงโทษตนเอง
- 2 ละอายใจต่อความล้มเหลว
- 3 มีการเสพยาหรือดื่มสุรามากกว่าปกติ
- 4 ไม่สามารถควบคุมการร้องไห้บ่อย
- 5 มีปัญหาการนอน อาจนอนไม่หลับหรือนอนมากเกินไป
- 6 มีภาวะซึมเศร้า วิตกกังวลและโกรธแค้น
- 7 มีอาการแสดงออกทางร่างกายที่สืบเนื่องมาจากความเครียด เช่น ปวดหัว มีความผิดปกติของกระเพาะอาหาร ปวดหลังหรือมีการเสื่อมความแข็งแรงของร่างกาย
- 8 การไม่สามารถที่จะลืมเหตุการณ์ที่น่ากลัวจากสงคราม
- 9 ไม่มีสมาธิ ความคิดวนเวียนไปมา
- 10 มีบุคลิกภาพแยกตัวออกจากสังคม
- 11 มีความรู้สึกอึดอัด เชื่องช้า ไม่ว่องไว
- 12 มีความคิดหรือการวางแผนจะฆ่าตัวตาย

นอกจากนี้ โซโลมอนและคณะ (Solomon , et al) ได้กล่าวถึงการตอบสนองต่อภาวะเครียดจากการอยู่บริเวณที่มีสงครามว่า เป็นสิ่งที่เกิดจากการไม่สามารถนำกลไกป้องกันตนเองทางจิตที่มีประสิทธิภาพมาจัดการกับสิ่งกระตุ้นที่คุกคาม ซึ่งการแสดงออกของพฤติกรรมจะมีหลายรูปแบบและมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ เช่น มีพฤติกรรมกระสับกระส่าย มีความผิดปกติของการควบคุมการเคลื่อนไหว มีอาการรบกวนวุ่นวาย สับสน คลื่นไส้และอาเจียน มีพฤติกรรมแยกตัวและอาจแสดงออกถึงความหวาดระแวง ซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นความผิดปกติทางจิตหลังภัยอันตรายได้ ซึ่งจะมีอาการรุนแรงขึ้น คือ มีความผิดปกติของการนอนหลับ ผื่นขึ้น ๆ ถึงเหตุการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบมาและมักหวนรำลึกถึงเหตุการณ์นั้นเสมอ รวมถึงไม่สนใจสิ่งแวดล้อม (Bernard 1995

unpaged , Solomon et al 1994 unpaged อ้างอิงใน จินห์จุทา ชันเสนา 2541 18-19) จากที่กล่าวมาพอที่จะสรุปได้ว่า การปรับตัวของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกวาทนเองและสิ่งแวดล้อมถูกคุกคาม เป็นอันตรายทั้งด้านร่างกาย เช่น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของระบบต่อมไร้ท่อ ระบบหายใจ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินอาหาร เป็นต้น ทางด้านจิตใจ แบ่งเป็น 1) ด้านความคิด เป็นการตอบสนองที่เป็นผลมาจากการประเมินของบุคคลต่อเหตุการณ์ นั้น ๆ วามีอันตรายและคุกคามหรือสามารถควบคุมได้หรือไม่ได้ เช่น คิดอะไรไม่ออก ความคิดสับสน เป็นต้น 2) ด้านอารมณ์ เช่น ตื่นเต้น ตื่นกลัว คับข้องใจ วิตกกังวล ซึมเศร้า เป็นต้น 3) ด้านพฤติกรรมและสังคม คือ กิจวัตรประจำวัน รูปแบบการติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเปลี่ยนไป

4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวนั้น ได้มีผู้วิจัย ดังที่ จามะรี พัทธษร่งศ์ ที่ได้วิจัยพบว่า ชาวเขา 2 กลุ่มที่อยู่ในบริเวณเดียวกันของพื้นที่สูงในภาคเหนือ คือ ปกาเกอญอกับม้ง มีการปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยปกาเกอญอเน้นการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น เพื่อการปลูกข้าวในที่ราบเชิงเขาที่มีน้ำชลประทาน เน้นระบบพึ่งตนเอง ในขณะที่ชาวเขาเผ่าม้งยังเลือกที่จะปลูกพืชพาณิชย์และเข้าสู่ระบบตลาดอย่างเต็มตัว โดยมิได้สนใจการผลิตเพื่อพึ่งตนเองแต่อย่างใด (จามะรี พัทธษร่งศ์ 1988 23-24) งานของจามะรี พัทธษร่งศ์ นี้จะเน้นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวปกาเกอญอกับชาวม้งที่เปลี่ยนไปจากเดิม

เช่นเดียวกับงานของสุจิตรา ประยูรพิทักษ์ ที่ได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางสังคมของชาวเขาเผ่าเย้า บ้านผาเดือ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพอจะสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินทั้งบนเขาและพื้นที่ราบ การรู้จักทำนาดำ การเลี้ยงสัตว์จำพวกวัวควายไว้ขายและใช้งาน การค้าขายแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการเปลี่ยนแปลงของชาวเขาเอง การเห็นตัวอย่างและการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชาวเย้าและชาวพื้นราบ นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวในทางเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวเขาเอง และมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อีกหลายด้าน 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวเรื่องความสัมพันธ์ด้านภาษา การแต่งกาย ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับตัวทางเศรษฐกิจ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก การคมนาคมที่สะดวกสบายและการศึกษา ฯลฯ ประกอบการปรับตัวโดยอัตโนมัติของชาวเขาเอง 3) ด้านการปกครอง ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงรูปแบบภายนอกที่รัฐเป็นผู้กำหนด เช่น การจัดการปกครองหมู่บ้านตามระเบียบทางราชการ มีผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ฯลฯ ทั้งนี้เพราะชาวเขาทั้งหมดใน หมู่บ้านสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยยึดหลักจารีตประเพณีของตน 4) ด้านการอนามัย สำหรับด้านนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัย อาหาร น้ำใช้ น้ำดื่ม การรักษาความ

สะอาดของร่างกาย การรักษาพยาบาล ฯลฯ มักจะเปลี่ยนแปลงไปน้อยมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านอนามัยนี้ เกิดขึ้นจากการปรับตัวตามธรรมชาติ การเห็นตัวอย่างของชาวเข่าเองและจากการแนะนำช่วยเหลือของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีผลให้การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวดำเนินมาด้วยดี 5) ด้านศาสนาและความเชื่อ สวณใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้เ็น้อยมากเพราะศาสนาและความเชื่อของชาวเข่ายังคงทำหน้าที่สนองความต้องการส่วนใหญ่ของชาวเข่าได้ดี แม้จะมีการปรับตัวในด้านอนามัย การศึกษาแล้วก็ตาม 6) ด้านการศึกษา มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ชาวเข่าได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงรายและหน่วยงานราชการอื่น ๆ เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จันมาเป็นเวลาช้านาน ชาวเข่าในหมู่บ้านเองได้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา มีการตื่นตัวทางด้านการศึกษาสูง มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและวัฒนธรรม การอนามัย ฯลฯ (สุจิรา ประยูรพิทักษ์ 2520 บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่างานวิจัยของสุจิรา ประยูรพิทักษ์ จะเน้นไปในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวเขาในด้านต่าง ๆ นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนการพัฒนาการของสังคมและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่าง ๆ และยังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงหรือระยะเวลาของการยอมรับการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม

ยังมีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันนี้อีกคือ งานวิจัยของบุญทวงศ์ เจริญผลผลิต ที่ได้ศึกษาถึงการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวม้ง ภายใต้การดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การอพยพชาวม้งออกจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 17 หมู่บ้านทำให้เกิดการปรับตัวของชาวม้งทั้งผู้ที่ถูกอพยพและชาวม้งที่ถูกยึดพื้นที่ทำกิน ทางด้านเศรษฐกิจ คือ การประกอบอาชีพ มีการเพาะปลูกพืชเพื่อขายแทนการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ มีการรับวัฒนธรรมจากสังคมเมืองเข้าสู่ชุมชน มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณีวัฒนธรรมที่มีอยู่ เกิดค่านิยมในสังคมเมือง มีการแข่งขันและเกิดการขัดแย้งทางการเมืองและการปกครอง มีปัญหาสังคมที่รุนแรง คือปัญหายาเสพติด และส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กกำพร้าตามมาเนื่องจากบิดา มารดาเสียชีวิตหรือถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติด การปรับตัวของชาวม้งในพื้นที่การดำเนินการโครงการพัฒนาของรัฐนี้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวม้งไปจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมใหม่ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและสิ่งที่มาทำลายวัฒนธรรมของชาวม้งไปในขณะเดียวกัน (บุญทวงศ์ เจริญผลผลิต 2544 บทคัดย่อ) และมีงานที่คล้ายคลึงกันนี้ของ กัญญาณัฐ อ้วนวัน โดยได้ศึกษาการปรับตัวทางสังคมของชุมชนย่อยในเมืองที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองหลัก โดยศึกษาถึงรูปแบบลักษณะและปัจจัยในการปรับตัว รวมถึงสภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีสวณรวมและไม่มี

สวนรวม เน้นการศึกษากลุ่มประชากรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จำนวน 332 หลังคาเรือน จำนวน 351 ครอบครัว เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้อาศัยในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีมีบทบาท และได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ทั้งในด้านการถือฤกษ์ครอบครัวย การรักษาสังแวดล้อมและสุขภาพ การศึกษานอกระบบและการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตด้วยว่า ปัจจัยสำคัญของการปรับตัวของชุมชน ได้แก่ บทบาทในการพัฒนาของภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ประกอบกับทัศนคติยอมรับของสมาชิกชุมชนเอง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงยังผลให้ชุมชนสูญเสียบางประการในด้านประเพณีและความเชื่อทางศาสนาของชุมชน รวมทั้งเกิดปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจบางอย่าง เช่น การพนัน หนี้สินและการหย่าร้าง เป็นต้น (กัญญาณัฐ อ้วนหวาน 2542 บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่า งานวิจัยของบุญทวงศ์ เจริญผลผลิต และงานกัญญาณัฐ อ้วนหวาน จะเน้นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง

นอกจากนี้งานวิจัยของจันทนา ห่านรุ่งชโรทร ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของแรงงานต่างชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การปรับตัวของแรงงานต่างชาติ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ การสนับสนุนทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับการปรับตัวของแรงงานต่างชาติ รวมถึงเพื่อศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านเพศ กลุ่มชาติพันธุ์ อาชีพ สถานภาพสมรสและที่พักอาศัย ในชุมชน ที่มีต่อการปรับตัวของแรงงานต่างชาติที่อยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 393 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแล้วนำไปสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า แรงงานต่างชาติส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้ในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า แรงงานชายกับแรงงานหญิง มีการปรับตัวที่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านอายุ รายได้ การสนับสนุนทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวและพบว่าแรงงานต่างชาติที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ สถานภาพสมรส และที่พักอาศัยในชุมชนที่แตกต่างกันมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน กลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน (จันทนา หานรุ่งชโรทร 2542 บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่า แรงงานต่างชาติที่มี ชาติพันธุ์ สถานภาพการสมรสและที่พักอาศัยที่แตกต่างกันทำให้แรงงานเหล่านั้นมีการปรับตัวที่ แตกต่างกันไปด้วย

ส่วนงานของสรินยา กิจประยูร ที่ได้ศึกษาถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวเขา ทามกลางกระแสนิยม โดยมุ่งทำความเข้าใจถึงกระบวนการจัดเรียงความหมายภายในจักรวาล วิทยาของชาวอาข่าหลังจากรับความเชื่อทางคริสต์ศาสนา โดยทำการวิเคราะห์ผ่านคำบอกเล่าและ การปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของปัจเจก รวมทั้งการตีความหมายในการกระทำพิธีกรรมรูปแบบ ต่าง ๆ ของพวกอาข่า โดยได้สร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วยแนวการศึกษา 3 ประการ คือ 1) การปรับตัวทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก 2) การรักษาและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของชนเผ่า 3) อุดมการณ์ศาสนากับการ ปรับตัวทางวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิดในการมองศาสนา 2 ประการ คือแนวคิดการมองศาสนาแบบ ปลายเปิด และแนวคิดการเชื่อมโยงแล้วจัดเรียงความหมายทางศาสนาขึ้นใหม่ จากการศึกษาครั้งนี้

พบว่า ชาวอาข่ามีกระบวนการเลือกสรรความหมายทางคริสต์ศาสนาเข้ามาเชื่อมโยงกับความเชื่อในวิธีคิดแบบเดิมของพวกเขา รวมทั้งมีการจัดเรียงความหมายทั้งสองขึ้นใหม่ เกิดเป็นชุดของคำอธิบายแบบใหม่ของพวกเขาเอง ที่สามารถให้คำอธิบายแก่ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ ของพวกเขาได้อย่างมีความหมาย และในกระบวนการนี้เอง ชาวอาข่าคริสต์ได้นำคุณค่าของความเป็นอิสระ ในคริสต์ศาสนามาใช้ปลดปล่อยพวกเขาออกจากข้อจำกัดของกฎอาษาเพื่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างสอดคล้องกับชีวิตปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างไรก็ตามพวกเขายังคงสืบเนื่อง “ความเป็นอาษา” ผ่านการกระทำพิธีกรรมเพื่อเข้าอยู่ในสายตระกูลบิดา เช่นที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา พร้อมกับอาศัยความสัมพันธ์ที่มีต่อวิญญาณบรรพบุรุษในสายตระกูลนี้เป็นเงื่อนไขในการเลือกรูปแบบของพิธีกรรมเพื่อจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในวิธีคิดของพวกเขา ดังนั้น รูปแบบของพิธีกรรมที่ปรับเปลี่ยนไปนี้ จึงยังคงเชื่อมโยงหรืออยู่บนพื้นฐานของวิธีคิดแบบเดิม จึงกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอาข่าได้ถูกผลิตใหม่ด้วยความหมายทางคริสต์ศาสนา ทั้งหมดนี้แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวทางวัฒนธรรม ของชาวอาข่าท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ยังคงดำเนินต่อไป (สรินยา กิจประยูร 2541 บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรโรจน์ ภักดี ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้คือมุ่งที่จะสำรวจว่า ชาวเขาที่ได้รับสัญชาติไทยมีขีดความสำนึกต่อความเป็นคนไทยอยู่ในระดับใด และเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกต่อความเป็นคนไทย เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา ระดับการรู้หนังสือ อาชีพและเผ่าชน ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในความเป็นคนไทยอย่างไร โดยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 ประการ คือ ชาวเขาที่ได้รับสัญชาติไทยแล้วยังมีความสำนึกในความเป็นคนไทยอยู่ในระดับต่ำ และความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขาดังกล่าวจะแตกต่างกันตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับการรู้หนังสือ รายได้ อาชีพและเผ่าชนของชาวเขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นชาวเขาที่อยู่ในอำเภอแมจัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 180 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple random sampling) ใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ชาวเขามีความสำนึกในความเป็นคนไทยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ชาวเขาที่มีระดับการศึกษาและระดับการรู้หนังสือ และเผ่าชนของชาวเขาที่แตกต่างกันจะมีความสำนึกในความเป็นไทยดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความสำนึกของชาวเขาที่มีสัญลักษณ์ของชาติ พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมมีอัตราสูงกว่าความสำนึกต่อศาสนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสถานภาพการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน (วรโรจน์ ภักดี 2529 บทคัดย่อ) สอนงานงานวิจัยของกิงกาญจน์ กาญจนทรงกูร ได้ศึกษาภาวะสุขภาพจิตที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขา และเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบของโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิต และการปรับตัวของเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขาและเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบของโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ และเพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขา และเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบของโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขาและเด็ก

นักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบ จำนวนทั้งสิ้น 259 ราย ของโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เด็กนักเรียนหญิงร้อยละ 40.5 เป็นกลุ่มชาวไทยภูเขาและร้อยละ 59.5 เป็นกลุ่มชาวไทยพื้นราบ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 14 – 18 ปี นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดในกลุ่มเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบ และนับถือศาสนาคริสต์มากที่สุดในกลุ่มเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขา มีภูมิลำเนาเดิมทั้งหมดมาจากจังหวัดต่าง ๆ ทางเขตภาคเหนือ โดยพบว่า กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การอยู่หอพักประจำของนักเรียนเป็นระยะ 1 – 3 ปี ส่วนระยะเวลาของการกลับบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.4 จะกลับบ้านในช่วงเวลาปิดภาคการศึกษา สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับ 200 บาท/เดือน และผู้ที่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่าร้อยละ 80 ได้รับจากบิดามารดา ซึ่งมีอาชีพเป็นเกษตรกรรวม สวนรายได้ของบิดามารดาส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งมีรายได้ระหว่าง 3,001 – 4,000 บาท/เดือน ในด้านภาวะสุขภาพจิตของเด็กนักเรียนหญิง ส่วนใหญ่ในภาพรวมโดยเฉลี่ย มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับค่อนข้างดี และพิจารณาในองค์ประกอบ 3 ด้านของภาวะสุขภาพจิต ซึ่งได้แก่ ด้านการพัฒนาการ รู้จักตนเองและด้านเครือข่ายทางสังคม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับดีมาก ในด้านการปรับตัว โดยภาพรวมของเด็กนักเรียนหญิงทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีความสามารถในการปรับตัวในระดับค่อนข้างดี ซึ่งสอดคล้องกับระดับภาวะสุขภาพจิตค่อนข้างดีเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่ม พบว่า กลุ่มเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบมีความสามารถในการปรับตัวและการปรับตัวทางสังคมในระดับค่อนข้างดี ส่วนเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขามีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางและการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างดี (กิงกาญจน์ กาญจนทรงกูร 2541 บทคัดย่อ)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดน หรือบริเวณที่คุกคามต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัย ถึงผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าวต่อสภาพจิตใจของประชาชนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การศึกษางานวิจัยของชัยวัฒน์ วงษ์อาษาและคณะ ซึ่งได้สำรวจสุขภาพจิตของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชายแดนด้านตะวันออกของไทย (อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ปัจจุบัน คือจังหวัดสระแก้ว) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนความวิตกกังวลอยู่ในระดับวิตกกังวลน้อยถึงปานกลาง และอยู่ในระดับเด่นชัดถึงรุนแรง ร้อยละ 9.5 จากการสอบถามถึงสิ่งที่กลัวมากที่สุด ส่วนใหญ่ตอบว่ากลัวสงคราม คิดเป็นร้อยละ 41.3 (ชัยวัฒน์ วงษ์อาษาและคณะ 2529: 41-49) ซึ่งสอดคล้องกับงานของพัชรา ศิลปบรรเลง ได้ทำการศึกษาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด พบว่า ประชาชนมีปัญหสุขภาพจิต ร้อยละ 41.87 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนปัญหาสุขภาพจิตทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พัชรา ศิลปบรรเลง 2537 บทคัดย่อ) และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย ที่ได้สำรวจสุขภาพจิตของครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย มีปัญหสุขภาพจิตมากกว่าครูนอกเขตแทรกซึมของ

ผู้ก่อการร้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 01 (สุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย 2525 บทคัดย่อ) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณห์จุฑา ชัยเสนา ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเครียดและพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจของประชาชนในเขตชายแดนไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดและพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจ ของประชาชนในเขตชายแดนไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชา จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/FW ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเครียดของประชาชนในเขตชายแดนไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชาอยู่ในระดับเครียดน้อย โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.4 2) ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจของประชาชนในเขตชายแดนไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 3) กลุ่มที่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจระดับดี ระดับปานกลางและระดับต่ำ พบว่า มีคะแนนความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย คะแนนความเครียดระหว่างกลุ่มที่มีระดับของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจที่แตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ทุกกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (จิณห์จุฑา ชัยเสนา 2541 บทคัดย่อ)

จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมและการคุกคามต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยเป็นมูลเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดนต้องปรับตัวเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ โดยแต่ละบุคคลนั้นจะมีวิธีการที่แตกต่างกันไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1 การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
- 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก รวมทั้งสิ้น 12,046 ครัวเรือน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มหรือพื้นที่ (area sampling) เนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่ามีหลายพื้นที่ ผู้วิจัยสุ่มเจาะจง (purposive sampling) จากประชากรจำนวน 12,046 ครัวเรือน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จะใช้หลักการคำนวณของยามาเน่ (Yamane's 1973 : 725) โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยกำหนดให้เท่ากับ 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{12,041}{1 + (12,041 \times 0.05^2)}$$

$$n = 387.14$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 390 คน และใช้คนในครัวเรือนนั้นเป็นตัวแทนของครัวเรือนละ 1 คน โดยเลือกหัวหน้าครอบครัวเป็นลำดับแรก และผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเพื่อเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนไทย เชื้อชาติอื่น สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอบรบพระ จังหวัดตาก

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
ตำบลร่องแคบ		
1	บ้านช่องแคบ	7
2	บ้านขอโอ	11
3	บ้านขุนห้วยช่องแคบ	4
4	บ้านซอระตะ	7
5	บ้านดึกะเปือ	7
6	บ้านเสรีราษฎร์	4
7	บ้านคอนเจดีย์	15
8	บ้านเสรีราษฎร์ใหม่	6
9	บ้านห้วยนกแล	4
10	บ้านห้วยแล้ง	9
11	บ้านเงาไผ่	15
12	บ้านใหม่ กม 5	9
13	บ้านทรัพย์อนันต์ (รท 18,19)	5

ตาราง 1 (ต่อ)

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
ตำบลศรีราษฎร์		
1	บ้านอ้อมเปี่ยม	5
2	บ้านแม่ละเมา	3
3	บ้านป่าหวาย	2
4	บ้านป่าคา (รท 13)	6
5	บ้านร่มเกล้าสมิตร	3
6	บ้านป่าคาใหม่	2
7	บ้านป่าคาเก่า	4
8	บ้านชีบาโบ	5
9	บ้านศรีราษฎร์	3
ตำบลพพระ		
1	บ้านพพระเหนือ	28
2	บ้านพพระกลาง	11
3	บ้านพพระใต้	15
4	บ้านห้วยน้ำนัก	23
5	บ้านหมื่นฤชัย	26
6	บ้านมอเกอยาง	9
7	บ้านพพระทรายงาม	25
8	บ้านเกษตรพัฒนา	5
9	บ้านผากะเจือ	11
ตำบลวาเล่ย์		
1	บ้านมอเกอไทย	5
2	บ้านวาเล่ย์ใต้	6
3	บ้านวาเล่ย์เหนือ	5
4	บ้านแม่ออกฮู	5
5	บ้านยะพอ	10

ตาราง 1 (ต่อ)

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
6	บ้านผ่านศึกพัฒนา (รท 15)	6
7	บ้านทรัพย์เจริญ (รท 16,17)	6
	ตำบลรวมไทยพัฒนา	
1	บ้านศิริน้อย	4
2	บ้านพะดี	4
3	บ้านรวมไทยพัฒนา 7 (รท 7)	8
4	บ้านทหารผ่านศึก (รท 14)	12
5	บ้านเก่ารวมไทย (รท 9)	2
6	บ้านรวมไทยพัฒนา 8 (รท 8)	4
7	บ้านห้วยน้ำเย็น (รท 1,3)	9
8	บ้านเจริญมิตร (รท 2,4)	2
9	บ้านรวมไทยสามัคคี (รท 6)	3
10	บ้านรวมไทยพัฒนาที่ 1	2
11	บ้านเสริมสุข (รท 5,10)	8
รวม		390

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 1 แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1 : 50,000 ลำดับชุด L 7017 ที่มา กรมแผนที่ทหาร ราวที่ 4741 I , 4741 IV, 4742 II, 4742 III, 4841 IV, 4842 III และศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา สํารวจเบื้องต้นเพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาแน่นอน

2.1 2 เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Map Info ในการทำแผนที่

2.1 3 แบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า บริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้จะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 ผลกระทบที่ได้รับจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

ตอนที่ 3 วิธีการปรับตัวของประชาชนชาวไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

2.2 วิธีสร้างเครื่องมือ

2.2 1 แผนที่ ผู้วิจัยทำแผนที่ตามขั้นตอนของโปรแกรม Map Info เพื่อให้ได้แผนที่แสดงขอบเขตระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 5 , 10 , 15 กิโลเมตร ของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ดังแสดงในแผนที่ 1

2.2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัว เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ประธานและกรรมการควบคุมปริญาณิพนธ์ตรวจสอบ แก้ไขสำนวน ภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา

2.2 4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1 สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หน่วยงานราชการและสํารวจเบื้องต้น

2 เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ประชาชนไทย ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดนด้วยตนเอง ซึ่งสัมภาษณ์

2 1 ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบค) เพื่อหากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (ประชาชนไทย, สัญชาติอื่น)

2 2 ประชาชนไทยที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 12,041 ครวเรือน สัมภาษณ์ 390 ครวเรือน (พิเศษ)

4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่กำหนดไว้ในสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล

2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 27-31 สิงหาคม , วันที่ 1-30 กันยายน พ ศ 2546

4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2 1 ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) เพื่อคุณลักษณะทั่วไปของข้อมูลและใช้ในการเปรียบเทียบ

2 2 ค่า Chi – square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0 05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์

ใช้ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O-E)^2}{E}$$

$$df = (r-1)(c-1)$$

- เมื่อ χ^2 แทน ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)
- O แทน ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกต (Observed frequency)
- E แทน ค่าความถี่ที่คาดหวังไว้หรือความถี่ที่ได้มาตามทฤษฎี (Expected frequency)
- r แทน จำนวนแถว
- c แทน จำนวนคอลัมน์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมาย และเพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์แล้วได้ฉบับสมบูรณ์ 390 ฉบับ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะที่ตั้งสัมพันธ์หมู่บ้านในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ ระยะทางตามทำเลที่ตั้ง ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลกระทบของประชาชนไทยที่ได้รับจากความขัดแย้งภายในของประเทศสหภาพพม่า โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละและเปรียบเทียบประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบนั้นระหว่างประชาชนไทย เชื้อชาติไทย กับประชาชนไทย เชื้อชาติอื่น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบวิธีการปรับตัวของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ค่า Chi – square

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะที่ตั้งสัมพันธ์หมู่บ้านในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ตามตัวแปรด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ ระยะทางจากที่พักอาศัย ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ได้ผลดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะที่ตั้งสัมพันธ์ของหมู่บ้านในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถจำแนกตามระยะทางที่ตั้งตามตารางที่ 2 – ตาราง 5 ได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดง หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร

ตำบล	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบลช่องแคบ	1	บ้านช่องแคบ
	3	บ้านขุนห้วยช่องแคบ
	5	บ้านดึกะเปือ
	10	บ้านห้วยแล้ง
	11	บ้านเงาไม้
ตำบลพบพระ	1	บ้านพบพระเหนือ
	2	บ้านพบพระกลาง
	3	บ้านพบพระใต้
	4	บ้านห้วยน้ำนัก
	5	บ้านหมื่นฤาชัย
	6	บ้านมอเกอยาง
	7	บ้านพบพระทรายงาม
ตำบลวาลย์	1	บ้านมอเกอไทย
	2	บ้านวาลย์ใต้
	3	บ้านวาลย์เหนือ
	4	บ้านแม่อกฮู
	5	บ้านยะพอ
	6	บ้านผ่านศึกพัฒนา
	7	บ้านทรัพย์เจริญ
ตำบลรวมไทยพัฒนา	2	บ้านพะดี
	3	บ้านรวมไทยพัฒนา 7
	4	บ้านทหารผ่านศึก
	5	บ้านแก้วรวมไทย
	6	บ้านรวมไทยพัฒนา 8
	7	บ้านห้วยน้ำเย็น
	10	บ้านรวมไทยพัฒนา 1
		รวม 26 หมู่บ้าน

ตาราง 3 แสดง หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร

ตำบล	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบลช่องแคบ	2	บ้านซอโอ
	4	บ้านซอระแตะ
	6	บ้านเสวีราษฎร์
	9	บ้านห้วยนกแล
	12	บ้านใหม่ กม 5
ตำบลคีรีราษฎร์	1	บ้านอัมเปียม
	2	บ้านแม่ละเมา
	4	บ้านป่าคา
	5	บ้านร่วมเกล้าสมิตร
	7	บ้านป่าคาเก่า
	9	บ้านคีรีราษฎร์
ตำบลพบพระ	9	บ้านผากะเจือ
ตำบลรวมไทยพัฒนา	1	บ้านคีรีน้อย
	8	บ้านเจริญมิตร
	9	บ้านรวมไทยสามัคคี
	11	บ้านเสริมสุข
		รวม 16 หมู่บ้าน

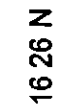
ตาราง 4 แสดง หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 10 01-15 กิโลเมตร

ตำบล	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบลช่องแคบ	7	บ้านดอนเจดีย์
	8	บ้านเสรีราษฎร์ใหม่
	13	บ้านทรัพย์อนันต์
ตำบลคีรีราษฎร์	5	บ้านป่าหวาย
	6	บ้านป่าคาใหม่
รวม 5 หมู่บ้าน		

ตาราง 5 แสดง หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะมากกว่า 15 กิโลเมตร

ตำบล	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบลคีรีราษฎร์	2	บ้านแม่ละเมา
	8	บ้านชีบาโบ
รวม 2 หมู่บ้าน		

จากตารางดังกล่าวสามารถแสดงได้ตั้งแผนที่ประกอบ 1

98 53 E
แผนที่ประกอบ 1 แสดง ขอบเขตจากชายแดนที่ระยะ 5, 10 และ 15 กิโลเมตร
99 06 E

1 2 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกได้ดังต่อไปนี้

1 2 1 เพศของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นเพศชาย สามารถจำแนกเพศได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	315	80.77
หญิง	75	19.23
รวม	390	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 80.77 เพศหญิง ร้อยละ 19.23 จากข้อเท็จจริงนี้แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ศึกษามีจำนวนเพศชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่าหัวหน้าครอบครัวที่เป็นเพศหญิง เหตุที่เพศชายส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากว่าเพศถูกกำหนดโดยสังคมให้ เพศชายเป็นผู้นำครอบครัวและสังคมทั่วไป ส่วนเพศหญิงมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ และได้รับความคาดหวังจากสังคมน้อยกว่าเพศชาย ดังนั้น เพศชายจึงรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนที่เพศหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นอาจเนื่องมาจากการหย่าร้างหรือจากการเสียชีวิตของผู้นำครอบครัว

1 2 2 อายุของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่ป็นหัวหน้าครอบครัว มีอายุที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้แบ่งอายุออกเป็นช่วง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกอายุได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	14	3.59
30 – 40 ปี	89	22.82
41 – 50 ปี	212	54.36
51 – 60 ปี	49	12.56
มากกว่า 60 ปี	26	6.67
รวม	390	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 54.36 ช่วงอายุ 30 – 40 ปี ร้อยละ 22.82 ช่วงอายุ 51 – 60 ร้อยละ 12.56 ช่วงอายุที่มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 6.67 และช่วงอายุที่น้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 3.59 จากข้อเท็จจริงนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี ซึ่งเป็นช่วงในวัยแรงงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าหัวหน้าครอบครัวสูงวัย (อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป) มีมากถึงร้อยละ 6.67 ซึ่งถือว่ามีความสูงเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานชีวนามัยของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีอายุที่ยืนยาวขึ้นน่าจะเนื่องมาจากการสาธารณสุขที่ดีขึ้น

1 2 3 เชื้อชาติของผู้ให้สัมภาษณ์

ในอำเภอบพพระ จังหวัดตากมีประชากรหลายเชื้อชาติ อาทิเช่น ม้ง(แม้ว) กะเหรี่ยง พม่า มูเซอ อีโก๊ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเชื้อชาติต่าง ๆ เหล่านี้ บางส่วนเป็นคนพื้นที่สูง (ชาวเขา) บางส่วนอพยพมาจากประเทศสหภาพพม่า (ชนกลุ่มน้อย) แล้วได้รับสัญชาติไทยในภายหลัง จากการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์มีวิธีการสืบหาบุคคลที่มีเชื้อชาติที่แตกต่างกัน จากคำบอกกล่าวของผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น และบางส่วนมาจากที่ผู้สัมภาษณ์สังเกตจากการแต่งกายของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งสามารถจำแนกเชื้อชาติของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ

เชื้อชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไทย	160	41.02
แม้ว (ม้ง)	71	18.21
กะเหรี่ยง	96	24.36
พม่า	22	5.64
เชื้อชาติอื่น	41	10.77
รวม	390	100.00

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย ร้อยละ 41.02 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 24.36 เชื้อชาติแม้ว (ม้ง) ร้อยละ 18.21 เชื้อชาติอื่น (เช่น มูเซอ ลีซอ อีโก๊ เป็นต้น) ร้อยละ 10.77 และเป็นเชื้อชาติพม่า ร้อยละ 5.64 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยมาก รองลงมาเป็นเชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติแม้ว (ม้ง) เชื้อชาติอื่นและเชื้อชาติพม่า ตามลำดับ

จะเห็นว่า แม้สภาพพื้นที่ดังกล่าวดูเหมือนว่าน่าจะมีชนเผ่าอื่นที่ไม่ใช่คนไทย แต่ความจริงแล้วชนเชื้อสายไทยมีมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชายแดนอำเภอบพพระมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าไม้และพื้นที่ที่ยังไม่มีเจ้าของจึงมีชาวไทยจากภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคกลางอพยพเข้าไปแสวงหาพื้นที่ทำกินกันมาก เป็นผลให้ผู้มีเชื้อชาติไทยในพื้นที่ศึกษามีจำนวนมากที่สุดนั่นเอง

1 2 4 ระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้การกะประมาณของผู้ให้สัมภาษณ์เองและผู้วิจัยตรวจสอบจากแผนที่เพื่อให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด สามารถจำแนกระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนได้ดังตาราง 9 และสามารถจำแนกตามที่อยู่อาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายตำบลได้ดังตาราง 10

ตาราง 9 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดน

ระยะทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กิโลเมตร	274	70.26
5 – 10 กิโลเมตร	81	20.77
10.1 – 15 กิโลเมตร	30	7.69
มากกว่า 15 กิโลเมตร	5	1.28
รวม	390	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งอยู่ในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 70.26 ที่ระยะ 5 – 10 กิโลเมตร ร้อยละ 20.77 ที่ระยะ 10.01 – 15 กิโลเมตร ร้อยละ 7.69 และที่ระยะมากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 1.28 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยตั้งอยู่ใกล้แนวชายแดนมาก (น้อยกว่า 5 กิโลเมตร) รองลงมาตั้งอยู่ในระยะที่ 5 – 10 กิโลเมตร 10.1-15 กิโลเมตรและมากกว่า 15 กิโลเมตรตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากแผนที่จะเห็นว่าหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษาเกือบทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ดั่งทางด้านตะวันตกของอำเภอพบพระ เนื่องจากเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา สลับเนินเขาเตี้ย ที่ประชาชนสามารถหักล้างทางพงเปลี่ยนเป็นพื้นที่การเกษตร ส่วนดั่งทางด้านตะวันออกของอำเภอพบพระเป็นเทือกเขาสูง เข้าถึงได้ยาก จึงมีหมู่บ้านเพียงสองหมู่บ้านเท่านั้นคือหมู่บ้านชิบาโบและหมู่บ้านแม่ละเมา

ตาราง 10 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามที่อยู่อาศัยเป็นรายตำบล

ตำบล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พบพระ	153	39.23
ช่องแคบ	103	26.41
รวมไทยพัฒนา	58	14.87
วาเลย์	43	11.03
คีรีราษฎร์	33	8.46
รวม	390	100.00

จากตาราง 10 พบว่า จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลพบพระ ร้อยละ 39.23 ตำบลช่องแคบ ร้อยละ 26.41 ตำบลรวมไทยพัฒนา ร้อยละ 14.87 ตำบลวาเลย์ ร้อยละ 11.03 และตำบลคีรีราษฎร์ ร้อยละ 8.46 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลพบพระมากกว่าตำบลอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากตำบลพบพระเป็นศูนย์กลางของอำเภอ มีหน่วยงานราชการที่สำคัญหลายแห่งและยังมีสาธารณูปโภคที่ดี มีการคมนาคมที่สะดวกเป็นผลให้มีชุมชนหนาแน่นกว่าตำบลอื่น

1.2.5 ระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์

ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีวิธีการปรับตัวที่แตกต่างกัน และสามารถจำแนกระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	52	13.33
ระดับประถมศึกษา	186	47.69
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	74	18.98
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	64	16.41
ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	14	3.59
รวม	390	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.69 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.98 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 16.41 ที่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 13.33 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 3.59 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้รับการศึกษาและระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามลำดับ

จากข้อเท็จจริงนี้กล่าวได้ว่า ชุมชนชายแดนอำเภอพบพระ ประชาชนได้รับการศึกษาก่อนข้างทั่วถึง ผู้ไม่ได้รับการศึกษามีเพียงร้อยละ 13.33 ซึ่งส่วนมากเป็นชนเชื้อชาติพม่าและผู้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยไม่นานนัก ส่วนผู้มีการศึกษาส่วนมากเป็นคนไทย และเป็นที่น่าสนใจเกิดว่ามีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าถึง 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.59 ซึ่งนับว่ามีจำนวนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่

1.2.6 อาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์

อาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดบทบาทของบุคคล ซึ่งอาชีพที่แตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และสามารถจำแนกการประกอบอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	193	49.49
ค้าขาย	70	17.95
รับราชการ	61	15.64
รับจ้าง	52	13.33
อาชีพอื่น ๆ	14	3.59
รวม	390	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 49.49 อาชีพค้าขาย ร้อยละ 17.95 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 15.64 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 13.33 และประกอบอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 3.59 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างและประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าการเกษตรยังเป็นอาชีพหลักของอำเภอบพพระพื้นที่การเกษตรได้จากการหักร้างทางป่าไม้ ทำการปลูกพืชไร่เป็นสำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด มันฝรั่ง ถั่วเขียว แตงญี่ปุ่น กุหลาบตัดดอก มะเขือเทศ เป็นต้น อาชีพการเกษตรมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทั้งระบบนิเวศน์และสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรง

1 2 7 รายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์

รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในด้านการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (รายได้) นี้ ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย สามารถจำแนกรายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามรายได้/ปี

รายได้/ปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000 บาท	83	21.28
5,000 – 10,000 บาท	195	50.00
มากกว่า 10,000 บาท	112	28.72
รวม	390	100.00

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 50.00 รายได้มากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 28.72 และรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 21.28 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท รองลงมามีรายได้ มากกว่า 10,000 บาท น้อยกว่า 5,000 บาท ตามลำดับ จากข้อมูลแสดงว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีรายได้ปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยกัน

1 2 8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นั้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติไทยมีขนาดของครอบครัวที่เล็กกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติอื่น ๆ ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 3 คน	9	2 31
จำนวน 3 คน	63	16 15
จำนวน 4 คน	119	30 51
จำนวน 5 คน	86	22 05
มากกว่า 5 คน	113	28 98
รวม	390	100 00

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4 คน ร้อยละ 30 51 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน ร้อยละ 28 98 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ร้อยละ 22 05 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 16 15 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 2 31 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในอำเภอบพพระมีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือนอยู่ที่ 4 คนมาก รองลงมา มีจำนวนมากกว่า 5 คน จำนวน 5 คน จำนวน 3 คนและน้อย กว่า 3 คน ตามลำดับ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว กล่าวได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์นั้นจะมีจำนวนของสมาชิก ในครัวเรือนอยู่ที่จำนวน 4 คน บางครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนที่มี เชื้อชาติอื่น เช่น แม้ว (ม้ง) มูเซอ เป็นต้น ซึ่งจะมีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน เพราะถ้ามี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจะมีแรงงานที่ช่วยงานในภาคเกษตรกรรมได้มาก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลกระทบของประชาชนไทยในอำเภอบพพระ จังหวัดตากที่ได้รับ ความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า โดยหาค่าร้อยละและเปรียบเทียบของผู้ให้สัมภาษณ์ใน อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่าระหว่าง ประชาชนไทย เชื้อชาติไทยกับประชาชนไทย เชื้อชาติอื่น

2 1 ผลกระทบของประชาชนไทยที่ได้รับความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า ในด้าน ความเสียหายทางทรัพย์สิน สามารถจำแนกตามความเสียหายได้ดังนี้

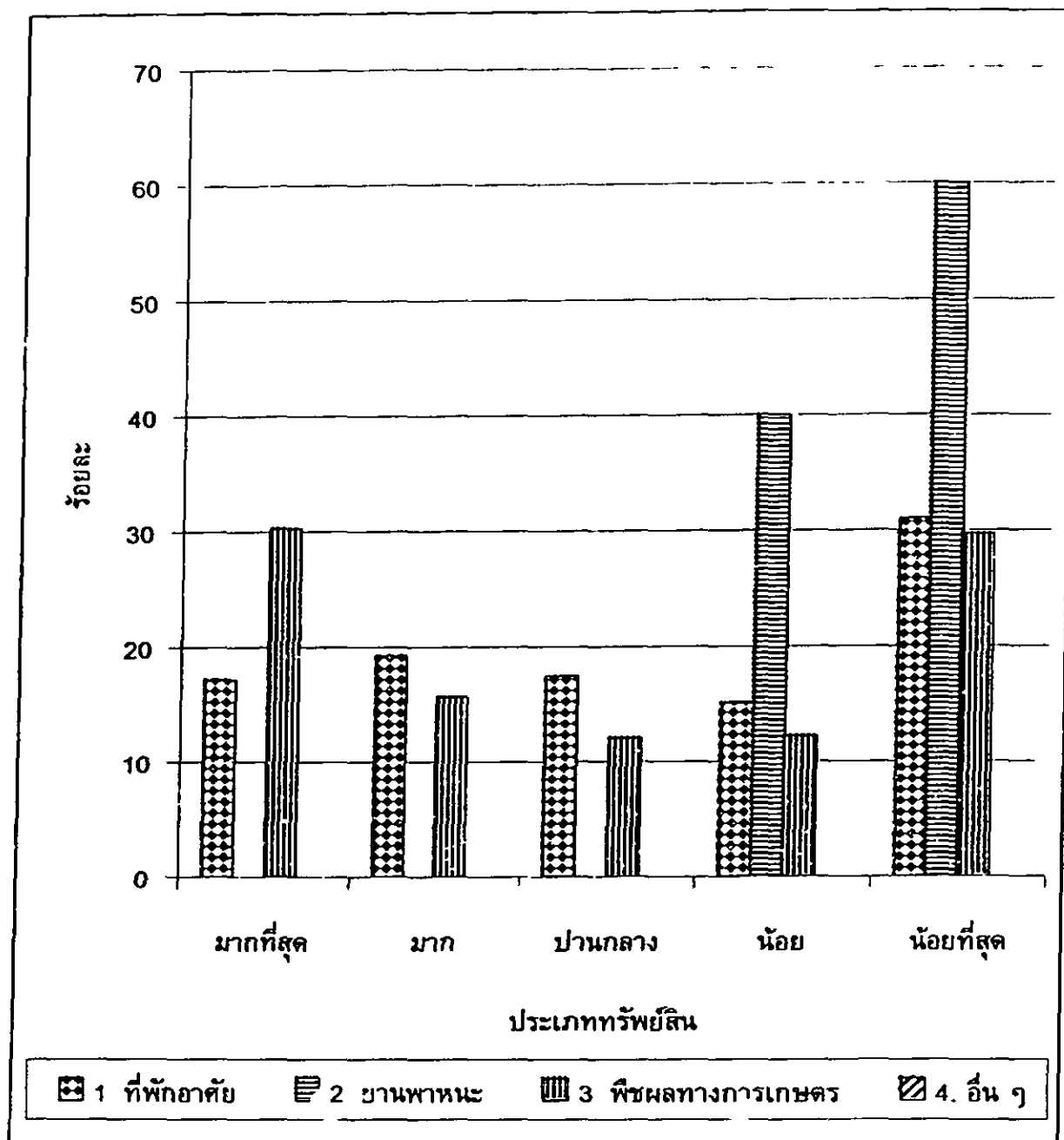
2.1 ความเสียหายด้านทรัพย์สิน

ซึ่งสามารถแสดงระดับความเสียหายด้านทรัพย์สินต่าง ๆ ได้ดังตาราง 15 และภาพประกอบ 1

ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านทรัพย์สินต่าง ๆ

ทรัพย์สิน	ระดับความเสียหาย									
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 ที่พักอาศัย	67	17.17	75	19.23	68	17.43	59	15.13	121	31.04
2 ยานพาหนะ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	12	40.00	378	60.00
3 พืชผลทางการเกษตร	118	30.25	61	15.64	47	12.05	48	12.31	116	29.75
4 อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	185		146		115		119		615	

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 1 แสดงความเสียหายด้านทรัพย์สิน

จากตาราง 15 และ ภาพประกอบ 1 พบว่า ความเสียหายด้านที่פקอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์
 อยู่ใ.ระดับมากที่สุด ร้อยละ 17 17 ระดับมาก ร้อยละ 19 32 ระดับปานกลาง ร้อยละ 17 43 ระดับ
 น้อย ร้อยละ 15 13 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 31 04 ความเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด
 ระดับมาก ระดับปานกลาง ร้อยละ 0 ระดับน้อย ร้อยละ 40 00 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 60 00
 ความเสียหายของพืชผลทางการเกษตร ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 30 25 ระดับมาก ร้อยละ 15 64
 ระดับปานกลาง ร้อยละ 12 05 ระดับน้อย ร้อยละ 12 31 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 29 75 และ
 ความเสียหายด้านอื่น ๆ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ร้อยละ 0 จากข้อมูลนี้จะ
 เห็นได้ว่า ด้านที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายมากที่สุด คือ ความเสียหายด้านพืชผลทางการ
 เกษตรและด้านที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ยานพาหนะ

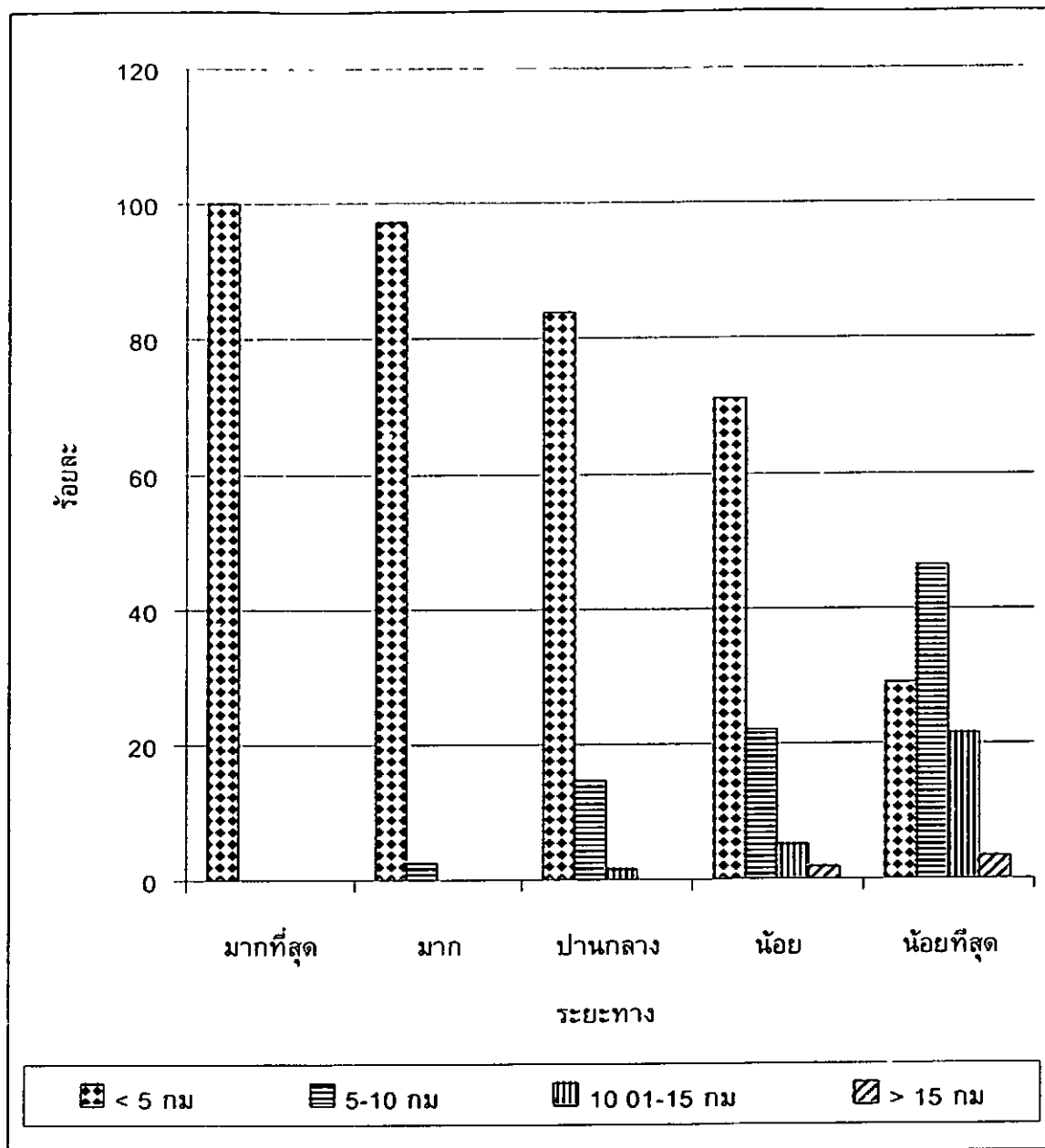
2 1 1 ความเสียหายด้านที่พักอาศัย

1) จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งจากชายแดน จากการสัมภาษณ์สามารถจำแนกความเสียหายด้านที่พักอาศัยตามระยะทาง ได้ดังตาราง 16 และภาพประกอบ 2

ตาราง 16 แสดง จำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	67	100	73	97.33	57	83.82	42	71.18	35	28.92
5-10 กม	0	0.00	2	2.67	10	14.70	13	22.03	56	46.28
10.01-15 กม	0	0.00	0	0.00	1	1.48	3	5.08	26	21.48
มากกว่า 15 กม	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	1.74	4	3.32
รวม	67	100	75	100	68	100	59	100	121	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 2 แสดง ความเสียหายด้านที่พื้กอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยในระดับปานกลาง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 83.82 ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 14.70 ระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 1.48 และมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยในระดับน้อยที่สุด พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 28.92 ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 46.28 ระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 21.48 และมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 3.32

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ในระดับความเสียหายมาก คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ 5-10 กิโลเมตร ในระดับความเสียหายปานกลาง คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร , มากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ในระดับความเสียหายน้อย คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน 5-10 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร , มากกว่า 5 กิโลเมตร ตามลำดับ ในระดับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร และ มากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนใกล้ชายแดนจะได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนไกลออกไป

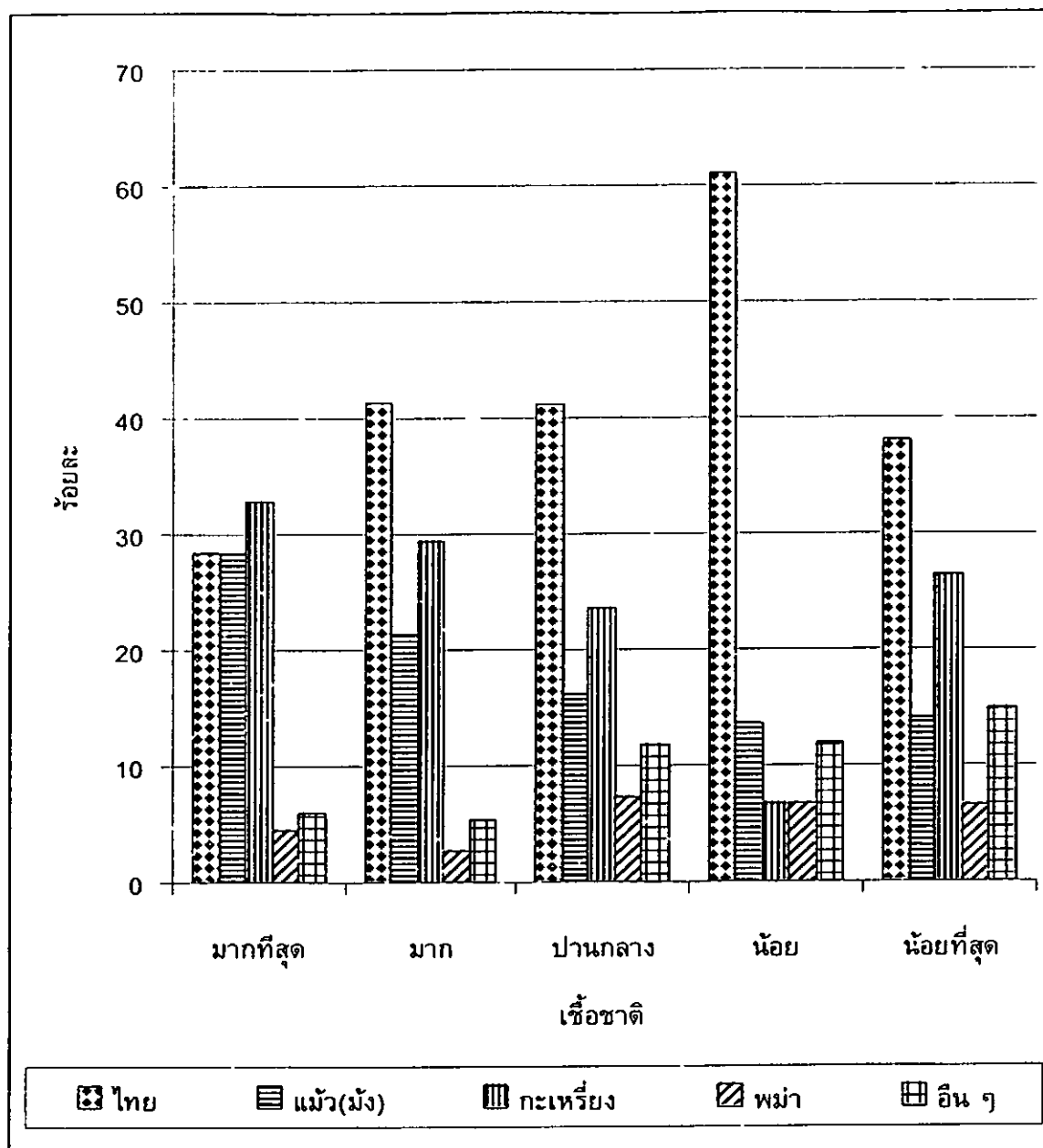
ทั้งนี้เนื่องจากการตั้งบ้านเรือนของประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แนวชายแดนเพราะพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ลาดเชิงเขา สลับเนินเขาเตี้ย อีกสาเหตุหนึ่งมาจากวิถีโค้งของอาวุธปืนที่มาจากการสู้รบกันภายในประเทศสหภาพพม่าตกลมายังบริเวณนี้ จึงทำให้ประชาชนที่มีบ้านเรือนใกล้ชายแดนได้รับความเสียหายมากกว่าประชาชนที่มีบ้านเรือนห่างจากระยะชายแดนออกไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยต่างกันไปด้วย

2) จำแนกตามเชื้อชาติ จากการสัมภาษณ์สามารถจำแนกความเสียหายด้านที่พกอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตามเชื้อชาติ ได้ดังตาราง 17 และภาพประกอบ 3 และเปรียบเทียบความเสียหายด้านที่พกอาศัยตามเชื้อชาติดังตาราง 18 และ ภาพประกอบ 4

ตาราง 17 แสดง จำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านที่พกอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	19	28.36	31	41.33	28	41.17	36	61.01	46	38.01
แม่ัว (ม้ง)	19	28.36	16	21.33	11	16.17	8	13.55	17	14.05
กะเหรี่ยง	22	32.84	22	29.33	16	23.53	4	6.78	32	26.45
พม่า	3	4.47	2	2.66	5	7.35	4	6.78	8	6.61
อื่น ๆ	4	5.97	4	5.35	8	11.78	7	11.88	18	14.88
รวม	67	100	75	100	68	100	59	100	121	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 3 แสดง ความเสียหายด้านที่พหุอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

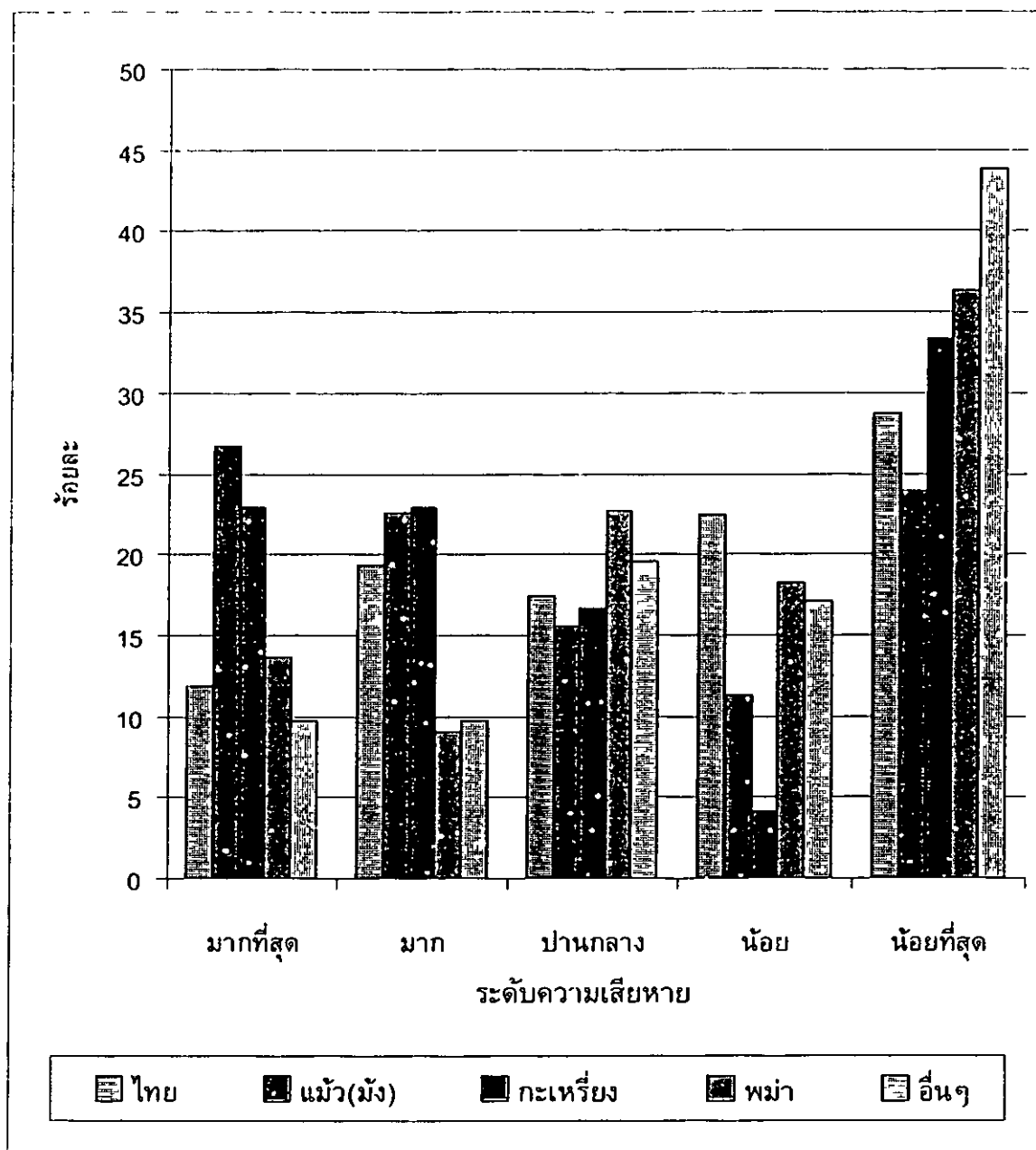
จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ชายแดนมากที่สุด เพราะตลอดแนวชายแดนทางด้านอำเภอพบพระ จังหวัดตากนั้น จะติดกับดินแดนของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) เมื่อรัฐบาลทหารพม่าใช้นโยบายการปราบปรามชนกลุ่มน้อยภายในประเทศสหภาพพม่า จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงอพยพเข้ามายังประเทศไทยมากกว่าชนเชื้อชาติอื่น ๆ และจากลักษณะนิสัยของกะเหรี่ยง พบว่าจะนิยมสร้างถิ่นที่อยู่อาศัยกันเป็นกลุ่ม บ้านของกะเหรี่ยงแต่ละหลังจะสร้างไม่ไกลจากกันมากนัก เมื่อมีการสู้รบกันระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยเกิดขึ้น จึงทำให้กะเหรี่ยงได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากกว่าชนชาติอื่น ๆ

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้น จะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

ตาราง 18 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ไทย	19	11.87	31	19.37	28	17.50	36	22.50	46	28.75	160
แม่ัว (ม้ง)	19	26.76	16	22.54	11	15.50	8	11.26	17	23.94	71
กะเหรี่ยง	22	22.92	22	22.92	16	16.66	4	4.17	32	33.33	96
พม่า	3	13.63	2	9.09	5	22.73	4	18.18	8	36.37	22
อื่น ๆ	4	9.75	4	9.75	8	19.53	7	17.07	18	43.90	41

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 4 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านที่พักอาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์
จำแนกตามเชื้อชาติ

จากตาราง 18 และภาพประกอบ 4 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยได้รับความเสียหายมากที่สุด ร้อยละ 11 87 , ระดับมาก ร้อยละ 19 37 ระดับปานกลาง ร้อยละ 17 50 ระดับน้อย ร้อยละ 22 50 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 28 75 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม่ัว(มัง)ได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 26 76 ระดับมาก ร้อยละ 22 54 ระดับปานกลาง ร้อยละ 15 50 ระดับน้อย ร้อยละ 11 26 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 23 94 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยงได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 22 92 ระดับมาก ร้อยละ 22 92 ระดับปานกลาง ร้อยละ 16 66 ระดับน้อย ร้อยละ 4 17 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 33 33 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 13 63 ระดับมาก ร้อยละ 9 09 ระดับปานกลาง ร้อยละ 22 73 ระดับน้อย ร้อยละ 18 18 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 36 37 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่นๆ ได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 9 75 ระดับมาก ร้อยละ 9 75 ระดับปานกลาง ร้อยละ 19 53 ระดับน้อย ร้อยละ 17 07 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 43 90

จะเห็นได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับความเสียหายด้านที่พกอาศัยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม่ัว(มัง) และเชื้อชาติที่ได้รับความเสียหายด้านที่พกอาศัยน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่น

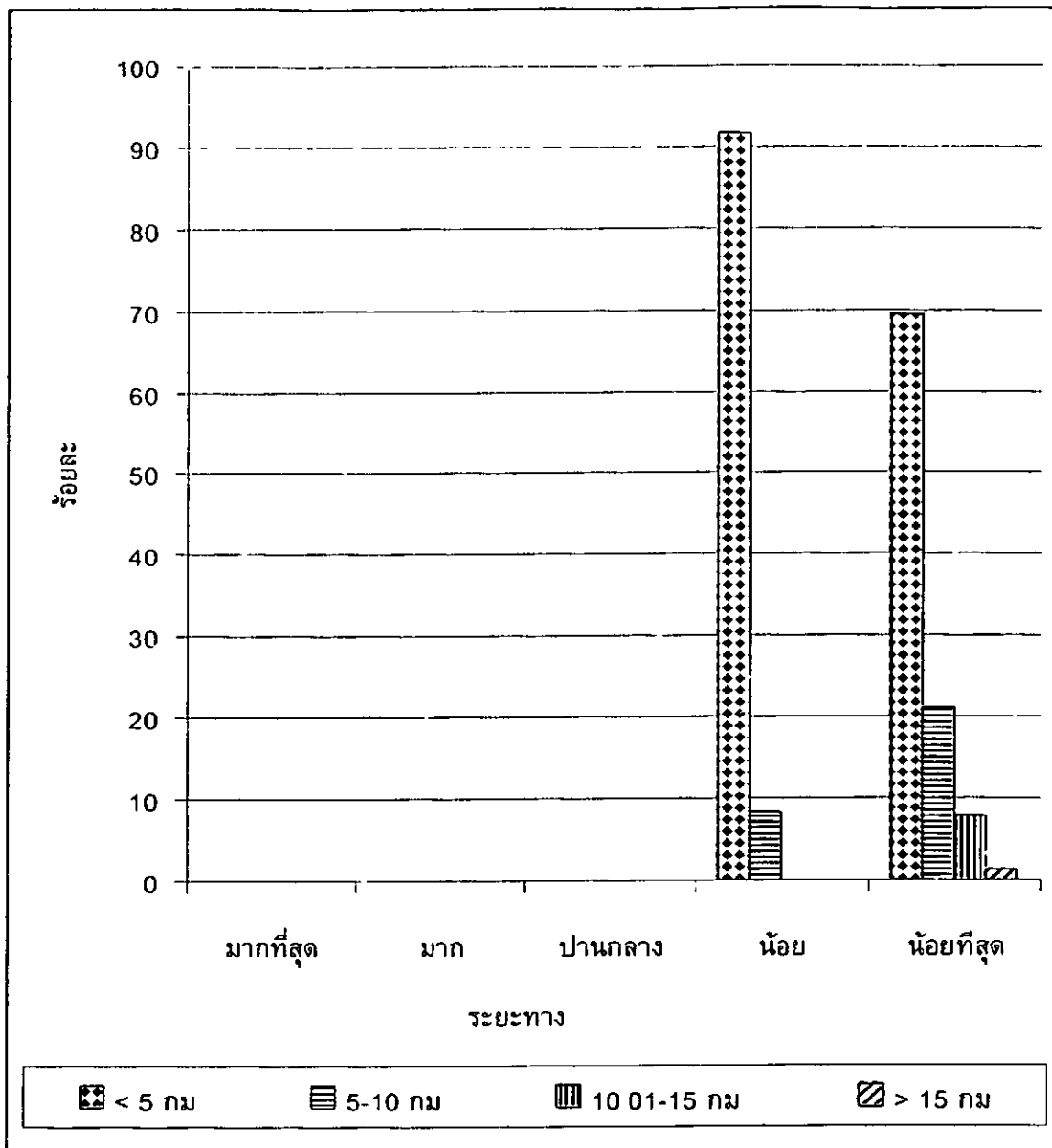
2 1 2 ความเสียหายของยานพาหนะ

1) จำแนกตามระยะทาง สามารถจำแนกความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 19 และ ภาพประกอบ 5

ตาราง 19 แสดง จำนวนและร้อยละของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	0	0	0	0	0	0	11	91.66	263	69.57
5-10 กม	0	0	0	0	0	0	1	8.34	80	21.16
10.01-15 กม	0	0	0	0	0	0	0	0.00	30	7.94
มากกว่า 15 กม	0	0	0	0	0	0	0	0.00	5	1.33
รวม	0	0	0	0	0	0	12	100	378	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 5 แสดง ความเสียหายของยานพาหนะ ของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางที่
ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

จากตาราง 19 และภาพประกอบ 5 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร , ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร, 10 01-15 กิโลเมตร, และมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับมาก พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร , ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร , ระยะทาง 10 01-15 กิโลเมตรและมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับปานกลาง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร และมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 91 66 ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 8 34 ระยะทาง 10 01-15 กิโลเมตร และระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 69 57 ระยะทาง 5-10 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 21 16 ระยะทาง 10 01-15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 7 94 และมากกว่า 15 กิโลเมตร จะได้รับความเสียหาย ร้อยละ 1 33

จะเห็นได้ว่า ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด ระดับมากและระดับปานกลาง ในระดับความเสียหายน้อย คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดน 5-10 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร , มากกว่า 5 กิโลเมตร ตามลำดับ ในระดับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมา คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร , 10 01-15 กิโลเมตร และมากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด ที่ดัดบ้านเรือนใกล้ชายแดนจะได้รับความเสียหายด้านที่พิศเวสัยมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดัดบ้านเรือนไกลออกไป

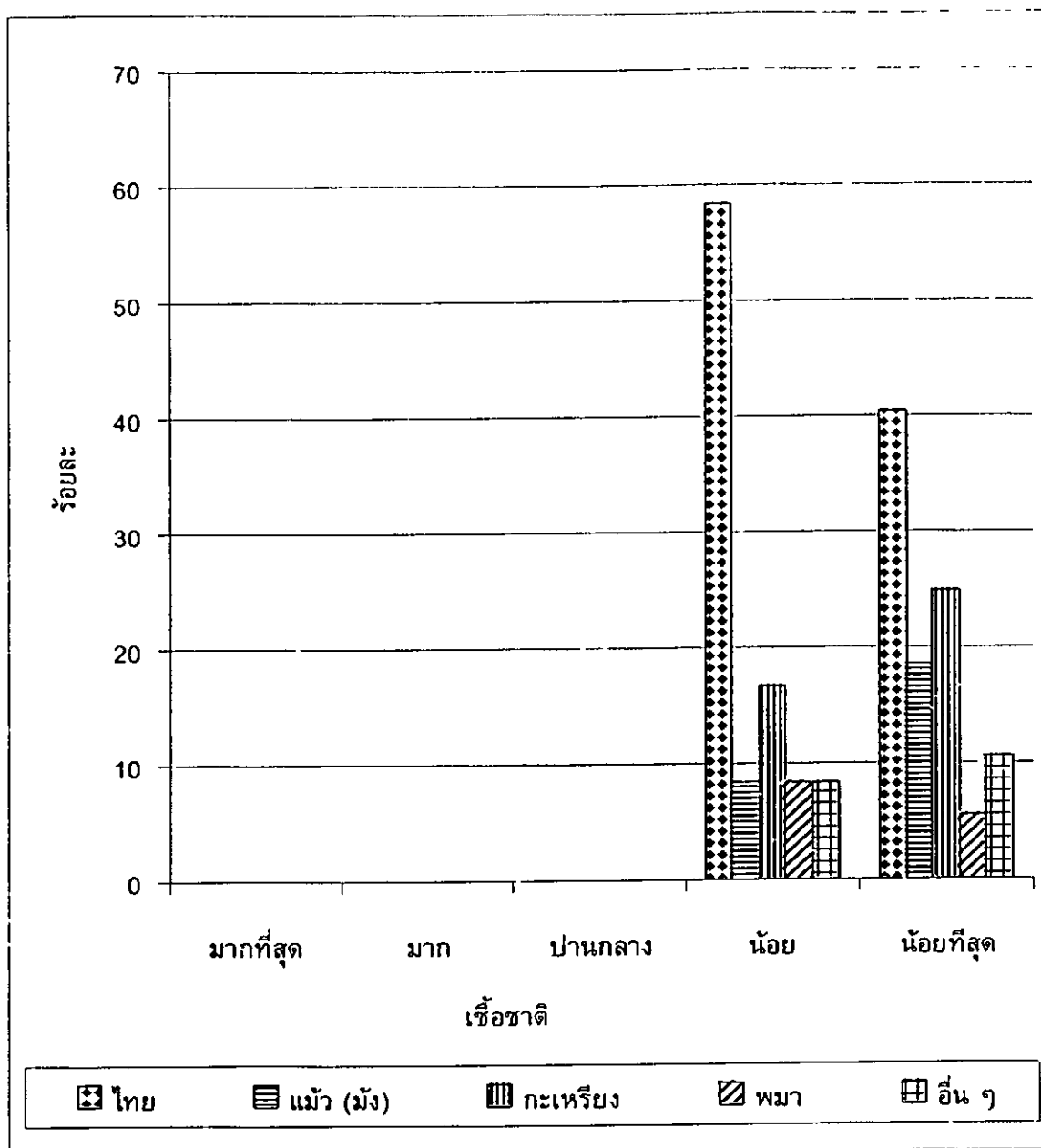
พิจารณาจากตาราง พบว่า ความเสียหายของยานพาหนะอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ซึ่งยานพาหนะนั้น หมายถึง รถจักรยาน รถจักรยานยนต์และรถยนต์เท่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีรถจักรยานยนต์มากกว่าอย่างอื่น และคุณสมบัติของรถจักรยานยนต์นั้นคือใช้พื้นที่ในการเก็บไม่มากสถานที่เก็บที่ปลอดภัยทำได้ง่ายกว่ารถยนต์ อีกสาเหตุหนึ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนไม่มียานพาหนะ จึงทำให้ค่าร้อยละที่ได้นั้นอยู่ในระดับความเสียหายน้อยถึงน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ดัดบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายของยานพาหนะต่างกันไปด้วย

2) จำแนกตามเชื้อชาติ จากการสัมภาษณ์สามารถจำแนกความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 20 และ ภาพประกอบ 6 และเปรียบเทียบความเสียหายของยานพาหนะตามเชื้อชาติดังตาราง 21 และ ภาพประกอบ 7

ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายของยานพาหนะ ของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	0	0	0	0	0	0	7	58.33	153	40.48
แม่ัว (ม้ง)	0	0	0	0	0	0	1	8.33	70	18.52
กะเหรี่ยง	0	0	0	0	0	0	2	16.68	94	24.87
พม่า	0	0	0	0	0	0	1	8.33	21	5.55
อื่น ๆ	0	0	0	0	0	0	1	8.33	40	10.58
รวม	0	0	0	0	0	0	12	100	378	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 6 แสดงความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

จากตาราง 20 และ ภาพประกอบ 6 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติพม่าและเชื้อชาติอื่น ได้รับการเสียหาย ร้อยละ 0

สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยได้รับการเสียหาย ร้อยละ 58 33 เชื้อชาติมั่ว(ม้ง)ได้รับการเสียหาย ร้อยละ 8 33 เชื้อชาติกะเหรี่ยงได้รับการเสียหาย ร้อยละ 16 68 เชื้อชาติพม่าได้รับการเสียหาย ร้อยละ 8 33 เชื้อชาติอื่น ๆ ได้รับการเสียหาย ร้อยละ 8 33

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยได้รับการเสียหาย ร้อยละ 40 48 เชื้อชาติมั่ว(ม้ง)ได้รับการเสียหาย ร้อยละ 18 52 เชื้อชาติกะเหรี่ยงได้รับการเสียหาย ร้อยละ 24 67 เชื้อชาติพม่าได้รับการเสียหาย ร้อยละ 5 55 เชื้อชาติอื่น ๆ ได้รับการเสียหาย ร้อยละ 10 58

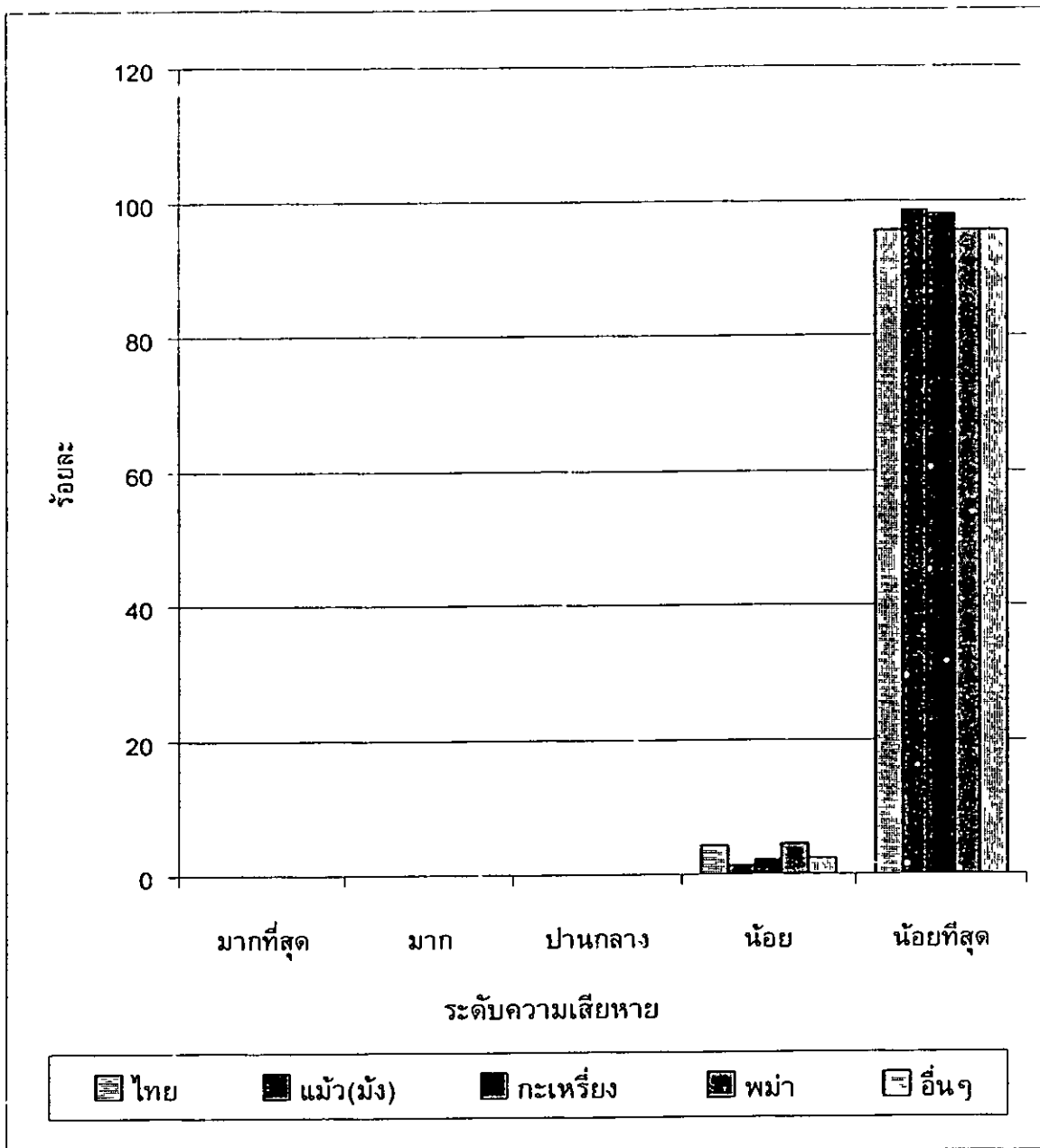
จะเห็นได้ว่า ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับปานกลาง ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อย คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) เชื้อชาติพม่า และเชื้อชาติอื่น ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติมั่ว(ม้ง) เชื้อชาติอื่น และเชื้อชาติพม่า ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติทุกเชื้อชาติจะได้รับการเสียหายของยานพาหนะน้อยที่สุด

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

ตาราง 21 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	0	0	0	0	0	0	7	4.37	153	95.63	160	100
แม่ (ม้ง)	0	0	0	0	0	0	1	1.40	70	98.60	71	100
กะเหรี่ยง	0	0	0	0	0	0	2	2.08	94	97.92	96	100
พม่า	0	0	0	0	0	0	1	4.54	21	95.46	22	100
อื่น ๆ	0	0	0	0	0	0	1	2.44	40	97.56	41	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 7 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายของยานพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์
จำแนกตามเชื้อชาติ

จากตาราง 21 และภาพประกอบ 7 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยได้รับความเสียหายของยานพาหนะระดับน้อย ร้อยละ 4 37 ระดับน้อยที่ ร้อยละ 95 63 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ได้รับความเสียหายของยานพาหนะ ระดับน้อย ร้อยละ 1 40 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 98 60 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยงได้รับความเสียหายของยานพาหนะระดับน้อย ร้อยละ 2 08 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 97 92 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าได้รับความเสียหายของยานพาหนะระดับน้อย ร้อยละ 4 54 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 95 46 และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่นได้รับความเสียหายของยานพาหนะระดับน้อย ร้อยละ 2 44 และระดับมากที่สุด 97 56

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าได้รับความเสียหายของยานพาหนะมากกว่าเชื้อชาติอื่น และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) จะได้รับความเสียหายของยานพาหนะน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

2 1 3 ความเสียหายด้านพิชผลทางการเกษตร

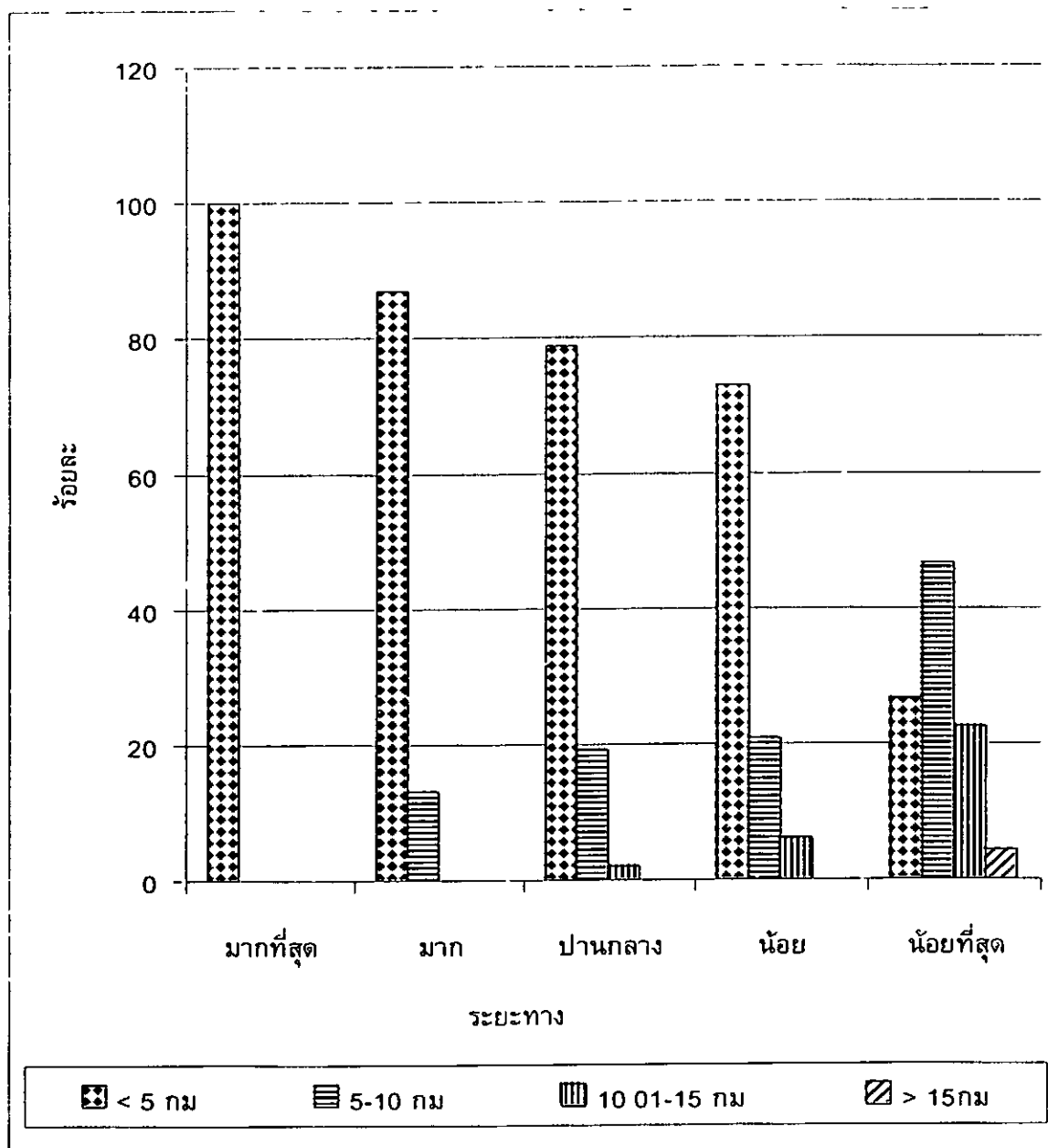
1) จำแนกตามระยะทาง สามารถจำแนกตามความเสียหายด้านพิชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 22 และ ภาพประกอบ

8

ตาราง 22 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านพิชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	118	100	53	86.88	37	78.72	35	72.92	31	26.72
5-10 กม	0	0.00	8	13.12	9	19.15	10	20.83	54	46.55
10.01-15 กม	0	0.00	0	0.00	1	2.13	3	6.25	26	22.41
มากกว่า 15 กม	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5	4.32
รวม	118	100	61	100	47	100	48	100	116	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 8 แสดง ความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตามระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

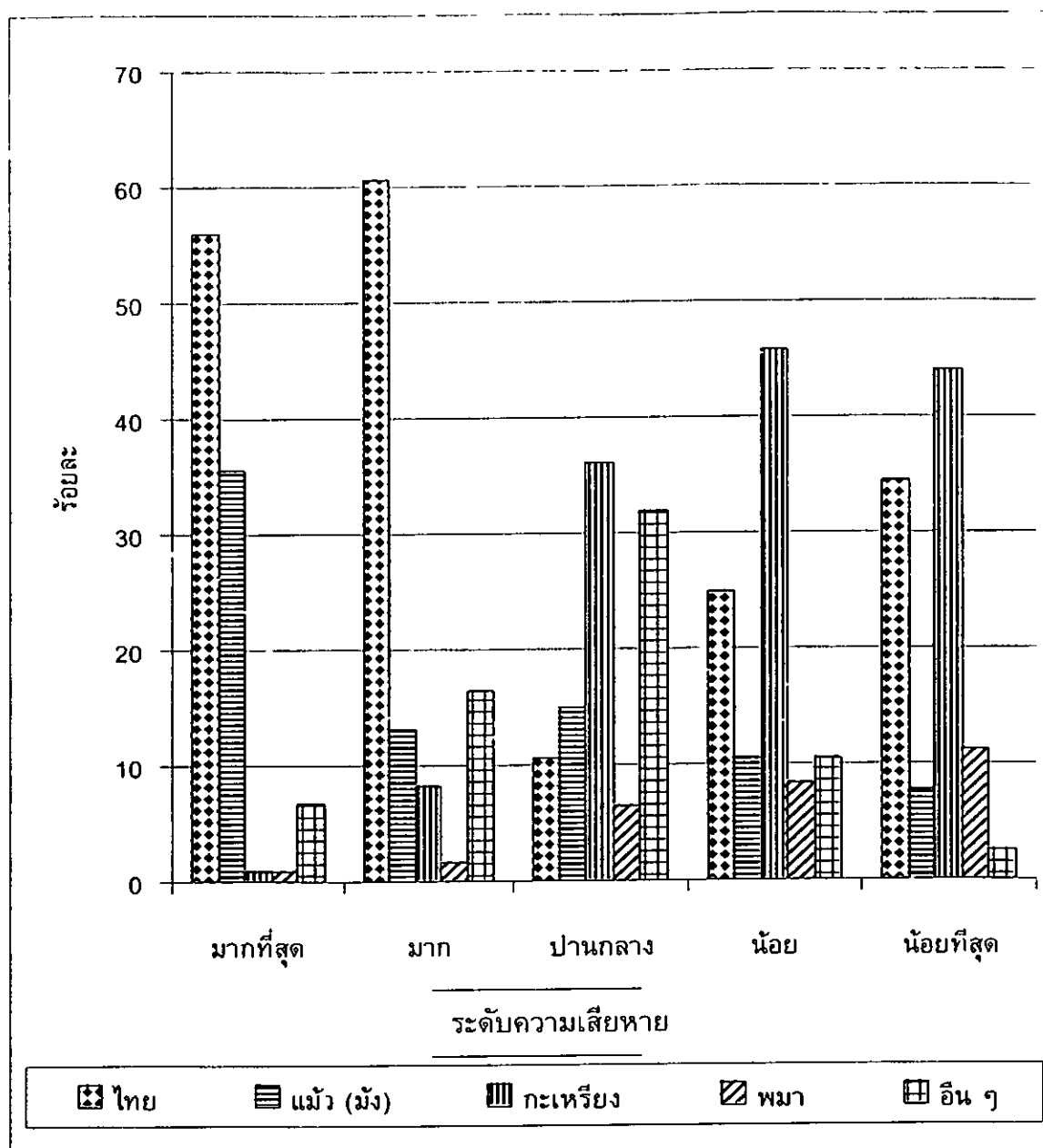
ทั้งนี้เนื่องจาก บริเวณที่ทำการเกษตรนั้นอยู่บริเวณพื้นที่ที่ลาดเชิงเขา สลับเนินเขาเตี้ย และจากแผนที่ประกอบ 1 จะเห็นว่า พื้นที่ที่เหมาะสมในการทำเกษตรนั้นส่วนใหญ่จะใกล้ยังบริเวณ ชายแดนจึงทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรนั้น ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง ภายในประเทศสหภาพพม่ามากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่ไกลจากบริเวณ ชายแดนออกไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ดินบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรต่างกันไปด้วย

2) จำแนกตามเชื้อชาติ จากการสัมภาษณ์สามารถจำแนกความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังตาราง 23 และภาพประกอบ 9 และเปรียบเทียบความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรตามเชื้อชาติดังตาราง 24 และ ภาพประกอบ 10

ตาราง 23 แสดงจำนวนและร้อยละของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร ของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	66	55.93	37	60.65	5	10.64	12	25.00	40	34.48
แม่ัว (ม้ง)	42	35.59	8	13.11	7	14.89	5	10.42	9	7.76
กะเหรี่ยง	1	0.85	5	8.19	17	36.17	22	45.83	51	43.96
พม่า	1	0.85	1	1.64	3	6.38	4	8.33	13	11.20
อื่น ๆ	8	6.78	10	16.41	15	31.92	5	10.42	3	2.59
รวม	118	100	61	100	47	100	48	100	116	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 9 แสดง การเปรียบเทียบความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตามเชื้อชาติ

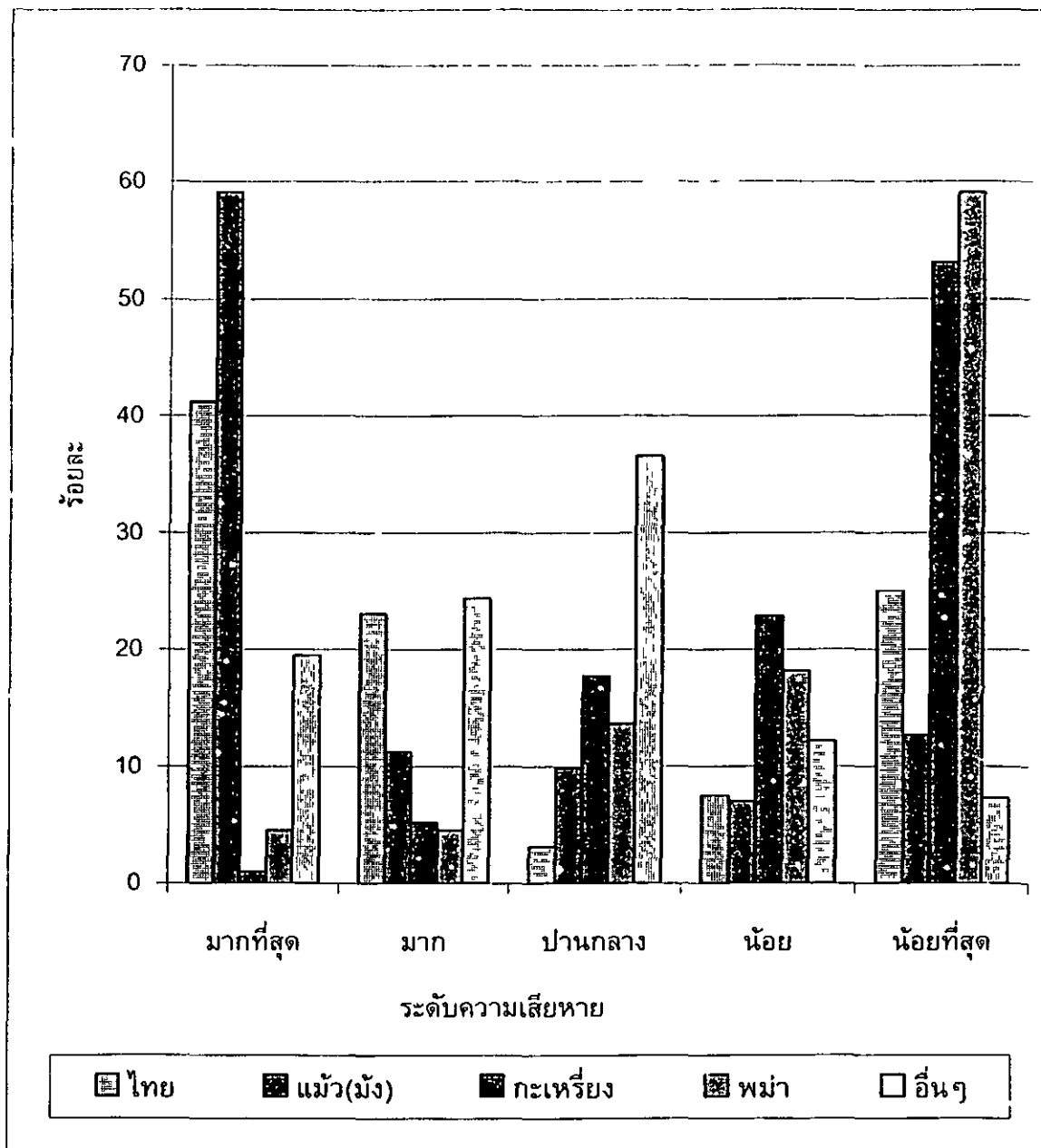

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

ตาราง 24 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวนตามเชื้อชาติ

ระดับความเสียหาย	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	66	41.25	37	23.12	5	3.13	12	7.50	40	25	160	100
แม่ (ม้ง)	42	59.16	8	11.27	7	9.85	5	7.05	9	12.67	71	100
กะเหรี่ยง	1	1.04	5	5.20	17	17.72	22	22.92	51	53.13	96	100
พม่า	1	4.54	1	4.54	3	13.64	4	18.19	13	59.09	22	100
อื่น ๆ	8	19.52	10	24.39	15	36.58	5	12.19	3	7.32	41	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 10 แสดงการเปรียบเทียบของความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

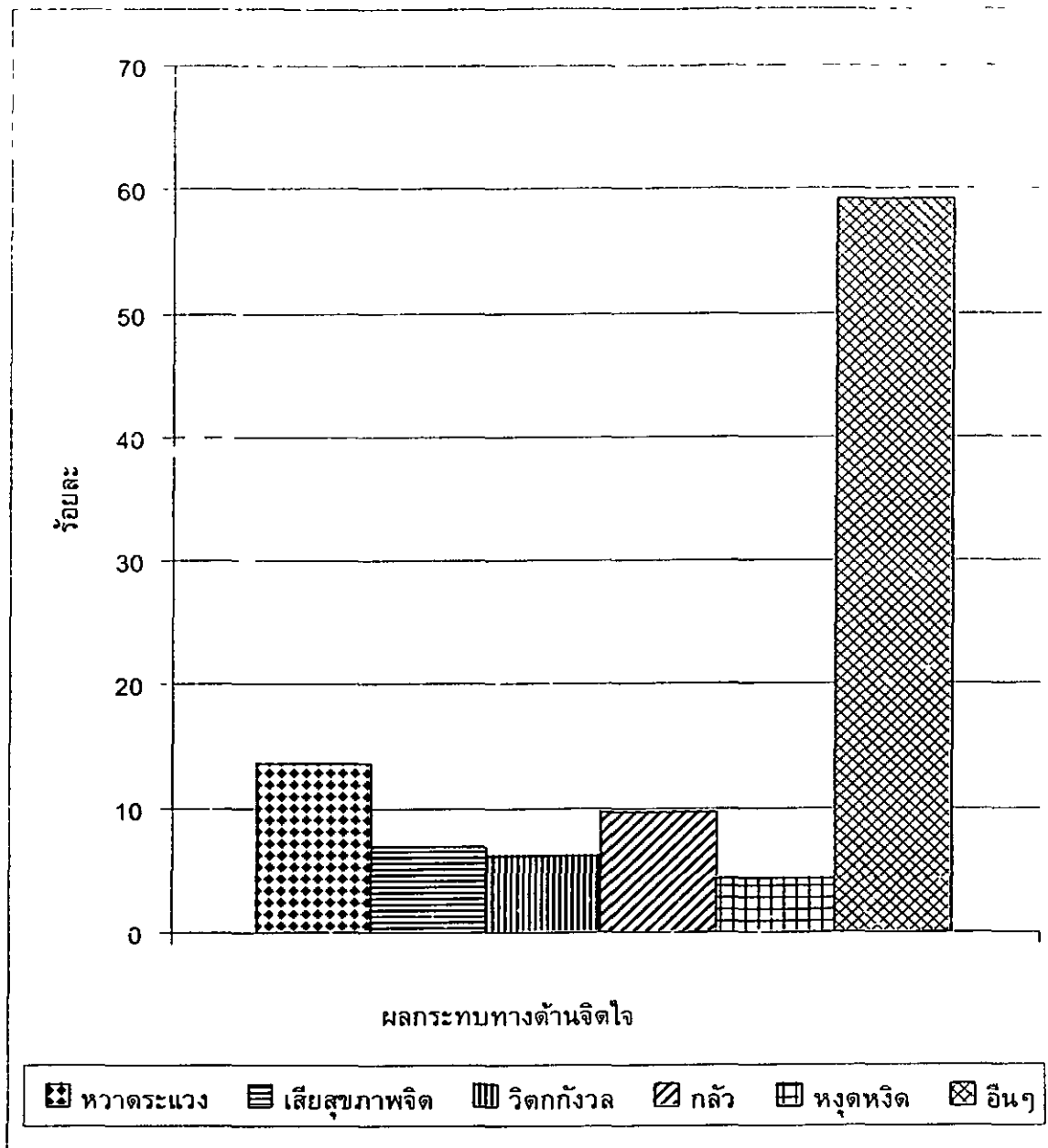
จากตาราง 24 และภาพประกอบ 10 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยได้รับความเสียหายมากที่สุด ร้อยละ 41.25 , ระดับมาก ร้อยละ 23.12 ระดับปานกลาง ร้อยละ 3.13 ระดับน้อย ร้อยละ 7.50 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 25.00 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม่ัว(ม้ง)ได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 59.16 ระดับมาก ร้อยละ 11.27 ระดับปานกลาง ร้อยละ 9.85 ระดับน้อย ร้อยละ 7.05 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 12.67 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยงได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 1.04 ระดับมาก ร้อยละ 5.20 ระดับปานกลาง ร้อยละ 17.72 ระดับน้อย ร้อยละ 22.92 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 53.13 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.54 ระดับมาก ร้อยละ 4.54 ระดับปานกลาง ร้อยละ 13.64 ระดับน้อย ร้อยละ 18.19 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 59.09 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่นๆ ได้รับความเสียหายระดับมากที่สุด ร้อยละ 19.52 ระดับมาก ร้อยละ 24.39 ระดับปานกลาง ร้อยละ 36.58 ระดับน้อย ร้อยละ 12.19 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.32

จะเห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม่ัว(ม้ง) และเชื้อชาติที่ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่า แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติต่างกันนั้น จะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

2.2 ผลกระทบของผู้ให้สัมภาษณ์ทางด้านจิตใจ
ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังตาราง 25 และภาพประกอบ 11

ตาราง 25 แสดง จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ

ผลกระทบทางด้านจิตใจ	ระดับความเสียหาย	
	จำนวน	ร้อยละ
1 หวาดระแวง	53	13.59
2 เสี่ยงสุขภาพจิต	27	6.92
3 วิตกกังวล	24	6.15
4 กลัว	38	9.74
5 หงุดหงิด	17	4.36
6 อื่น ๆ	231	59.24
รวม	390	100

ภาพประกอบ 11 แสดง ผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์

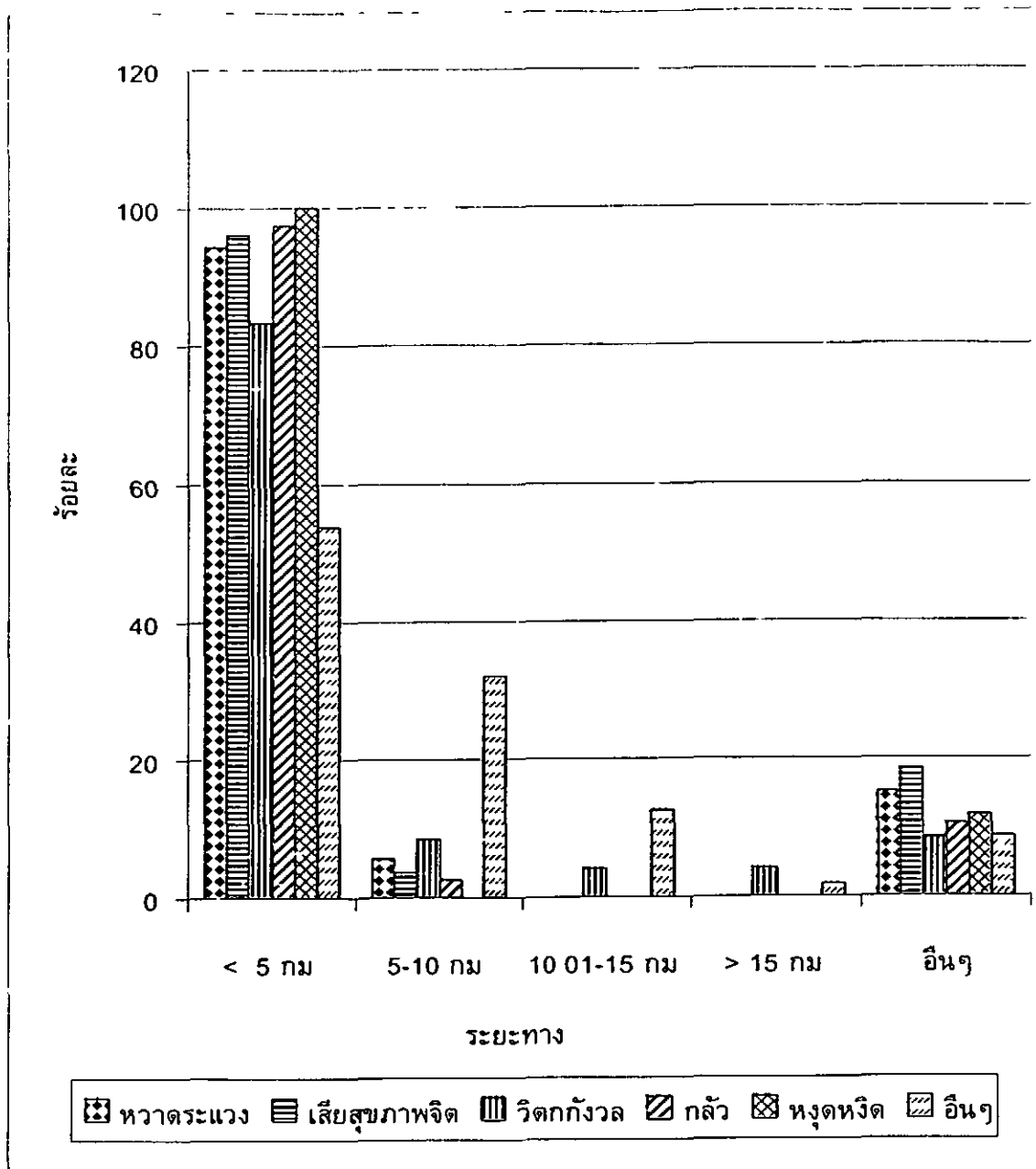
จากตาราง 25 และ ภาพประกอบ 11 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ คือ หวาดระแวง ร้อยละ 13 59 เสี่ยงสุขภาพจิต ร้อยละ 6 92 วิตกกังวล ร้อยละ 6 15 กลัว ร้อยละ 9 74 หงุดหงิด ร้อยละ 4 36 และอื่น ๆ ร้อยละ 59 24 จะเห็นได้ว่า ผลกระทบทางด้านจิตใจที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับมากที่สุดในภาพรวม คือ อื่น ๆ ซึ่งด้านอื่น ๆ นี้หมายความว่า การไม่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ รองลงมา หวาดระแวง กลัว เสี่ยงสุขภาพจิต วิตกกังวลและ หงุดหงิด

2 2 1 ผลกระทบทางด้านจิตใจ จำแนกตามระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน สามารถแสดงได้ดังตาราง 26 และ ภาพประกอบ 12

ตาราง 26 แสดง จำนวนและร้อยละของผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ที่บ้านเรือนจากชายแดน

ผลกระทบทางด้านจิตใจ	หวาดระแวง		เสียสุขภาพจิต		วิตกกังวล		กลัว		หงุดหงิด		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	50	94.34	26	96.29	20	83.33	37	97.37	17	100	124	53.68
5-10 กม	3	5.66	1	3.71	2	8.33	1	2.63	0	0.00	74	32.03
10.01-15 กม	0	0.00	0	0.00	1	4.17	0	0.00	0	0.00	29	12.55
มากกว่า 15 กม	0	0.00	0	0.00	1	4.17	0	0.00	0	0.00	4	1.74
รวม	53	100	27	100	24	100	38	100	17	100	231	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 12 แสดง การเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน

จากตาราง 26 และภาพประกอบ 12 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หวาดระแวง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตรจะหวาดระแวง ร้อยละ 94.34 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 5.66 ในระยะ 10.01-15 กิโลเมตรและ ในระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่เสียสุขภาพจิต พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 96.29 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 3.71 ในระยะ 10.01-15 กิโลเมตรและ ระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่วิตกกังวล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 83.33 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 8.33 ในระยะ 10.01-15 กิโลเมตรและมากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 4.17

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่กลัว พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 97.37 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 2.63 ในระยะ 10.01-15 กิโลเมตรและ ในระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หงุดหงิด พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตรจะหงุดหงิด ร้อยละ 100 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร , ระยะ 10.01-15 กิโลเมตรและ ระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจอื่น ๆ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 53.68 ในระยะ 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 32.03 ระยะ 10.01-15 กิโลเมตร ร้อยละ 12.55และ ระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 1.74

พิจารณาจากตาราง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตรนั้นจะได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นความหวาดระแวง เสียสุขภาพจิต วิตกกังวล กลัว หงุดหงิดและอื่น ๆ มากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นและเกรงว่าจะได้รับอันตรายจากการพบกับเหตุการณ์ที่น่าตกใจ โดยไม่คาดคิดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจได้ และเป็นที่น่าสังเกตว่าผลกระทบทางด้านจิตใจอื่น ๆ นั้น ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลว่า รู้สึกเฉย ๆ ชินต่อเหตุการณ์นี้แล้ว และไม่มีผลกระทบ

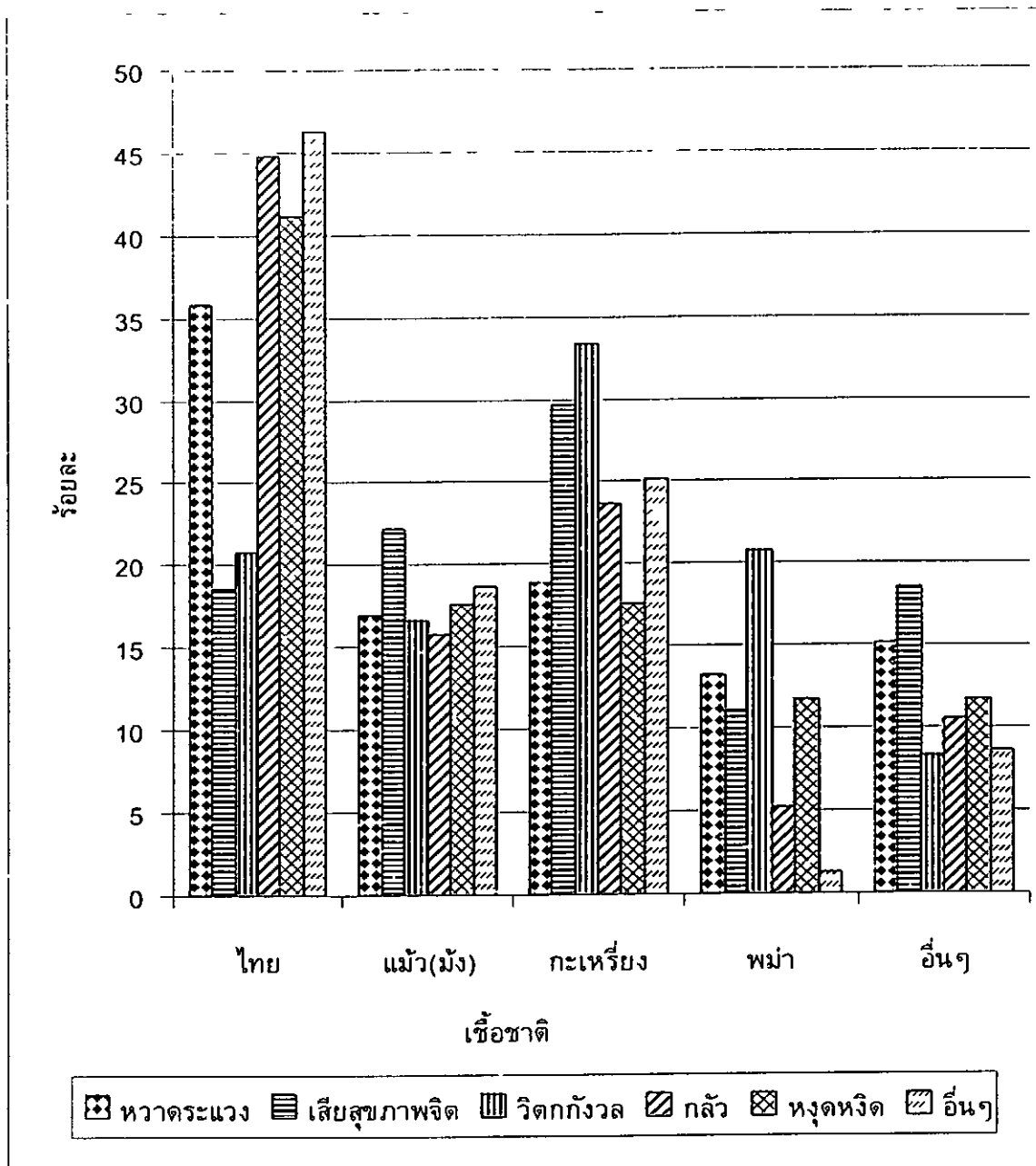
ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านจิตใจ ต่างกันไปด้วย

2.2.2 ผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยจำแนกตามเชื้อชาติ สามารถแสดงได้ดังตาราง 27 และ ภาพประกอบ 13 และ
เปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ตามเชื้อชาติดังตาราง 28 และ ภาพประกอบ 14

ตาราง 27 แสดงจำนวนและร้อยละของผลกระทบทางด้านจิตใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ

ผลกระทบ ทางด้านจิตใจ	หวาดระแวง		เสียสุขภาพจิต		วิตกกังวล		กลัว		หงุดหงิด		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	19	35.85	5	18.52	5	20.83	17	44.74	7	41.20	107	46.32
แม่ (ม้ง)	9	16.98	6	22.22	4	16.66	6	15.79	3	17.64	43	18.61
กะเหรี่ยง	10	18.87	8	29.63	8	33.33	9	23.68	3	17.64	58	25.11
พม่า	7	13.21	3	11.11	5	20.83	2	5.26	2	11.76	3	1.29
อื่นๆ	8	15.09	5	18.52	2	8.35	4	10.53	2	11.76	20	8.67
รวม	53	100	27	100	24	100	38	100	17	100	231	100

หมายเหตุ   หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 13 แสดง การเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ

จากตาราง 27 และภาพประกอบ 13 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หวาดระแวง เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 35 85 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 16 98 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 18 87 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 13 21 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 15 09

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่เสียสุขภาพจิต เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 18 52 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 22 22 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 29 63 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 11 11 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 18 52

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่วิตกกังวล เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 20 83 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 16 66 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 33 33 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 20 83 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 8 35

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่กลัว เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 44 74 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 15 79 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 23 68 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 5 26 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 10 53

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หงุดหงิด เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 41 20 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 17 64 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 17 64 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 11 76 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 11 76

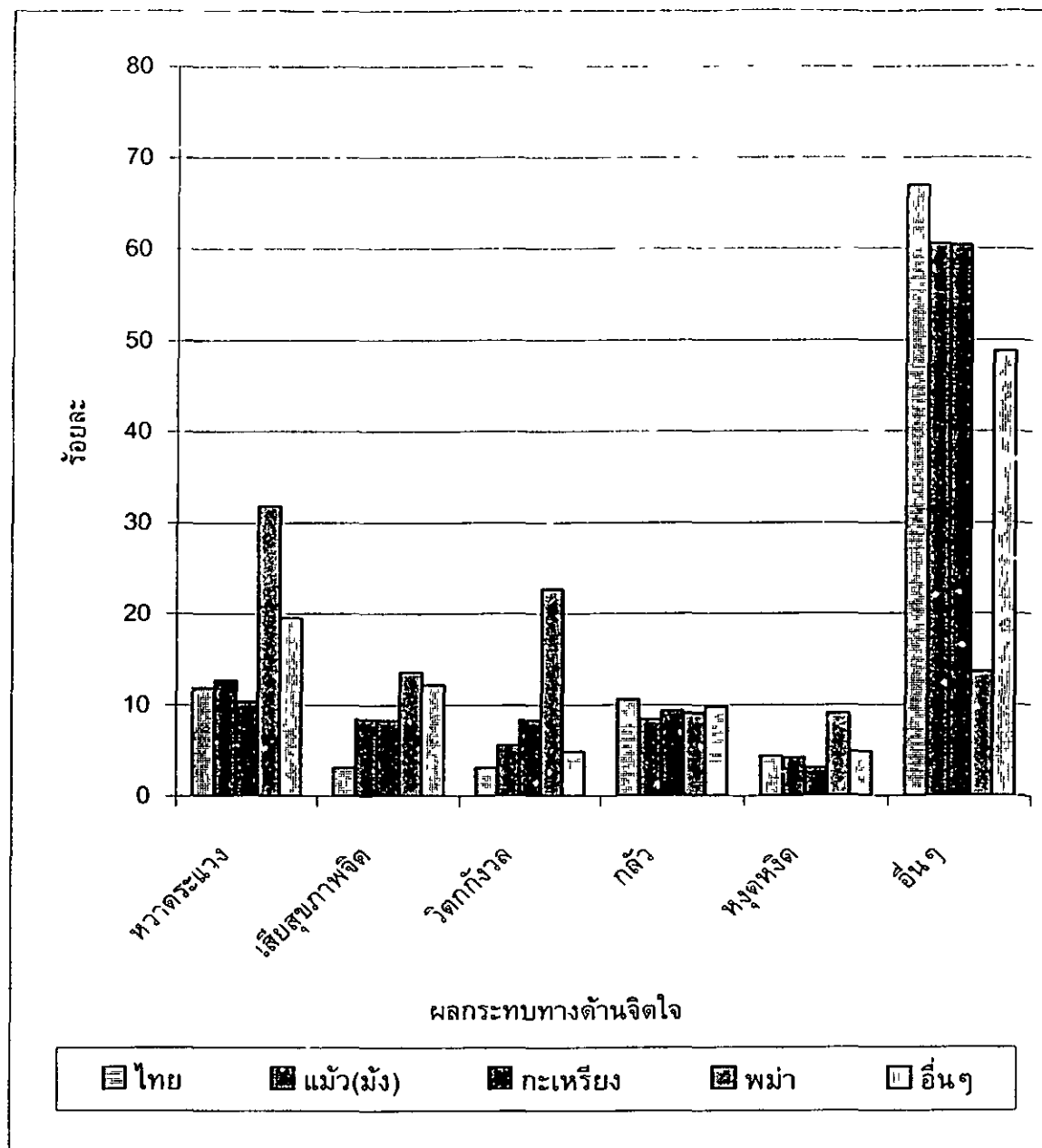
ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจรู้สึกอื่น ๆ เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 46 32 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 18 61 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 25 11 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 1 29 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 8 67

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ เชื้อชาติไทยจะรู้สึกอื่น ๆ มากกว่าอย่างอื่น ซึ่งรู้สึกอื่น ๆ นั้นคือ ไม่รู้สึกหรือเฉย ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) จะเสียสุขภาพจิตมากกว่าอย่างอื่น ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยงและเชื้อชาติพม่าจะวิตกกังวลมากกว่าอย่างอื่น ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่นจะเสียสุขภาพจิตมากกว่าอย่างอื่น

ตาราง 28 เปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเชื้อชาติ

ผลกระทบ ทางด้านจิตใจ	หวาดระแวง		เสียสุขภาพจิต		วิตกกังวล		กลัว		หงุดหงิด		อื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	19	11.87	5	3.12	5	3.12	17	10.63	7	4.38	107	66.88	160	100
แม่ัว (ม้ง)	9	12.67	6	8.45	4	5.64	6	8.45	3	4.23	43	60.56	71	100
กะเหรี่ยง	10	10.42	8	8.33	8	8.33	9	9.37	3	3.13	58	60.42	96	100
พม่า	7	31.82	3	13.64	5	22.72	2	9.09	2	9.09	3	13.64	22	100
อื่นๆ	8	19.52	5	12.19	2	4.88	4	9.75	2	4.88	20	48.78	41	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 14 แสดงเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์
จำแนกตามเชื้อชาติ

จากตาราง 28 และภาพประกอบ 14 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หวาดระแวง เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 11 87 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 12 67 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 10 42 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 31 82 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 19 52

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่เสียสุขภาพจิต เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 3 12 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 8 45 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 8 33 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 13 64 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 12 19

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่วิตกกังวล เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 3 12 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 5 64 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 8 33 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 22 72 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 4 88

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่กลัว เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 10 63 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 8 45 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 9 37 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 9 09 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 9 75

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจที่หงุดหงิด เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 4 38 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 4 23 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 3 13 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 9 09 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 4 88

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจรู้สึกอื่น ๆ เป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 66 88 เชื้อชาติแม้ว(ม้ง) ร้อยละ 60 56 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 60 42 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 13 64 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 48 78

จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าหวาดระแวงมากที่สุด ร้อยละ 31 82 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะเสียสุขภาพจิตมากที่สุด ร้อยละ 13 64 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะวิตกกังวลมากที่สุด ร้อยละ 22 72 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะกลัวมากที่สุด ร้อยละ 10 63 ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะหงุดหงิดมากที่สุด ร้อยละ 9 09 และผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะรู้สึกเฉย ๆ มากที่สุด ร้อยละ 66 88

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

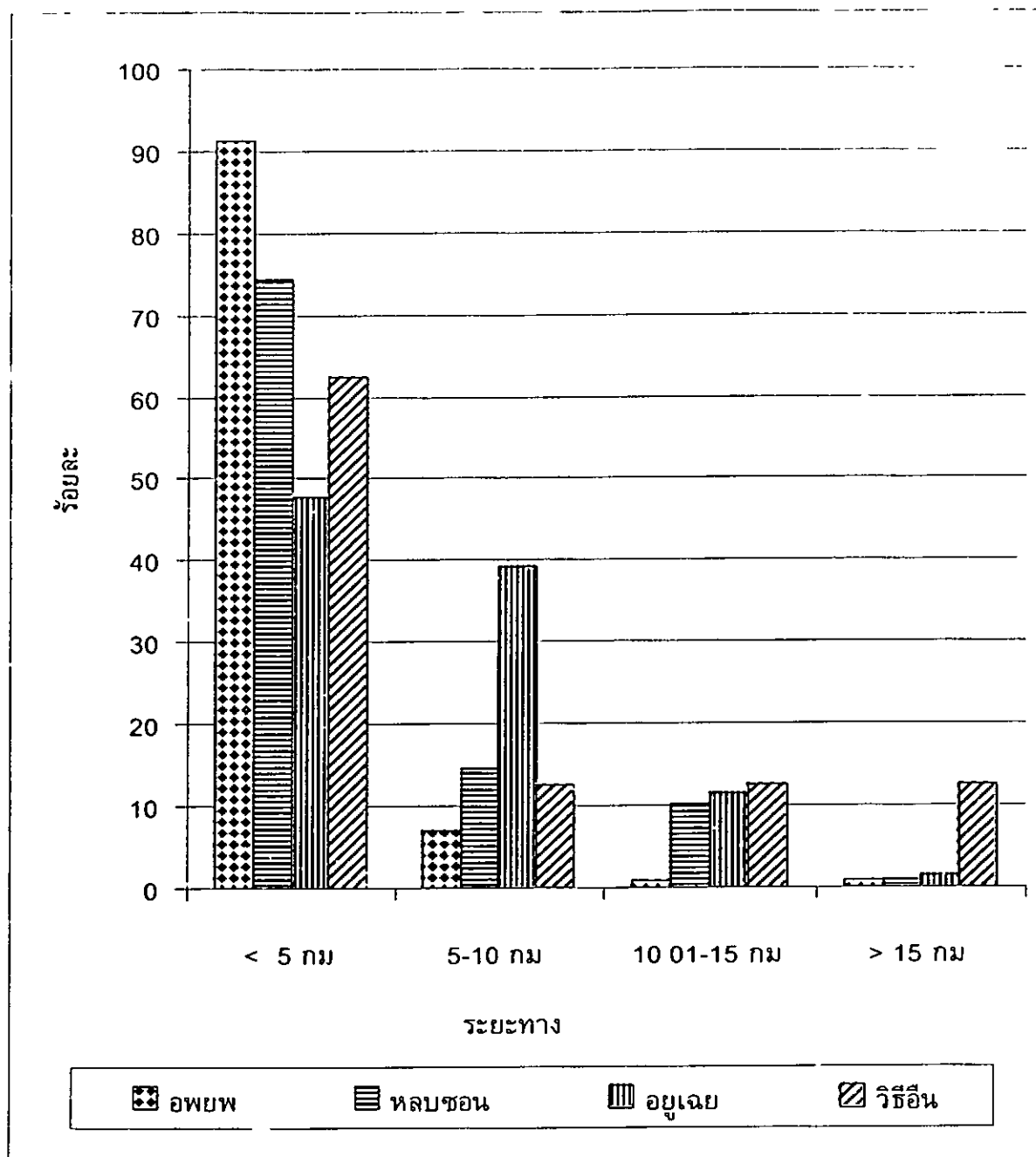
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพมา กับตัวแปรต้น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับการปรับตัวของประชาชนไทย ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

- 3.1 เปรียบเทียบการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพมา กับตัวแปรต้น
- 3.1.1 ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัว
  - ระยะทางจากที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีความคิดต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีความแตกต่างกัน สามารถแสดงการเปรียบเทียบระยะทางจากที่พักอาศัยกับการปรับตัว ได้ตั้งตาราง 29 และ ภาพประกอบ 15 และเมื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงให้เห็นชัดเจนได้ตามตาราง 30 และภาพประกอบ 16

ตาราง 29 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	116	91.33	87	74.36	66	47.83	5	62.5
5-10 กม	9	7.09	17	14.53	54	39.13	1	12.5
10.01-15 กม	1	0.79	12	10.26	16	11.59	1	12.5
มากกว่า 15 กม	1	0.79	1	0.85	2	1.45	1	12.5
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 15 แสดงระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดน กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

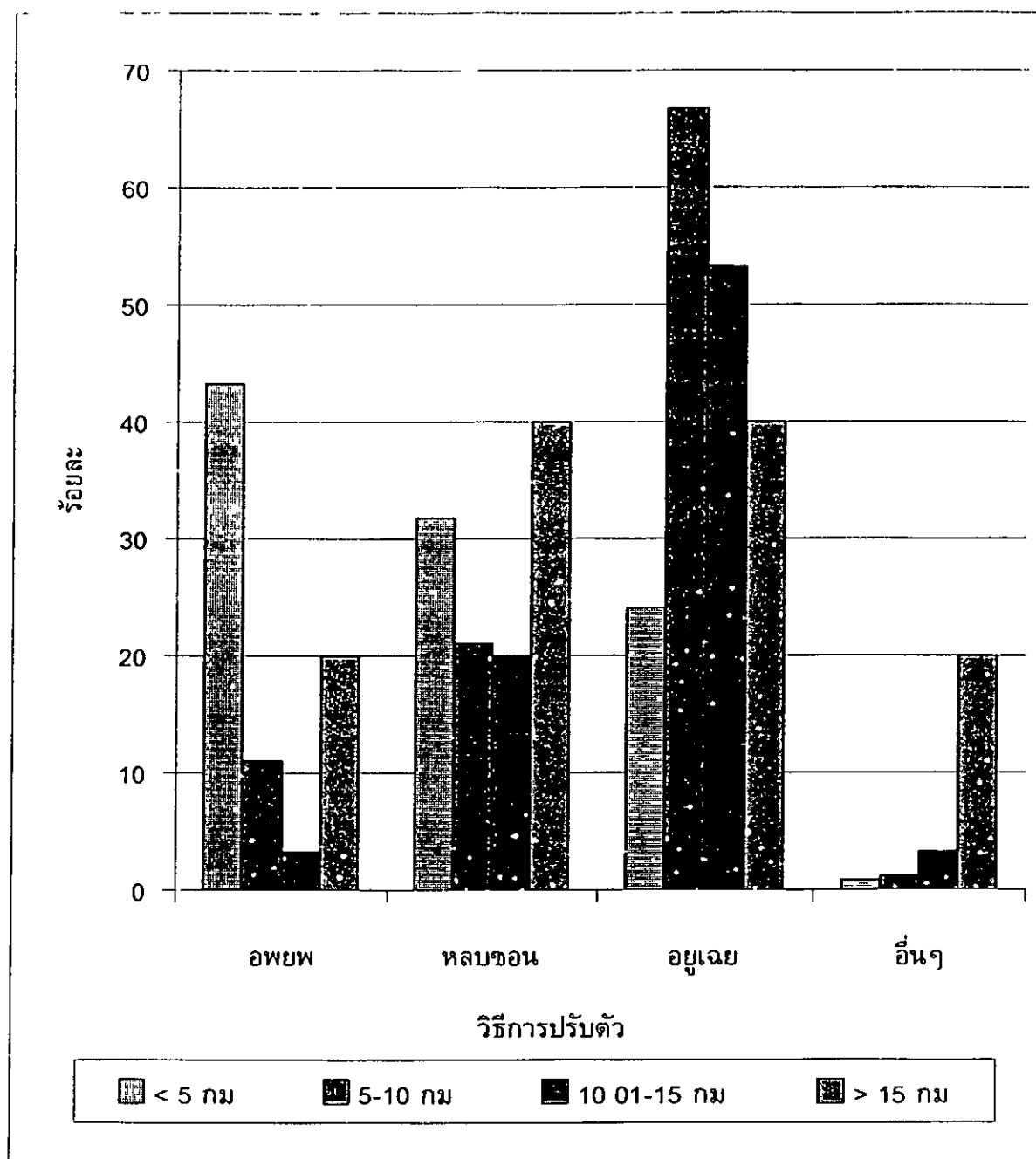
จากตาราง 29 และ ภาพประกอบ 15 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะทางที่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 91.33 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 7.09 ในระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร ร้อยละ 0.79 และระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0.79 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะทางที่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 74.36 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 14.53 ในระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร ร้อยละ 10.26 และระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 0.85 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะทางที่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 47.83 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 39.13 ในระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร ร้อยละ 11.59 และระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 1.45 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะทางที่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 62.50 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร , ในระยะทาง 10.01-15 กิโลเมตร, และระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ร้อยละ 12.50

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุดคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมาในระยะ 5-10 กิโลเมตร และในระยะ 10.01-15 กิโลเมตร , มากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมาในระยะ 5-10 กิโลเมตร และในระยะ 10.01-15 กิโลเมตร และระยะมากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมาในระยะ 5-10 กิโลเมตร และในระยะ 10.01-15 กิโลเมตร และระยะที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รองลงมาในระยะ 5-10 กิโลเมตร และในระยะ 10.01-15 กิโลเมตร และระยะมากกว่า 15 กิโลเมตร ตามลำดับ

ตาราง 30 แสดงการเปรียบเทียบของระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีการปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 กม	116	43.33	87	31.75	66	24.08	5	0.84	274	100
5-10 กม	9	11.11	17	20.99	54	66.66	1	1.24	81	100
10.01-15 กม	1	3.33	12	40.00	16	53.34	1	3.33	30	100
มากกว่า 15 กม	1	20.00	1	20.00	2	40.00	1	20.00	5	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 16 แสดงการเปรียบเทียบของระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 30 และ ภาพประกอบ 16 พบว่า ระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร อพยพ ร้อยละ 43 33 หลบซ่อน ร้อยละ 31 75 อยู่เฉย ร้อยละ 24 08 และวิธีอื่น ร้อยละ 0 84 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์ อพยพ ร้อยละ 11 11 หลบซ่อน ร้อยละ 20 99 อยู่เฉย ร้อยละ 66 66 และวิธีอื่น ร้อยละ 1 24 ในระยะทาง 10 01-15 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์อพยพ ร้อยละ 3 33 หลบซ่อน ร้อยละ 40 00 อยู่เฉย ร้อยละ 53 34 และวิธีอื่น ร้อยละ 3 33 ในระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์อพยพ ร้อยละ 20 00 หลบซ่อน ร้อยละ 20 00 อยู่เฉย ร้อยละ 40 00 และวิธีอื่น ร้อยละ 20 00

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งของระยะทางที่ดั่งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะน้อยกว่า 2 กิโลเมตรจะอพยพมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะอื่น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนใน 10 01-15 กิโลเมตร จะเลือกหลบซ่อนมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะอื่น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะ 5-10 กิโลเมตรจะเลือกอยู่เฉยมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะอื่น และผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะมากกว่า 15 กิโลเมตรจะเลือกวิธีอื่นมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะอื่น

แสดงให้เห็นว่า ระยะทางที่แตกต่างกันทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์นั้นจะเลือกวิธีการปรับตัวที่แตกต่างกันเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ระยะทางจากที่พักอาศัยของประชาชนไทยถึงแนวชายแดนที่แตกต่างกัน ทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน

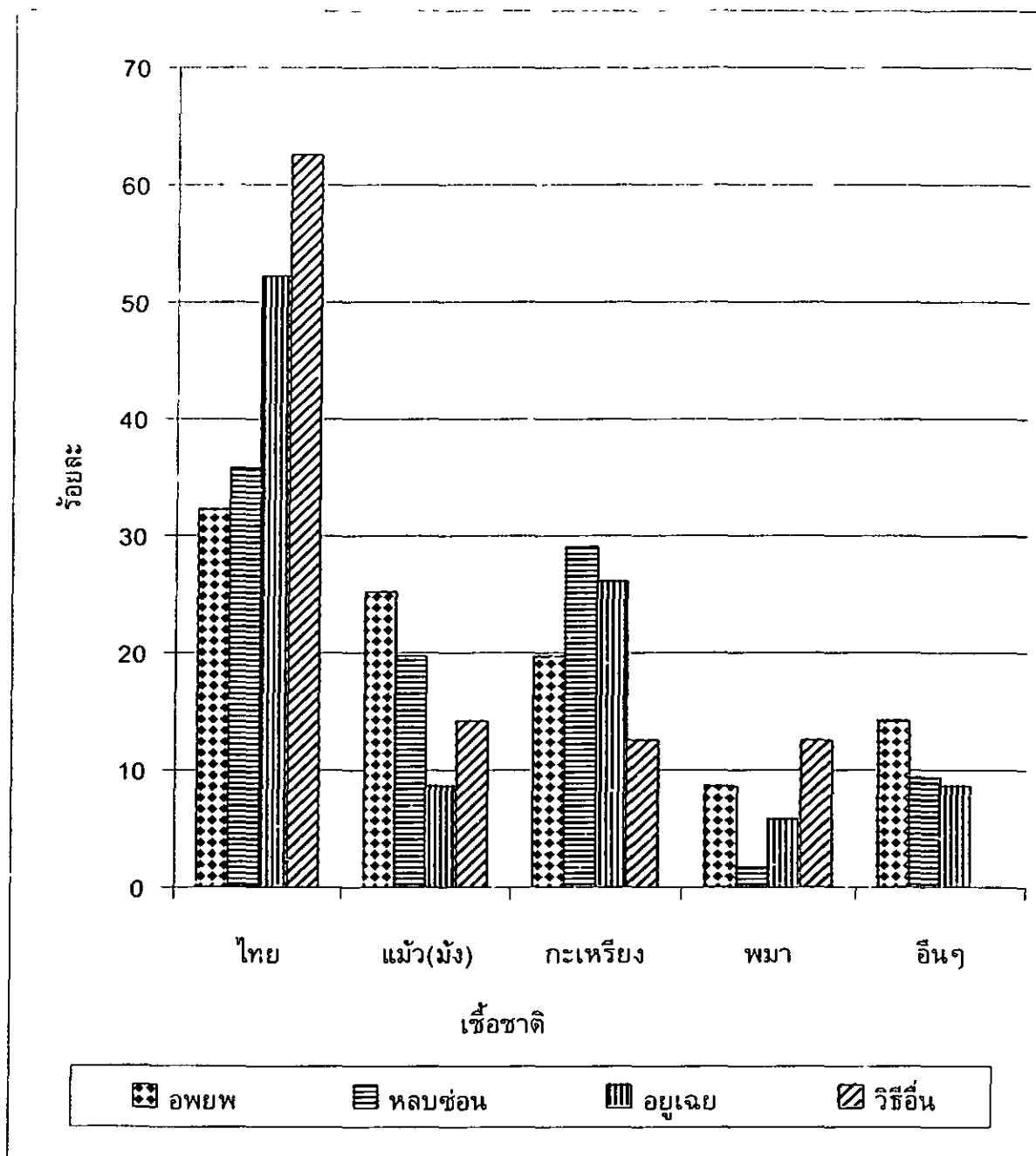
3 1 2 เชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

บุคคลที่มีเชื้อชาติที่แตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันอันส่งผลให้มีการปรับตัวที่แตกต่างกัน สามารถแสดงจำนวนและร้อยละของเชื้อชาติกับการปรับตัวได้ดังตาราง 31 และภาพประกอบ 17 และภาพประกอบ 32 และภาพประกอบ 18

ตาราง 31 แสดงจำนวนและร้อยละของเชื้อชาติ กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	41	32.28	42	35.89	72	52.17	5	62.50
มั่ว (ม้ง)	32	25.19	28	23.93	10	7.25	1	12.50
กะเหรี่ยง	25	19.68	34	29.06	36	26.09	1	12.50
พม่า	11	8.66	2	1.71	8	5.79	1	12.50
อื่น ๆ	18	14.19	11	9.41	12	8.70	0	0.00
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 17 แสดง เชื้อชาติต่าง ๆ กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

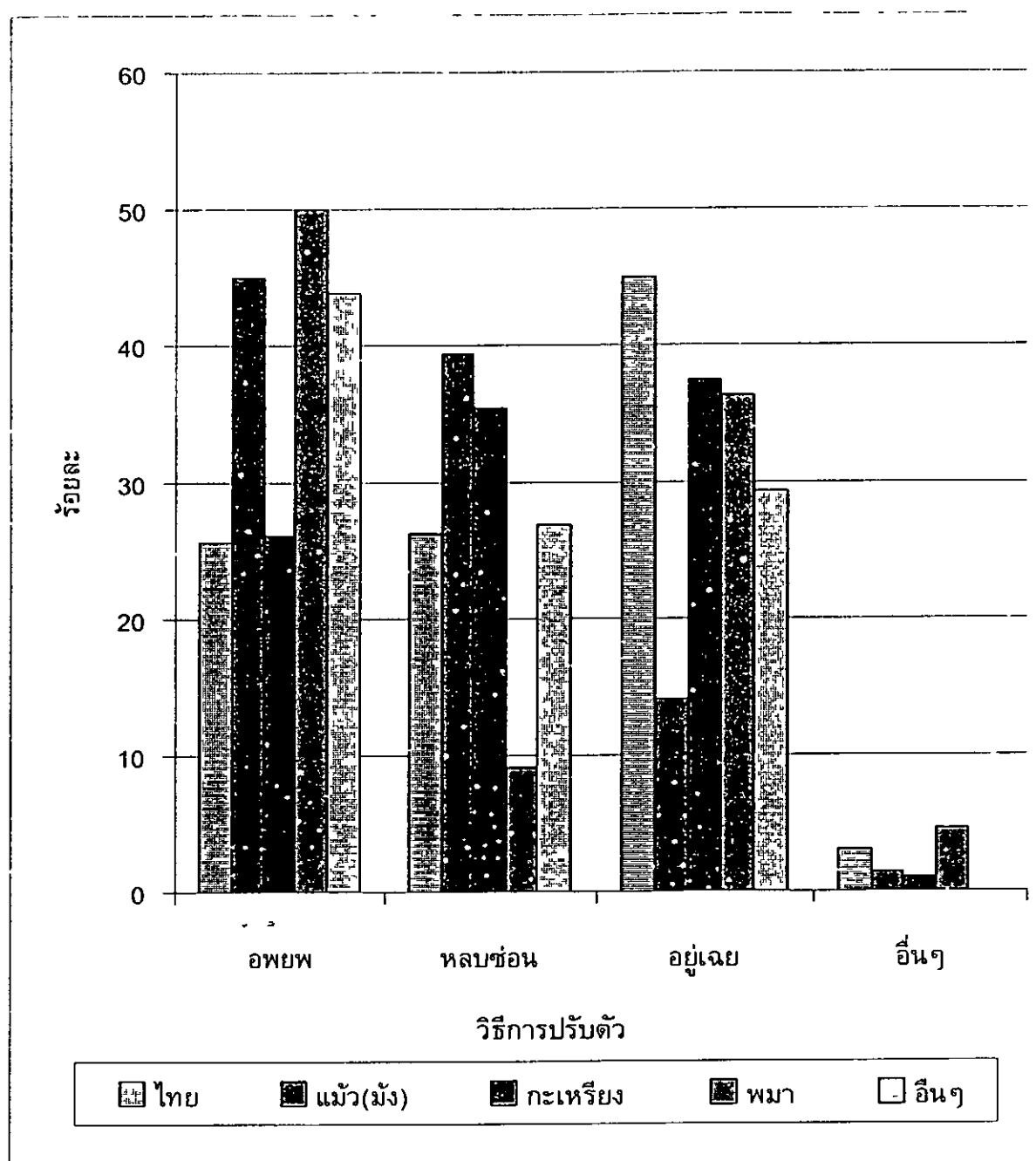
จากตาราง 31 และ ภาพประกอบ 17 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพเชื้อชาติไทย ร้อยละ 32.28 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 25.19 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 19.68 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 8.66 เชื้อชาติอื่น ๆ ร้อยละ 14.19 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อน เชื้อชาติไทย ร้อยละ 35.89 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 23.93 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 29.06 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 1.71 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 9.41 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยเชื้อชาติไทย ร้อยละ 52.17 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 7.25 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 26.09 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 5.79 เชื้อชาติอื่น ร้อยละ 8.70 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 62.50 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 12.50 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 0

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติอื่นและเชื้อชาติพม่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติกะเหรี่ยง แม่ว(ม้ง) เชื้อชาติอื่น และเชื้อชาติพม่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) เชื้อชาติอื่น เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) และเชื้อชาติพม่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทย รองลงมา เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) กะเหรี่ยง พม่า และอื่น ๆ ตามลำดับ

ตาราง 32 แสดงการเปรียบเทียบของเชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีการปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	41	25.62	42	26.25	72	45.00	5	3.13	160	100
แม่ัว(ม้ง)	32	45.07	28	39.44	10	14.08	1	1.41	71	100
กะเหรี่ยง	25	26.04	34	35.42	36	37.50	1	1.04	96	100
พม่า	11	50.00	2	9.09	8	36.36	1	4.55	22	100
อื่น ๆ	18	43.90	11	26.83	12	29.27	0	0.00	41	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 18 แสดงการเปรียบเทียบของเชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 32 และ ภาพที่ 18 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพเชื้อชาติไทย ร้อยละ 25.62 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 45.07 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 26.04 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 50.00 เชื้อชาติอื่น ๆ ร้อยละ 43.90 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อน เชื้อชาติไทย ร้อยละ 26.25 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 39.44 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 35.42 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 9.09 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 26.83 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยเชื้อชาติไทย ร้อยละ 45.00 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 14.08 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 37.50 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 36.36 เชื้อชาติอื่น ร้อยละ 8.70 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 3.13 เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ร้อยละ 1.41 เชื้อชาติกะเหรี่ยง ร้อยละ 1.04 เชื้อชาติพม่า ร้อยละ 4.55 และเชื้อชาติอื่น ร้อยละ 0

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติไทยจะปรับตัวน้อยกว่าเชื้อชาติอื่น คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยเลือกอยู่เฉยมากกว่าเชื้อชาติอื่น ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าเลือกอพยพมากกว่าเชื้อชาติอื่น รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม่ว(ม้ง) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3 ที่ว่าประชาชนไทยเชื้อชาติไทยมีการปรับตัวต่อความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่ามากกว่าชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติอื่น

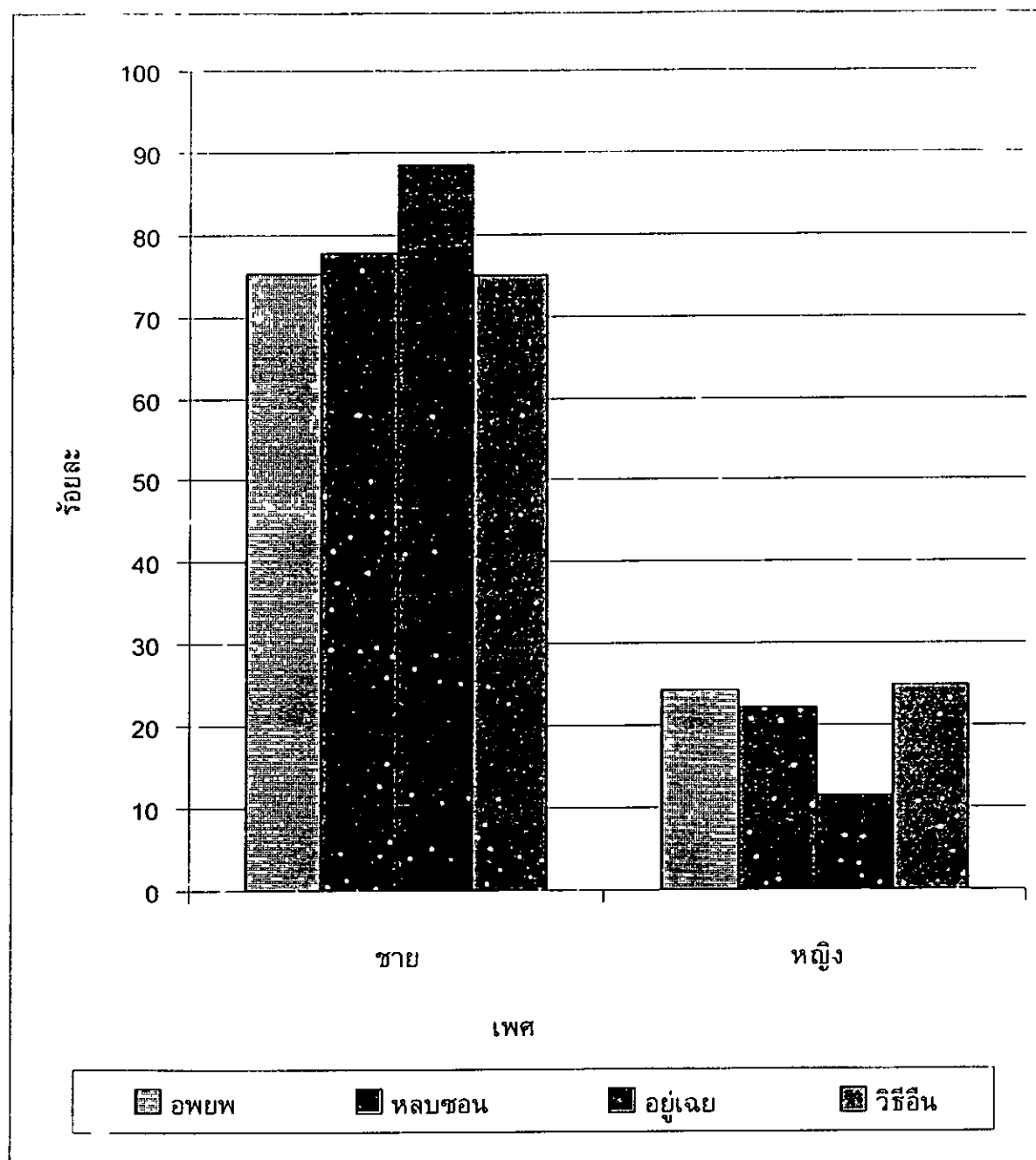
3 1 3 เพศกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกถึงความแตกต่างด้านร่างกาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างด้านค่านิยม อันเป็นผลต่อความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา อีกทั้งทำให้เกิดแนวปฏิบัติและชีวิตจำกัดที่ส่งเสริมให้เพศชายและเพศหญิง แสดงพฤติกรรมและการตัดสินใจที่แตกต่างกัน สามารถแสดงการเปรียบเทียบเพศกับการปรับตัว ได้ดังแสดงดังตาราง 33 และ ภาพประกอบ 19

ตาราง 33 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศ กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	96	75.59	91	77.77	122	88.41	6	75.00
หญิง	31	24.41	26	22.23	16	11.59	2	25.00
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 19 แสดงเพศ กับวิธีการปรับตัว ของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 33 และ ภาพประกอบ 19 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพเพศชาย ร้อยละ 75.59 เพศหญิง ร้อยละ 24.41 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อนเพศชาย ร้อยละ 77.77 เพศหญิง ร้อยละ 22.23 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยเพศชาย ร้อยละ 88.41 เพศหญิง ร้อยละ 11.59 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่น เป็นเพศชาย ร้อยละ 75.00 เพศหญิง ร้อยละ 25.00

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพ หลบซ่อน อยู่เฉยและวิธีอื่นมากที่สุด คือ เพศชาย

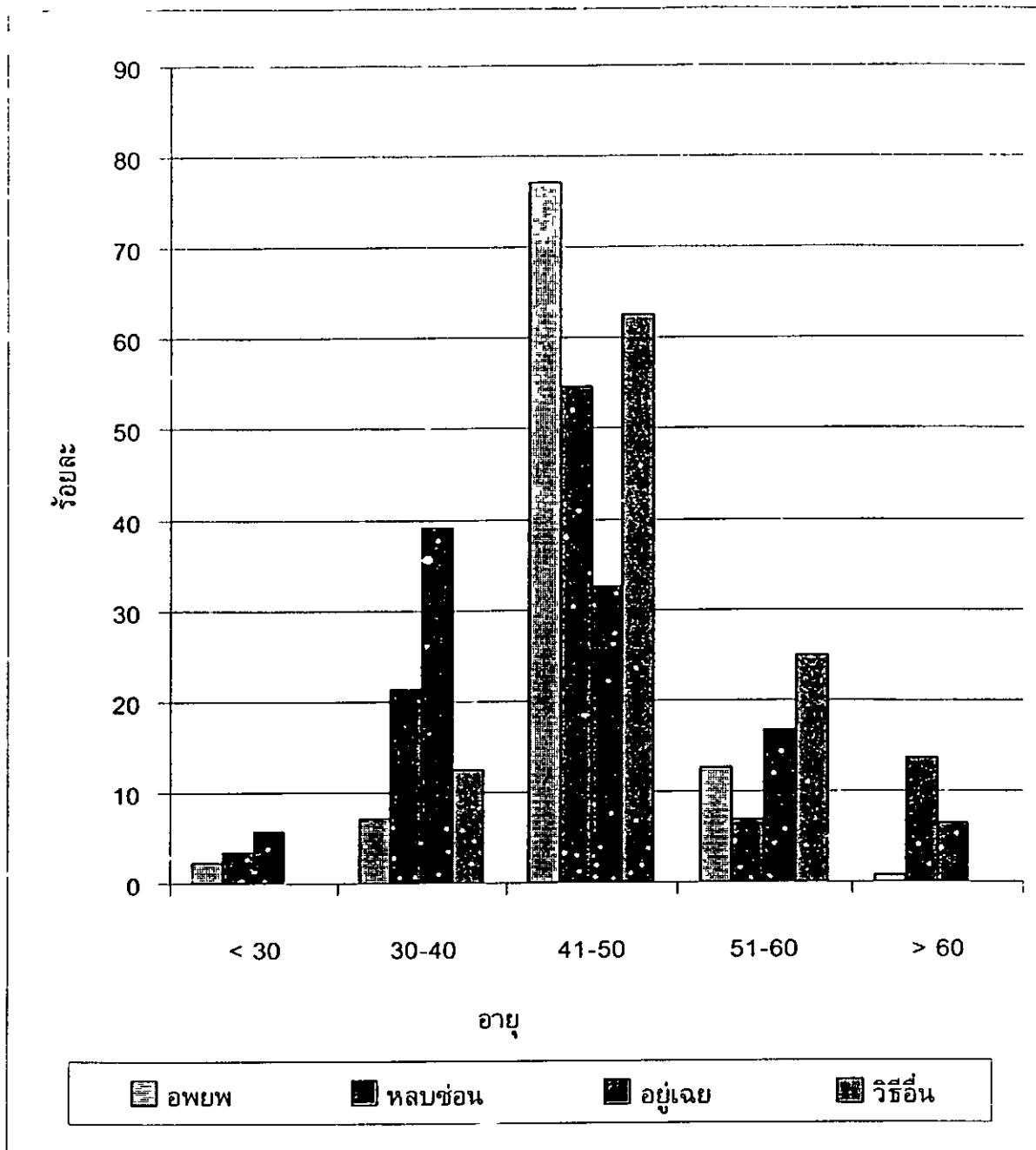
3.1.4 อายุกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

อายุเป็นเครื่องบ่งบอกถึงวุฒิภาวะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล กล่าวคือ ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามอายุและสูงสุดเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ต่อจากนั้นจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ แสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะมากขึ้น ย่อมมีการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้องในเรื่องการปรับตัว ยอมรับและรับผิดชอบที่จะกระทำเพื่อตนเองได้ดีกว่าวัยเด็ก สามารถแสดงการเปรียบเทียบอายุกับการปรับตัวดังตาราง 34 และ ภาพประกอบ 20

ตาราง 34 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุ กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 30	3	2.36	4	3.42	7	5.07	0	0.00
30-40	9	7.09	25	21.36	54	39.13	1	12.50
41-50	98	77.16	64	54.70	45	32.61	5	62.50
51-60	16	12.60	8	6.84	23	16.66	2	25.00
> 60	1	0.79	16	13.68	9	6.53	0	0.00
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 20 แสดง อายุกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 28 และ ภาพประกอบ 14 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพอายุน้อยกว่า 30 ร้อยละ 2 36 อายุ 30-40 ร้อยละ 7 09 อายุ 41-50 ร้อยละ 77 16 อายุ 51-60 ร้อยละ 12 60 และอายุมากกว่า 60 ร้อยละ 0 79 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อน อายุน้อยกว่า 30 ร้อยละ 3 42 อายุ 30-40 ร้อยละ 21 36 อายุ 41-50 ร้อยละ 54 70 อายุ 51-60 ร้อยละ 6 84 อายุมากกว่า 60 ร้อยละ 13 68 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉย อายุน้อยกว่า 30 ร้อยละ 5 07 อายุ 30-40 ร้อยละ 39 13 อายุ 41-50 ร้อยละ 32 61 อายุ 51-60 ร้อยละ 16 66 อายุมากกว่า 60 ร้อยละ 6 53 และผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่น อายุ น้อยกว่า 30 ร้อยละ 0 อายุ 30-40 ร้อยละ 12 50 อายุ 41-50 ร้อยละ 62 50 อายุ 51-60 ร้อยละ 25 00 อายุ มากกว่า 60 ร้อยละ 0

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุ 41-50 รองลงมา อายุ 51-60 , อายุ 30-40 , อายุน้อยกว่า 30 และ อายุมากกว่า 60 ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุ 41-50 รองลงมา อายุ 30-40 , อายุ มากกว่า 60 , อายุ 51-60 และ อายุน้อยกว่า 30 ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ อายุ 30-40 รองลงมา อายุ 41-50 , อายุ 51-60, อายุมากกว่า 60 และ อายุน้อยกว่า 30 ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ อายุ 41-50 รองลงมา อายุ 51-60 , อายุ 60-40 , อายุน้อยกว่า 30 และอายุมากกว่า 60 ตามลำดับ

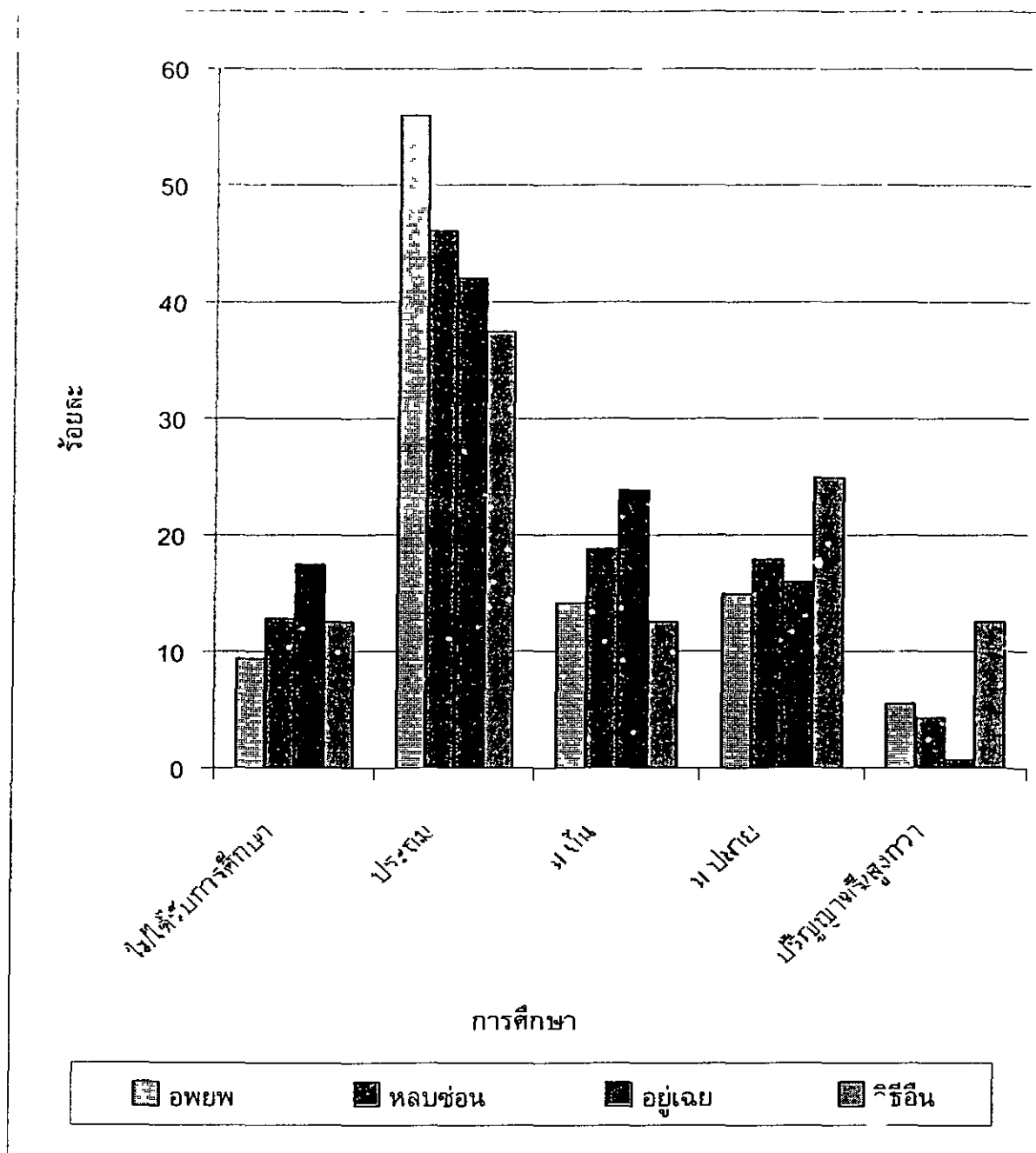
3 1 5 การศึกษากับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และยังเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงวิธีแก้ปัญหาเมื่อเจอกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถแสดงการเปรียบเทียบการศึกษากับการปรับตัว ได้ดังตาราง 35 และ ภาพประกอบ 21

ตาราง 35 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษา กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	12	9.44	15	12.82	24	17.39	1	12.50
ประถมศึกษา	71	55.90	54	46.15	58	42.03	3	37.50
ม.ต้น	18	14.17	22	18.80	33	23.91	1	12.50
ม.ปลาย	19	14.98	21	17.96	22	15.95	2	25.00
ปริญญาตรี/สูงกว่า	7	5.51	5	4.27	1	0.72	1	12.50
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ   หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 21 แสดง ระดับการศึกษา กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 29 และ ภาพประกอบ 15 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพ พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 9.44 ประถมศึกษา ร้อยละ 55.90 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 14.17 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 14.98 ปริญญาตรี/สูงกว่า ร้อยละ 5.51 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อน พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 12.82 ประถมศึกษา ร้อยละ 46.15 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.80 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17.96 ปริญญาตรี/สูงกว่า ร้อยละ 4.27 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉย พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 17.39 ประถมศึกษา ร้อยละ 42.03 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.91 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 15.95 ปริญญาตรี/สูงกว่า ร้อยละ 0.72

แสดงได้ว่า ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่รับการศึกษา ประถมศึกษา รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ได้รับการศึกษาและปริญญาตรี/สูงกว่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้รับการศึกษาและปริญญาตรี/สูงกว่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้รับการศึกษา และปริญญาตรี/สูงกว่า ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย และ ไม่ได้รับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ปริญญาตรี/สูงกว่า ตามลำดับ

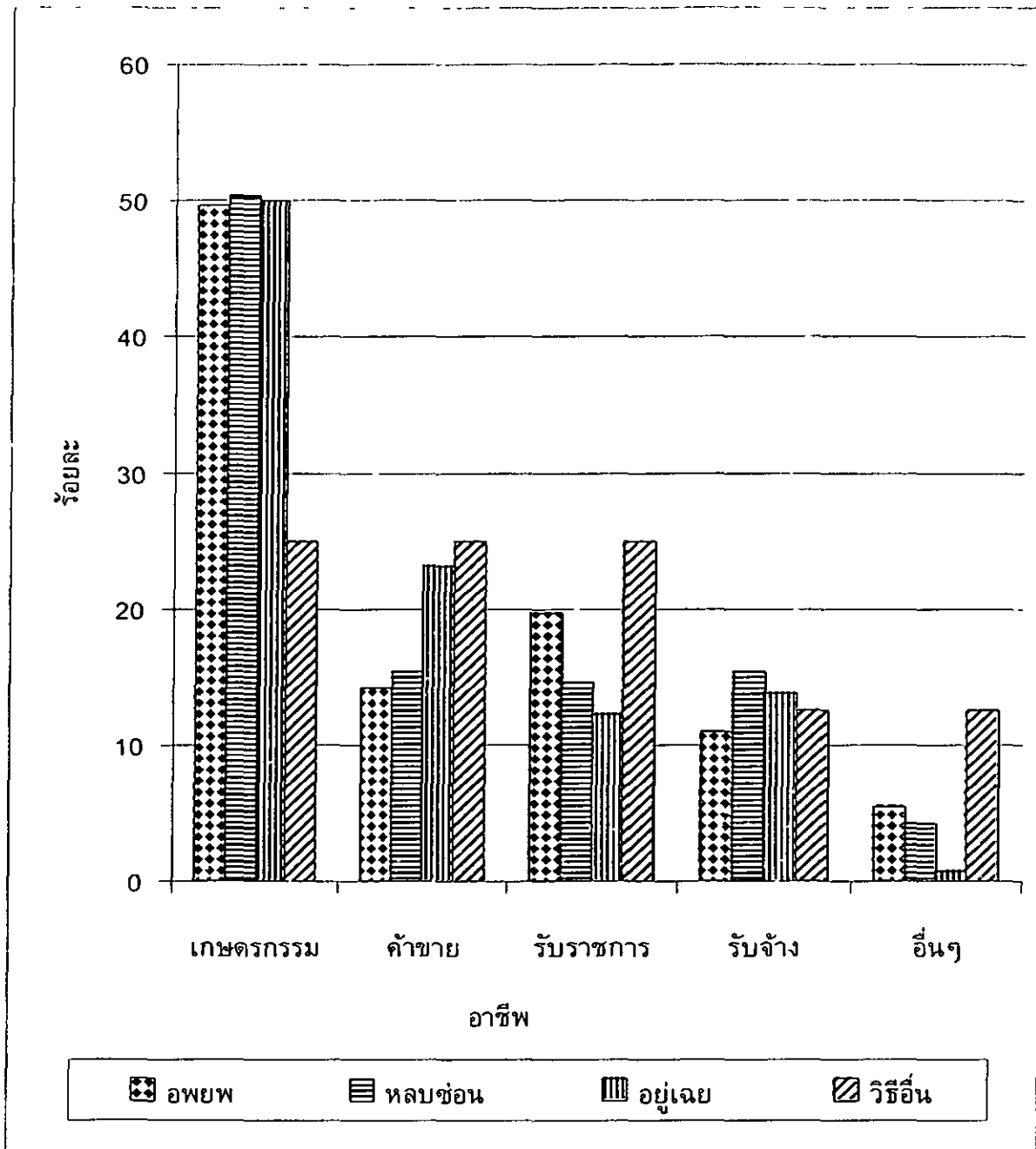
3 1 6 อาชีพกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

อาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดบทบาทของบุคคล หรือกิจกรรมสำหรับบุคคล ในอาชีพหนึ่ง ๆ จะมีความแตกต่างกันเนื่องจากฐานะทางสังคมและทรัพยากรที่บุคคลนั้นมีอยู่ อันได้มาจากการประกอบอาชีพนั้น เพราะเป็นบทบาทที่สังคมกำหนด โอกาสต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับจากการมีอาชีพต่างกัน ย่อมส่งเสริมหรือเป็นข้อจำกัดที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน สามารถแสดงการเปรียบเทียบกับอาชีพกับการปรับตัวได้ดังตาราง 36 และ ภาพประกอบ 22

ตาราง 36 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพ กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน		จำนวน		จำนวน		จำนวน	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
เกษตรกรรม	63	49 60	59	50 43	69	50 00	2	25 00
ค้าขาย	18	14 17	18	15 38	32	23 19	2	25 00
รับราชการ	25	19 68	17	14 54	17	12 32	2	25 00
รับจ้าง	14	11 04	18	15 38	19	13 77	1	12 50
อื่น ๆ	7	5 51	5	4 27	1	0 72	1	12 50
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ   หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 22 แสดงการเปรียบเทียบอาชีพกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 30 และ ภาพประกอบ 16 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพที่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 49 60 ค้าขาย ร้อยละ 14 17 รับราชการ ร้อยละ 19 68 รับจ้าง ร้อยละ 11 04 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 5 51 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อนที่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50 43 ค้าขาย ร้อยละ 15 38 รับราชการ ร้อยละ 14 54 รับจ้าง ร้อยละ 15 38 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 4 27 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยที่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50 00 ค้าขาย ร้อยละ 23 19 รับราชการ ร้อยละ 12 32 รับจ้าง ร้อยละ 13 77 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 0 72 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นที่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 25 ค้าขาย ร้อยละ 25 รับราชการ ร้อยละ 25 รับจ้าง ร้อยละ 12 50 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 12 50

แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา อาชีพรับราชการ ค้าขาย รับจ้างและอาชีพอื่น ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา อาชีพค้าขายและรับจ้าง รับราชการ และอาชีพอื่น ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ค้าขาย รับจ้าง รับราชการและอาชีพอื่น ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รองลงมา รับจ้าง และอาชีพอื่น ตามลำดับ

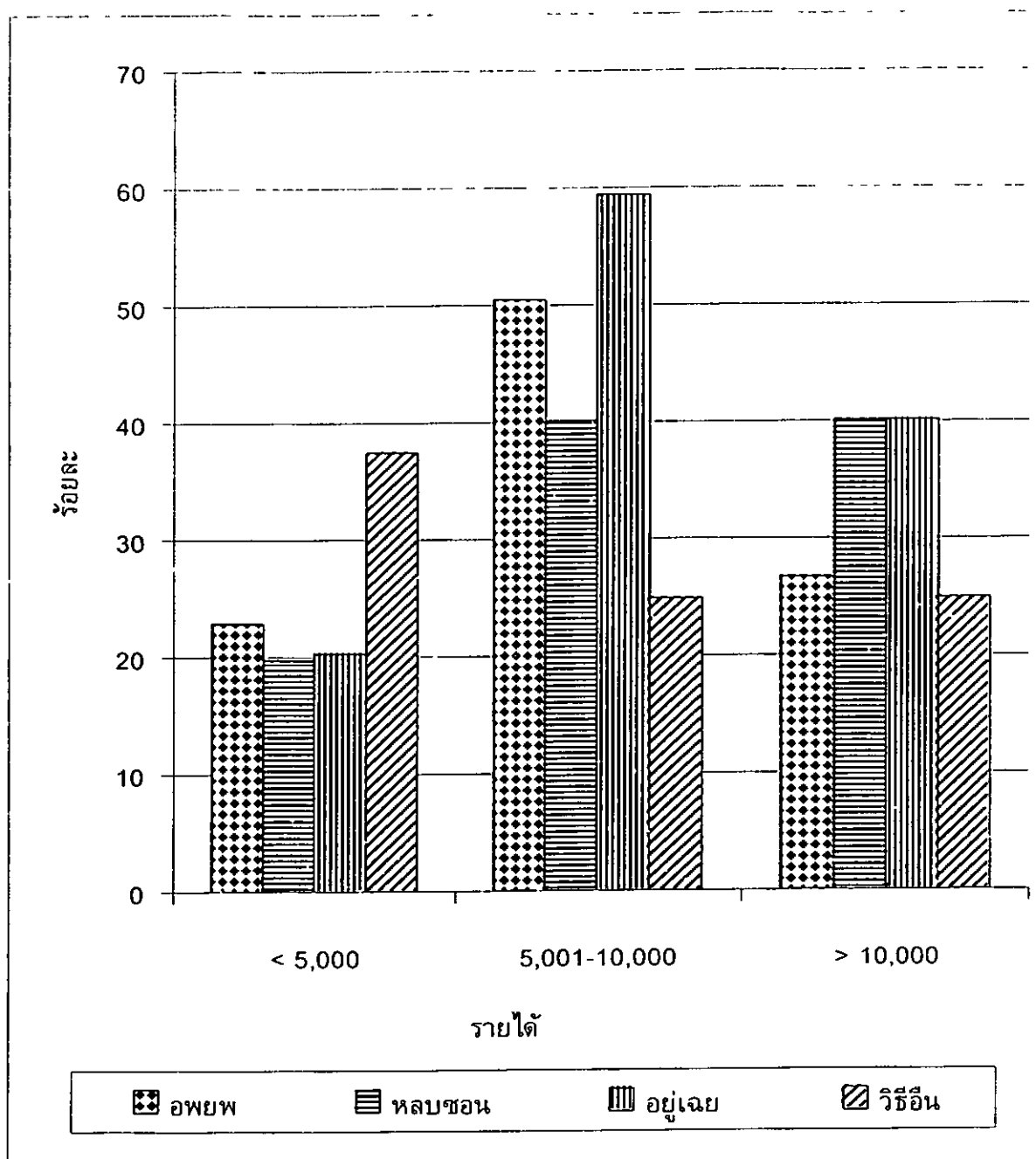
3.17 รายได้กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

รายได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่มีรายได้และสถานภาพทางสังคมสูง อาจปกป้องถึงคุณภาพชีวิตที่ดีทางหนึ่ง และรายได้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานและยังแสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองแต่ละบุคคล สามารถแสดงการเปรียบเทียบรายได้อีกปีกับการปรับตัว ได้ดังตาราง 37 และ ภาพประกอบ 23

ตาราง 37 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ จากการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 5,000 บาท	29	22.83	23	19.66	28	20.28	3	37.50
5,001-10,000 บาท	64	50.39	47	40.17	82	59.44	2	25.00
> 10,000 บาท	34	26.78	47	40.17	28	20.28	3	37.50
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

หมายเหตุ หน่วย จำนวน คือ คน

ภาพประกอบ 23 แสดงการเปรียบเทียบของรายได้/ปี กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 31 และ ภาพประกอบ 17 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 22.83 รายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 50.39 และรายได้มากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 26.78 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อนที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 19.66 รายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 59.44 และรายได้มากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 40.17 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 20.28 รายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 59.44 และรายได้มากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 20.28 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 37.50 รายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 25.00 และรายได้มากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 37.50

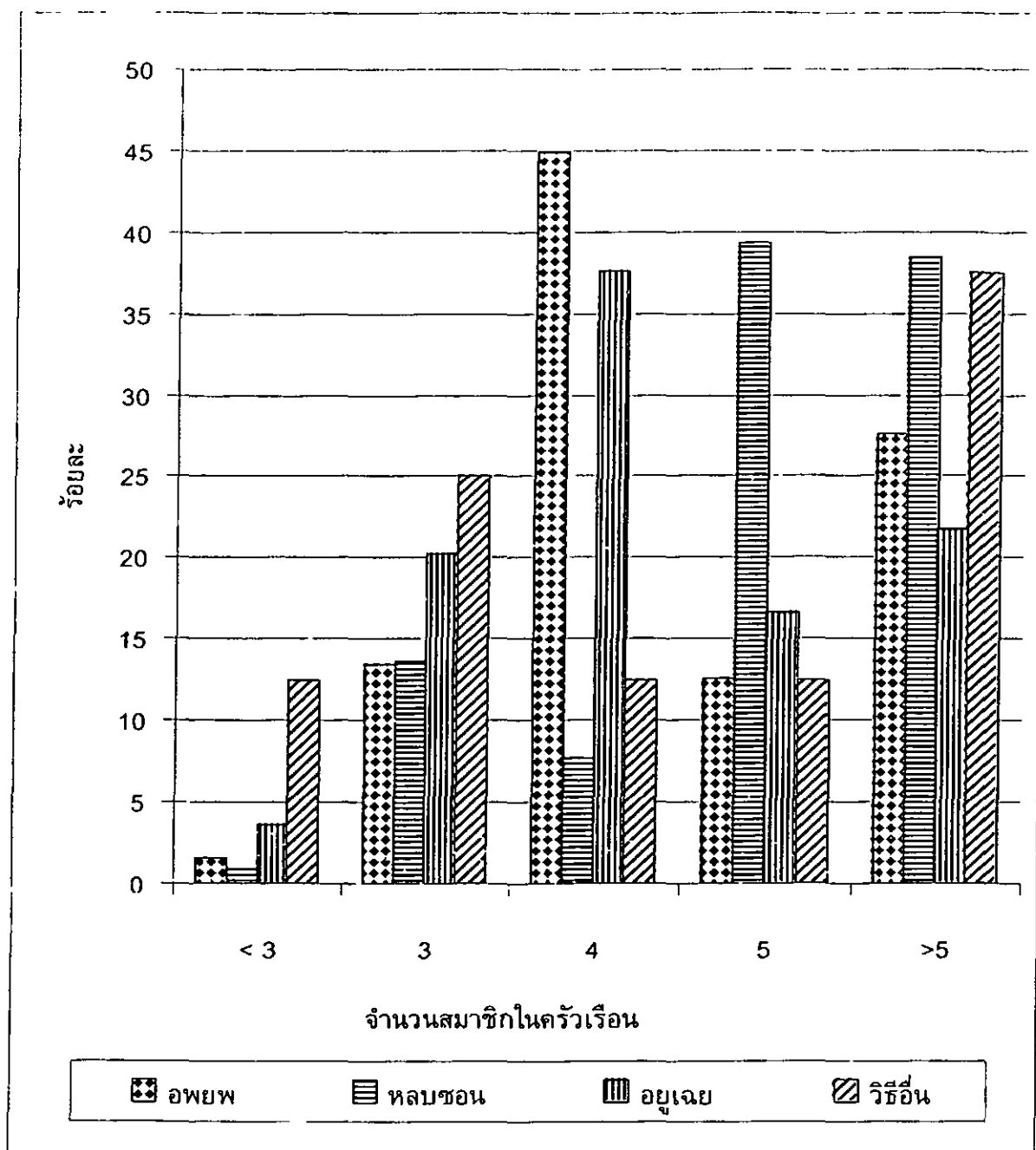
แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท รองลงมา รายได้มากกว่า 10,000 บาท และ รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท และมากกว่า 10,000 บาท รองลงมา รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทและ รายได้มากกว่า 10,000 บาท รองลงมา รายได้ 5,001-10,000 บาท

3 1 8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กับ การปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการปรับตัว ซึ่งสามารถแสดงการเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการปรับตัว สามารถแสดงการเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการปรับตัว ได้ดังตาราง 38 และ ภาพประกอบ 24

ตาราง 38 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีปรับตัว	อพยพ		หลบซ่อน		อยู่เฉย		วิธีอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 3 คน	2	1 57	1	0 85	5	3 62	1	12 50
3 คน	17	13 38	16	13 67	28	20 29	2	25 00
4 คน	57	44 88	9	7 69	52	37 68	1	12 50
5 คน	16	12 60	46	39 32	23	16 66	1	12 50
> 5 คน	35	27 57	45	38 47	30	21 75	3	37 50
รวม	127	100	117	100	138	100	8	100

ภาพประกอบ 24 แสดง การเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จากตาราง 32 และ ภาพประกอบ 18 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อพยพที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 1 57 สมาชิก 3 คน ร้อยละ 13 38 สมาชิก 4 คน ร้อยละ 44 88 สมาชิก 5 คน ร้อยละ 12 60 และสมาชิกมากกว่า 5 คน ร้อยละ 27 57 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่หลบซ่อนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 0 85 สมาชิก 3 คน ร้อยละ 13 67 สมาชิก 4 คน ร้อยละ 7 69 สมาชิก 5 คน ร้อยละ 39 32 และสมาชิก มากกว่า 5 คน ร้อยละ 38 47 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่เฉยที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 3 62 สมาชิก 3 คน ร้อยละ 20 29 สมาชิก 4 คน ร้อยละ 37 68 สมาชิก 5 คน ร้อยละ 16 66 และสมาชิก มากกว่า 5 คน ร้อยละ 21 75 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 12 50 สมาชิก 3 คน ร้อยละ 25 สมาชิก 4 คน ร้อยละ 12 50 สมาชิก 5 คน ร้อยละ 12 50 และสมาชิก มากกว่า 5 คน ร้อยละ 37 50

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน รองลงมา มากกว่า 5 คน , 3 คน , 5 คน และน้อยกว่า 3 คน ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน รองลงมา มากกว่า 5 คน , 3 คน , 4 คน และน้อยกว่า 3 คน ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน รองลงมา มากกว่า 5 คน , 3 คน , 5 คน และน้อยกว่า 3 คน ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน รองลงมา 3 คน, น้อยกว่า 3 คน , 4 คน , และ 5 คน ตามลำดับ

ตาราง 40 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับวิธีการปรับตัว

อายุ	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
< 30	3	4	7	0	12	75.90**
30-40	9	25	54	51		
41-50	98	64	45	5		
51-60	16	8	23	2		
> 60	1	16	9	0		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 40 พบว่า อายุและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ อายุกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 41 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติกับวิธีการปรับตัว

เชื้อชาติ	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
ไทย	41	42	72	5	12	37.78**
ม้ว (ม้ง)	32	28	10	1		
กะเหรี่ยง	25	34	36	1		
พม่า	11	2	8	1		
อื่น ๆ	18	11	12	0		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 41 พบว่า เชื้อชาติและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ เชื้อชาติกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 42 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางกับวิธีการปรับตัว

ระยะทาง	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
น้อยกว่า 5 กม	116	87	66	5	9	298.69**
5-10 กม	9	17	54	1		
10.01-15 กม	1	12	16	1		
มากกว่า 15 กม	1	1	2	1		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 42 พบว่า ระยะทางและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระยะทางกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัว

การศึกษา	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
ไม่ได้รับการศึกษา	12	15	24	1	12	36.44**
ประถมศึกษา	71	54	58	3		
ม.ต้น	18	22	33	1		
ม.ปลาย	19	21	22	2		
ปริญญาตรี/สูงกว่า	7	5	1	1		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 43 พบว่า ระดับการศึกษาและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 44 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับวิธีการปรับตัว

อาชีพ	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
เกษตรกร	63	59	69	2	12	23.25*
ค้าขาย	18	18	32	2		
รับราชการ	25	17	17	2		
รับจ้าง	14	18	19	1		
อื่น ๆ	7	5	1	1		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 44 พบว่า อาชีพและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ อาชีพกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 45 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้/ปีกับวิธีการปรับตัว

รายได้	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
น้อยกว่า 5,000 บาท	29	23	28	3	6	9.39
5,001-10,000 บาท	64	47	82	2		
มากกว่า 10,000 บาท	34	47	28	3		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 45 พบว่า รายได้/ปีและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ รายได้/ปีกับวิธีการปรับตัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ตาราง 46 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับวิธีการปรับตัว

จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	วิธีการปรับตัว				df	χ^2
	อพยพ	หลบซ่อน	อยู่เฉย	วิธีอื่น		
น้อยกว่า 3 คน	2	1	5	1	12	91.30**
3 คน	17	16	28	2		
4 คน	57	9	52	1		
5 คน	16	46	23	1		
มากกว่า 5 คน	35	45	30	3		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 46 พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับวิธีการปรับตัวตั้งที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ตามตาราง

47

ตาราง 47 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับวิธีการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตัวแปร	df	χ^2
เพศ	3	8.60 *
อายุ	12	75.90 **
เชื้อชาติ	12	37.78 **
ระยะทาง	9	298.69 **
ระดับการศึกษา	12	36.44 **
อาชีพ	12	23.25 *
รายได้/ปี	6	9.39
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	12	91.30 **

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 47 พบว่า เพศและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ เพศกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

อายุและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ อายุกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

เชื้อชาติและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ เชื้อชาติกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ระยะทางและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระยะทางกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

ระดับการศึกษาและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

อาชีพและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ อาชีพกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

รายได้/ปีและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ รายได้/ปีกับวิธีการปรับตัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างนาเชื่อถือ

จะเห็นว่า รายได้/ปีของผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปรับตัว สurname อายุ เชื้อชาติ ระยะเวลา ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับวิธีการปรับตัวกันอย่างนาเชื่อถือได้

3 3 ผลการศึกษาการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน และการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ

3 3 1 วิธีการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน

ซึ่งสามารถแสดงถึงการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชนในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ดังตาราง 48

ตาราง 48 แสดง วิธีการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชนของผู้ให้สัมภาษณ์

การแก้ไขปัญหา	ความถี่	ร้อยละ
1 ดัดสินใจแก้ปัญหาเอง	0	0 00
2 เรียกประชุมคณะกรรมการโดยตรง	3	4 35
3 เรียกประชุมทุกคนในหมู่บ้าน	54	78 26
4 ปรีกษากับทางราชการ	12	17 39
5 วิธีการอื่น ๆ	0	0 00
รวม	69	100 00

จากตาราง 48 พบว่า ผู้นำชุมชนจะแก้ไขปัญหาโดยเรียกประชุมทุกคนในหมู่บ้าน ร้อยละ 78 26 ปรีกษากับทางราชการ ร้อยละ 17 39 เรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านด้วยตนเอง ร้อยละ 4 35 จะเห็นว่า ผู้นำชุมชนจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นโดยจะเรียกประชุมทุกคนภายในหมู่บ้านเพื่อหาทางป้องกันและหาแนวทางให้การช่วยเหลือ และปรีกษากับทางราชการ ซึ่งการเรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านจะกระทำด้วยผู้นำเอง

3 3 2 วิธีการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ

ความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ ซึ่งในเหตุการณ์ที่เกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่านี้ ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดน ต่างได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 48

ตาราง 49 แสดงความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการของผู้ให้สัมภาษณ์

วิธีการได้รับความช่วยเหลือ	ความถี่	ร้อยละ
1 มีการเตรียมการและซ่อมการอพยพ	72	15 00
2 ได้รับเงินช่วยเหลือ	54	11 25
3 ได้รับพืชผลทางการเกษตร	51	10 63
4 มีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตาม บริเวณแนวชายแดนอย่างสม่ำเสมอ	267	55 62
5 ได้รับความช่วยเหลืออื่น ๆ	36	7 50
รวม	390	100 00

จากตาราง 49 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ คือ มีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตามบริเวณแนวชายแดนอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 55 62 มีการเตรียมการและซ่อมการอพยพ ร้อยละ 15 00 ได้รับเงินช่วยเหลือ ร้อยละ 11 25 ได้รับพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 10 63 และได้รับความช่วยเหลืออื่น ร้อยละ 7 50 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ โดยจากการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตามบริเวณแนวชายแดนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองมา มีการเตรียมการและซ่อมการอพยพ ได้รับเงินช่วยเหลือ ได้รับพืชผลทางการเกษตรและได้รับความช่วยเหลืออื่น ตามลำดับ ซึ่งการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตามบริเวณแนวชายแดนอย่างสม่ำเสมอทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความอุ่นใจมากขึ้น ลดความวิตกกังวลได้ ซึ่งเป็นเกียรตินี้ที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่อาศัยอยู่แนวบริเวณชายแดน

3.3.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คิดว่าเหตุการณ์นี้คงจะไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต และบางส่วนเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จะรู้สึกว้าปกติและไม่คิดที่อพยพไปที่อื่น เพราะภายในชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการที่ช่วยตรวจตราอยู่อย่างเนื่อง ๆ อีกทั้งยังมีโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด) ซึ่งทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณมีความรู้สึกปลอดภัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระยะหมู่บ้านของประชาชนไทย ที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดนในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของประชาชนไทย ที่ได้รับจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 3 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทย สัญชาติไทย และชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทย ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

สมมติฐานของการวิจัย

- 1 ระยะทางจากที่พักอาศัยของประชาชนไทย ถึงแนวชายแดนที่ต่างกันทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน
- 2 ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติต่างกัน จะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า ที่แตกต่างกัน
- 3 ประชาชนไทย สัญชาติไทย มีการปรับตัวต่อความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย – พม่า มากกว่าชนกลุ่มน้อย สัญชาติไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากประชาชนไทยที่อยู่อาศัยในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก และใช้หลักการคำนวณของยามานะ (Yamane's) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 390 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเรื่อง ศึกษาการปรับตัวของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 ผลกระทบที่ได้รับจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

ตอนที่ 3 วิธีการปรับตัวของประชาชนชาวไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) เพื่อให้ทราบลักษณะข้อมูลโดยทั่วไปและใช้ในการเปรียบเทียบ ใช้ค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับวิธีการปรับตัวของประชาชนไทยในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1 หมู่บ้านในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่มีระยะทางจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร รวม 27 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร รวม 16 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนที่ระยะ 10.01-15 กิโลเมตร รวม 5 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีระยะทางจากชายแดนมากกว่า 5 กิโลเมตร รวม 1 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้จากการคำนวณของยามาเน ได้ดังนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 80.77 เพศหญิง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.23

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 54.36 ช่วงอายุที่น้อยกว่า 30 ปีคิดเป็นจำนวน ร้อยละ 3.59 ช่วงอายุ 30-40 ปี คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 22.82 ช่วงอายุ 51- 60 ปี คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 12.56 ช่วงอายุที่มากกว่า 60 ปี คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 6.67

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 41 02 นอกนั้นมีเชื้อชาติอื่น แม้ว(ม้ง) คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 18 21 กะเหรี่ยง คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 24 36 พม่า คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 5 64 และเชื้อชาติอื่น ๆ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 10 77

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงแนวชายแดนไทย-พม่าจะอยู่ในระยะ 5 กิโลเมตร คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 70 28 ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 20 77 ในระยะทาง 10 1-15 กิโลเมตร คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 7 69 และในระยะทางที่มากกว่า 15 กิโลเมตร คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 1 28 และถ้าจำแนกผู้ให้สัมภาษณ์ตามที่อยู่อาศัยเป็นรายตำบล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลพบพระ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 39 23 ตำบลของแควบ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 26 41 ตำบลรวมไทยพัฒนา คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 11 03 และตำบลคีรีราษฎร์ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 8 46

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 47 69 ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 13 33 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 18 98 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 16 41 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 3 59

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 49 49 ค้าขาย คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 17 95 รับราชการ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 15 64 รับจ้าง คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 13 33 และอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 3 59

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีรายได้/ปี อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 50 00 รายได้/ปี น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 21 28 และรายได้/ปีมากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 28 72

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 30 51 จำนวนน้อยกว่า 3 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 2 31 จำนวน 3 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 16 15 จำนวน 5 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 22 05 และจำนวนมากกว่า 5 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 28 98

และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระยะการอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก อยู่อาศัยในบริเวณนี้มากกว่า 30 ปี คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 38 72 และจากการศึกษาพบว่า มีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนย้ายมาจากจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัยและอุทัยธานี เป็นต้น

2 ผลกระทบของประชาชนไทยในอำเภอพบพระ จังหวัดตากที่ได้รับความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า พบว่า

2 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้รับความเสียหายโดยรวม พบว่า ด้านที่พักอาศัย ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับความเสียหายในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 31 04 ด้านยานพาหนะ ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับความเสียหายในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 60 และด้านพืชผลทางการเกษตรผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับความเสียหายในระดับมากที่สุด ร้อยละ 30 25

2 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ในระดับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนใกล้ชายแดนจะได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนไกลออกไป แสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยต่างกันไปด้วย

2 3 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัย จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยระดับมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม้ว (ม้ง) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านที่พักอาศัยระดับน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติอื่น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

2 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายของยานพาหนะ จำแนกตามระยะทาง พบว่า ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับปานกลาง ในระดับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด ที่ตั้งบ้านเรือนใกล้ชายแดนจะได้รับความเสียหายด้านที่พักอาศัยมากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนไกลออกไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกันทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายของยานพาหนะต่างกันไปด้วย

2 5 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายของยานพาหนะ จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับปานกลาง ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อย คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายของยานพาหนะในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติแม้ว (ม้ง) แต่เชื้อชาติพม่าก็ได้รับความเสียหายของยานพาหนะมากกว่าเชื้อชาติอื่น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

2 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตามระยะทาง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ในระดับความเสียหายน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ระยะ 5-10 กิโลเมตร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางที่ไกลออกไปความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรจะลดลงตามไปด้วย

27 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรระดับมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติม้ง(ม้ง) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่า ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตรมากกว่าเชื้อชาติอื่นและผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติกะเหรี่ยงจะได้รับความเสียหายด้านพืชผลทางการเกษตร แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง ตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณ ชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

28 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ จำแนกตามระยะทางที่ตั้งบ้านเรือน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตรนั้นจะได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นเกิดความหวาดระแวง เสี่ยงสุขภาพจิต วิตกกังวล กลัว หงุดหงิดและอื่น ๆ มากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นและเกรงว่าจะได้รับอันตรายจากการพบกับเหตุการณ์ที่น่าตกใจ โดยไม่คาดคิดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจได้ และเป็นที่น่าสังเกตว่าผลกระทบทางด้านจิตใจอื่น ๆ นั้น ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลว่า รู้สึกเฉย ๆ ชินต่อเหตุการณ์นี้แล้ว และไม่มีผลกระทบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนที่ต่างกัน จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความเสียหายด้านจิตใจ ต่างกันไปด้วย

29 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าหวาดระแวงมากที่สุด ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะเสี่ยงสุขภาพจิตมากที่สุด ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะวิตกกังวลมากที่สุด ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะกลัวมากที่สุด ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าจะหงุดหงิดมากที่สุดและผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยจะรู้สึก อื่น ๆ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันนั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติที่ต่างกันจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่แตกต่างกัน

3 เปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า พบว่า

3.1 ระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุดคือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนน้อยกว่า 5 กิโลเมตร แสดงให้เห็นว่า ระยะทางที่แตกต่างกันทำให้ผู้ให้

สัมภาษณ์นั้นจะเลือกวิธีการปรับตัวที่ แตกต่างกันเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ระยะทางจากที่พักอาศัยของประชาชนไทยถึงแนวชายแดนที่แตกต่างกัน ทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน

3.2 เชื้อชาติกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติไทยจะปรับตัวน้อยกว่าเชื้อชาติอื่น คือ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติไทยเลือกอยู่เฉยมากกว่าเชื้อชาติอื่น ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติพม่าเลือกอพยพมากกว่าเชื้อชาติอื่น รองลงมา คือผู้ให้สัมภาษณ์เชื้อชาติม้ง (ม้ง) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3 ที่ว่า ประชาชนไทย สัญชาติไทย มีการปรับตัวต่อความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่ามากกว่าชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทย

3.3 เพศกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพ หลบซ่อนอยู่เฉยและวิธีอื่นมากที่สุด คือ เพศชาย

3.4 อายุกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุ 41-50 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุ 41-50 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ อายุ 30-40 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ อายุ 41-50

3.5 ระดับการศึกษากับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่รับการศึกษาประถมศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษา

3.6 อาชีพกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพเกษตรกร ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร

3.7 รายได้กับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้ 5,000 -10,000 บาท ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ตามลำดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทและ รายได้มากกว่า 10,000 บาท

3.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการปรับตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอพยพมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน บ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกหลบซ่อนมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกอยู่เฉยมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เลือกวิธีอื่นมากที่สุด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน

3 9 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการปรับตัว พบว่า เพศและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ เพศกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ อายุและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ อายุกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ เชื้อชาติและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ เชื้อชาติกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ ระยะทางและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระยะทางกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ ระดับการศึกษาและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นั่นคือ ระดับการศึกษากับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ อาชีพและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ อาชีพกับวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ รายได้/ปีและวิธีการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นั่นคือ รายได้/ปีกับวิธีการปรับตัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างน่าเชื่อถือ

3 10 การแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน และการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ พบว่า ผู้นำชุมชนจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้โดยจะเรียกประชุมภายในหมู่บ้านมากกว่าที่จะใช้วิธีอื่น และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ คือ จะได้รับการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตามแนวบริเวณชายแดนอย่างสม่ำเสมอมากกว่าการได้รับความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ และ

3 11 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นั้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คิดว่าเหตุการณ์นี้คงจะไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต และบางส่วนเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จะรู้สึกว่ปกติและไม่คิดที่อพยพไปที่อื่น เพราะภายในชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการที่ช่วยตรวจตราอยู่อย่างเนื่อง ๆ อีกทั้งยังมีโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด) ซึ่งทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณมีความรู้สึกปลอดภัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-พม่าในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทยพม่าในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเพศต่างกันจะมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรพินทร์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ์ ที่ศึกษาถึงองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า เพศชายนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัวด้านอารมณ์แลสุขภาพจิตที่น้อยกว่าเพศหญิง (อรพินทร์ ชูชม , และอัจฉรา สุขารมณ์ ม ป ป 11) และสอดคล้องกับงานวิจัยของจินทนา ห่านรุ่งขโรทร ที่

ศึกษาการปรับตัวของแรงงานต่างชาติ กรณีศึกษาแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า แรงงานชายกับแรงงานหญิงมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน (จันทนา หานรุงขโรทร 2542 บทคัดย่อ) ส่วนด้านเอ็ดสันและนอร์ริส (Aderson & Norris) ได้อธิบายว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญปัญหาในการปรับตัวด้านจิตใจ ส่วนในด้านสรีระวิทยาเพศชายและเพศหญิงมีการเปลี่ยนแปลงแต่ละคนไม่เท่ากัน ในเพศชายโดยทั่วไปจะมีความแข็งแรงมากกว่าเพศหญิง และเนื่องจากเพศถูกกำหนดโดยสังคมให้เพศชายเป็นผู้นำครอบครัวและสังคมทั่วไป ส่วนเพศหญิงมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ และความคาดหวังจากสังคมน้อยกว่าเพศชาย ดังนั้นเพศชายจึงปรับตัวและดำรงบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดไว้ได้ดีกว่าเพศหญิง (Aderson , & Norris 1972 352-353) ในขณะที่โสภา ชูพิกุลชัย ที่อ้างรายงานของ Mental Health อธิบายว่า เพศหญิงที่เป็นเพศที่มีความไวทุกข์ทรมานในการปรับตัวทุก ๆ ด้านมากกว่าเพศชาย เพศหญิงเป็นเพศที่มีความวิตกกังวล ขาดความสุขในชีวิตสมรสและมีแนวโน้มของความหวาดกลัวต่าง ๆ และพัฒนาการของปัญหาทางอารมณ์มากกว่าเพศชาย (โสภา ชูพิกุลชัย 2528 41) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อายุต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ผลการศึกษาของซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ ที่ศึกษาการปรับตัวของลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรมใหม่ จังหวัดระยอง พบว่า ตัวแปรอายุที่แตกต่างกันไม่ทำให้ความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน (ซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ 2533 38) อีกทั้งงานของรัชณี ดริยตริงค์โกศล ที่ศึกษาการปรับตัวด้านอาชีพของผู้รับบริการจัดหางานในภาคเหนือ พบว่า ตัวแปรที่มีอายุต่างกันไม่ทำให้ความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน (รัชณี ดริยตริงค์โกศล 2533 41) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีเชื้อชาติต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของอะมพร โอตระกูล การที่บุคคลมีเชื้อชาติต่างกันแสดงว่าบุคคลย่อมมีวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน (อะมพร โอตระกูล 2538 180-182) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระยะทางของที่ตั้งบ้านเรือนจากชายแดนในระยะที่ต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานของเทพกร พิตยานนท์ ที่ศึกษาสุขภาพจิตของครูในพื้นที่ซึ่งเป็นเกาะทางชายฝั่งทะเลอันดามัน เขตการศึกษา 4 พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตพื้นที่ที่เป็นเกาะเขตการศึกษา 4 ที่มีที่พักอาศัยต่างกันจะมีสุขภาพจิตในทุกด้านแตกต่างกัน (เทพกร พิตยานนท์ 2541 60) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานของศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย ที่ศึกษาสุขภาพของครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าครูที่ทำการสอนในเขตพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้ายที่มีที่พักต่างกันมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน (ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย 2525 61) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของภานี แสนเจริญ ที่ศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นสตรีในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาดำ (ภานี แสนเจริญ 2527 129) สอดคล้องกับการศึกษาของซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ ที่ศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรมใหม่ จังหวัดระยอง ที่พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกันทำให้การปรับตัวด้านงานอาชีพของลูกจ้างแตกต่างกัน ลูกจ้างที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ ความสามารถในการที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาในการทำงานได้ดีกว่าลูกจ้างที่มีการศึกษาน้อยกว่า (ซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ 2533 38) และการศึกษาของ อติติยา นวลศรี ที่ศึกษาการ

ปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนแออัดเชื้อเพลิงพัฒนา ทักล่าวว่า การปรับตัวด้านเศรษฐกิจนั้น ตัวแปรการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมาจากปัจจัยเพศ (อติทยา นวลศรี 2528 93) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอาชีพที่ต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานของจันทนา ห่านรุ่งชโรทร ที่ศึกษาการปรับตัวของแรงงานต่างชาติ กรณีศึกษาแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าแรงงานต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มอาชีพแตกต่างกันมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าลักษณะงานของแต่ละกลุ่มอาชีพที่ไม่มีความแตกต่างกัน (จันทนา ห่านรุ่งชโรทร 2542 131) และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสิทธิ์ คุณศรี ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความจำเป็นในการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย พบว่า แรงงานที่มาจากประเทศพม่า มีความขยัน อดทน ไม่เกียจงาน ไม่เข้า-ออกงานบ่อย จาก คุณลักษณะดังกล่าวของแรงงานต่างชาติชาวพม่าที่อพยพมาทำงานในประเทศไทย เป็นอีกสาเหตุหนึ่งสาเหตุหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า แรงงานต่างชาติมีการปรับตัวในด้านอาชีพคล้ายกัน คือ มีความขยัน อดทน ไม่เกียจงาน ไม่เข้า-ออกงานบ่อย จึงทำให้แรงงานต่างชาติที่อยู่ในทุกกลุ่มอาชีพมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน (เสกสิทธิ์ คุณศรี 2539 46) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก นั้นเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบของกองกำลังต่างชาติเสมอ แต่ว่าประชาชนที่อาศัยในบริเวณนี้ได้ประสบกับสภาวะแวดล้อมดังกล่าวมานานหลายปี ทำให้ประชาชนเกิดการปรับตัวและการประสบกับเหตุการณ์ที่เหมือนกันทำให้ประชาชนรู้อาจจะปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อมีสถานการณ์การสู้รบเกิดขึ้น ประกอบกับภายในหมู่บ้านมีการป้องกันตนเองโดยมีหอกระจายข่าว มีวิทยุติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานราชการ อีกทั้งมีการดูแลและวางแผนของทหารอย่างใกล้ชิด ทำให้ ประชาชนมีความอุ่นใจในระดับหนึ่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนทราบความเป็นไปของสถานการณ์ สามารถอพยพออกจากพื้นที่หรือเข้าไปหลบในหลุมหลบภัยได้ทันเวลา เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น

2 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีที่พักอาศัยในระยะทางที่แตกต่างกันทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ ระยะทางจากที่พักอาศัยของประชาชนไทยถึงแนวชายแดนที่ต่างกัน ทำให้ประชาชนไทยมีการปรับตัวที่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สภาพความปลอดภัยจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่ามีผลต่อวิธีการปรับตัวของประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดน ดังเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่า ประชาชนไทยที่มีที่พักอาศัยในระยะทางน้อยกว่า 5 กิโลเมตร จะเลือกวิธีการอพยพมากกว่าที่จะเลือกวิธีอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาสุขภาพจิตของ ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย ที่พบว่า ครูที่ทำการสอนในเขตพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้ายที่มีที่พักต่างกันมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน (ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย 2525 50) และยังไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาสุขภาพจิตของ เทพกร พิทยาภินันท์ ที่ศึกษาสุขภาพจิตของครูในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาชายแดนภาคตะวันออกระหว่างประเทศไทยระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า ครูที่ทำการสอนในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยที่มีที่พักอาศัยต่างกันจะมีสุขภาพจิตที่ไม่แตกต่างกัน (เทพกร พิทยาภินันท์ 2532 68) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ เปลื้อง บัวศรี ที่ศึกษาการเปรียบเทียบสุขภาพจิตและบรรยากาศท้องถิ่นตามการรับรู้ของครูใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ครูที่อาศัยอยู่ในภูมิสำเนาเดิมกับครูที่มาจากถิ่นในจังหวัดสงขลา ยะลาและปัตตานี มีสุขภาพจิตที่ไม่แตกต่างกัน (เปลื้อง บัวศรี 2534 : 175) จากผลการศึกษา พบว่า การที่ผู้ให้สัมภาษณ์เลือกที่จะใช้วิธีการปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุการณ์ ความขัดแย้ง ภายในประเทศสหภาพพม่าขึ้นนั้นจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของเหตุการณ์แต่ละครั้ง ถึงอย่างไรก็ตาม ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังคงที่จะใช้วิธีการอพยพ อีกทั้งทางอำเภอพบพระมีหน่วยการป้องกันฝ่าย พลเรือนอำเภอพบพระ ได้กำหนดพื้นที่รองรับการอพยพถึง 4 เส้นทางด้วยกัน และมีการเตรียมการ ซ่อมอพยพอยู่เป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า ทางหน่วยงานราชการให้ความสำคัญถึงความปลอดภัย ของประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวบริเวณชายแดน

3 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนไทยที่มีเชื้อชาติต่างกันั้นจะได้รับผลกระทบจากความ ขัดแย้งตามบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ประชาชน ไทยที่มีเชื้อชาติต่างกันั้นจะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งตามบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่าที่ แตกต่างกัน การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของประชาชนไทยที่ได้รับจากความ ขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-พม่านั้นยังมีอยู่น้อยมาก งานวิจัยของ จิระศักดิ์ เพชรตรา พอสรูปได้ ว่า ปัญหาการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยนั้นส่งผลกระทบ ต่อไทยเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงปลอดภัย การรักษา ผลประโยชน์ของชาติ งานวิจัยดังกล่าวยังได้อธิบายอีกว่า ประเทศไทยจะต้องหาทางจำกัดขอบเขต ของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยให้น้อยที่สุด (จิระศักดิ์ เพชรตรา 2541 : 27) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ศิลปบรรเลง ที่ได้ทำการศึกษาสุขภาพจิต ของประชาชนใน หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด พบว่าประชาชนมีปัญหา สุขภาพจิต ร้อยละ 41.87 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนปัญหาสุขภาพจิตทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พัชรา ศิลปบรรเลง 2537 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้งานวิจัยของ ศุภ ลักษณ์ เกื้ออรกุลชัย ที่ได้สำรวจสุขภาพจิตของครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายจังหวัดชายแดน ภาคใต้ พบว่า ครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าครูนอกเขตแทรกซึม ของผู้ก่อการร้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (ศุบลักษณ์ เกื้ออรกุลชัย 2525 : บทคัดย่อ) และ งานของ จินห์จุฑา ชัยเสนา ได้กล่าวว่า จากการสำรวจสถิติการเจ็บป่วยของประชาชน ที่อาศัยตาม แนวชายแดนไทย -ราชอาณาจักรกัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เช่น อำเภออรัญประเทศและอำเภอดา พระยา พบว่า ในอำเภออรัญประเทศพบอัตราผู้ป่วยโรคจิตต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 112.80 และ อัตราผู้ป่วยโรคจิตกักขังต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 646.19 และในอำเภอดาพระยานั้น พบอัตรา ผู้ป่วย โรคจิตกักขังต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 454.74 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ในจังหวัดสระแก้ว (จินห์จุฑา ชัยเสนา 2541 : 2) จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมและการคุกคามต่อ ความรู้สึกไม่ปลอดภัย เป็นมูลเหตุให้ประชาชนชาวไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเป็นกลุ่มเสี่ยง ต่อผลกระทบต่าง ๆ และนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้ ดังเช่นที่ อัมพร โอตระกูล กล่าวว่า การ เกรงว่าจะได้รับอันตรายจากการอยู่สถานที่ที่ไม่ปลอดภัยหรือพบเหตุการณ์ที่น่าตกใจโดยไม่คาดคิด เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด (อัมพร โอตระกูล 2538 : 57) ซึ่งสอดคล้องกับเบอร์นาร์ด (Bernard)

ที่กล่าวมา การอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความหวาดกลัว ความทุกข์ทรมาน การขาดกรรม ความอาฆาตแค้นและความเกลียดชังนั้นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียทางจิตวิทยา อันจะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้ (Bernard, J G 1995 437) นอกจากนี้ ดอบสัน มาร์แชลและเกรสัน (Dobson , Marshall & Grayson) ยังอีกกล่าวว่า การเคยตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการสู้รบ เช่นมา ประสบกับภาวะสูญเสีย การเป็นผู้เห็นเหตุการณ์หรือมีส่วนร่วมเห็นในการกระทำทารุณกรรม หรือพฤติกรรมรุนแรงต่าง ๆ เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียด (Dobson , Marshall, & Grayson 1996 unpage อ้างอิงใน จินห์จุฑา ชัยเสนา 2541 2) จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบทางด้านร่างกาย ทรัพย์สินและที่สำคัญที่สุดคือทางด้านจิตใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่คุกคามดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ประชาชนไทยยังคงต้องมีความต้องการอาศัยอยู่ในถิ่นฐานตนเอง แม้ประชาชนไทยเหล่านี้ต้องเผชิญกับสิ่งที่ก่อผลกระทบ แต่หากสามารถดูแลตนเองด้านจิตใจได้ จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุขสมควรแก่สภาพเพราะพฤติกรรมดูแลตนเองด้านจิตใจเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญ

4 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่าขึ้น ประชาชนไทยจะมีวิธีการปรับตัวที่แตกต่างกัน คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ เชื้อชาติม้ง (มั่ว) เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติพม่าและเชื้อชาติอื่น เลือกวิธีการอพยพเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ ส่วนประชาชนไทยเชื้อชาติไทย เลือกวิธีการอยู่เฉย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ประชาชนไทย สัญชาติไทย มีการปรับตัวต่อความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่า มากกว่า ชนกลุ่มน้อย สัญชาติไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์และคณะ ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความต้องการ และสุขภาพจิตของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งกับชาวไทยชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวไทยชนบทมีสุขภาพจิตที่ดีกว่าชาวไทยภูเขา เนื่องจากชาวไทยชนบทมีความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและความเป็นอยู่จากสังคมเมืองน้อยกว่าชาวไทยภูเขา (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ 2535 50-51) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา ห่านรุ่งขโรทร ที่ทำการศึกษารื่อง การปรับตัวของแรงงานต่างชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า แรงงานต่างชาติที่มีชาติพันธุ์แตกต่างกันจะมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน (จันทนา ห่านรุ่งขโรทร 2542 130) แสดงให้เห็นว่า การที่ประชาชนไทยตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่มีเชื้อชาติที่แตกต่างกันจะมีการปรับตัวที่แตกต่างกันนั้นเป็นเพราะว่า บุคคลที่มีเชื้อชาติแตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันอันเป็นผลให้มีการปรับตัวที่แตกต่างกัน นอกจากนั้น อัมพร โอตระกูล ได้อธิบายว่า การเป็นชนกลุ่มน้อย (อันเนื่องมาจากมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่) ทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าตนเองแปลกแยกจากผู้อื่นและมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย เพราะขาดการรวมตัวกับเพื่อนบ้าน ซึ่งความรู้สึกถึงการเป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับตัว (อัมพร โอตระกูล 2538 180-181) เช่นเดียวกับงานของ นพมาศ อำนวยการ ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเชื้อชาติ หรือกลุ่มชาติพันธุ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ

ปรับตัวและเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับตัว (นพมาศ อำนวยการ 2536 : 18) อย่างไรก็ตามในการศึกษารังนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเชื้อชาติที่แตกต่างกันมา ทำให้ได้ข้อสรุปที่ต่างออกไปจากงานวิจัยอื่น ๆ

ปัญหาและอุปสรรค

1 ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสาร เนื่องจากว่าประชาชนไทย เชื้อชาติอื่นนั้น สามารถพูดภาษาไทยได้ แต่บุคคลเหล่านั้นยังไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ต้องใช้เวลาในการสัมภาษณ์นานกว่าประชาชนชน เชื้อชาติไทย

2 ปัญหาในเรื่องของการเก็บข้อมูล เนื่องจากว่าช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล เป็นช่วงฤดูฝน จึงยากแก่การเดินทางไปยังหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1 ควรมีการทำวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ แต่เป็นบริเวณอื่น ๆ เช่น ไทย-กัมพูชา ไทย-มาเลเซีย เป็นต้น โดยอาจจะใช้วิธีเดียวกันนี้

2 ควรมีการใช้วิธีการดำเนินการอื่น ๆ อีก เช่น มีแบบทดสอบทางด้านจิตวิทยา เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น

3 ควรที่จะศึกษาชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่อยู่ตามศูนย์อพยพภายในประเทศไทย

4 ควรที่จะศึกษาตัวแปรอื่นอีก เช่น การนับถือศาสนา การสมรส เป็นต้น และควรที่จะศึกษาถึงการที่ประชาชนไทยยังคงอาศัยอยู่บริเวณนี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง อำเภอพบพระ (2546) สรุปปัญหาความมั่นคงและชายแดนด้านอำเภอพบพระ (เอกสารบรรยาย) หน้า 1-20
- กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2542) สารสนเทศภูมิศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตาก กรุงเทพฯ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- กฤตยา อาชวนิจกุลและพรสุข เกิดสว่าง (2540) สถานะของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- กฤษฎา อาริรัชกุล (2541) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบป้องกันตนเองของราษฎรในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปริญญานิพนธ์ พ.ม (พัฒนสังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- กษิธิษฐ์ นาคสุวรรณ (2542) ความเหมาะสมของระบบพัฒนาโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในภาวะการณ์ปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดจันทบุรีและตราด วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การทหาร) กรุงเทพฯ บัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ถ่ายเอกสาร
- กองอำนวยการป้องกันฝ่ายพลเรือนอำเภอพบพระ (2545) แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอพบพระ ประจำปี 2545 (เอกสารบรรยาย) หน้า 1-25
- กัญญาณัฐ อ้วนหวัน (2543) การปรับตัวทางสังคมของชุมชนย่อยในเมืองหลัก กรณีศึกษา ชุมชนย่อยบ้านมะขาม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (พัฒนาชนบทศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- กันยา สุวรรณแสง (2536) บุคลิกภาพและการปรับตัว พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กึ่งกาญจน์ กาญจนท.างกูร (2541) การศึกษาภาวะสุขภาพจิตที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยภูเขาและเด็กนักเรียนหญิงชาวไทยพื้นราบในโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ ส.ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- กานดา ดารุทยาน (2543) นโยบายที่เหมาะสมสำหรับกำหนดกำหนดสถานะบุคคลของคนพื้นที่สูง ศึกษาเฉพาะกรณีชาวเขา อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (รัฐศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถ่ายเอกสาร
- เกษม ดันติผลาชีวะ (บรรณาธิการ) (2536) ภาวะการปรับตัวผิดปกติ ตำราจิตเวชศาสตร์ สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2518) *ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย* กรุงเทพฯ แพร่วิทยา
- (2518) *ชาวเขา* กรุงเทพฯ แพร่วิทยา
- (2528) *มองพม่าแลลาว ช้าเลื่องจีน* กรุงเทพฯ แพร่วิทยา
- จันทนา หานรุงขโรทร (2542) *การปรับตัวของแรงงานต่างชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานใน จังหวัดสมุทรสาคร* วิทยานิพนธ์ ศศ ม (สังคมวิทยาประยุกต์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- จันทร์ โกศล (2530) *สุขภาพจิตของพยาบาลเทคนิคที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชในประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ กศ ม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จิระศักดิ์ เพชรตา (2541) *ปัญหาที่ตั้งคาบอพยพผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนไทย-พม่า ที่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก* วิทยานิพนธ์ ร ม (สาขาวิชาการเมืองการปกครอง) เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร
- เจริญ ศิริวงศ์ (2543) *การปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเนื่องจากการอพยพ* วิทยานิพนธ์ ศษ ม (การศึกษานอกระบบ) เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร
- เจษฎา มีบุญลือ, พันเอกหญิง (2543) *ความคิดเห็นของผู้หนีภัยจากการสู้รบด้านจังหวัดตากที่มีต่อการดูแลของรัฐบาลไทย และได้รับการช่วยเหลือการบริการด้านสาธารณสุขจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)* วิทยานิพนธ์ ศศ ม (พัฒนาสังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- ชัยชนะ ธารินทร์ (ม ป ป) *เสียงป็นดังที่จังหวัดตาก* กรุงเทพฯ เกษมการพิมพ์
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์, รศ ดร (2544) "พื้นฐานของปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า" *วารสารตำรวจราชูปภาพ* 1(3) หน้า 56-69
- ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา อัมพร โอตระกูล และสุวัฒน์ ศรีสรจักร (2529) "การสำรวจสุขภาพจิตของเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชายแดนด้านตะวันออกของไทย (อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี)" *วารสารสุขศึกษา* 10(39) 41-49
- ชูศรี วงศ์รัตนะ (2544) *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ เทพเนรมิตการพิมพ์
- เซน น้อมศิริ (2544) *ปัญหาชายแดนไทย-พม่า* วิทยานิพนธ์ ศศ ม (รัฐศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถ่ายเอกสาร
- ณรงค์ การชะวี (2541) *สุขภาพจิตของพลทหารใหม่สังกัดกองทัพบก* วิทยานิพนธ์ กศ ม (สุขภาพ) กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2524) *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น* กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- เทพกร พิชยานนท์ (2532) สุขภาพจิตของครูในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปริญญาโท กศ ม (สุขศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เทพกร พิชยานนท์และคณะ (2541) สุขภาพจิตของครูในพื้นที่ซึ่งเป็นเกาะทางชายฝั่งทะเลอันดามัน เขตการศึกษา 4 สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 4 กระทรวงศึกษาธิการ
- เทพชาตรี ผ่องระพันธ์โท ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร-พลเรือนในการช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบสัญชาติพม่า ศึกษาเฉพาะกรณีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งพื้นที่พักพิงชั่วคราวในเขตกองทัพภาคที่ 1 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การทหาร) กรุงเทพฯ บัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ถ่ายเอกสาร
- ธัญญรัตน์ แสงสว่าง (2545) การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ปริญญาโท กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- นคร พันธุ์ณรงค์ (2540) ปัญหาชายแดนไทย-พม่า Problems on Thai-Burmese Border กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- นพมาศ อำนวยการ (2536) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางจิตใจของลูกจ้างที่ประสบอันตราย ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน สำนักประกันสังคม วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- นักศึกษาหลักสูตรการปฏิบัติการ จิตวิทยาฝ่ายอำนวยการ รุ่นที่ 76 คณะที่ 2 (2539) การศึกษาพื้นที่ประเทศสหภาพพม่า กรุงเทพฯ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง กองบัญชาการทหารสูงสุด
- นิภา นิธยาน (2530) การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษา กรุงเทพฯ สารศึกษาศึกษาการพิมพ์
- (2525) การปรับตัวและบุคลิกภาพ กรุงเทพฯ สารศึกษาศึกษาการพิมพ์
- บุญทวงศ์ เจริญผลผลิตผล,ว่าที่ร้อยโท (2544) การศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวม้ง ภายใต้โครงการพัฒนาของรัฐในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (พัฒนาชนบทศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- บุศรินทร์ สิทธิรัตนสุนทร (2536) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวของคนย้ายถิ่นในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร วิทยานิพนธ์ นครปฐม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- ประคอง กรรณสูตร (2525) สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์เจริญผล

- ประสงค์ ชิงชัย (2539) "การกำหนดและการปักปันเขตแดน" เอกสารประกอบการสัมมนาการใช้
ข้อมูลดาวเทียมและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อการวางแผนจัดการพื้นที่ชายแดน
ประเทศเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (ม ป ท)
- เปลื้อง บัวศรี (2532) การเปรียบเทียบสุขภาพจิตและบรรยากาศท้องถิ่นตามการรับรู้ของครูใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปริณูณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ฝน แสงสิงแก้ว (2522) สุขภาพจิต กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
- พรพิมล ตรีโชติ (2542) ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า = *The Burmar goverment and the ethnic
minority groups* กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- (2538) "มิติชาติพันธุ์ความสัมพันธ์ไทย-พม่า" วารสารเอเชียปริทัศน์ 16(2)
หน้า 38-45
- พะยอม วงศ์สารศรี (2536) จิตวิทยาการศึกษา Education psychology กรุงเทพฯ สาร
เศรษฐกิจ
- พัชรา ศิลปบรรเลง (2537) สุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัด
จันทบุรีและตราด วิทยานิพนธ์ วท ม (จิตเวช) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์,มล (2542) การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองพม่า กรุงเทพฯ โครงการ
จัดพิมพ์คปไฟ
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์และคณะ (2535) รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาระดับความต้องการและ
สุขภาพจิตของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งกับชาวไทยชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภาณี แสนเจริญ (2527) การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นสตรีในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
นครปฐม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ ศ 2542 กรุงเทพฯ นาม
มีบุ๊คพับลิเคชันส์
- ลิขิต ธีรเวคิน (2532) "ชนกลุ่มน้อยกับการเมืองไทย" เอกสารการสอนชุดวิชา วิวัฒนาการการ
เมืองไทย กรุงเทพฯ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
- (2521) ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย กรุงเทพฯ แพรวิทยา
- วรโรจน์ ภัคดี (2529) ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา วิทยานิพนธ์ ร ม (การ
ปกครอง) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- วารินทร์ สายโอบบเอื้อ และสุนีย์ ธีดากร (2522) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ ภาควิชา
จิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร

- ศุภลักษณ์ เกื้อวรกุลชัย (2526) สุขภาพของครูในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิทยานิพนธ์ วทม (สาธารณสุขศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- สงครามจิตวิทยา,โรงเรียน (2518) ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร
- (2518) ชาวเขาเผ่าม้ง กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร
- (2518) ชาวเขาเผ่ามูเซอ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร
- (2518) ชาวเขาเผ่าอีเก้อ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร
- สดีโส นิยมจันทร์ (2541) การศึกษาปัญหาด้านการเรียน สอนตัวและสังคม และวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปริญญา นิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สมภพ เรื่องตระกูลและคณะ (2536) คู่มือจดตเวศศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ เรือนแก้ว
- สมศรี บุญอรุณรักษา (2539) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเครือคาทอลิก ปริญญานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สรินยา กิจประยูร (2541) การรับคริสต์ศาสนากับการปรับตัวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชน อาซา ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์ ศศ ม (พัฒนาสังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- สีดา สอนศรี (2541) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น กรุงเทพฯ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุจิรา ประยูรพิทักษ์ (2520) การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางสังคมของชาวเข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ปริญญานิพนธ์ กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2520) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ แพรววิทยา
- สุพัตรา สุภาพ (2520) สังคมและวัฒนธรรมไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- สุทธิรัตน์ ชุ่มวิเศษ (2540) การลักลอบเข้าสู่ประเทศของคนสัญชาติพม่า กรณีศึกษาอำเภอแม่ สอด จังหวัดตาก วิทยานิพนธ์ รม (การเมืองการปกครอง) เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร
- สุโท เจริญสุข (2525) หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์ กรุงเทพฯ แพรววิทยา
- สุภาพรรณ โคตรจรัส (2539) จิตวิทยาในการดำรงชีวิต กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรางค์ จันทน์เอม (2527) จิตวิทยาพัฒนาการ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ อักษรบัณฑิต
- สุริยา รัตนกุล (2538) ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

- อนงค์พร สมานชาติ และจิรวรรณ ไตรโสรัส (2529) *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม* พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- อนันต์ชัย เรืองกิจ (2535) *การศึกษาผลกระทบของปัญหาชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าต่อประเทศไทยในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า* วิทยานิพนธ์ ส.ม. (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ทยเอกสาร
- อมรา พงศาพิชญ์ (2541) *วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2529) "แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย" เอกสารการสอนชุดวิชา *ปัญหาการเมืองส่วนภูมิภาคระหว่างชนกลุ่มน้อย* กรุงเทพฯ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อรพินทร์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ์ (2535) *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของวัยรุ่น* รายงานการวิจัยฉบับที่ 48 กรุงเทพฯ สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อัมพร โอตระกูล (2528) *สุขภาพจิต* กรุงเทพฯ นำอักษรการพิมพ์
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ (บรรณาธิการ) (2539) *ไทยกับเพื่อนบ้าน* กรุงเทพฯ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Andrew, H A , & Roy, S C (1991) *The Roy's Adaptation Model* California Aplenton & Lange
- Arkoff, A B (1968) *Adjustment and mental health* New York McGraw Hill
- Bernard, J G (1995) *The sociology of mental illness* 3 rd New Jersey Englewood Cliffs
- Coleman, James C , & Constance, L Hammen (1974) *Contemprory Psychology and Effective Behavior* Illinois Scott,Foreman
- Dobson,M , Marshall R p , & Grayson D A (1996) "Subclinical stress response in noncombatants" *Journal of Nervous and Mental Disease* 184(7) 437-439
- Erikson, Erik H (1968) *Lentity amd The Life Cycle* New York International University
- Gilmer, B Von Haller (1970) *Psychology* New York Harper & Row
- Glassner, Martin Ir , & Ham J de Blij (1967) *Systematic political geography* 4 th ed New York John Wiley & Sone
- Hall, D G (1950) *Burma* London Hutchison University
- Hilgard, E R , Atkinson, R E , & Atkinson, R L (1979) *Introduction to Psychology* 7 th ed New York Harcourt Bace Jovanovich

- Hill L & Smith, H (1985) *Self-care nursing Promotion of health* New Jersey Prentice-Hall
- Tinkert ,Hugh (1959) *The Union of Burma A study of the Firstyear of independence* London Oxford University Press
- Pitackwong ,Jamaree (1988) "Diversification in Highland /Cropping Systems in Northern Thailand Comparison of Four Ethnic Communities in Terd Chaoenwatana and A Tery Rambo (eds)" *Sustainable Rural Development in Asia* Khon Kaen KKU – USAID, Khon Kaen University and Southeast Asian Universities Agroecosystem Network
- Lazarus, Richard B (1961) *Adjustment and Personal* New York Appleten Century Crofts
- Lee, S (1988) "Effect of stress coping intervention on level of stress, burnout and assertiveness experience by nurse in Taiwan, Republic of China " *Dissertation Abstracts International* 48(9) 77
- Morgam, C T , & R A King' (1971) *In trodution to Psychology* 4 th ed Toko McGraw Hill z
- Pender, N J (1996) *Health promotion is nursing practice* Connecticut Appleton & Lange
- Roger, Dorothy (1972) *The Psychology of Adolescence* New York Appliten Century Crofts
- Maung ,Shwe Lu (1989) *Burma Naionalism and Ideology An Analysis of Society, Culture and Politics* Dhaka The university Press
- Silverstein, J (1980) *Burma Politics* New Jersey Rutgers University Press
- Williamson, E G (1950) *How to Counsel Students* New York McGrew-Hill
- Wirt, Louis (1945) *The Problem of Minority Group in Ralph linton The Science of Man in the World Crisis* New York Columbia University Press
- Yamane, Taro (1967) *Statistics an introductory analysis* 2 nd ed New York Harper

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เรื่อง
ศึกษาการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
บริเวณชายแดนไทย-พม่า ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

คำชี้แจงสำหรับผู้สัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลจากประชาชนไทยในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งเคยผ่านประสบการณ์จากผลกระทบตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่า

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาที่ตั้งสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ผลกระทบของประชาชนไทยที่ได้รับจากความขัดแย้งตามแนวบริเวณชายแดนไทย-พม่า เปรียบเทียบการปรับตัวของประชาชนไทย สัญชาติไทย และ ชนกลุ่มอื่น สัญชาติไทย และเพื่อรวบรวมเป็นความรู้เบื้องต้นเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยในลักษณะเดียวกันนี้

จึงใคร่ขอความร่วมมือจากผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริง และจดบันทึกให้ตรงกับความเป็นจริง โดยไม่ต้องใส่ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้สัมภาษณ์ลงไป ทั้งนี้เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ผลให้ตรงความเป็นจริง อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่สังคมต่อไป

ด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

(นายเอกชัย พันธุลี)
นิสิตปริญญาโท สาขาภูมิศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล (หัวหน้าครอบครัว)

- 1 ชื่อ นามสกุล
- 2 บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล
- 3 เพศ (   ) ชาย (   ) หญิง
- 4 อายุ ปี
- 5 สัญชาติไทย เชื้อชาติ
- 6 จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีทั้งหมด คน (รวมหัวหน้าครอบครัว)
- 7 ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา	( ) มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย	( ) ปริญญาตรี
( ) สูงกว่าปริญญาตรี	( ) ไม่ได้รับการศึกษา
- 8 อาชีพ

( ) เกษตรกร	( ) ค้าขาย
( ) รับราชการ	( ) รับจ้าง
( ) อื่น ๆ (ระบุ)	
- 9 รายได้/ปี (โดยประมาณ)

( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท	( ) 5,000-10,000 บาท
( ) สูงกว่า 10,000 บาท	
- 10 ระยะทางที่ตั้งของที่พักอาศัย

10 1 อยู่ห่างจากชายแดน	โดยประมาณ	กิโลเมตร
10 2 อยู่ห่างจากถนน (หลัก)	โดยประมาณ	กิโลเมตร
10 3 อยู่ห่างจากท่าทหาร	โดยประมาณ	กิโลเมตร
- 11 ทำนออาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เป็นเวลา ปี
- 12 ก่อนหน้านี้นี้ครอบครัวท่านมีถิ่นฐานอยู่ที่ใด (สำหรับท่านที่ย้ายมาจากที่อื่น)

ตอนที่ 2 ผลกระทบที่ได้รับจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

1 ความเสียหายด้านทรัพย์สินจากเหตุการณ์ที่ผ่าน ๆ มา (ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา)

ทรัพย์สิน	ระดับความเสียหายโดยประมาณ					หมายเหตุ (ร้อยละ)
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1 ที่พักอาศัย						มากที่สุด = 81-100 มาก = 61-80 ปานกลาง = 41-60 น้อย = 21-40 น้อยที่สุด = 0-20
2 ยานพาหนะ						
3 พืชผลทางการเกษตร						
4 อื่น ๆ (ระบุ)						

2 ผลกระทบทางด้านจิตใจ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ( ) 2 1 หวาดระแวง ( ) 2 2 เสียสุขภาพจิต
( ) 2 3 วิตกกังวล ( ) 2 4 กลัว
( ) 2 5 หงุดหงิด ( ) 2 6 อื่น ๆ (ระบุ)

3 ผลกระทบด้านอื่น ๆ

- ( ) 3 1 มีบุคคลภายในครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านร่างกาย
( ) 3 2 ด้านอื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 3 วิธีการปรับตัวของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งภายในประเทศสหภาพพม่า

1 ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น

- ( ) 1 1 ต้องอพยพจากหมู่บ้านไปอยู่ที่อื่นเป็นการชั่วคราว
( ) 1 2 ต้องหลบซ่อนอยู่ภายในที่พัก
( ) 1 3 อยู่เฉยหรือไม่สนใจ
( ) 1 4 วิธีการอื่น ๆ

2 จากข้อ 1 เหตุที่ท่านเลือกปฏิบัติเช่นนั้นเพราะอะไร

3 สิ่งที่ท่านจะกระทำเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น คือ

4 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ท่านจะมีการแก้ไขปัญหอย่างไร (ตอบเฉพาะผู้นำชุมชน)

- ( ) 4 1 ตัดสินใจแก้ปัญหาเอง
- ( ) 4 2 เรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านด้วยตนเอง
- ( ) 4 3 เรียกประชุมทุกคนในหมู่บ้าน
- ( ) 4 4ปรึกษากับทางราชการ
- ( ) 4 5 วิธีการอื่น ๆ (ระบุ)

5 ท่านได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 5 1 มีการเตรียมการและซ่อมการอพยพ
- ( ) 5 2 ได้รับเงินช่วยเหลือ
- ( ) 5 3 ได้รับพืชผลทางการเกษตร
- ( ) 5 4 มีการตรวจของเจ้าหน้าที่ตามบริเวณชายแดนอย่างสม่ำเสมอ
- ( ) 5 5 อื่น ๆ (ระบุ)

6 ท่านคิดว่า โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด) มีประโยชน์สำหรับท่านหรือไม่
อย่างไร

7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการปรับจ้วของท่านเมื่อได้รับผลกระทบจากความ
ขัดแย้งภายในประเทศสหภาพมา

ลงนาม ผู้สัมภาษณ์
วันที่ เดือน กรกฎาคม พ ศ 2546 เวลา น

***** ขอขอบคุณอย่างยิ่ง *****

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเอกชัย พันธุลี
วันเดือนปีเกิด	25 มีนาคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	162 หมู่ 2 ต ทาสายลวด อ แม่สอด จ ตาก 63110
ประวัติการศึกษา	
พ ศ 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ ศ 2543	ครุศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) จาก สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
พ ศ 2537	มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จาก โรงเรียนสรรพวิทยาคม
พ ศ 2531	ประถมศึกษา จาก โรงเรียนภัทรวิทยา